

ΔΗΜ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗ – ΝΙΚ. ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΥ
ΜΙΧΑΛ Χ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ – ΚΩΝ. ΑΘ. ΡΩΜΑΙΟΥ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

ΔΙΑ ΤΗΝ Β' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1940

νερό
νερό
νερό

12044

ГАЗЕИ

СОВЕТСКАЯ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

ΔΗΜ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗ-ΝΙΚ. Α. ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΥ
ΜΙΧΑΗΛ Χ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ — ΚΩΝ. ΑΘ. ΡΩΜΑΙΟΥ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

ΔΙΑ ΤΗΝ Β' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

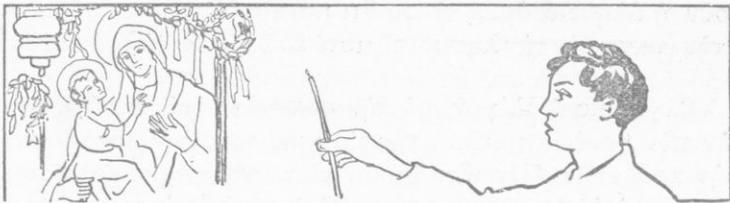

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1940

ΜΕΡΟΣ Α'

ΕΛΛΑΣ

ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΤΟΥ ΞΕΝΙΤΕΜΕΝΟΥ

Δέκα εἴτη εἶχεν εἰς τὴν Ἀμερικὴν ὁ Κώστας. Ἐνθυμεῖται, νὰ ἥτο σήμερον, τὴν ἡμέραν τῆς ἀναχωρήσεώς του ἀπὸ τὴν Καστανιάν, τὸ ὀραῖον χωρίον τῆς Ρούμελης. Ἔφυγε, διὰ νὰ περάσῃ τὸν ἀπέραντον καὶ θαθὺν ὠκεανὸν καὶ νὰ ἔλθῃ ἐδῶ, εἰς τὴν μεγάλην πολιτείαν τῆς Ἀμερικῆς.

Τί θλιβερὸν ἥτο τὸ ξεκίνημα!... Ἄφ' ἐσπέρας, μαζὶ μὲ τὴν μεγάλην του ἀδελφήν, τὴν Λάμπω, ὁ Κώστας ἐγύρισεν δλας τὰς συγγενικὰς οἰκίας. Ἀπεχαιρέτα μὲ τὴν σειρὰν δλους τοὺς ἴδικούς του. Εἰς κάθε οἰκίαν εύχαται, ἀσπασμοί, δάκρυα καὶ μικρὰ δῶρα, διὰ νὰ τοὺς ἐνθυμήται εἰς τὰ ξένα.

Ἡτο τότε ὁ Κώστας δέκα ὀκτὼ ἔτῶν. Τὴν ἐσπέραν συνεκεντρώθησαν δλοι οἱ ἴδικοι του πέριξ τῆς τραπέζης· κανεὶς δὲν εἶχεν ὅρειν οὔτε νὰ φάγη οὔτε νὰ δμιλήσῃ. Ἡ μάμμη του, ὁ πατήρ του, ἡ μήτηρ του, ἡ ἀδελφή του καὶ ὁ μικρότερος ἀδελφός του, ὁ Πάνος, δλοι ἔμειναν νηστικοὶ ἐκείνην τὴν ἐσπέραν. Ἀκόμη καὶ ὁ Ἀράπης, ὁ κατάμαυρος γάτος τῆς οἰκίας, ἐγύριζεν δλην τὴν ὄραν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Κώστα, ὡσὰν νὰ ἥσθάνετο καὶ αὐτός, διατί ἡσαν δλοι λυπημένοι ἐκεῖ μέσα.

Ἡ μάμμη ἔκαμεν ἐπὶ τέλους τὸν σταυρόν της καὶ εἶπε:

-- Πήγαινε στὴν εύχὴ τοῦ Θεοῦ, παιδάκι μου! Καὶ ἐπροσποιήθη, ὅτι διώρθωνε τὴν κόμην της, διὰ νὰ κρύψῃ τοὺς δακρυσμένους ὀφθαλμούς της.

"Ολοι ἔσηκώθησαν ἀπὸ τὴν τράπεζαν καὶ ἐπέσαν νὰ κοι-

μηθοῦν· ἡ ἀλήθεια ὅμως εἶναι, ὅτι κανεὶς δὲν ἀπεκοιμήθη. Αὐτὴν τὴν νύκτα δὲν τὴν λησμονεῖ ποτέ ἐδῶ εἰς τὰ ξένα δικάστας.

‘Ολίγον κατ’ ὀλίγον, μὲν τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν εὔχὴν τῶν γονέων του καὶ τῆς μάμμης του, δικάστας ἔκαμε καλὴν προκοπήν.’ Ἡνοιξεν ἰδιόν του κατάστημα καὶ ἔστειλε τὰ ἔξιδα νὰ ἔλθῃ πλησίον του καὶ διδελφός του δικάστης.

Τῇθον τὰ Χριστούγεννα· ἐδῶ ὅμως δὲν ἥκουον οὕτε τὰς χαρμοσύνους φωνὰς τῶν παιδίων, ποὺ τραγουδοῦν τὰ καλανδαί, οὕτε τὸν γλυκὺν ἀντίλαστον, ποὺ ἐσκόρπιζε παντοῦν ἡ καμπάνα τοῦ χωρίου των.

— Πότε θὰ πάμε στὴν ἐκκλησία; ἡρώτησεν ἀφ’ ἐσπέρας δικάστης.

- Στὰς ἔνδεκα, ἀπεκρίθη δικάστης.
- Στὰς ἔνδεκα τὴν νύκτα;
- “Οχι, τὸ μεσημέρι.

Δὲν εἶπε τίποτε ἄλλο δικάστης ἐκίνησε μόνον θλιβερὰ τὴν κεφαλήν του, ὕσδαν νὰ ἔλεγε:

— “Ολα παράδοξα εἶναι ἐδῶ εἰς τὴν Ἀμερικήν. Τὰ θιελία λέγουν, ὅτι δικάστης ἐγεννήθη νύκτα, ὅτι τὸ σκότος ἐφωτίζετο ἀπὸ τὴν λαμπρότητα τῶν ἀγγέλων καὶ ὅτι οἱ θιοσκοὶ ἀνεκάλυψαν τὸ σπήλαιον μὲν τὴν λάμψιν ἀστέρος· καὶ ἐδῶ θὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὸ μεσημέρι. Μὴ χειρότερα!

“Οταν ἥλθεν ἡ ὥρα, οἱ δύο ἀδελφοὶ ἐπῆγαν μὲν αὐτοκίνητον εἰς τὴν ἐκκλησίαν” καὶ ἄλλα αὐτοκίνητα ἐθορύβουν ἔκει γύρω καὶ ἐσκέπαζον τὰς ψαλμῳδίας.

“Ο στολισμὸς τῆς ἐκκλησίας ἦτο πλούσιος, διερεύς ἦτο σεβάσμιος, οἱ ψάλται ἔψαλλον μὲν ἄρμονίαν, ἄλλα δικόσμος τὰ ἔθλεπεν δλα καὶ τὰ ἥκουεν δλα μὲν ψυχρότητα. Καὶ ψυχρότερα ἀπὸ δλους ἦτο ἡ καρδία τοῦ Δικάστη, διότιος διὰ πρώτην φορὰν ἐώρταζε τὰ Χριστούγεννα ἐδῶ εἰς τὰ ξένα.

“Ενεθυμεῖτο, μὲν ποίαν λαχτάραν ἔξύπνων δλοι εἰς τὴν οἰκίαν του μὲν τὰ πρῶτα κτυπήματα τοῦ κώδωνος τῆς ἐκκλησίας· ἡ μήτηρ του εἶχε φροντίσει ἀφ’ ἐσπέρας δι’ δλους ἔφορουν κατακάθαρα ἐνδύματα καὶ ἔξεκίνουν δλοι διὰ τὴν ἐκ-

κλησίαν· προηγεῖτο ό πατήρ του κρατῶν ἔνα φανόν, διὰ νὰ φωτίζῃ τὸν δρόμον.

“Ολοὶ οἱ δρόμοι τοῦ χωρίου ἐγέμιζον ἀπὸ τοιούτους φανούς· μερικοὶ χωρικοὶ ἀντὶ φανῶν ἐκράτουν δαυλοὺς καὶ τοὺς ἐκίνουν δεξιά καὶ ἀριστερά, διὰ νὰ φωτίζουν ἐχαίρετο κανεὶς νὰ βλέπῃ τὰ φωτεινὰ τόξα, τὰ ὅποια ἐσχημάτιζον οἱ δαυλοὶ αὐτοὶ εἰς τὸ σκότος τῆς νυκτός.

“Ψηλά εἰς τὸν Βαθυσκότεινον οὐρανὸν ἔλαμπεν ἐν φωτεινὸν ἄστρον, ὃσὰν νὰ ἐδείκνυε καὶ αὐτὸ τὸν δρόμον τῆς ἐκκλησίας· καὶ ὁ κώδων ἀδιακόπως ἐσκόρπιζε τοὺς γλυκεῖς ἥχους του, διαλαλῶν πανταχοῦ τὴν γέννησιν τοῦ Χριστοῦ.

“Οἱ εἰρεὺς ἐφόρει τὴν χρυσοκέντητον στολὴν του καὶ ὁ διάσκαλος μὲ τοὺς μεγαλυτέρους μαθητάς ἔψαλλον χαρμόσυνα τροπάρια· καὶ ὅταν ὁ εἰρεὺς ἔλεγε μεγαλοπρεπῶς τὸ «Χριστὸς γεννᾶται, δοξάσατε...», ὁ κώδων ἀντήχει χαρμοσύνως, ὁ ἐπίτροπος ἤναπτεν ὅλας τὰς λαμπάδας τοῦ πολυελαίου, τὸ εἰκονοστάσιον ἔλαμπεν ἀπὸ τὰ φῶτα τῶν κηρίων καὶ χαρὰ καὶ ἀγαλλίασις ἔχύνετο εἰς τὰ πρόσωπα τῶν χριστιανῶν. Αὕτα τὰ Χριστούγεννα ἐνεθυμεῖτο τώρα ὁ Πάνος καὶ ἐπάγωνεν ἡ καρδία του· δὲν ἦδύνατο νὰ ἐννοήσῃ, τί Χριστούγεννα ἥσαν αὐτά, ποὺ ἐώρταζον τὰς μεσημβρινὰς ὥρας, μὲ ἥλεκτρικὰ κηρία εἰς τὸν πολυέλαιον, μὲ αὐτοκίνητα, χωρὶς ἄστρα, χωρὶς φανούς, χωρὶς νυκτερινὴν πομπήν.

“Τοῦ μεσημέρι, ὅταν ἐτελείωσεν ἡ λειτουργία.

Οἱ δύο ἀδελφοί, μὲ τὸ αὐτοκίνητον πάλιν, ἐπῆγαν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον νὰ φάγουν. “Ολα ἥσαν καλά καὶ ἔδω, ὅπως καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν· ὕδραια ἔπιπλα, καθαρὰ τραπεζομάνδηλα, πολλῶν εἰδῶν καλομαγειρευμένα φαγητά. ”Ελειπεν ὅμως τὸ καλύτερον· ἔλειπεν ἡ χαρὰ τῶν Χριστουγέννων.

Οἱ δύο ἀδελφοὶ ἐκάθισαν εἰς τὴν τράπεζαν καὶ ἐζήτησαν ἐκλεκτὰ φαγητά· ἀλλὰ κανὲν δὲν ἤγγισαν, διότι ἡ καρδία των ἦτο παγωμένη ἀπὸ τὴν πίκραν τῆς ξενιτιᾶς. ’Ελησμόνησαν καὶ νὰ κάμουν τὸν σταυρὸν των· κανεὶς δὲν ὅμιλει εἰς τὸν ἄλλον· καὶ οἱ δύο ἐσυλλογίζοντο τὸ γεῦμα τῶν Χριστουγέννων εἰς τὸ

χωρίον των. Ἐκεῖ ή λειτουργία ἔτελεώνε τὴν χαραυγὴν καὶ οἱ χωρικοὶ ἐσκορπίζοντο καὶ ἐγέμιζον δόλους τοὺς δρόμους.

— Καὶ τοῦ χρόνου καὶ καλὴ ὅρεξη! ἔλεγον εἰς τοὺς γελούντος, φθάνοντες εἰς τὰς οἰκίας των. Καὶ κάθε οἰκογένεια ἐστρώνετο εἰς τὸ πλούσιον γεῦμα τῶν Χριστουγέννων.

Αὐτὰ τὰ Χριστουγέννων ἐνεθυμοῦντο οἱ δύο ἀδελφοί, παρατηροῦντες τὰ ἀθικτα φαγητά των.

— Καὶ τοῦ χρόνου, Πάνο, εἶπε κάποτε ὁ Κώστας Ξηροκαταπίνων, διὰ νὰ μὴ ἐκσπάσῃ εἰς λυγμούς.

— Καλὴ πατρίδα, ἀπεκρίθη μελαγχολικὰ ὁ Πάνος.

— Ἀλήθεια, Πάνο· ή εὔχῃ σου εἶναι σωστή· ἔγῳ πρέπει πλέον νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν πατρίδα καὶ ὕστερα ἀπὸ δλίγα ἔτη πρέπει νὰ ἔλθης καὶ σύ. Δὲν εἶναι ζωὴ ἐδῶ εἰς τὴν Ἀμερικήν νὰ μὴ λησμονήσῃς, Πάνο, ποτὲ τὰ σημερινὰ Χριστούγεννα.

— Καὶ νὰ θέλω νὰ τὰ λησμονήσω, Κώστα, δὲ θὰ μ’ ἀφήσῃ ἡ σημερινὴ ἑορτή, ποὺ γίνεται ἐδῶ τὸ μεσημέρι, μὲ ἡλεκτρικὰ κηρία, μὲ αὐτοκίνητα, χωρὶς ἀστέρια, χωρὶς φανάρια, χωρὶς καμπάνες.

Δημήτριος Κοντογιάννης.

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

"Ἄχ, ἄχ, χριστουγεννιάτικο τῆς φαμελιᾶς τραπέζι ποὺ ταίρι ταίρι' ή ὅρεξη μὲ τὴν ἀγάπη παίζει!
Τὰ ποτηράκια ἥχοῦν γλυκά, λαμπτοκοποῦν τὰ πιάτα,
γύρω φαιδρά γεράμματα καὶ προκομμένα νιάτα!
Γάλος στὴ μέση δλόξεστος μοσκοθολᾶ, ροδίζει,
μοιράζει ή μάνα γνωστικά καὶ τὴ χαρά σκορπίζει...
Καὶ νὰ σ' ἀρχίζῃ ἀκούραστη ὁ πάππος ὁ μιλία,
τῶν Χριστουγέννων μιὰ γνωστή, πανάρχαια ἴστορία..."

"Ἄχ, ἄχ, χριστουγεννιάτικο τῆς φαμελιᾶς τραπέζι ποὺ ταίρι ταίρι' ή ὅρεξη μὲ τὴν ἀγάπη παίζει!"

Νάμουν τοῦ σταύλου ἐν' ἄχυρο, ἔνα φτωχὸν κομμάτι,
τὴν ὥρα π' ἀνοιξε ὁ Χριστὸς στὸν ἥλιο του τὸ μάτι!
Νὰ ἴδω τὴν πρώτη του ματιὰ καὶ τὸ χαμόγελό του,
τὸ στέμμα τῶν ἀκτίνων του γύρω στὸ μέτωπό του.
Νὰ λάμψω ἀπὸ τῇ λάμψῃ του κι ἔγῳ σὰ διαμαντάκι,
κι ἀπὸ τῇ θείᾳ του πνοή νὰ γίνω λουλουδάκι,
νὰ μοσκοθοληθῶ κι ἔγῳ ἀπὸ τὴν εὐωδία,
ποὺ ἄναψε στὰ πόδια του τῶν Μάγων ἡ λατρεία...

Νάμουν τοῦ σταύλου ἐν' ἄχυρο, ἔνα φτωχὸν κομμάτι,
τὴν ὥρα π' ἀνοιξε ὁ Χριστὸς στὸν ἥλιο του τὸ μάτι!

Κωστής Παλαμάς.

«Τραγούδια τῆς πατρίδος μου»

Ο ΠΑΠΑΣ

Ἐτῶν ἑννέα. Τοὺς διεκρίναμεν καθαρὰ ἀπὸ τὰς θέσεις
μας ἐπάνω εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ λόφου, ἔξηπλωμένους εἰς δια-
φόρους στάσεις. Μερικοὶ ἦσαν πρηηνεῖς, εἰς ἐστηρίζετο εἰς ἔνα
κομμένον κορμὸν δένδρου. Ὁλοι ἔμενον ἔκει ἐπὶ δύο ἡμέρας
ἄταφοι.

Εἶχον μείνει καὶ οἱ ἑννέα κατὰ τὴν πεισματώδη συμπλο-
κήν, ἡ ὅποια ἔγινεν ἐπὶ τοῦ λόφου δύο ἡμέρας πρίν. Ἐκτοτε
δ λόφος ἐκρίθη καὶ ἀπὸ ἡμᾶς καὶ ἀπὸ τοὺς ἔχθροὺς ὡς μὴ
δυνάμενος νὰ κρατηθῇ καὶ ἐγκατελείφθῃ μὲ τοὺς ἑννέα νε-
κροὺς εὐζώνους ἐπὶ τῆς γυμνῆς θραχώδους κορυφῆς του.

“Ολοι οι ἄλλοι νεκροὶ εἶχον περισυλλεχθῆ μέσα εἰς τὰς
χαράδρας, τὰς πλαγιάς τῶν λόφων, ἀπὸ ὅλα τὰ δασώδη
μέρη, καὶ εἶχον ταφῆ τὴν παραμονὴν μὲ τὰς εὐχάς τῆς ἐκ-
κλησίας. Ἄλλοι ἔκεινοι οἱ ἑννέα; Διὶς καὶ τρὶς ἐπεχείρησαν
οἱ τραυματιοφορεῖς ἔρποντες νὰ τοὺς τραβήξουν κάτω καὶ
τὴν αὐταπάρνησίν των τὴν ἐπλήρωσαν ἀκριθά. Οἱ ἑννέα εἶχαν
γίνει δώδεκα!

— Καὶ ὅμως πρέπει νὰ ταφοῦν ! Ἐγὼ δὲν τοὺς ἀφήνω νὰ τοὺς φάνε τὰ ὅρνεα, ἥκούσθη ἡ φωνὴ τοῦ διοικητοῦ. Νὰ ταφοῦν ἔκει ἐπάνω. Νὰ ταφοῦν ἐπὶ τόπου. Νὰ πάῃ ἔκει καὶ ὁ παπάς.

Νὰ πάῃ ἔκει καὶ ὁ παπάς, ὁ ἀγαθώτατος παπα - Γιώργης, ὁ ὄποιος, ἀπὸ ἀπλοῦς καὶ εἰρηνικὸς ἐφημέριος κάποιου δρεινοῦ χωρίου τῆς Ρούμελης, εὐρέθη ἐνα πρωὶ ἵερεὺς εὐζωνικοῦ τάγματος ἀπὸ ἐνθουσιασμὸν μεγάλον ἀλλὰ καὶ ἀπὸ κάτι ἄλλο ἀκόμη. Οἱ περισσότεροι ἀπὸ τὸ τάγμα ἥσαν ἀπὸ τὴν δρεινὴν περιοχὴν τῆς πατρίδος του. Τοὺς ἐγνώριζε μὲ τὰ ὀνόματά των. "Ηξευρε τὰς μητέρας των, τὰς γυναῖκας των, τὰς ἀδελφάς των. Καὶ ὅλαι αὐταὶ τὸν εἶχον προτρέψει νὰ δεχθῇ, τὸν εἶχον παρακαλέσει γονυκλινεῖς νὰ ὑπάγῃ μαζὶ μὲ τὰ παιδιά των καὶ νὰ τὰ προστατεύῃ μὲ τὴν δύναμιν τῆς ἐκκλησίας. Εἶχεν ὑπερνικήσει τοὺς δισταγμούς του καὶ πρὸ παντὸς εἶχε κατορθώσει νὰ πείσῃ τὴν παπαδιά, ὅτι αὐτὸ ποὺ κάμνει εἶναι θέλημα καὶ εὐχὴ τοῦ Θεοῦ.

"Εκτοτε ἐπὶ δέκα συνεχεῖς μῆνας καὶ εἰς τοὺς δύο πολέμους ἥκολούθει τὸ τάγμα. Ἐσυνήθισεν εἰς τὰς στερήσεις μὲ ὅλα τὰ πενήντα ἔτη του, εἰς τὰς κακουχίας, εἰς τὴν πεῖναν, εἰς τὸ ψῦχος καὶ τὰς βροχάς, τυλιγμένος μὲ μίαν κάπαν καὶ κοιμώμενος ὑπὸ τὸ ἀντίσκηνον.

Πολὺ πρὶν ὁ ἥλιος ἀνατείλῃ, ἔξεκίνησαν οἱ ἄνδρες τῆς ἀγγαρείας, ἔκαστος μὲ τὸ πτύον καὶ μίαν σκαπάνην ἐπ' ὅμου. Ἡ διαταγὴ τοῦ διοικητοῦ ἐπρεπε νὰ ἐκτελεσθῇ. Διέθησαν κάτω τὴν δασώδη χαράδραν, θαδίζοντες ἀραιά, ὁ εἰς ὅπισθεν τοῦ ὅλου, καὶ ἐπλησίασαν τὴν πλαγιάν τοῦ γυμνοῦ λόφου. Τελευταῖος ἥκολούθει μὲ ἐνα μαῦρον σκοῦφον φέροντα τὸ στέμμα, χωρὶς κάπαν, μὲ τὰ ἔσθωριασμένα καὶ σχισμένα ράσσα, δὲ εἰρεύς, κρατῶν εἰς τὸ ἔνα χέρι τὸν σταυρὸν καὶ εἰς τὸ ἄλλο ὑπὸ μάλης διπλωμένον τὸ ἐπιτραχήλιον.

"Οπως κάθε πρωὶ, πυκνὴ ὅμιχλη ἐκάλυπτεν ἀκόμη τὴν κορυφὴν τοῦ λόφου. "Ολοὶ ἐτάχυναν τὸ θῆμα, διὰ νὰ ἐπωφε-

ληθοῦν ἀπὸ αὐτήν. Ἐβάδιζον κατ' ἀρχὰς ὅρθιοι. Μετ' ὀλίγον
ὅ πρῶτος ἐγονυπέτησε, τὸν ἐμιμήθησαν ἀμέσως καὶ οἱ ἄλλοι,
καθὼς καὶ ὁ παπάς.

“Οταν ἔφθασαν τέλος εἰς τὸ μικρὸν πλάτωμα ποὺ ἐσχη-
ματίζετο εἰς τὴν κορυφήν, ἔπεσαν ἄλλοι πρηνεῖς, ἄλλοι εἰς τὰ
πλάγια, καὶ θοηθούμενοι μὲ τὰς χεῖρας, μὲ τὰ γόνατα, ἔρ-
ποντες, ἐπλησίασαν τοὺς νεκρούς καὶ τοὺς ἔσυραν ἵνα ἔνα
ὅπισω ἀπὸ ἔναν βράχον ἔκει δὲ συγκεντρωμένοι, μερικοὶ πλα-
γιασμένοι, ἄλλοι πρηνεῖς, ἔκαστος ὅπως ἡδύνατο, ἤρχισαν νὰ
σκάπτουν τὴν τάφρον, ἥ διοιά ἐπρόκειτο νὰ περιλάβῃ τὰ πτώ-
ματα τῶν συντρόφων των.

Ἡ δύμιχλη εἶχεν ἀραιώσει ὀλίγον καὶ μέσα ἀπὸ τὸν πέ-
πλον διεφαίνετο ἔνας ἥλιος κατέρυθρος, μόλις ἀνατέλλων.
Πότε πότε ἐσφύριζε καμία σφαῖρα τυχαία καὶ τοὺς ἔκαμνε
νὰ σκύθουν ἀκόμη περισσότερον.

‘Αφοῦ ἐτοποθέτησαν τοὺς νεκρούς, τὸν ἔνα πλησίον τοῦ
ἄλλου, εἰς γραμμὴν θλιβερὰν μέσα εἰς τὸ βάθος τῆς τάφρου,
προτοῦ ἐπαναρρίψουν τὰ χώματα, ἐκάλεσαν ὅλοι μαζὶ τὸν
παπάν.

— Ἐμπρός τώρα, πατεράκη, ἥ δουλειά ἥ δική σου.

“Ἐρπων καὶ αὐτὸς εἶχεν ἀνέλθει τὸν λόφον καὶ ἐκαλύπτετο
ὅπισθεν ἐνὸς τεμαχίου κορμοῦ κομμένης δρυός. Δυὸς τρεῖς ἀπὸ
ἡμᾶς παρηκολούθουν περίεργοι ἀπὸ τὸν ὅπισθεν λόφον.

Μόλις ἥκουσε τὴν φωνήν, ἐσύρθη σιγὰ σιγὰ μὲ μυρίας
προφυλάξεις καὶ ἐπλησίασεν εἰς τὸ χεῖλος τῆς τάφρου. Ἐκεῖ
ἐστάθη πρὸς στιγμὴν ὕσσαν νὰ ἐσκέπτετο κάτι, ὕσσαν νὰ ἐδί-
σταζεν· ἐξεδίπλωσε τὸ ἐπιτραχήλιόν του. Τὸ ἔφορεσεν. Οἱ
ἄλλοι ἀπεκαλύφθησαν· ἔκαμαν τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, πάν-
τοτε κρυμμένοι ὅπισω ἀπὸ τὴν προεξοχὴν τοῦ βράχου.

“Ἐξαφνα διακρίνομεν ἐν μαῦρον ρᾶσον νὰ σηκώνεται
ὅρθιον.

— Κάθισε κάτω, παπά! Θὰ μᾶς ἴδοῦν! Ἐφώναξαν οἱ ἄλλοι.

‘Αλλ’ αὐτὸς ἐφαίνετο, ὡς μὴ ἦτο ἐκ τοῦ κόσμου τούτου
ἐκείνην τὴν στιγμήν. Ἀνεστήλωσε περισσότερον τὸ μικρόν του

ἀνάστημα, ὕψωσεν, δσον ἥδυνατο ὑψηλά, μὲ τὸ δεξὶ του χέρι τὸν σταυρὸν καὶ ἥρχισε νὰ λέγῃ τὰς εὐχὰς τῆς ἐκκλησίας.

Οἱ στρατιῶται ἐπὶ τῆς ταφῆς, ἀφοῦ ταχέως ἐσκέπασαν τοὺς νεκρούς, τρέχοντες εἰς τὴν κατωφέρειαν ἐν μέσῳ τοῦ σάλου τῆς μάχης, ἔξιφανίζοντο κάτω ἀπὸ τὴν χαράδραν.

Αὔτός, ἀτάραχος, ἀναστηλωμένος, ἔξηκολούθει νὰ μένῃ εἰς τὴν στάσιν ἐκείνην, ἔως ὅτου καὶ ἡ τελευταία λέξις τῆς ἀκολουθίας τῶν νεκρῶν ἔξηλθεν ἀπὸ τὸ στόμα του. Ἀφοῦ ἐτελείωσεν, ἔκαμε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, συνέπτυξε * τὸ ἐπιτραχήλιόν του ὑπὸ τὴν μασχάλην καὶ μὲ ἔνιμα θραδύ καὶ σταθερὸν κατήλθε τὸν λόφον, πάντοτε ὅρθιος, ρίπτων ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἥσυχον βλέμμα πρὸς τὰς ἔχθρικὰς θέσεις, ἔως ὅτου ἔφθασε κάτω εἰς τὴν χαράδραν ἀσφαλής καὶ ἔκτος κινδύνου.

“Οταν τὸ θράδυ, μετὰ τὴν μάχην, ἐπῆγα νὰ τοῦ ἐκφράσω τὸν θαυμασμόν μου, τὸν εὖρον νὰ κάθηται σταυροπόδι εἰς τὸ ἀντίσκηνόν του καὶ νὰ γράφῃ τὸ συνηθισμένον γράμμα πρὸς τὴν παπαδιά: «Νὰ εἰπῆς μὲ τρόπο στὴ γυναῖκα τοῦ τάδε, πώς πάει κι αὐτός, καὶ στὴ μάνα τοῦ δεῖνα, πώς δὲ θὰ τὸν ξαναΐδῃ ».

N. Πετιμεζάς - Δανύρας

Η ΚΑΜΠΑΝΑ

‘Ο ἥλιος γέρνει στὸ θουνὸν καὶ χάνεται καὶ σθήνει
κι δπίσω του τ’ ὀλόχρυσο τὸ πέρασμά του ἀφήνει...
Χτυπάει ἡ καμπάνα τοῦ χωριοῦ ἀπ’ τοῦ θυνοῦν τὰ πόδια,
δ ζευγολάτης στάθηκε καὶ σαλαγάει τὰ θόδια.
Γυρίζει, ἀκούει τὸν ἀχό, τρεμουλιαστὰ ποὺ φτάνει,
στέκει... κοιτάζει τὸ χωριό καὶ τὸ σταυρό του κάνει.

*Αλέκος Φωτιάδης.

« Ἀροιχτά μυστικά »

Η ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΛΑΜΠΡΗΣ

Καθαρώτατον ἥλιο ἐπρομηνοῦσε
τῆς αύγῆς τὸ δροσάτο ὄστερο ἀστέρι.
Σύγνεφο, καταχνιά, δὲν ἀπερνοῦσε,
τ' οὐρανῷ σὲ κανένα ἀπὸ τὰ μέρη.
Καὶ ἀπὸ κεὶ κινημένο ἀργοφυσοῦσε
τόσο γλυκὸ στὸ πρόσωπο τ' ἀέρι,
ποὺ λές καὶ λέει μὲς στῆς καρδιᾶς τὰ φύλλα:
Γλυκιὰ ἡ ζωὴ κι ὁ θάνατος μαυρίλα.

Χριστὸς Ἀνέστη! Νέοι, γέροι καὶ κόρες,
ὅλοι μικροί, μεγάλοι, ἔτοιμαστήτε.
Μέσα στὶς ἐκκλησιές τὶς δαφνοφόρες
μὲ τὸ φῶς τῆς χαρᾶς συμμαζωχτήτε.
Ἀνοίξετε ἀγκαλιές εἰρηνοφόρες
δύμπροστὰ στοὺς Ἀγίους καὶ φιληθῆτε.
Φιληθῆτε γλυκὰ χεῖλη μὲ χεῖλη,
πέστε « Χριστὸς Ἀνέστη! » ἔχθροι καὶ φίλοι.

Διονύσιος Σολωμός.

« "Απαντα" »

ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΠΟΙΜΕΝΩΝ

[Ό Δημήτρης Νουλάς, πτωχὸς ἐργάτης ἐκ Λεχαινῶν. ἐφιλο-
ξενεῖτο εἰς τὴν καλύβην τοῦ θλαχοπο μένος Νάσου. Οἱ θλαχοὶ
τῆς μεσημβρινῆς πλευρᾶς τοῦ δήμου Βουπρασίων Ἡλείας, ἐγερ-
θέντες τὴν νύκτα τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, ἡτοιμάζοντο διὰ τὴν
Ἀνάστασιν. Ό Νάσος, ἐγερθεὶς καὶ ἐξελθὼν τῆς καλύθης του,
παρακολουθεῖ τὴν Ἀνάστασιν μαζὶ μὲ τὴν οἰκογένειάν του καὶ
τὸν γέροντα Δημήτρην Νουλάν.]

— Παππού! "Ε, παππού! "Εφώναξεν ὁ Νάσος θίγων αὖ-
τὸν διὰ τοῦ ποδός.

— Τί νατι;

— Σήκω νά ίδομε τήν Ανάσταση...

“Οτε έξηλθον τής καλύθης, ήκούντο καθ’ δλην τήν κοιλάδα καὶ τὰς πέριξ ράχεις φωναὶ συγκεχυμέναι. Οἱ ὄλαχοι ὅλοι τῆς περιφερέας ἔκείνης ἥσαν ἐπὶ ποδός, στολισμένοι, μὲ τὰ κηρία εἰς χεῖρας, ἀναμένοντες τήν Ανάστασιν.

“Ολη ἔκεινη ἡ περιφέρεια ἐκ λοφίσκων κυματοειδῶν καὶ μικρῶν κοιλάδων, πλουσίᾳ εἰς ὄλαστησιν καὶ εἰς νερά, κατέχει τήν μεσημβρινὴν πλευράν τοῦ δήμου Βουπρασίων. Οἱ ὄλαχοι ἔχουν κατασκηνώσει ἔκεινη πολυάριθμοι, ὄλλοι εἰς μικροὺς συνοικισμούς, ὄλλοι μεμονωμένοι κατὰ οἰκογενείας καὶ ὄλλοι ἀναμείξ, μετ’ ἐντοπίων, κατοικοῦντες μικρὰ χωρίδια ἐκ δέκα ἔως εἴκοσιν οἰκίσκων ἔκαστον.

Οἱ ὄλαχοι ἔρχονται ἔκεινη καὶ ξεχειμάζουν, ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου δὲ μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου μὲ τὰς οἰκογενείας καὶ τὰ ποίμνιά των ἀναχωροῦν διὰ τὰ βουνά, ὅπου ξεκαλοκαιριάζουν. Δὲν εἶναι δυνατὸν διὰ τοῦτο ν’ ἀπαντήσῃ τις καθ’ δλην ἔκεινην τήν ἔκτασιν ἐκκλησίας παρὰ μικρὰς μόνον ὁς κελία εἰς τὰ πέριξ χωρίδια.

Τὰ χωρίδια ὅμως αὐτά, ἀν ἔχουν ἐκκλησίας, δὲν ἔχουν ιερεῖς. Διότι οἱ χωρικοί, ἀνθρακεῖς ὁς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ ὄλοτόμοι*, εἶναι τόσον πτωχοί, ὥστε μόλις νά ἔξαρκοῦν εἰς τήν πενιχρὰν τροφήν των καὶ τήν πενιχροτέραν ἐνδυμασίαν των.

Διὰ νά μὴ λησμονήσουν ὅμως καθόλου τὸν Θεόν, συνεφώνησαν ὄλοι ἀπὸ κοινῷ καὶ ἐκάλεσαν ἔνα ιερέα, ὁ ὅποιος ὑποχρεοῦται εἰς κάθε ἔορτὶν νά λειτουργῇ κατὰ σειρὰν καὶ εἰς ἓν χωρίδιον. Καὶ οἱ ὄλαχοι τῶν πέριξ συνοικισμῶν συνεισφέρουν, ἐφ’ ὅσον καιρὸν μένουν ἔκεινη, καί, ὅπόταν ὁ ιερεὺς λειτουργῇ εἰς τὸ πλησιέστερον χωρίδιον, πηγαίνουν ὅσοι θέλουν καὶ λειτουργοῦνται.

“Αλλ’ ἡ Ανάστασις πρέπει νά γίνεται εἰς ὄλους ταυτοχρόνως καὶ νά μετέχουν ὄλοι τῆς ιερωτέρας καὶ μεγαλυτέρας ἔορτῆς τῆς χριστιανικῆς θρησκείας. Διὰ τοῦτο, διὰ νά μὴ ἐγείρωνται παράπονα προτιμήσεως καὶ διὰ νά μετέχουν ὄλοι,

καὶ οἱ πλέον ἀπομεμακρυσμένοι, τῆς Ἱερᾶς τελετῆς, τελοῦν αὐτὴν ἔξω εἰς τὸ ὄπαιθρον ὑπὸ τὸν διάστερον * οὐρανὸν καὶ τὸν εὔρυν δρίζοντα.

”Ηδη εἶχε πλησιάσει ἡ ὥρα.

Οἱ ὅλαχοι μὲ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδία τῶν ἵσταντο ἔτοιμοι, ἔκαστος ἔξω τῆς καλύθης του. Οἱ χωρικοὶ ἀπὸ τὰ πέριξ χωρίδια εἶχον ἀνέλθει εἰς τὰ ὑψώματα, νέοι ζωηροί, γέροντες λευκόμαλλοι, παιδία, γυναῖκες νέαι καὶ γραῖαι, ὅλοι προσηλωμένους ἔχοντες τοὺς ὁφθαλμοὺς πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τοῦ δρίζοντος. Διότι ἐγνώριζον, ὅτι ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σκότους ὑψοῦτο ὑψηλὴ ράχις, ἐπὶ τῆς ὁποίας θ' ἀνεφαίνετο ὁ Ἱερεὺς μὲ τὴν λαμπάδα εἰς χεῖρας, διὰ νὰ κηρύξῃ εἰς τοὺς πιστοὺς τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Σωτῆρος. Αἱ μεγάλαι πυραὶ ἐλαμπάδιζον εἰς τὰ ὑψη, ρίπτουσαι ροδόχρουν χροιάν ἐπὶ τῶν προσώπων καὶ τῶν καθαρῶν ἐνδυμάτων τῶν χωρικῶν καὶ τῶν ὅλαχων.

Ἡ καρδία ὅλων ἐθροντοκτύπα ἀνυπομόνως εἰς τὴν ἐγγίζουσαν μεγάλην καὶ Ἱεράν δι' αὐτοὺς στιγμήν. Κάθε ἀστρον, τὸ ὁποῖον προέκυπτεν ἀπὸ τὴν ράχιν, τὸ ἐνόμιζον ὡς τὴν λαμπάδα τοῦ Ἱερέως καὶ ἀνεκραύγαζον καὶ ἀνεπήδων οἱ νεώτεροι μετὰ χαρᾶς.

— Νά το, ἐφάνηκε! Νά το, ἐφάνηκε!

— ’Αμ’ ποῦ ἀκόμη!... ”Ελεγον οἱ γεροντότεροι καὶ διηγοῦντο παραμύθια, διὰ νὰ περάσῃ ἡ ὥρα.

— Νά το! Νά το! Ἐκειὸ εἶναι! ”Εφώναξέ τις αἴφνης περιχαρής.

Τῷ ὅντι πρὸς ἀνατολὰς ἐφάνη φῶς λαμπάδος, τρεμοσθῆνον εἰς τοῦ ἀνέμου τὴν πνοήν. Διέσχιζε τὴν σκοτίαν καὶ ἐπέρριπτε παρήγορον καὶ ἐλαφράν τὴν λάμψιν του πέριξ ὡς ἡ ἴδεα τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἡ ὁποία διέλυσε τὰ ἄγρια σκότη τῆς ἀμαθείας καὶ βαρβαρότητος.

Οἱ ὅλαχοι ὅλοι καὶ οἱ χωρικοὶ ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη πέριξ συνεκέντρωσαν ἐκεῖ τοὺς ὁφθαλμούς καὶ ἔτεινον τὴν ἀκοήν των.

— Χριστός ἀνέστη, παιδιά!

Ἡ φωνὴ ἡκούσθη ἀπὸ τὴν ράχιν ἔντονος καὶ παρατεταμένη. Ἀναπαλλομένη ἔφθασεν εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀξέστων ἀκροατῶν ὅλων καὶ ἐπέχυσεν ἐπ’ αὐτῶν γλυκύτητα καὶ συγκίνησιν.

— Χριστός ἀνέστη, παιδιά!

Ἡ φωνὴ ἤχησεν ἔντονωτέρα. Οἱ χλάχοι ὅλοι καὶ οἱ χωρικοὶ ἔκλινον τὴν κεφαλὴν καὶ ἔκαμαν τὸν σταυρόν των. Ὁλη ἐκείνη ἡ ἐκτεταμένη περιφέρεια ἥτοι κατὰ τὴν ὄραν ἐκείνην εὔρυτατος ναός, ὅπου ἐδοξάζετο τὸ μεγαλεῖον τοῦ Θεοῦ.

— Χριστός ἀνέστη, παιδιά!

Ἡ φωνὴ ἡκούσθη ἐκ τρίτου. Συγχρόνως, παρὰ τὸ φῶς τῆς λαμπάδος ἐφάνη ἀναλαμπὴ * πυρολίθου καὶ μετά μίαν στιγμὴν διεχύθη ἀνὰ τὴν ἔκτασιν θαρύς κρότος πυροβόλου. Ὁ ιερεύς, ὀλίγον διαφέρων κατὰ τὴν παίδευσιν τῶν πέριξ ἀκροατῶν του, ἀφελής, ὅπως αὐτοί, δοξολογῶν τὸν Θεόν του, ὅπως καὶ οἱ ποιμένες καὶ οἱ ὑλωτόμοι καὶ οἱ ἀνθρακεῖς, μὲ τοὺς ὅποίους ἔζησε καὶ ἀνετράφη, ἔδιδεν ἀπ’ ἐκεῖ πρῶτος μετά τὸ ἄγγελμα τῆς Ἀναστάσεως τὸ σύνθημα τῶν πυροβολισμῶν καὶ τῆς χαρᾶς.

Εύθυς, ὁσάν ὅλη ἐκείνη ἡ ἔκτασις νὰ κατείχετο ὑπὸ πολυαρίθμου στρατοῦ παραμονεύοντος καὶ ἐπιπτίτοντος ἀφίηντος κατὰ τοῦ ἔχθροῦ, πλεῖστοι ἡκούσθησαν πυροβολισμοί, φωτίσαντες μὲ ἀστραπιάίναν ταχύτητα πρασίνας ράχεις, λχυγάδια καθαρά, δένδρα καὶ καλύθας, πρόσθατα καὶ μανδριά. Οἱ χλάχοι ἐν ἔξαλλῷ * ἐνθουσιασμῷ μετέδιδον πρὸς ἀλλήλους τὴν εὐχάριστον εἰδησιν τῆς Ἀναστάσεως.

— Χριστός ἀνέστη, ἀδέρφια!...

— Ἀληθῶς ἀνέστη!... Ἀληθῶς ἀνέστη!...

— Ζῆ καὶ θασιλεύει!... Ζῆ καὶ θασιλεύει!... .

”Ηδη πολυάριθμα μικρὰ φῶτα ἐπλανῶντο κατὰ διαφόρους διευθύνσεις· τὰ χλαχόπουλα ἔσπευδον προθύμως νὰ

μεταφέρουν εἰς τοὺς ἄλλους τὸ ἄγιον φῶς, τὸ δποῖον ἔλαθον ἀπὸ τὴν λαμπάδα τοῦ Ἱερέως.

* Απὸ ἔκαστην καλύθην τὰ καριοφίλια καὶ αἱ ἀσημοπιστόλαι ήστραππον καὶ ἐβρόντων καὶ αἱ σφαῖραι διεσταυροῦντο εἰς τὰ ὅψη συρίζουσαι. Τὰ ἐντὸς τῶν μανδριῶν πρόθατα ἐβέλαζον καὶ ἐπήδων φοβισμένα ἐκ τῶν κρότων οἱ σκύλοι ὑλάκτουν, οἱ ἵπποι ἔχρεμετιζον καὶ ὅλη ἡ ἔκτασις ἥτο πλήρης συμμιγοῦς καὶ ἀκαταλήπτου θορύβου.

* Ή ράχις, ἐπὶ τῆς δποίας ἀνεφάνη τὸ πρῶτον τὸ φῶς τῆς Ἀναστάσεως, ἥτο ἦδη κατάφωτος. Εἴκοσιν ἔως εἰκοσιπέντε βλάχοι ἀσκεπεῖς, μὲ τὴν λαμπάδα ἀναμμένην εἰς τὰς χεῖρας, ἔγονυπέτουν πέριξ τοῦ Ἱερέως, δ ὅποιος ὅρθιος ἐκίνει τὴν λαμπάδα του ἄνω καὶ κάτω, δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ψάλλων τὸ « Χριστὸς Ἀνέστη », φωτιζόμενος ὑπὸ τοῦ φωτός, ὃς ὁ Θεὸς ἐν μέσῳ τῶν ἀστραπῶν τοῦ Σινᾶ.

* *Ανδρέας Καρκαβίτσας.*

« Διηγήματα »

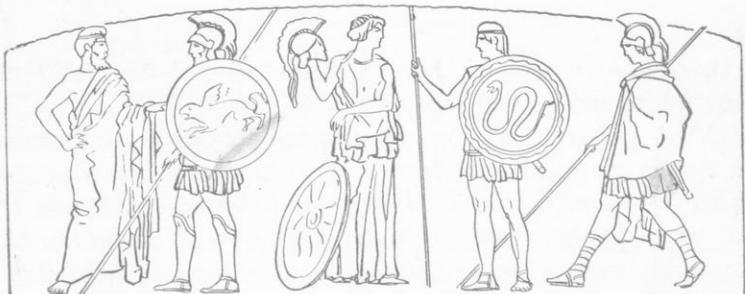
Η ΠΙΣΤΗ

Μὴ φοβηθῆς τὸ σπίτι, ποὺ ἄνοιξε
στὴ γῆ Βαθιὰ τὰ θέμελά του,
κι ἄς ἔρθουν χίλιοι ἀνεμοστρόβιλοι
καὶ τὴ σκεπή του ἄς ρίξουν κάτου.

Μὴ φοβηθῆς τὸ δέντρο, ποὺ ἄπλωσε
τὶς ρίζες του Βαθιὰ στὸ χῶμα,
καὶ ἄς σπάσῃ τὴν κορφή του δ ἄνεμος
καὶ τὰ πυκνὰ κλαδιά του ἀκόμα.

Μὴ φοβηθῆς αὐτόν, ποὺ στήριξε
στὴν Πίστη ἐπάνω τὴν ἐλπίδα.
Τὸν εἶδα στὴ ζωὴ νὰ μάχεται,
μὰ πάντα ἀνίκητο τὸν εἶδα.

* *Ιωάννης Πολέμης.*

Ο ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ

Δικαίως θαυμάζεται δος Ἀριστείδης περισσότερον ἀπό κάθε ὄλλον πολιτικὸν ἄνδρα τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν διὰ τὴν σώφρονα διαγωγήν του καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ πολιτικοῦ του βίου.

Ο Ἀριστείδης, παρευρεθεὶς καὶ εἰς τὰς τρεῖς ἐνδόξους κατὰ τῶν Περσῶν μάχας, ὅχι μόνον ἀνδρείως ἡγωνίσθη, ἀλλ' εἰς ἐκάστην ἔξ αὐτῶν ἔδωσε μεγάλα καὶ σωτήρια μαθήματα ἀρετῆς καὶ φιλοπατρίας.

Εἰς τὸν Μαραθώνα μᾶς ἐδίδαξεν, ὅτι δὲν εἶναι ἔξευτελισμός, ἀλλά μάλιστα ἔντιμον εἰς ἡμᾶς καὶ σωτήριον εἰς τὴν πατρίδα, τὸ νὰ παραχωρῶμεν τὰ πρωτεῖα εἰς τοὺς ἔμπειροτέρους καὶ ἰκανωτέρους ἡμῶν.

[†] Εἰς τὴν μάχην τῆς Σαλαμῖνος μᾶς ἐδίδαξεν, ὅτι ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ θωμοῦ τῆς πατρίδος κάθε προσωπικὸν πάθος πρέπει προθύμως νὰ θυσιάζωμεν, κάθε ἔχθρον νὰ λησμονῶμεν καὶ καλὸν ἀντὶ κακοῦ ν' ἀποδίδωμεν, πᾶν δὲ προτέρημα καὶ πᾶσαν ὑπεροχὴν τοῦ ἔχθροῦ μας δημοσίως ν' ἀναγνωρίζωμεν.

Εἰς δὲ τὴν μάχην τῶν Πλασταιῶν μᾶς ἐδίδαξεν, ὅτι εἶναι μωρία τὸ νὰ ζητῶμεν τιμὴν ἀπὸ τὰς θέσεις, διότι αἱ θέσεις δὲν τιμοῦν τοὺς κατέχοντας αὐτάς, ἀλλ' ἡ ἰκανότης καὶ ἡ

ἀρετὴ τιμοῦν τὰς θέσεις, καὶ ὅτι χωρὶς ἔνωσιν καὶ ὁμόνοιαν κανὲν μέγα ἔργον δὲν κατορθώνεται διὰ τὸ καλὸν τῆς πατρίδος.

~~Μετὰ τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος, ὅτε τὰ στρατεύματα τῶν Ἀθηναίων ἐπανῆλθον εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀφῆκαν τὸν πτωχὸν ἀλλ’ ἐνάρετον Ἀριστείδην νὰ φυλάξῃ τοὺς αἰχμαλώτους Πέρσας καὶ τὰ πλουσιώτατα λάφυρα.~~

Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τόσης ἀφθονίας χρυσοῦ καὶ ἀργύρου χωρὶς οὐδεμίαν ἐπιτήρησιν οὕτε αὐτὸς ἡθέλησε νὰ ἐγγίσῃ τίποτε ἀπὸ τὰ λάφυρα, οὕτε εἰς ἄλλον ἐπέτρεψε νὰ λάθῃ τίποτε ἀπὸ αὐτά. «Χρεωστοῦμεν» ἔλεγε πρὸς τοὺς συμπολίτας του «νὰ ὑπερετῶμεν τὴν πατρίδα, ὅχι διὰ νὰ πλουτίσωμεν ἢ διὰ νὰ δοξασθῶμεν, ἀλλὰ διὰ νὰ ἐκπληρώσωμεν τὰ πρὸς αὐτὴν Ἱερὰ τοῦ πολίτου καθήκοντα, ἔστω καὶ χωρὶς πληρωμῆν, ἔστω καὶ χωρὶς δόξαν».

Εἰς τὴν εὐγενῆ του ψυχὴν ἡ ἀγάπη τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς πατρίδος ἐμηδένιζε * κάθε ἄλλο αἰσθημα, ἐπομένως καὶ τῶν χρημάτων τὴν ἀγάπην καὶ τῆς δόξης τὴν δίψαν.

Ἐάν δ Ἀριστείδης καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν συμπολιτῶν του δὲν ἦσαν τοιοῦτοι, ἀλλὰ φιλοχρήματοι, τρυφηλοὶ * καὶ πολυτελεῖς, ἡ ἔνδοξος μάχη τῶν Πλαταιῶν δὲν ἥθελε σώσει τὴν Ἑλλάδα ἐκ τοῦ περσικοῦ ζυγοῦ, ἡ δὲ ἐλληνικὴ ἐλευθερία, τὰ φῶτα καὶ διάπολιτισμὸς ἥθελον ἐκλείψει ἔκτοτε διὰ παντός.

ΟΞέρεις, ἀναχωρήσας ἐντροπιασμένος εἰς τὴν Ἀσίαν, ἀφῆκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν στρατηγὸν του Μαρδόνιον, διὰ νὰ ὑποδουλώσῃ τοὺς ἐλευθέρους Ἐλληνας. Ο δὲ Μαρδόνιος, νομίζων ὅτι εὐκολώτερον ἦτο νὰ ὑποδουλώσῃ αὐτοὺς διὰ τοῦ χρυσού παρὰ διὰ τῶν δηλων, ἀπέστειλε πρέσβυτον πρὸς τοὺς Ἀθηναίους. Οὗτοι τότε δυστυχεῖς, πένητες καὶ ἄστεγοι εἶχον ἐπανέλθει εἰς τὰς Ἀθήνας, τὰς δόπιας τὸ πῦρ καὶ διάπολιτος τοῦ Ξέρξου εἶχον ἐρημώσει καὶ καταστρέψει.

Ο πρέσβυτος τοῦ Μαρδόνιου ἐπρότεινε λοιπὸν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους τὰ ἑξῆς: — Ο Μαρδόνιος εἶναι ἔτοιμος ν' ἀνι-

δρύση δι' ἔξόδων του ὅλας τὰς κατακαείσας οἰκίας σας καὶ τοὺς καταστραφέντας ναούς, νὰ σᾶς χορηγήσῃ δὲ ἄφθονα χρήματα καὶ νὰ σᾶς κάμη κυρίους τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, ἐὰν ἔδεχεσθε νὰ καταθέσητε τὰ δπλα σας.

Οἱ Σπαρτιάται, γνωρίζοντες τὴν ἄκραν πτωχείαν, εἰς τὴν δποίαν εἶχον κατανήσει οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ τὴν καταστροφὴν τῆς πόλεως καὶ τὴν ἐρήμωσιν τῶν ἀγρῶν των, ἐφοβήθησαν, μήπως εἰς τὴν ἀπελπισίαν των παραδεχθοῦν τὰς χρηματικὰς προτάσεις τοῦ Μαρδονίου. Δι' αὐτὸ δεῖτειλαν συγχρόνως πρέσβεις εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ παρεκάλουν τοὺς Ἀθηναίους νὰ ἀπορρίψουν τὰς περσικὰς προτάσεις καὶ νὰ ἔξακολουθήσουν ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος.

Τότε δὲ Ἀριστείδης, ἐκφράζων καὶ τὰ ἴδικά του καὶ τῶν συμπολιτῶν του τὰ αἰσθήματα, ἔδωσε τὴν ὀραίαν ἐκείνην καὶ ἀξιοθαύμαστον ἀπάντησιν, ἥ δποία καὶ μόνη ἦτο Ἰκανὴ ν' ἀπαθανατίσῃ * τὸ ὄνομά του. Ἐδού δὲ ἀπάντησις τοῦ πτωχοῦ Ἀριστείδου:

— Συγχωροῦμεν εἰς τοὺς Πέρσας νὰ νομίζουν, ὅτι τὰ πάντα δύνανται νὰ ἔξαγορασθοῦν μὲ τὰ χρήματα, διότι αὐτοὶ οὐδὲν πολυτιμότερον τῷ χρυσὸν γνωρίζουν. Ἀλλ' ἀγανακτοῦμεν κατὰ τῶν Σπαρτιάτῶν, οἱ δποίοι, ἀποβλέποντες εἰς τὴν πτωχείαν καὶ δυστυχίαν μας, λησμονοῦν τὴν ἔλληνικὴν ἀρετὴν καὶ φιλοτιμίαν μας. "Ἄς πληροφορηθοῦν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὅτι οὕτε δι' ὅλον τὸ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐντὸς αὐτῆς χρυσὸν ἤθελαν ποτὲ πωλήσει οἱ Ἀθηναῖοι τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος. "Ἄς μάθῃ δὲ καὶ δ Μαρδόνιος, ὅτι μόνον ὅταν δῆλος παύσῃ τὸν δρόμον του, θέλουμεν παύσει καὶ ἡμεῖς ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ πατρίδος καὶ ἐλευθερίας.

Μετὰ τὴν γενναίαν ταύτην ἀπάντησιν, ἥ ἔνδοξος μάχη τῶν Πλαταιῶν ἔγινεν, δ Μαρδόνιος κατεστράφη καὶ ἡ Ἑλλὰς ἐσώθη!

Λέων Μελάς.

« Γεροστάθης », *Mέρος Β'*.

Ο ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΗΣ ΕΝ ΜΑΡΑΘΩΝΙ ΝΙΚΗΣ

.. Μὲς ἀπ' τῆς νίκης τὴν κραυγή,
ποὺ ἡ ἀθανασία γεννιέται
ἀπ' τὴν ἀνδρεία καὶ τιμή,
ώραῖος σάν 'Ερμῆς πετιέται
ἔνας ὅπλιτης μὲ δρυμή.

Καὶ τρέχει, τρέχει, πηλαλᾶ
κι ἔχει στὸ νοῦ του τὴν Ἀθήνα,
ποὺ μαρμαρόχιστη γελᾶ
στοῦ ἥλιου τὴν χρυσὴν ἀκτίνα,
καὶ ροθολᾶ καὶ ροθολᾶ.

Στὰ πόδια του ἔχει ἀστραπή,
ἔχει λαχτάρα στὴν καρδιά του
πρῶτος νὰ φθάσῃ νὰ εἰπῇ,
νὰ φέρη πρῶτος ἔκειν κάτου
τὴν εἴδηση τὴ χαρωπή...

"Ολη ἡ ψυχή του κι ἡ ζωὴ
τὴν ὄρα ἔκεινη κράζει « Νίκη ! »
κάθε τῆς φύσεως πνοὴ
θαρρεῖ πώς ἀλαλάζει « Νίκη ! »
μὲ μιάν ἀτέλειωτη θοή...

Σάν εἶδε ἐμπρός του νὰ φανῆ
μακριά στὰ βάθη σάν εἰκόνα
τὴν πόλη ἔκεινη τὴν τρανή,
ποὺ γέννησε τὸ Μαραθώνα,
τὴ δόξα τὴν παντοτινή,

τότε μὲς στὴ θαθιὰ σιγὴ
ἀπ' τὰ λαχταριστά του στήθη
ἀντίχησε χαρᾶς κραυγὴ
κι ὅρμησε, πέταξεν, ἔχυθη
μὲ γρηγοράδα πιὸ γοργή.

Κι ἔκεῖνοι, ποὺ τὸν καρτεροῦν
κι ἀπὸ τὰ τείχη ἀγναντεύουν,
τὸν διακρίνουν, τὸν θωροῦν
κι ἀνατριχιάζουνε, μαντεύουν
καὶ τρέχουνε καὶ λαχταροῦν...

« Νίκη! » φωνάζει· κι ἡ φωνὴ^γ
ἀντιλαλεῖ σὲ μύρια στήθη
καὶ μύρια στήθη συγκινεῖ.
Σὲ κάθε ὅψη φῶς ἔχύθη,
σὲ κάθε στῆθος ἥδονή.

« Νίκη! » τοῦ κόθετ^γ ἡ λαλιὰ
καὶ γέρνει τὸ νεκρὸ κεφάλι
μὲς στῆς χαρᾶς τὴν ἀγκαλιά,
μὲς στῆς γιορτῆς τὴ θεία ζάλη,
μὲς στοῦ θριάμβου τὰ φιλιά. γ

^γΑριστομένης Προβελέγγιος.

« Ποιήματα ». Τόμος Α'.

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΔΑΜΩΝ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΕΙ ΤΟΥΣ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΥΣ ΑΓΩΝΑΣ

‘Ο μικρὸς Δάμων, ἀφοῦ ἀπεχαιρέτησε τὴν μητέρα του
καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς, ἔξεκίνησεν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας μαζὶ^γ
μὲ τὸν πατέρα του διὰ τὴν Ὀλυμπίαν. Ἐλυπεῖτο, διότι ἀφήνε
τὴν μητέρα του, τὸν παρηγόρει δὲ μόνον ἡ σκέψις, ὅτι εἰς
τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας δὲν ἐπετρέπετο ἡ εἰσόδος εἰς τὰς
γυναίκας.

“Οταν ἐπέρασαν ἀπὸ μίαν γειτονικὴν πόλιν, μὲ τὴν ὁποίαν
οἱ Ἀθηναῖοι εύρισκοντο εἰς πόλεμον, δὲ Δάμων δὲν ἐφοβήθη,
διότι ἐγνώριζεν, ὅτι τὸν μῆνα τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων ἦτο
ὑποχρεωτικὴ εἰρήνη εἰς ὅλους καὶ οὐδεὶς εἶχε νὰ φοθῇ τί-

ποτε, ἀκόμη καὶ ὅταν διήρχετο ἀπὸ τὴν χώραν τῶν ἀντιπάλων του. Ὁ Δάμων ἦτο γεμάτος χαράν. Εἶχεν δύμας καὶ μίαν ἀνησυχίαν· ἂν θὰ ἐνίκα εἰς τοὺς ἀγῶνας ὁ μεγαλύτερος ἀδελφός του, ὁ Εὔανδρος. Ὁ Εὔανδρος εἶχεν ὑπάγει εἰς τὴν Ὀλυμπίαν πρὸ ἐνὸς μηνὸς μαζὶ μὲ τὸν γυμναστήν του, διὰ νὰ συνεχίσῃ τὴν προπόνησιν. Ὁ Δάμων ἤθελε νὰ νικήσῃ ὁ ἀδελφός του καὶ ἀπὸ καιρὸν ἀνέμενε μὲ ἀγωνίαν τὴν ἡμέραν τῶν ἀγώνων.

Αἱ πρῶται ἐντυπώσεις.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς τρίτης ἡμέρας ἔφθασαν εἰς τὴν Ὀλυμπίαν. Ὁ μικρὸς Δάμων ποτὲ δὲν ἐφαντάζετο, ὅτι ὑπῆρχον τόσοι πολλοὶ ἄνθρωποι εἰς τὸν κόσμον. Ἀνδρες ἔξ οὐλῶν τῶν μερῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν ἀποικιῶν τῆς Μεσογείου καὶ τοῦ Εὔξείνου Πόντου εἶχον ἔλθει, διὰ νὰ κερδίσουν δόξαν καὶ τιμὴν διὰ τὴν πόλιν των. Οἱ δόφθαλμοὶ τοῦ Δάμωνος ἤσαν ὑπερβαλλόντως ἀνοικτοὶ ἀπὸ τὴν ἔκπληξιν, ὅταν εἶδε τοὺς θαυμαστοὺς ἵππους των καὶ τὰ στίλβωντα ἄρματα. Πυκναὶ μᾶζαι κόσμου κατηυθύνοντο πρὸς τὸν μεγάλον ναὸν τοῦ Διὸς μὲ τοὺς δωρικοὺς κίονας. Εἰς τὰ δύο ἀετώματα τοῦ ναοῦ εἰκονίζοντο ἡ θυρλικὴ ἄρματοδρομία τοῦ Πέλοπος* καὶ τοῦ Οἰνομάου* καὶ ἡ μάχη τῶν Λαπιθῶν* καὶ τῶν Κενταύρων. Εἰς τὴν δευτέραν ἀναπαράστασιν εἰκονίζετο ὁ Θησέus, ὁ ἀγαπητὸς ἥρως τῶν Ἀθηνῶν, μαχόμενος μὲ γενναιότητα ἐναντίον ἐνὸς Κενταύρου. Καὶ ὁ μικρὸς Δάμων ἥσθάνθη μεγάλην χαρὰν καὶ ὑπερηφάνειαν διὰ τὴν ἴδιαιτέραν του πατρίδα, ὅταν εἶδεν, ὅτι πολὺς κόσμος ἐκαμάρωνε καὶ ἐζήλευε τὸ ὀραῖον σῶμα καὶ τὴν ἀνδρείαν τοῦ Θησέως. Πολλοὶ καθ' δύμάδας ἐθύιαζον καὶ ἔκαιον ἐπὶ τῶν βωμῶν θιοῦς πρὸς τιμὴν τῶν θεῶν, καὶ ἰδίως τοῦ ὑψίστου Διός. Κατόπιν ὁ Δάμων καὶ ὁ πατέρος του ἐπῆγαν εἰς τὸ μέρος, ὅπου ἡ ἐλλανόδικος ἐπιτροπὴ ἔξηταζε τοὺς ἄνδρας, οἱ ὅποιοι θὰ μετεῖχον τῶν ἀγώνων. Ὁ Εὔανδρος καὶ οἱ ἄλλοι ἐπρεπε νὰ ὀρκισθοῦν, ὅτι ἤσαν γνήσιοι "Ελληνες πολῖται, ὅτι εἶχον τηρήσει πάντα τὰ καθήκοντα

πρὸς τοὺς θεούς, τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς νόμους τῆς πατρίδος καὶ ὅτι εἶχον προπονηθῆ ἐπὶ δέκα μῆνας. Εἰς ἔνα δὲν ἐπετράπη νὰ λάθῃ μέρος εἰς τοὺς ἀγῶνας, διότι ἦτο κλέπτης. Μόνοι οἱ ἀληθινοὶ καὶ τίμιοι "Ελληνες πολίται ἥδυναντο νὰ μετάσχουν. Εἰς τοὺς δούλους, τοὺς θαρράρους καὶ εἰς ὅσους εἶχον στερηθῆ τῶν πολιτικῶν των δικαιωμάτων, εἰς ὅλους αὐτοὺς ἡ συμμετοχὴ ἀπηγορεύετο.

Μέσα εἰς τὸ στάδιον τῆς Ὀλυμπίας.

"Ολην τὴν νύκτα ὁ Δάμων δὲν ἤμποροῦσε νὰ κοιμηθῇ. Τὴν πρωίαν, πολὺ πρὸ τῆς ἀνατολῆς, ἐπῆγε μὲ τὸν πατέρα του εἰς τὸ στάδιον διὰ νὰ εύρουν καλὴν θέσιν. Ὡτὸ τὸ μέσον τοῦ θέρους καὶ ὁ καύσων ἦτο ὑπερβολικός. Ὁ Δάμων ἐδίψα πολύ, ἀλλὰ δὲν ἔλεγε τίποτε. Ὡτὸ τόσον ἀπερροφημένος ἀπὸ τοὺς ἀγῶνας.

"Αλλα ἀγωνίσματα ἥσαν διὰ τοὺς ἐφήβους ἀθλητάς, ἄλλα διὰ τοὺς ἄνδρας. Οἱ δρομεῖς ἔπρεπε νὰ τρέξουν ἐπάνω εἰς ἄμμον καὶ τοῦτο τοὺς ἤμποδιζε νὰ ἀναπτύξουν ὅλην των τὴν ταχύτητα. Ὁ νικητὴς ὅμως ἦτο ταχύτατος. Δικαίως ἔλεγον περὶ αὐτοῦ, ὅτι, ὅταν ἔτρεχε, μόνον εἰς τὴν ἀφετηρίαν καὶ εἰς τὸ τέρμα ἐφαίνετο. Πράγματι ὁ Δάμων δὲν ἐνόχεσε πότε εύρεθη ἀμέσως εἰς τὸ τέρμα. Εἰς ἐν ἄλλο ἀγώνισμα οἱ ἄνδρες ἔτρεχον φέροντες θαρείας ἀσπίδας. Ὁ πατήρ του τοῦ ἔξήγησεν, ὅτι τοῦτο ἐγίνετο, διὰ νὰ δοκιμάσουν τὴν ἀντοχὴν των καὶ ὅτι τὸ πολεμικὸν τοῦτο ἀγώνισμα, ἐπειδὴ ἔτρεχον ἔνοπλοι, ἐλέγετο « διπλίτης δρόμος ».

Τὴν τρίτην ἡμέραν ὁ Δάμων ἦτο περισσότερον ἀνήσυχος ἀπὸ δλσς τὰς προηγουμένας. Θά ἐγίνοντο οἱ ἀγῶνες τῆς πάλης καὶ ὁ Εὔανδρος θά προσεπάθει νὰ δείξῃ τὴν τέχνην του καὶ τὴν δύναμιν του. Κατὰ τοὺς προκριματικούς, οἱ δποῖοι ἔγιναν πρὸ τῶν ἀγῶνων, εἶχον προκριθῆ ἔξ ἄνδρες. Μέσα ἀπὸ μίαν μεγάλην περικεφαλαίαν ἐπῆραν κλήρους. Ἔκεινοι, οἱ δποῖοι θά εἶχον τοὺς ἰδίους ἀριθμούς, θά ἡγωνίζοντο μεταξύ των. Τοῦ Εὔανδρου ὁ ἀντίπαλος ἦτο πολὺ εύσωμος καὶ

ό Δάμων ἔφοιθείτο, μήπως ἀνεδεικνύετο ἴσχυρότερος τοῦ ἀδελφοῦ του. Διὰ νὰ νικήσῃ ὁ Εὔανδρος, ἔπρεπε νὰ ρίψῃ τὸν ἀντίπαλόν του τρεῖς φοράς. Ὁ Δάμων ἐπήδησεν ἀπὸ τὴν χαράν του, ὅταν εἶδε τὸν μεγαλόσωμον ἔκεινον ἄνδρα νὰ πίπτῃ καὶ διὰ τελευταίαν φοράν. Τώρα ὁ Εὔανδρος εἶχε νὰ παλαίσῃ καὶ μὲ τοὺς δύο ἑτέρους δύο νικητάς. Ἐφαίνετο δυνατώτερος καὶ ἀπὸ τοὺς δύο ἄλλους, οἵ ὅποιοι ἄλλωστε εἶχον κουρασθῆ περισσότερον. Πραγματικῶς ὁ Εὔανδρος τοὺς ἐνίκησεν εὐκόλως, διότι καὶ τέχνην πολλὴν εἶχε καὶ ἀντοχὴν μεγάλην. Ὁ Δάμων καὶ ὁ πατέρας του προσεπάθουν νὰ μὴ δείξουν, πόσον ἥσαν εύτυχεῖς, ὅταν εἶδον, ὅτι ἐνίκησεν ὁ Εὔανδρος.

Τὴν τετάρτην ἡμέραν ὑπῆρχον καὶ ἄλλα ἀγωνίσματα. Εἰς τὸν Δάμωνα ἥρεσαν πολὺ αἱ ἀρματοδρομίαι, ἀλλ' ἐκράτησε δυνατὰ ἀπὸ φόβον τὸν βραχίονα τοῦ πατρός του, ὅταν εἶδεν ἐν ἄρμα ἔκει εἰς τὴν στροφὴν τοῦ ἵπποδρόμου νὰ ἀναποδογυρίζῃ. Διότι ἐγνώριζε πολὺ καλά, ὅτι οἱ νεαροὶ ὀδηγοὶ μὲ τὰς κυματιζούσας χλαμύδας των θὰ εἶχον φονευθῆ.

‘Ο Εὔανδρος στεφανώνεται νικητής.

Ἡ πέμπτη ἡμέρα ἦτο ἡ καλυτέρα ἀπὸ ὅλας. Κατ' αὐτὴν ἐδίδοντο εἰς τοὺς νικητάς τὰ βραβεῖα. “Ἐν μικρὸν παιδίον, τοῦ διποίου ἔζων ἀμφότεροι οἱ γονεῖς, εἶχε κόψει μὲ χρυσοῦν μαχαιρίδιον κλάδους ἀπὸ ἀγριελαίαν. Μὲ τοὺς βλαστούς σύτοὺς ἐπλεξαν στεφάνια διὰ τοὺς νικητάς. Ὁ κήρυξ ἐφώναξε τὸ ὄνομα τοῦ νικητοῦ, τοῦ πατρός του καὶ τὸ ὄνομα τῆς πατρίδος του. Τότε εἶς ἐκ τῶν Ἑλλανοδικῶν τὸν ἐστεφάνωνε μὲ τὸ στεφάνι τῆς ὀγριελαίας.

‘Ο Δάμων ἦτο πολὺ ὑπερήφανος καὶ ἐσκίρτησεν * ἀπὸ χαράν, ὅταν ἤκουσε τὸ ὄνομα τοῦ πατρός του καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του. ‘Οι κήρυξ εἶχε φωνάξει μὲ τὴν δυνατὴν φωνὴν του « Εὔανδρος Νικίου Ἀθηναΐος ». Καὶ δλον τὸ πλῆθος μὲ μυριόστομον κραυγὴν τὸν ἐπευφήμησε τὴν στιγμήν, κατὰ τὴν ὅποιαν ἐπισήμως ὁ Εὔανδρος ἐστέφετο πρωτοπαλαιστὴς ὅλης τῆς Ἑλλάδος, τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, μὲ τὰ ἴσχυρὰ σώματα καὶ

τούς κρατερούς * μαχητάς. Πόσον ώραῖος ἦτο δέ Εὔανδρος μὲ τὸ ἀπλοῦν ἔκεινο στεφάνι τῆς ἐλαίας! Πόσον ἤθελεν δέ Δάμων νὰ μάθουν δῆλοι οἱ "Ελληνες, τὶ λαμπρὸν ἀδελφὸν εἶχεν!" Ἀπὸ τὴν μεγάλην του δῆμως συγκίνησιν δὲν εἶχεν ἀντιληφθῆ τὸν πατέρα του, δέ ὅποιος εἶχε στρέψει πρὸς τὸ ἀντίθετον μέρος καὶ ἐσκούπιζε μερικὰ δάκρυα μὲ τὸ ἄκρον τοῦ ἴματίου του.

"Ἐπειτα δῆλοι οἱ νικηταὶ κατηυθύνθησαν εἰς τὸν ναὸν, διὰ νὰ εὐχαριστήσουν τὸν Δία. Διότι τοὺς ἥξινεσ νὰ νικήσουν εἰς τοὺς Ἱερούς του ἀγῶνας. Τὸ ἀπόγευμα ἔγινεν ἑορτὴ πρὸς τιμὴν τῶν νικητῶν. Ἐπηκολούθησε συμπόσιον καὶ ἐκράτησε τόσον πολύ, ὅστε κατὰ τὸ τέλος δέ Δάμων παρ' ὀλίγον νὰ κοιμηθῇ.

Ἡ ὑποδοχὴ τοῦ νικητοῦ εἰς τὴν πατρίδα.

Τὴν ἐπομένην δέ Δάμων, δέ πατήρ του καὶ δέ Εὔανδρος ἀνεχώρησαν διὰ τὴν πατρίδα των. "Οταν ἔφθασαν εἰς τὰς Ἀθήνας, οἱ κάτοικοι ἐκρήμνισαν ἐν μέρος ἀπὸ τὸ τεῖχος. Ἀπὸ ἔκει εἰσῆλθεν δέ Εὔανδρος ἐπάνω εἰς ὡραῖον ἄρμα, τὸ ὅποιον εἶχε διαθέσει ἡ πόλις. Τὸ ἄρμα ἔσυρον ὀλόλευκοι ἵπποι, ἐνῷ ἀπὸ τὴν μίαν πλευρὰν καὶ τὴν ἄλλην πλήθη κόσμου ἔρραινον μὲ ἄνθη καὶ ἐζητωκραύγαζον τὸν θριαμβευτήν. Τὸ κρήμνισμα τοῦ τείχους εἶχε συμβολικὴν ἔννοιαν. Ἐσήμαινεν, δτι πόλις, ἡ ὅποια ἔχει παλικάρια, ὅπως δέ Εὔανδρος, δὲν ἔχει ἀνάγκην τειχῶν. Τείχη της ἀπόρθητα εἶναι τῶν παλικαριῶν της τὰ γενναῖα στήθη. Τὰς ἐπομένας ἡμέρας οἱ ποιηταὶ ἔγραψαν ὕμνους διὰ τὸν Εὔανδρον καὶ οἱ γλύπται κατεσκεύασαν ἀνδριάντας του. Εἰς χαλκοῦς ἐστήθη εἰς τὴν Ὀλυμπίαν, πλησίον εἰς τὸν μεγάλον ναὸν τοῦ Διός. "Αλλος, ἀπὸ λευκὸν μάρμαρον τῆς Πεντέλης, ἐστήθη εἰς τὰς Ἀθήνας. Καὶ εἰς τὸ μέλλον ποτὲ δὲν ἐλησμονήθη ἡ μεγάλη νίκη. Ὁ Εὔανδρος πάντοτε εἰς τὰς συνελεύσεις τοῦ λαοῦ καὶ εἰς τὸ θέατρον ἐκάθητο εἰς τιμητικὴν θέσιν καὶ δῆλοι τὸν ἐθαύμαζον.

"Ο Δάμων ἦτο εύτυχής, διότι εἶχεν ἀδελφόν του τὸν Εὔανδρον. Οὕτε ἐλησμόνησε ποτὲ δσα εἶδεν εἰς τὴν Ὀλυμπίαν.

Απεναντίας μάλιστα ἀπεφάσισε νὰ μάθῃ νὰ τρέχῃ καὶ νὰ παλαίη μὲ σύστημα καὶ τέχνην, διὰ νὰ κάμῃ πολὺ δυνατὸν σῶμα, ὥστε νὰ δυνηθῇ μίαν ἡμέραν νὰ ὑπάγῃ ὡς ἀγωνιστὴς πλέον εἰς τὴν Ὀλυμπίαν καὶ μὲ τὴν θοήθειαν τοῦ μεγίστου θεοῦ νὰ κερδίσῃ φήμην καὶ δόξαν, ὅπως εἶχε κάμει καὶ ὁ ἀδελφός του.

K. Αθ. Ρωμαῖος.

ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΙ ΑΓΩΝΕΣ

Τὸ Στάδιο.

Βλέπω μπροστὰ στὰ πρόθυρα θωμὸ αίματοθαμμένο.

Ἐκεῖ τ' ὀλόστραφτο σκοινί, δεμένο ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη, προσμένει νὰ τ' ἀφήσουνε κάτω στὴ γῆ νὰ πέσῃ, νὰ δώσῃ αὐτὸ τὴν προσταγή, τὸ τρέξιμο ν' ἀρχίσῃ.

Ολόρθη μπρός του στέκεται τετράγωνη κολόνα, χιονόλευκη μὲς στὴ σκιὰ καὶ ἀστραφτερὴ στὸν ἥλιο.

Βουθὴ σὰν τ' ἄλλα μάρμαρα δὲν εἶναι· ἡ θεία χάρη θροντόφωνα τὴν ἔστησε κι « Ἄριστευε! » * φωνάζει.

Ἐχει δυὸ ἄλλες ἀδερφές, δύοιες μ' αὐτὴ στὴν ὅψη.

Η τρίτη στέκεται μακριὰ κατὰ τὴν ἄλλη ἄκρη, περήφανη, καμαρωτή, κι αὐτὴ φωνάζει: « Στρέψε! »

Η δεύτερη σηκώνεται ἀνάμεσα στὶς δυό τους καὶ δίνει θάρρος καὶ ζωὴ σ' αὐτοὺς ποὺ τρέχουν πλάγια καὶ λέει στὸν καθένα τους: « Βιάσου νὰ ξεπεράσῃς! »

Οἱ Ἑλλανοδίκαι.

Τὰ χεῖλη τους ἀγέλαστα, θαριὰ τὰ μέτωπά τους, μέσα στὰ θάθη τοῦ μυαλοῦ κρύθουν τὴ δίκαιη κρίση.

Χιλιάδες μάτια ὀλόγυρα μὲ ζήλεια τοὺς κοιτάζουν· μ' αὐτοὶ κανένα δὲ θωροῦν, μηδὲ τὸ μάτι στρέφουν, γιατὶ ἡ πορφύρα, ποὺ φοροῦν, δείχνει θαρύ τὸν ὅρκο καὶ θέλουν νάναι καθαρὴ ἡ ἐλεύθερη ψυχὴ τους.

‘Ο Δρόμος.

Βλέπω λεθέντες φτερωτούς κι ἀραδιαστά θαλμένους
 μὲ τόνα πόδι παραμπρός, μὲ τ’ ἄλλο παραπίσω.
 Προσμένουνε τὴν προσταγή, τὸ τρέξιμο ν’ ἀρχίσουν.
 Βλέπω νὰ γέρνη τὸ σκοινὶ καὶ καταγῆς νὰ πέφτῃ.
 Καὶ νά, τὰ πόδια φτερωτὰ τὸ ἔνα μὲ τ’ ἄλλο ἀνοίγουν.
 Καὶ ξεκινῶνε μονομιᾶς καὶ τρέχουν, τρέχουν, τρέχουν.
 Τρέχουν καὶ μόλις ἀκουμποῦν τὸ πόδι τους στὸ χῶμα,
 τρέχουν μ’ ἀθώρητα φτερὰ καὶ μάτι δὲν τοὺς φτάνει.
 Ὁχλοθοή, κραυγὴς χαρᾶς τὸ νικητὴ δοξάζουν!

Ἡ Πάλη.

Καὶ βλέπω τώρα δλόγυμνους ζευγαρωτὰ θαλμένους.
 Ἔχει δ καθεὶς τὸ ταίρι του κι ἔνας τὸν ἄλλο βλέπει
 καὶ καρτεροῦνε θιαστικοὶ τὸ πάλεμα ν’ ἀρχίσῃ.
 Ἀκούω τὸν κήρυκα ἀπ’ ἐκεῖ τὴν προσταγὴ νὰ κράζῃ.
 Κι ἀμέσως πιάνονται ἀρπαχτὰ τὰ λιπαρὰ * ζευγάρια.
 Καὶ πότε σμίγουνε σφικτὰ καὶ λές πῶς γίνοντ’ ἔνα
 καὶ πότε πάλι ἀνοίγουνε μὲ τεντωμένα νεῦρα.
 Κι ἄλλος θαριὰ ξαπλώνεται κι ἄλλος δλόρθος στέκει
 καὶ ἄλλο ζευγάρι καταγῆς κουθαριαστὰ κυλιέται
 καὶ πότε ἀνασηκώνεται καὶ πότε πάλι γέρνει.

Τὸ “Αλμα.

Καὶ βλέπω ν’ ἀναδεύωνται * πίσω ἀπὸ τὸ θατήρα *
 τὰ γυμνασμένα σώματα, τόνα ἀπὸ τ’ ἄλλο ἀνάρια.
 Σμίγουν οἱ δυὸ παλάμες τους καὶ τρίθει ἥ μιὰ τὴν ἄλλη,
 θαρρεύονται καὶ καρτεροῦν οἱ νευρωμένες κνήμες
 καὶ μὲ λαχτάρα καρτεροῦν τὸ πήδημα ν’ ἀρχ’ ση.
 Κι ἀκούω τὸν κήρυκα ἀπ’ ἐκεῖ θροντόφωνα νὰ κράζῃ
 κι ἀκούω ἀχνὸ ψιθύρισμα καὶ βλέπω τὸν καθένα
 νὰ ξεκινᾷ μὲ μιὰν δρμή, μὲ μιὰν δρμή νὰ τρέχῃ

καὶ νὰ πατῆ τὸ πόδι του στὸ φανερὸ σημάδι,
οὕτε μιὰ τρίχα παραμπρός, οὕτε μιὰ τρίχα πίσω
καὶ νὰ σηκώνεται ψηλά καὶ χαμηλά νὰ πέφτῃ.

‘Ο Δίσκος.

Πάλι ἡσυχία ἀπλώνεται στὰ μαζεμένα πλήθη
κι ἀχόρταγα τὰ μάτια τους καρφώνουν στὴ βαλβίδα*
ποὺ οἱ δισκοβόλοι θ' ἀνεβοῦν νὰ ρίξουνε τὸ δίσκο.
‘Ακούω τὸν κήρυκα ἀπ' ἔκει βροντόφωνα νὰ κράζῃ
καὶ βλέπω τὸν ἀγωνιστὴ μὲ τὸ δεξὶ του χέρι
νὰ παίρνῃ τ' δλοστρόγυγυλο καὶ πλακωτὸ λιθάρι,
νὰ τὸ σηκώνη μονομιᾶς, χωρὶς στὸ πρόσωπό του
παραμικρὴ ζαρωματιὰ τὸ βάρος του νὰ δείχνῃ.
Βλέπω τ' δλόγυμνο κορμὶ νὰ γέρνῃ ἐμπρὸς ἀπ' τ' ἄλλο
βλέπω τὸ πόδι τὸ δεξὶ νὰ βγαίνῃ ἐμπρὸς ἀπ' τ' ἄλλο
καὶ βλέπω τὸν ἀγωνιστὴ νὰ στρέφῃ τὸ λιθάρι
καὶ νὰ τὸ φέρνῃ δλόγυρα μ' ὅλη τὴ δύναμή του,
κι εὐθὺς ν' ἀνασηκώνεται καὶ νὰ τοῦ δίνῃ δρόμο.
Κι ἀκούω τοῦ δίσκου τὸν ἀχό, ποὺ σκίζει τὸν ἀέρα,
καὶ τὸν θωρῶ νὰ χάνεται καὶ τὸν θωρῶ νὰ πέφτῃ.
Καὶ βλέπω κάπιοιν ἀπ' ἔκει νὰ βάζῃ ἔνα σημάδι
κι ἔρχεται τρίτος, τέταρτος, καθεὶς μὲ τὴ σειρά του,
καὶ γέρνει καὶ σηκώνεται καὶ τὸ λιθάρι ρίχνει.

‘Ο Στέφανος τῆς Νίκης.

Βλέπω τὸν κήρυκα γοργὰ κι δλόγυρα νὰ τρέχῃ
κι ἀκούω νὰ κράζῃ τ' ὄνομα καθὼς καὶ τὴν πατρίδα
τοῦ νικητῆ, ποὺ νίκησε καὶ σ' ὅλα βγῆκε πρῶτος.
Καὶ βλέπω τὸν δμορφονιὸ καὶ τ' ἄξιο παλικάρι
νὰ ξεκινάῃ ἀπ' τὸ σωρὸ κι ἀγάλια νὰ πηγαίνῃ
καὶ ν' ἀκουμπᾶ στὰ γόνατα τ' ἀριστερὸ του χέρι,
καμαρωτός, περήφανος, πρὸς τὸ χρυσὸ τραπέζι,
ποὺ ἀπιθωμένα ἀπλώνονται τὰ λιόφυλλα στεφάνια.

Χαρά στὸ γέρο τὸ γονιό, ποὺ τὸν θωρεῖ ἀπὸ πέρα,
χαρά στὴ μάνα μακριά, ποὺ καρτερεῖ μὲ πόθο...
Χαρά στὴ δοξασμένη του καὶ ξακουστὴ Πατρίδα,
ὅπου γεννᾶ τέτοια παιδιά καὶ τέτοια παλικάρια!

*Ιωάννης Πολέμης.

Η ΕΥΧΑΡΙΣ ΚΑΙ Ο ΝΕΙΛΟΣ

— Ξανθή, εἶπεν ἡ Δημώ, ἡ τροφός της, θέλεις νὰ σου διηγηθῶ τὴν ἴστορίαν τῆς νυφίτσας, ποὺ ἔμβῆκεν εἰς μίαν σιταποθήκην;

— "Οχι! Εἶπεν ἡ Ξανθή.

— Μήπως θέλεις νὰ σου διηγηθῶ διὰ τὸν Ὁδυσσαν, ποὺ ἐπῆγεν εἰς τὸ σπήλαιον τοῦ Κύκλωπος;

— "Οχι! ὅχι! Ἀπήντησε καὶ πάλιν ἡ Ξανθή.

— Ἀλήθεια, δὲν θέλεις νὰ μάθης πῶς ὁ φοθερὸς Πολύφημος, μὲ τὸ ἔνα μεγάλο μάτι εἰς τὸ μέτωπον, ἐκράτησε κλεισμένον μέσα εἰς τὸ σπήλαιόν του τὸν πολυμήχανον Ὁδυσσέα; Δὲ θέλεις νὰ μάθης, πῶς ὁ πονηρὸς Ὁδυσσεὺς κατώρθωσε νὰ τοῦ ἔξορύξῃ τὸν ὄφθαλμὸν καὶ ὑστερά νὰ ἔξελθῃ ἀπὸ τὸ σπήλαιον, κρυμμένος ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὴν κοιλίαν τοῦ κριοῦ;

— "Οχι! ὅχι! ὅχι! Ἀπήντησε μετὰ πείσματος ἡ Ξανθή.

— Ξανθή, ήκουσθη μία θαρεῖα, γυναικεία φωνή, ἀν δὲν καθίσης φρόνιμα καὶ δὲν ἀκούσῃς τὴν Δημώ, θά φωνάξω νὰ ἔλθῃ ἀμέσως νὰ σὲ πάρῃ ἡ Μορμολύκη, ποὺ παίρνει ἔκεινα τὰ παιδιά, ποὺ δὲν ἀκοῦν!

Μόλις ἤκουσε « Μορμολύκη » ἡ Ξανθή, ἐμαζεύθη, ἐσιώπησε καὶ ἐκρύψῃ ὑπὸ τὸ εύρυχωρον ἴματιον τῆς τροφοῦ της, ἐνῶ ἡ Λευκίππη, ἡ μήτηρ της, ἐστόλιζε τὴν ἄλλην θυγατέρα της, τὴν Εύχαριν.

Τοῦτο ἡ ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐτελοῦντο αἱ περίφημοι ἔορταὶ τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν, κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ μεγάλου

Περικλέους. Ἀπὸ δὲ τὴν Ἀττικὴν καὶ ἀπὸ πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος γέροντες καὶ νέοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ παιδία εἶχον συρρεύσει *, διὰ νὰ παρακολουθήσουν τὴν μεγαλυτέραν καὶ λαμπροτέραν ἑορτὴν τῶν Ἀθηναίων, τὰ μεγάλα Παναθήναια. Ἡ ἑορτὴ αὐτὴ ἐτελεῖτο πρὸς τιμὴν τῆς Παλλάδος Ἀθηνᾶς, τῆς πολιούχου τῶν Ἀθηνῶν.

Ἡ Εὔχαρις, ἡ θυγάτηρ τοῦ Δημοχάρους, ἐνὸς ἐκ τῶν προκρίτων τῶν Ἀθηνῶν, εἶχε λάβει μέρος εἰς τὸ κέντημα τοῦ πέπλου τῆς Ἀθηνᾶς. Ἐκείνην ἀκριβῶς τὴν πρωίαν θὰ τὸν μετέφερον μὲ μεγάλην πομπὴν καὶ λιτανεῖαν, διὰ νὰ τὸν παραδώσουν εἰς τὸν μεγαλοπρεπῆ ναὸν τῆς θεᾶς, τὸν Παρθενῶνα, ὁ δόποιος ἥτο κτισμένος ἐπὶ τοῦ Ἱεροῦ Θράχου τῆς Ἀκροπόλεως.

Αἱ δοῦλαι ἐνέδυσαν τὴν Εὔχαριν μὲ ἐν λευκόν, ὅπως ἡ χιών, λινὸν φόρεμα, τὸν χιτῶνα. Ἡ μήτηρ τῆς ἔπλεξεν εἰς βοστρύχους τὴν ὀραίαν κόμην, τοὺς ἐσήκωσεν ἐπάνω εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ ὅστερα ἀπέθεσεν ἐπ’ αὐτῆς ἐνα χρυσοῦν στέφανον.

Ἄφοῦ τὴν ἐκαλλώπισε μὲ πᾶσαν κομψότητα, τῆς ἔδωκε μειδιῶσα πολύτιμον κάτοπτρον ἀπὸ στίλβοντα χαλκόν, διὰ νὰ κατοπτρισθῇ. Ἡ Εὔχαρις ἐνεθουσιάσθη.

‘Ωμοίαζε μὲ τὰς ὀραίας Καρυάτιδας τοῦ Ἔρεχθείου.

Καὶ ἡ Λευκίππη τώρα ἐνεδύθη τὰ καλύτερά της φορέματα καὶ κοσμήματα. Ἐπάνω εἰς τὸ μακρὺ φόρεμά της, τὸ δόποιον συνεκράτει εἰς τὰ πλάγια μία χρυσῆ πόρπη, ἔρριψεν ἐν λαμπρὸν ἴματιον κεντημένον πολυτελῶς. Εἰς τὴν χεῖρα της ἔβαλεν ἐν χρυσοῦν θραχιόλιον, μὲ δύο Σφίγγας χαραγμένας ἐπάνω καὶ προσήρμοσεν εἰς τὰ ὀτα της πολύτιμα ἐνώτια * μὲ δύο κρίκους ἀπὸ λευκὸν σμάλτον.

— Μοῦ φαίνεται πῶς ἀργήσαμε, μητέρα, εἴπε μὲ ἀνησυχίαν ἡ Εὔχαρις.

— Μιὰ στιγμὴ ἀκόμη, ἔχε δημομονήν! Εἶπεν ἡ μήτηρ της. Περιμένομεν τὸν Νεῖλον νὰ μᾶς φέρῃ τὰ τριαντάφυλλα, ποὺ θὰ στολίσουν τὸ κάνιστρόν σου. Μόλις ἔλθῃ, θὰ φύγωμεν. “Οπου καὶ ὅν εἶναι, ἔφθασεν. ‘Ο κλιος ἔψήλωσεν. ”Έχομεν ἔλεπεις καὶ τὴν ἀσχολίαν τῶν ἀδελφῶν σου” ἡ Ξανθὴ εἶναι ἀνυπόφορος καὶ θασανίζει διαρκῶς τὴν Δημώ· τὸν ἀδελφόν

σου τὸν Λῦσιν ἡναγκάσθην νὰ στείλω περίπατον μὲ τὸν Σίκκινον, τὸν παιδαγωγόν του. "Ω! Αὐτὸ τὸ παιδί εἶναι ἀνυπόφορον μὲ τάς ἀπαιτήσεις του. Τώρα μοῦ ζητεῖ ἐν ἀλογάκι! Θέλει, λέγει, νὰ ὑπάγῃ καὶ αὐτὸς ἔφιππος μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους εἰς τὴν Πομπήν! Ἀκοῦς;

Μόλις εἶχε τελειώσει αὐτὰ τὰ λόγια ἡ Λευκίππη, καὶ ἥκούσθησαν φωναὶ ἀπὸ μίαν μεγάλην γειτονικήν αὐλήν, ἡ ὅποια εἶχε γύρω μαρμάρινον περιστύλιον. Ἔκει ἐγίνετο ἀπὸ τοὺς πλουσίους Ἀθηναίους ἡ ὑποδοχὴ τῶν ξένων ἐπισκεπτῶν. Ἡ Λευκίππη ἔσπευσε νὰ ἔξέλθῃ, διὰ νὰ ἵηῃ. Ἀλλ' ἐνῷ διήρχετο ἐκ τοῦ δωματίου τῆς οἰκονόμου καὶ τῶν ὑπηρετριῶν, εὑρέθη πρὸ ἐνὸς θαλεροῦ γέροντος μὲ λευκήν γενειάδα καὶ πρὸ ἐνὸς παιδίου. Ο γέρων ἔφόρει μακρὸν καὶ πλατὺ ἴματιον, ὑψηλὰ ὑποδήματα καὶ ἐκράτει λεπτὴν θέργαν· ἐμάλωνεν αὐστηρὰ τὸ παιδάκι, τὸ ὅποιον ἦτο μόλις ὁκτὼ ἔτῶν. Αὐτὸ τὸ πρᾶγμα δὲν ἔφάνη πολὺ παράξενον εἰς τὴν Λευκίππην.

— Τί ἔκαμες πάλιν, Λῦσι; ἥρωτήσε.

— Δὲν τὸν θέλω πιὰ τὸν παιδαγωγό, δὲν ὑποφέρεται! "Ελεγε τὸ παιδίον μὲ φωνὴν διακοπτομένην ὑπὸ λυγμῶν.

— Διατί, παιδί μου;

— Διότι ὁ Σίκκινος δὲν μοῦ ἐπιτρέπει νὰ κάμω τίποτε, οὕτε κἀν νὰ κινηθῶ. Δῦσι, δὲν σταυρώνουν τὰ πόδια, ὅταν κάθηνται! Λῦσι, μὴ ἀκουμβᾶς εἰς τὸ χέρι σου τὸ σαγόνι! Λῦσι, εἰς τὸν δρόμο νὰ πηγαίνῃς μὲ κατεβασμένα τὰ μάτια! Λῦσι, ὅταν κανένας ξύνεται, πρέπει νὰ τὸ κάμνῃ μὲ διάκρισιν! Λῦσι, ἀπ' ἔδω, Λῦσι, ἀπ' ἔκει, μ' ἐτρέλλανε! "Οχι! "Οχι! Δὲν τὸν θέλω πλέον τὸν παιδαγωγόν! Περισσότερον ἐπροτιμοῦσα τὴν Μορμολύκην, ὅταν ἥμην μικρός!

— Πολὺ καλά! Εἴτεν ἡ Λευκίππη. Σίκκινε, ἀφοῦ ὁ Λῦσις δὲν σὲ θέλει, θὰ ὑπάγης μόνος σου νὰ ἵδης τὴν Πομπήν καὶ αὐτὸν θὰ τὸν ἀφήσωμεν εἰς τὸν Τύχωνα, νὰ τὸν φυλάττῃ κατὰ τὴν ὥραν τῆς πομπῆς.

"Ο Σίκκινος, ὁ ὅποιος ἔγνωριζε καλῶς, ὅτι δὲν ἦτο αὐστηρὰ ἡ Λευκίππη, ἐμειδίασε μέσα εἰς τὰ λευκὰ γένεια του

καὶ ὁ Λῦσις συνεσταλμένος ἐκαθάριζε τοὺς δακρυσμένους ὀφθαλμούς των μὲ τοὺς γρόνθους του.

“Ἐν κτύπημα ἡκούσθη ἀπὸ τὸ κλείσιμον τῆς αὐλοθύρας, συνοδευόμενον ἀπὸ ὑλακήν * κυνός, ὅστις ἐφύλασσε τὴν εἴσοδον. Ἡ μήτηρ, προσέχουσα εἰς τὸ κτύπημα αὐτό, ἐλησμόνησε τὸν Λῦσιν. Ἡρχετο δὲ Νεῖλος μὲ ἐν κάνιστρον εἰς τὰς χεῖρας, περιέχον φρεσκοκομμένα, δροσοστάλακτα τριαντάφυλλα.

— “Α! Σ” εὐχαριστῶ, Νεῖλο! Τί ὠραῖα λουλούδια! Εἶπεν ἡ Εὔχαρις, ἡ ὁποία παρουσιάσθη μὲ τὸ κτύπημα τῆς θύρας καὶ παρέλαβε μὲ χαρὰν τὰ τριαντάφυλλα ἀπὸ τὰς χεῖρας του.

Εἰς τὰ ἀπλᾶ αὐτὰ λόγια ὁ δοῦλος ἐκοκκίνισεν δλίγον. Ὁτιο εὐχαριστημένος, διότι τῆς ἥρεσαν. Αὐτὰ τὰ ἄνθη τὰ εἶχε φυλαγμένα ἀπὸ καιρὸν δι’ αὐτὴν εἰς τὰς τριανταφυλλέας, αἱ ὁποῖαι εὑρίσκοντο εἰς μίαν γωνίαν τοῦ κήπου τοῦ Δημοχάρους. Τὰ εἶχε μόνος του καλλιεργημένα καὶ φροντισμένα. Ἀλλ’ εἶχε δίκαιον νὰ περιποιήται τὴν Εὔχαριν. Εἰς αὐτὴν δὲν ἔχρεώστει τὸ δτὶ ᾧτο δ πλέον εύτυχισμένος δοῦλος τῶν Ἀθηνῶν;

Δύο ἔτη πρωτύτερα ἡ ἑσσοδεία τῆς Ἀττικῆς ᾧτο πολὺ πενιχρά. Ὁ Δημοχάρης, ὁ ὁποῖος εἶχε περισσότερα τῶν δέκα ἴστιοφόρων δεμένα εἰς τὸν λιμένα τοῦ Πειραιῶς, ἀπεφάσισε καὶ ἔταξιδευσε μόνος του εἰς τὰ παράλια τοῦ Βοσπόρου, διὰ ν’ ἀγοράσῃ σιτηρά.

“Εμεινεν ἔκει πέντε μῆνας.

Μίαν ἡμέραν ἐπληροφορήθη ἡ Λευκίππη, ὅτι ἐφάνη καταπλέων δ στολίσκος μὲ τὸν σύζυγόν της. Κατέβη λοιπὸν εἰς τὸν Πειραιᾶ μὲ τὴν Εὔχαριν, τὸν Λῦσιν καὶ τὴν Ξανθήν, διὰ νὰ ὑποδεχθῇ πρώτη πρώτη τὸν ἄνδρα της.

“Οταν ἔφθασσαν εἰς τὸν λιμένα τὰ παιδιά, ἔμειναν μὲ ἀνοικτὸν τὸ στόμα δι’ ὃσα εἶδον. Ἡ κίνησις τοῦ λιμένος, τὰ ἴστιοφόρα, τὰ ὁποῖα ἔπλεον εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος, κλίνοντα ἔλαφρῶς μὲ τὸ γλυκοφύσημα τοῦ ἀνέμου· αἱ τριήρεις, δηλ. τὰ πλοῖα μὲ τὰς τρεῖς σειράς κωπῶν, τὴν μίαν ἐπὶ τῆς ἄλλης· τὸ κτύπημα τῶν κωπῶν, τὸ ὁποῖον ἐγίνετο μὲ ρυθμόν· ἡ ἐκφόρτωσις τῶν πλοίων, τὰ ὁποῖα μετέφερον εἰς τὸν Πειραιᾶ

τοὺς τάπητας τῆς Μιλήτου, τὴν ξυλείαν τοῦ Εὔξείνου Πόντου, τὰ ὄπωρικὰ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου... ὅλα τοὺς ἔκαμνον μεγάλην ἐντύπωσιν. Αἴφνης ὅμως ἡ Εὔχαρις ἔξέθαλε μίαν φωνὴν φρίκης. Τί συμβαίνει;

Εἰς ἐν πλοῖον, τὸ ὅποιον ἥλθεν ἀπὸ τὴν Θράκην καὶ ἀπὸ τὸ ὅποιον οἱ δοῦλοι ἔξεφόρτων τοὺς οἴνους, εἰδε τὸν ἐπιστάτην νὰ δέρῃ ἀνηλεῶς ἔνα δοῦλον, διότι ὑπέπεσεν* εἰς τινα ἀπροσεξίαν. Τὰ πλήγματα τῆς μάστιγος ἔπιπτον ὡς βροχὴ ἐπὶ τοῦ γυμνοῦ σώματος τοῦ δούλου καὶ τὸ αἷμα ἔρρεε τόσον ἄφθονον, ὥστε καὶ ὁ πλέον ἄκαρδος θᾶ ἐλυγίζετο.

Τὸ κοράσιον ὡχρίασε καὶ δλίγον ἔλειψε νὰ λιποθυμήσῃ. "Οτε δὲ μετ' ὀλίγον ἀπεβιεάσθη ὁ πατήρ Δημοχάρης ἀπὸ τὸ πλοῖον του, ἐπήδησεν εἰς τὸν λαιμόν του τρέμουσα καὶ μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς πλήρεις δακρύων ἐψιθύρισεν εἰς τὸ αὐτὶ του:

— Πατέρα μου, θέλεις νὰ εὔχαριστήσῃς τὴν κόρην σου;

— Μὲ ὅλη μου τὴν καρδιά, εἶπε γελῶν ὁ Δημοχάρης. Πέξ μου μόνον τί θέλεις ἀπὸ ἔμένα, παιδί μου;

— Σὲ παρακαλῶ νὰ μοῦ ἀγοράσῃς αὐτὸν τὸν δοῦλον.

Δι' ὀλίγων διηγήθη τότε εἰς τὸν σύζυγόν της ἡ Λευκίππη τὸ ἐπεισόδιον τοῦ δούλου. Δὲν χάνει καιρὸν ὁ πλούσιος Ἀθηναῖος, δίδει 400 ἀρχαίας δραχμάς, ἀγοράζει τὸν δυστυχισμένον δοῦλον καὶ τὸν συμπεριλαμβάνει εἰς τὰς Ἀθήνας.

"Ο Νεῖλος, οὕτως ὀνομάζετο, ἦτο ἀπὸ τὴν Συρίαν. "Ἐνας ἀνθρωπος ἔως ἐκεῖ ἐπάνω, μεγαλόσωμος καὶ δυνατός. Εἶχεν ὅμως καὶ ἄλλα προτερήματα. Ἡτο πολὺ εὐφυής, πρόθυμος καὶ ἀφωσιωμένος εἰς τὸν κύριόν του. Δι' αὐτὸν ὁ Δημοχάρης τοῦ εἶχεν ἐμπιστευθῆ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ κτήματός του.

— Ο κύριος εἶναι ἔδω; ἡρώτησεν ὁ Νεῖλος, ἀφοῦ παρέδωσεν εἰς τὸν μάγειρον τὰ λαχανικὰ καὶ τὰς διώρας. Θέλω νὰ τοῦ διμιλήσω διὰ τὰ ἀμπέλια του.

— "Οχι, εἶπεν ἡ Λευκίππη. "Ἐπῆγεν εἰς τοὺς ἀγῶνας, ποὺ γίνονται εἰς τὸ Στάδιον παρὰ τὰς ὅχθας τοῦ Ἰλισσοῦ. Μεῖνε ἔδω σήμερον νὰ ἴδης τὴν ἔορτὴν καὶ βλέπεις τὸ βράδυ τὸν κύριόν σου.

—"Ηλθε τέλος ἡ ὥρα νὰ φύγουν διὰ τὴν πομπήν.

‘Η Λευκίππη, τὰ τέκνα της καὶ οἱ δοῦλοι της ἔξῆλθον τῆς οἰκίας καὶ διηυθύνθησαν πρὸς τὴν Ἀκρόπολιν.

‘Η Πομπὴ τῶν Παναθηναίων ἔξεκίνει ἀπὸ τὸν « ”Εξω Κεραμεικόν», ὁ ὅποιος ἦτο παρὰ τὸ Νεκροταφεῖον τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων. Ἐκεῖ συνηθροίζοντο ὅσοι θάλαμοι μέρος εἰς τὴν παρέλασιν. Διήρχοντο ἀπὸ τὸ Δίπυλον, μὲ τὰς δύο μεγάλας πύλας καὶ ἀκολουθοῦντες τὸν πλατύν « δρόμον », οὗτω τὸν ἔλεγον, ἔθαδιζον πρὸς τὴν Ἀκρόπολιν.

Προηγοῦντο οἱ Ἱερεῖς, αἱ Ἱέρειαι, οἱ μάντεις, οἱ κήρυκες καὶ οἱ γέροντες, μὲ βάσισμα μεγαλοπρεπές, σεμνὸν καὶ ἐπιβλητικόν, κρατοῦντες κλάδους ἔλαίας.

Ἐπειτα ἥκολούθουν οἱ ὅπλῖται, οἱ ὅποιοι ἔλαμποκόπουν μὲ τὰς στιλθούσας ἀσπίδας των καὶ τὰς λόγχας των. Κατόπιν ἔθαδιζον ὑπερήφανοι οἱ νεανίαι, οἱ ὅποιοι εἶχον νικήσει εἰς τοὺς ἀγῶνας, εἰς τὸν δρόμον, εἰς τὸ πήδημα, εἰς τὸν δίσκον, τὸ ἀκόντιον καὶ τὰ ἄλλα ἀγωνίσματα. Οἱ περισσότεροι ἔξι αὐτῶν μετέθαινον ἔφιπποι, καμαρωτοὶ ἐπάνω εἰς τοὺς ὑπερηφάνους ἵππους των. Ἄλλοι πάλιν ἐπήγαιναν μὲ τὰ « πομπικὰ ἄρματα », τὰ ὅποια εἶχον νικήσει εἰς τοὺς ἀγῶνας.

Ωραῖα, εὔσταλῇ* παιδιά λευκοντυμένα ἔξεφύλλιζον ρόδα καὶ τὰ ἔρριπτον εἰς τὴν « Ἱεράν δόδον ». Ἡκολούθουν ἔπειτα κομψαὶ παρθένοι τῶν εὐγενῶν, μὲ κάνιστρα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς στολισμένα μὲ ἄνθη. Ἐντὸς τῶν κανίστρων εἶχον σκεύη, τὰ ὅποια ἔχρειάζοντο διὰ τὰς θυσίας. Αὕται ἦσαν αἱ κανηφόροι. Μεταξύ τῶν κορασίων διεκρίνετο καὶ ἡ Εύχαρις. Ἐθαδίζε σεμνὰ καὶ ὑπερήφανα.

Ἡ αὐτὴ δύμας τῶν κορασίων ἔθαδιζε μὲ τόσην χάριν, ὥστε αἱ ἐπευφημίαι τῶν θεατῶν ἔφθανον μέχρις οὐρανοῦ. Οἱ θεαταὶ εἶχον ἀναθῆ ἐις τὰς στέγας τῶν οἰκιῶν ἢ εἶχον ἀναρριχηθῆ ἐις τὰς ἔξεδρας, αἱ ὅποιαι εἶχον στηθῆ διὰ τὴν ἔορτήν. Ἄλλοι εἶχον συγκεντρωθῆ ἐις τὰ σταυροδρόμια καὶ ἄλλοι προσεπάθουν νά διασπάσουν τὴν ζώνην, ἐνῶ τοὺς συνεκράτουν μὲ δυσκολίαν μισθοφόροι Σκύθαι.

Μετ’ ὀλίγον ἐν πολυτελέες ἴστιοφόρον μὲ τρεῖς σειράς κω-

πῶν, κυλίόμενον ἐπάνω εἰς τροχούς, μὲ τὸν ἵερὸν πέπλον τῆς θεᾶς κρεμασμένον εἰς τὸν ἴστον του, ἡκολούθει εἰς τὴν παρέλασιν. Ἐμπρὸς ἐθάδιζον μουσικοὶ μὲ αὐλοὺς καὶ μὲ λύρας καὶ ἡκολούθουν χορεύτριαι.

Τέλος παρήλαυνε μία γραμμὴ μακρὰ ἀπὸ ζῶα, βοῦς καὶ πρόβατα, τὰ δόποια ἔθυσιάζοντο εἰς τὸν θωμὸν τῆς Παλλάδος, ἐνῶ οἱ προσκυνηταί, μὲ ἑορτάσιμον στολήν, φαιδροὶ καὶ ἐνθουσιασμένοι, ἔφερον τὸν οἶνον, τὸν δόποιον θάξπινον ἀπὸ τὰ μεγάλα «παναθηναϊκά ποτήρια» καὶ θάξδιεσκέδαζον, μέχρι τῆς ἐσπέρας.

Ἡ πομπὴ ἔστρεψεν εἰς τὸ διπλοῦν τεῖχος τῆς Ἀκροπόλεως, πρῶτον ἀνατολικῶς καὶ ὑστερον νοτίως, διὰ νὰ ἔλθῃ νὰ σταματήσῃ πρὸ τοῦ λόφου τοῦ Ἀρείου Πάγου. Ὁ λαός, δὲ δόποιος ἐστέκετο εἰς τοὺς πέριξ λόφους, ἡτένιζε τοὺς μαρμαρίνους ναούς, οἱ δόποιοι ἔξεχώριζον κάτωθεν τοῦ λαμπροῦ οὐρανοῦ. Ἰδοὺ τὸ Ἐρέχθειον μὲ τοὺς λεπτοὺς καὶ ὑψηλούς ἰωνικούς κίονάς του! Ἰδοὺ καὶ ὁ Παρθενών, μὲ τοὺς δωρικούς κίονάς του καὶ τὰ γιγάντεια ἀγάλματα τοῦ Φειδίου καὶ μὲ τὴν περίφημον Ζῳόφρον ἔσωθεν, ἥ δόποια παρίστανεν αὐτὴν τὴν παρέλασιν. Παρίστανε καὶ τοὺς θεοὺς ἀκόμη, οἱ δόποιοι κατέθαινον, διὰ νὰ ἴδουν τὴν Πομπήν. Ἐκεῖ μέσα εἰς τὸν Παρθενῶνα ἦτο τὸ χρυσελεφάντινον ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς. Ἰδοὺ καὶ τὰ μεγαλοπρεπῆ Προπύλαια τῆς Ἀκροπόλεως, ποὺ ἔλαμπον ἀπὸ τὸ μάρμαρον καὶ πρὸ αὐτῶν ὁ μικρὸς ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς Νίκης.

Ἡ Λευκίππη μὲ τὴν Ξανθὴν καὶ τὸν Λῦσιν καὶ μὲ τὴν Δημώ καὶ τὸν Σίκκινον, συνηντήθησαν μετὰ τοῦ συζύγου τῆς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ τραπεζίτου Πασίωνος.

Ο Πασίων κατώκει εἰς οἰκίαν, εύρισκομένην εἰς τὸ πέρασμα τῆς Πομπῆς, μεταξὺ τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ τῆς συνοικίας τῆς Ἀκροπόλεως. Καὶ ἀπὸ τὸν ἐξώστην, πρᾶγμα σπάνιον εἰς τὰς ἀρχαίας πόλεις, παρηκολούθουν τὴν Πομπήν, ἥ δόποια ἀνέβαινεν ἥδη, ἀργὰ ἀργά, πρὸς τὰ Προπύλαια. Διήρχοντο Ἱερεῖς, ἀθληταί, μουσικοί, παιδία, κοράσια, ὅτε αἴφνης εἰς τὸ

μέσον τοῦ δρόμου ἡκούσθησαν ἄγριαι φωναί. Εἶδον ἀνθρώπους, ποὺ ἔτρεχον ώς τρελοί, καὶ κατόπιν ἔνα ταῦρον. Εἶχεν ἀφηνιάσει, ἔκτυπα τὰ πλευρά του μὲ τὴν οὐράν του καὶ τρέχων μὲ τὴν κεφαλὴν καταβιθασμένην ἀνέτρεπε πᾶν ὅ, τι εὔρισκεν ἐμπρός του. Εἶχεν ἐκφύγει ἀπὸ τὴν γραμμήν του, ἐκμανεῖς ἀπὸ μίαν ἀλογόμωιαν, ἡ ὁποία τὸν ἐκέντησε. Φόβος καὶ τρόμος κατέλαβε τὸ πλῆθος.

Ἡ Λευκίππη ἔκυψε, διὰ νὰ ἴδῃ. Καὶ τί θλέπει!

Τὴν στιγμὴν ἔκεινην ὁ ἀφηνιάσας ταῦρος εἰσορομᾷ μεταξὺ τῶν κανηφόρων κορασίων. Τρέχουν ἔκεινα περίτρομα καὶ ἡ Εὔχαρις στέκεται ἔξαφνισμένη. Ὁ ταῦρος ὁρμᾷ μὲ μίαν ἄγριαν κίνησιν νὰ τὴν κτυπήσῃ μὲ τὰ κέρατά του.

Ο Δημοχάρης ἔπετάχθη ἔξω ώς τρελός.

Πρὸ αὐτοῦ ὅμως ἀπὸ μίαν πάροδον τοῦ δρόμου ἔσπευσεν εἰς ἄλλος ἀνθρωπος. Ὅτο δὲ Νεῖλος, δὲ δοῦλος, δὲ ὁποῖος ἔτυχε νὰ εἶναι ἐμπρὸς εἰς αὐτὴν τὴν σκηνήν. Μὲ μίαν ἀπότομον χειρονομίαν ἀνατρέπει τὸν Σκύθην, δστις ἔφύλαττε τὴν γραμμήν, καὶ τρέχει ἔναντίον τοῦ ταύρου, τὴν στιγμὴν ἀκριθῶς, κατὰ τὴν ὁποίαν ἔκυπτε τὴν κεφαλὴν του διὰ νὰ κτυπήσῃ τὴν Εὔχαριν. Τὸ πλῆθος διεσκορπίζετο περίτρομον.

Ο Νεῖλος συλλαμβάνει τὸν ταῦρον ἀπὸ τὰ κέρατα καὶ μὲ τὰς χαλυβδίνους χείρας του στρέφει ἀποτόμως τὴν κεφαλὴν του πρὸς τὰ δεξιά. Οὕτως ἡ Εὔχαρις ἀπέφυγε τὸ κτύπημα, ἀλλ’ ἔπεσε λιπόθυμος ἀπὸ τὸν τρόμον της.

Η Εὔχαρις μετ’ ὀλίγον συνῆλθεν, ἐνῶ εἰς τὰς χλωμάς ἀπὸ τὴν φρίκην παρειάς της ἔκυλιοντο μεγάλα δάκρυα. Σιγὰ σιγὰ δὲ Δημοχάρης, δστις ἔφθασεν ἔκεινην τὴν στιγμήν, ἐσήκωσεν εἰς τὰς χείρας τὴν θυγατέρα του, οἱ βοηλάται * ἔδεσαν πάλιν τὸ ἀφηνιάσαν ζῶον καὶ ἡ λιτανεία ἐπανέλαβε τὴν πορείαν της πρὸς τὸ Ἐρέχθειον. Εξήπλωσαν τὴν Εὔχαριν ἐπὶ μιᾶς κλίνης εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Πασίωνος. Δὲν ἦτο σοθιαρὰ κτυπημένη, ἀλλ’ ἡ ἀπότομος πτῶσις τὴν ἐξάλισε, καὶ ἐνῷ ἡ μήτηρ της ἔκλαιε καὶ ἐστερνοκοπεῖτο *, αὐτὴ ἐκοιμᾶτο ἥσυχος.

Φωναὶ χαρᾶς, ἀσμάτων, γλυκεῖα μουσική, ἡ ὁποία ἥρχετο

ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολιν, ἐγλύκαιναν ὡς νανουρίσματα τὸν ὑπνον της. Ὁ λαός, μόλις ἔφθασεν εἰς τὴν κορυφὴν τῆς Ἀκροπόλεως, ἔψαλλεν ὕμνους εἰς τὴν θεάν, καὶ διὰ πρὸ τοῦ Παρθενῶνος μέγας θωμὸς ἀνέπεμπε καπνούς ἀπὸ τὰς πλουσίας θυσίας.

Κατὰ τὴν ἔσπεραν ἡ Εὔχαρις ἤνοιξε τοὺς δόφθαλμούς της. Γύρω της εἶδε τὴν Λευκίππην καὶ τὸν Δημοχάρην, ἔπειτα τὸν Πασίωνα καὶ τὴν σύζυγόν του τὴν Ἐπίχαριν καὶ ἐντὸς τῆς σκιᾶς, πλησίον τῆς Ξανθῆς καὶ τοῦ Λύσιδος, τὴν Δημώ, τὸν Σίκκινον καὶ τὸν Νεῖλον.

—Πατέρα! Εἶπε μὲ σιγανήν καὶ πονεμένην φωνήν. Δὲν θέλω νὰ εἰναι δοῦλος δ Νεῖλος!

— Νεῦλε! Εἶπεν ὁ Δημοχάρης, ἀτενίζων τὸν Σύρον. Ἀπ’ αὐτὴν τὴν στιγμὴν σὲ ἀπελευθερώνω καὶ ἀπὸ αὔριον θὰ είσαι διευθυντής στὸ κτῆμα μου.

Καὶ δ Νεῖλος, δ ὄποιος δὲν ἦδύνατο νὰ κρατήσῃ τὴν συγκίνησίν του, ἀπεκρίθη:

— Ο αὐθέντης μου, ὁ Ζεύς, ἐλπίζω νὰ μοῦ δώσῃ μίαν ἥμέραν τὴν εὐκαιρίαν νὰ σοῦ χαρίσω τὴν ζωήν μου.

Διασκευὴ Δημητρίου Ζήση.

Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ.

Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΡΗΤΩΡ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ

Εἰς τὰς Ἀθήνας πρὸ δύο χιλιάδων τριακοσίων ἔτῶν περίπου πλῆθος λαοῦ μὲ ζωηρὰς ζητωκραυγάς συνώδευεν ἀπὸ τὸ δικαστήριον εἰς τὸν οἶκον του τὸν περίφημον τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ρήτορα, τὸν Καλλίστρατον. Τοῦτο ἦτο σύνθετς, διότι πάντοτε κατώρθωνεν δικαστήριος νὰ συναρπάξῃ * καὶ νὰ παρασύρῃ τὰ πλήθη, δσάκις ἡγόρευεν εἴτε εἰς τὰ δικαστήρια, εἴτε εἰς τὴν Πινύκα *. Ἐδοκίμασε νὰ τρέξῃ μαζὶ μὲ τὸ πλῆθος καὶ εἰς δεκαεπταετής περίπου νεανίας στενοθώραξ καὶ ὑπερ-

Βοιλικά ίσχνός * καὶ ἀδύνατος, ἀλλὰ τὸν συνεκράτησεν ὁ παιδαγωγός του.

— Τί δραῖα! Εἶπεν ὁ νεανίας καὶ ἐστάθη δλίγον, ὅψωσε τὸν ἔνα του ὅμον καὶ κατόπιν προσέθεσε:

— Ρήτωρ θὰ γίνω· ναί, ρήτωρ!

‘Ο παιδαγωγός του μόλις συνεκρατήθη νὰ μὴ γελάσῃ θορυβωδῶς, διότι, διὰ νὰ ἐκφράσῃ ὁ νεανίας τὰς δλίγας αὐτὰς λέξεις, ἔξιώδευσεν ὑπεραρκετὸν χρόνον. ”Επειτα ἡ φωνή του ἦτο ἀδύνατος καὶ πολὺ δυσάρεστος. Τὸ ρ τὸ ἐπρόφερε λ καὶ ἐτραύλιζε τόσον, ὥστε ἦτο πολὺ δύσκολον νὰ ἔννοήσουν δσοι τὸν ἥκουον τί ἥθελε νὰ εἴπῃ.

Κάποιος, δστις τὸν ἥκουσεν, εἶπεν εἰρωνικώτατα:

— Τίποτε δὲν τοῦ λείπει τοῦ νέου νὰ γίνῃ θαυμάσιος ρήτωρ!

Εὔθυς ὡς τὸν ἥκουσεν ὁ νεανίας κατεκοκκίνισεν, ὅψωσεν ἐναλλάξ ἀρκετὰς φοράς τοὺς ὅμους του καὶ ἐδοκίμασε ν' ἀπαντήσῃ, ἀλλὰ δὲν ἤδυνατο. Τέλος, ἀφοῦ παρῆλθεν ἀρκετὸς χρόνος, κατώρθωσε μὲ πολὺν κόπον νὰ εἴπῃ:

— Καὶ ὅμως θὰ γίνω ρήτωρ. Ναί, θὰ γίνω, διότι τὸ θέλω.

‘Ο λαὸς θὰ μὲ θαυμάζῃ καὶ θὰ μὲ ζητωκραυγάζῃ, ὅπως τώρα τὸν Καλλίστρατον.

‘Ο νεανίας ἐκεῖνος ἦτο ὁ Δημοσθένης. Εὔθυς ἀπὸ τὴν ἔπομένην ἥρχισε νὰ μελετᾷ τὰ σχετικὰ μὲ τὴν ρητορικὴν μαθήματα καὶ νὰ παρακολουθῇ τοὺς ὄμιλούντας σοφούς καὶ ρήτορας.

“Οταν ὅμως παρουσιάσθη νὰ ἀγορεύσῃ ἐνώπιον τῶν Ἀθηναίων, ἀπεδοκιμάσθη καὶ ἥναγκάσθη νὰ κατασθῇ ἀπὸ τὸ θῆμα. Ἡ ἀπογοήτευσίς του ὑπῆρξε μεγάλη καὶ δὲν ἔγνωριζε πῶς θὰ ἔφθανεν εἰς τὸν σκοπόν του. Εύτυχῶς εὑρέθη εἰς γέρων ἀγαθός, ὁ Εὔνομος, δστις τὸν συνεθούλευσε νὰ γυμνάσῃ πρῶτον τὸ σῶμα του, νὰ ἀναθαίνῃ τρέχων ἀνηφόρους καὶ ταυτοχρόνως ν' ἀπαγγέλῃ στίχους.

‘Ο Δημοσθένης ἤκολούθησε τὰς συμβουλὰς τοῦ Εὔνομου, ἀλλὰ καὶ πάλιν, δταν ὅμιλησεν, ἀπεδοκιμάσθη ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους. Τὴν φορὰν αὐτὴν τὸν συνήντησεν ὁ ἥθιοποιὸς Σάτυρος.

— Θέλεις νὰ μάθης ποῦ δφείλεται κατὰ πρῶτον λόγον ἥ
ἀποτυχία σου ;

— Πολὺ θὰ μὲ ὑποχρεώσῃς, εἶπεν ὁ Δημοσθένης.

— Κάμε μου τὴν χάριν νὰ ἀπαγγείλης ἐν ποίημα, εἶπεν
ὁ Σάτυρος.

*Ο Δημοσθένης ἀπήγγειλε τὸ ποίημα τοῦ Τυρταίου :

— Μπρός, τῆς Σπάρτης ἐσεῖς παλικάρια,
πατεράδων γενναίων παιδιά,
τὰ κοντάρια ψηλά μὲ καρδιά
καὶ σὰν πύργοι ἀς στηθοῦν τὰ σκουτάρια *.
"Αν τὴ νιότη σου κλαῖς τὴ δροσάτη,
δὲν μπορεῖ νὰ σὲ λένε Σπαρτιάτη.

*Ο Σάτυρος εἶπε :

— "Ακουσε τώρα νὰ τὸ ἀπαγγείλω καὶ ἔγώ !

Καὶ τὸ ἀπήγγειλε.

*Ο Δημοσθένης ἔμεινεν ἐκστατικός. Ἐνόμιζεν, ὅτι ἦκουεν
ἄλλο ποίημα.

— "Απαιτεῖται λοιπόν, εἶπεν ὁ Σάτυρος, νὰ ἐκφωνήσ τοὺς
λόγους σου μὲ ἀπαγγελίαν ἐκφραστικὴν καὶ μὲ χειρονομίας
καταλλήλους.

Πῶς διώρθωσε τὰ ἐλαττώματά του ὁ Δημοσθένης ;

"Εθετεν εἰς τὸ στόμα του χαλίκια, ὅταν ἐγυμνάζετο νὰ
ἀπαγγέλῃ τοὺς λόγους του, διὰ νὰ προφέρῃ καλῶς τὸ ρ, νὰ
μὴ τραυλίζῃ καὶ νὰ μὴ εἶναι ἀσαφεῖς οἱ λόγοι του.

Διὰ νὰ μὴ θορυβῆται ἀπὸ τὰς φωνὰς τοῦ πλήθους, κατήρ-
χετο εἰς τὸ Φάληρον καὶ ἀπήγγελε τοὺς λόγους του ἐνώπιον
τῶν συντριβομένων καὶ ἀφριζόντων εἰς τοὺς Յράχους κυμάτων.

Κατεσκεύασε προσέτι ὑπόγειον, ἐντὸς τοῦ ὄποίου ἐκλεί-
ετο, διὰ ἵνα μελετᾶ, συνθέτῃ καὶ ἀπαγγέλῃ τοὺς λόγους του.
Τοὺς ἀπήγγελλε δὲ ἐνώπιον κατόπτρου, διὰ νὰ διορθώῃ τὰς
χειρονομίας του καὶ ὑπεράνω τῶν ὅμων του εἶχε στηρίξει εἰς
τὴν δροφὴν δύο ξίφη, εἰς τρόπον ὃστε νὰ τὸν τρυποῦν, δσά-

κις ἔδοκίμαζε νὰ ἀνυψώσῃ τὸν ἕνα ἢ τὸν ὄλλον ὅμον. Ὁκτάκις ἀντέγραψεν ὄλοκληρον τὸ σύγγραμμα τοῦ μεγάλου Ἰστορικοῦ Θουκυδίδου * καὶ ὄλλων ἐπιφανῶν συγγραφέων καὶ ποιητῶν.

Δὲν ἦτο σπάνιον νὰ ξυρίζῃ τὸ ἥμισυ μόνον τῆς κεφαλῆς του, διὰτού μένη εἰς τὸν οἶκον του δύο καὶ τρεῖς μῆνας μελετῶν, συνθέτων καὶ ἀπαγγέλλων τοὺς λόγους του.

Τέλος τόσοι κόποι καὶ τόσοι ἀγώνες ἵκανοποίησαν τὴν φιλοτιμίαν τοῦ νέου ρήτορος, ἐστεφάνωσαν μὲ πληρεστάτην ἐπιτυχίαν τὴν σταθερὰν καὶ ἐπίμονον θέλησίν του καὶ τὸν ἀνέδειξαν τὸν μεγαλύτερον ρήτορα ἀπὸ δοσους μέχρι τοῦδε ἐγέννησεν ὁ ἀρχαῖος καὶ ὁ νεώτερος κόσμος.

Κατὰ Πλούταρχον. [Διασκευὴ Κ. Ἀθ. Ρωμαίου.]
«Βίοι παράλληλοι»

Η ΜΕΓΑΛΟΨΥΧΙΑ ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

['Ο νεαρός θασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Ἀλέξανδρος, ἀφοῦ συνήνωσεν ὅπο τὴν σιδηρᾶν του θέλησιν τοὺς "Ἐλληνας ὅλους εἰς κοινὸν ἀγῶνα, ἐπέρασε τὸν Ἑλλήσποντον καὶ μετὰ θριαμβευτικὴν νίκην εἰς τὸν Γρανικὸν ποταμὸν ἐπροχώρησε μέχρι τῆς Ἰσσοῦ. Ἐκεῖ συναντᾷ λυσσώδη ἀντίστασιν ἀπὸ τοὺς Πέρσας καὶ συνάπτεται ἡ ἴστορικὴ μάχη (333 π. Χ.). Μετὰ πεισματώδη πάλην οἱ Πέρσαι κάμπιπονται, διασκορπίζονται, ὁ δὲ Μέγας Βασιλεὺς αὐτῶν Δαρεῖος τρέπεται εἰς φυγήν. . .

"Ιδού πῶς ἐκθέτει ἡ συγγραφέυς τὰ γεγονότα, τὰ δόποια ἐπηκολούθησαν.]'

Εὕθυνς μετὰ τὴν μάχην ἐν Ἰσσῷ ὁ Ἀλέξανδρος σπεύδει εἰς καταδίωξιν τοῦ Δαρείου. Αὐτὸν θέλει λάφυρον τῆς νίκης του. Καὶ ὡσάν νὰ τὸ μαντεύῃ καὶ ὁ Ἱππος του, πετῷ καὶ αὐτὸς ὡς ὁ ἄνεμος καὶ συντομεύει ὀλονὲν τὴν μεταξὺ τῶν δύο θασιλέων ἀπόστασιν.

Μετ' ὀλίγον ὁ Δαρεῖος, διὰ νὰ εἶναι ἐλευθερώτερος εἰς

τὴν πορείαν του διὰ μέσου τῶν δρέων, πηδᾶ ἀπὸ τὸ ἄρμα του εἰς ἵππον ταχύτατον, ἐνῷ ἀφήνει μέσα εἰς αὐτὸ ἀπὸ τὴν θελαν του τὴν ἀσπίδα, τὸ τόξον, τὸν κάνδυν * του. Κατὰ πόδας τὸν ἀκολουθεῖ ὁ Ἀλέξανδρος. Ἐλλ' ἐπέρχεται τὸ σκότος καὶ ὁ Δαρεῖος χάνεται εἰς στενωπούς. Δὲν κρίνει φρόνιμον ὁ Ἀλέξανδρος νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ εἰς ἀγνώστους τόπους καὶ ἐπιστρέψει.

Καθ' ὅδὸν εὑρίσκει τὸ ἄρμα τοῦ Δαρείου μὲ τὸν κάνδυν καὶ τὰ ὅπλα, τὰ παραλαμβάνει καὶ ἐπιστρέφει εἰς τὸ στρατόπεδόν του. Ἐκεὶ οἱ δραδοῦντοι * του δὲν τὸν δῆγοῦν εἰς τὴν ἴδικήν του σκηνήν, ἀλλ' εἰς τὴν σκηνήν τοῦ Δαρείου, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἔχουν καταβιθάσει τὸ περσικὸν σῆμα, δηλαδὴ τὴν εἰκόνα τοῦ ἡλίου μέσα εἰς λάμπουσαν ὑαλίνην θήκην.

Εἰσέρχεται εἰς τὸν μυθώδους πολυτελείας λουτρῶν, διὰ νὰ λουσθῇ. Κάθηται ἐπειτα εἰς ἄλλο διαμέρισμα. Ἐκεὶ τὸ δεῖπνον εἶναι ἔτοιμον· βλέπει τὸ πλῆθος τῶν λαμπροστολισμένων ὑπηρετῶν, τὰς χρυσᾶς τραπέζας, τὸν πλούτον τῶν σκευῶν καὶ μένει ἐκστατικός. Ἐλλ' ἐνῷ τρώγει τὴν συνήθη λιτήν του τροφήν, ἀκούει μέσα εἰς τὴν σιγὴν τῆς νυκτὸς θρήνους γυναικῶν. Μανθάνει τότε, ὅτι ἐκτὸς τῶν τεσσαράκοντα χιλιάδων Περσῶν αἰχμαλώτων κρατοῦνται ἐπίσης εἰς τὸ στρατόπεδον ἥ μήτηρ τοῦ Δαρείου, ἥ σύζυγος, τὰ τέκνα του καὶ πλῆθος ἐπισήμων Περσίδων καὶ ὅτι αἱ δυστυχεῖς εἶδον τὸ ἄρμα τοῦ Δαρείου μὲ τὰ ὅπλα, ποὺ ἔφερεν ἐπιστρέφων ὁ Ἀλέξανδρος, τὰ ἀνεγνώρισαν καὶ τὸν θρηνοῦν ὡς φονευμένον. Συγκινεῖται ὁ ἥρως, ἀφήνει τὸ δεῖπνον του καὶ πολλὴν ὤραν μένει σιωπηλός. Λησμονεῖ τὴν ἴδιαν του εὐτυχίαν, διὰ νὰ ἀναλογισθῇ τὴν συμφοράν τῶν ἡττημένων. Ἐπειτα στέλλει ἔνα ὑπασπιστήν την του νὰ τὰς πληροφορήσῃ, ὅτι ζῆ ὁ Δαρεῖος καὶ δὲν σκοπεύει νὰ τὸν θλάψῃ, διότι προσωπικὴν ἔναντίον του ἔχθραν δὲν ἔχει, μόνον δὲ τὴν ἔξουσίαν ἐπὶ τῆς Ἀσίας ἥλθε δι' ἐντίμου ἀγῶνος νὰ ζητήσῃ.

Καὶ τὸ πρωΐ, μολονότι ἥτο πληγωμένος, ἀστράπτων ἀπὸ νεότητα καὶ χάριν, ἔρχεται ὁ ἴδιος νὰ τὰς παρηγορήσῃ. Τὸν

συνοδεύει ό φίλος του Ἡφαιστίων. Καὶ ἐπειδὴ φοροῦν οἱ δύο δμοίαν στολήν, ἡ μήτηρ τοῦ Δαρείου ἐκλαμβάνει ὡς βασιλέα τὸν ὑψηλότερον, τὸν Ἡφαιστίωνα, καὶ πίπτει νὰ τὸν προσκυνῆσῃ κατὰ τὰ περσικὰ ἔθιμα. Ἐλλ' εἰς νεῦμα τοῦ Ἡφαιστίωνος, δὲ δόποιος δεικνύει τὸν Ἀλέξανδρον, ταράσσεται καὶ ζητεῖ συγγνώμην.

— Μητέρα, τῆς λέγει ὁ Ἀλέξανδρος, ἐνῶ μὲ σέθας τὴν ἀνεγείρει, δὲν ἔκαμες λάθος· καὶ αὐτὸς Ἀλέξανδρος εἶναι.

Μὲ λόγους πράγματι βασιλικούς τὴν παρηγορεῖ.

— Θά σὲ τιμῶμεν ὡς βασίλισσαν εἰς τὸ στρατόπεδόν μας, τῆς λέγει. Δὲν θὰ σᾶς λείψῃ τὸ παρασικρόν ἀπό δσα εἴχατε πρίν. Ἡ αὐλή σας καὶ ἡ λοιπὴ ὑπηρεσία σας θὰ μείνῃ ἡ ἴδια.

Ζητεῖ τὸν μικρὸν υἱὸν τοῦ Δαρείου, τὸν δόποιον λαμβάνει εἰς τὰς ἀγκάλας του καὶ τὸν ἀσπάζεται.

Τὸν ἔθλεπον αἱ εὐγενεῖς Περσίδες καὶ ἡπόρουν, πῶς οἱ γαλανοὶ ἐκεῖνοι δφθαλμοί, οἱ ἀστράπτοντες εἰς τὴν μάχην, εἶναι τόσον γλυκεῖς, ὅταν ἀτενίζουν αἰχμαλώτους. Ἀπ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἥσαν βέθαιαι, ὅτι ὅπο τὴν ἔξουσίαν τοιούτου νικητοῦ ἥσαν ἀσφαλεῖς. Καὶ δὲν ἡπατήθησαν. Ὁχι μόνον διαταγαὶ ἐδόθησαν αὐστηραί, κανεὶς νὰ μὴ πλησιάζῃ εἰς τὰς σκηνάς των, διὰ νὰ μένουν ἐλεύθεραι, ἀλλὰ καὶ ἐπιχορήγησις βασιλικὴ ἐδόθη εἰς αὐτὰς ἀνωτέρα ἐκείνης, τὴν δόποιαν ἀπὸ τὸν Δαρεῖον πρὶν ἐλάμβανον. Τὴν δὲ σύζυγον τοῦ Δαρείου Στάτειραν ἀπὸ λεπτότητα δὲν ἡθέλησε νὰ ἴδῃ ὁ νικητής. Ἀπέφυγε νὰ τὴν κάμη κἀν νὰ αἰσθανθῇ, ὅτι εἶναι αἰχμαλωτός του.

Μὲ τιμὰς ἔθαψεν ὁ Ἀλέξανδρος καὶ τοὺς πεσόντας εἰς τὴν μάχην Πέρσας. Δὲν τοὺς ἔλειψαν, σύμφωνα μὲ τὰ ἔθνικά των ἔθιμα, οὕτε τὰ βαρύτιμα κοσμήματα, οὕτε τὰ ἐνδεικτικὰ τῶν βαθμῶν των.

·Ολίγαι ἔθδομάδες παρῆλθον, ὅτε πιστὸς θαλαμηπόλος τοῦ Δαρείου δραπετεύει ἀπὸ τὸ ἐλληνικὸν στρατόπεδον καὶ ἔρχεται εἰς τὸν κύριόν του.

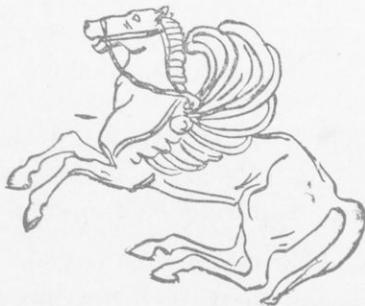
·Οταν δὲ ὁ θαλαμηπόλος οὗτος ἐπληροφόρει τὸν αὐθέν-

την του, δτι τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας του ζοῦν θασιλικά, δτι
ἔχουν τὰ πλούτη των καὶ τὴν αὐλήν των, δταν διηγήθη τὰς περι-
ποιήσεις τῶν ἔχθρῶν πρὸς τὸν υἱόν του, τὸ σέβας των πρὸς
τὴν μητέρα, τὴν γυναῖκα, τὰς θυγατέρας του, δ Δαρεῖος
ῆκουεν ἐκστατικός. "Επειτα ὑψώσε τὰς χεῖρας πρὸς Ἀνατο-
λάς, διὰ νὰ ἐπικαλεσθῇ τὸν μέγαν θεὸν τοῦ φωτός, καὶ πρώ-
την φορὰν ἀπὸ στόματος ἔχθροῦ ἥκούσθη ἡ ἔξῆς εὐχή:

— Θεέ, προστάτα τῆς τύχης τῶν ἀνθρώπων! Δός μου νὰ
ἐπανορθώσω τὴν συμφορὰν τῶν Περσῶν, διὰ νὰ δυνηθῶ ν'
ἀνταποδώσω εἰς τὸν Ἀλέξανδρον τὰς καλωσύνας του πρὸς
τοὺς ἴδιους μου. 'Αλλ' ἂν ἀπεφάσισες νὰ καταστραφῇ τὸ
κράτος τῶν Ἀχαιμενιδῶν *, τότε εἰς τὸν θρόνον τοῦ μεγά-
λου Κύρου * κανεὶς ἄλλος ἀπὸ τὸν Ἀλέξανδρον ἄς μὴ κα-
θίσῃ!

*Ἀρσινόη Παπαδοπούλου.

«Ο δημιουργὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ
Ἐθνους Μέγας Ἀλέξανδρος»

ΠΩΣ ΕΣΩΘΗ ΤΟ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΝ

Από μικρὸν παιδίον ὁ Γούναρης ἦτο ὑπηρέτης τοῦ Ὁμέρου Βρυώνη. Ὄταν ἐμεγάλωσεν, ἔγινεν ὁ κυνηγός του. Εἰς τὰ Ἰωάννινα ἔφερε συχνὰ εἰς τὸν κύριόν του ἀγριοχοίρους, ἐλάφους, κοσσύφους, πέρδικας.

Ο στρατὸς τοῦ Ὁμέρου Βρυώνη ἐποιιόρκει στενώτατα τὸ Μεσολόγγιον.

Καὶ τότε ὁ Γούναρης ἐξήρχετο συχνὰ εἰς κυνῆγιον εἰς τὰ πέριξ θεονά, εὕρισκε λαγούς καὶ ἄγρια πτηνά, δσα δὲν εἶχον φύγει μακράν ἀπὸ τὴν ταραχὴν τοῦ πολέμου καὶ τὸν κρότον τῶν πυροβολισμῶν.

Ο Γούναρης ὑπηρέτει τόσα ἔτη πιστῶς τὸν αὐθέντην του μολαταῦτα οὗτος δὲν εἶχε πολλὴν ἐμπιστοσύνην εἰς αὐτὸν καὶ διὰ τοῦτο ἐκράτησεν εἰς Ἀρταν τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τρία τέκνα τοῦ Γούναρη. Θά τὰ ἐφόνευεν, ἐὰν δ Γούναρης ἔκαμνε καμίαν ἀπιστίαν.

Μίαν ἐσπέραν ὁ Γούναρης εὑρίσκετο ἐν τῇ σκηνῇ του μετὰ τῶν συντρόφων του Ἀλβανῶν. Πάντες ἔκοιμῶντο θαθύτατα καὶ μόνον ὁ Γούναρης ἐκάθητο ἄγρυπνος καὶ συλλογισμένος. Ἀπὸ πολὺν καιρὸν δὲν εἶχε λάθει εἰδῆσεις ἀπὸ τὴν οἰκογένειάν του καὶ πολλαὶ ὑποψίαι τὸν ἐθασάνιζον.

Τὴν ὥραν ἐκείνην ἐξύπνησεν δ Ἀλὴ Ἀγάς, πιστὸς φίλος καὶ σύντροφος τοῦ Γούναρη. Ἡρώτησε τὸν φίλον του, διατί δὲν κοιμᾶται ὅστερον ἀπὸ τόσους κόπους τῆς ήμέρας. Καὶ ὁ Γούναρης ὀμολόγησεν εἰς τὸν φίλον του τοὺς φόβους του.

Ο Ἀλὴ Ἀγάς ἐστικάθη, ἤναψε τὴν πίπαν του καὶ ἐκάθισε πλησίον τοῦ Γούναρη.

— ”Ακουσε, τοῦ λέγει χαμηλοφώνως. ’Εμεῖς, Γούναρη, ζήχομεν φάει ψωμὶ κι ἀλάτι. Γι’ αὐτὸ δὲν σοῦ κρύθω τίποτε. Αὔριο, μεθαύριο τὰ βάσανά μας θὰ τελειώσουν. Μεθαύριο κατὰ τὰ ξημερώματα θὰ γίνη ἡ ἐπίθεσις. Οἱ Χριστιανοὶ θὰ ξορτάζουν τὰ Χριστούγεννα καὶ θὰ εύρισκωνται ὅλοι εἰς τὰς ἐκκλησίας. Τὸ φρούριον θὰ εἶναι ἀνυπεράσπιστον καὶ θὰ τὸ καταλάθωμεν εύκολας ὥστε, φίλε μου, σὲ δλίγας ἡμέρας θὰ εῖμεθα εἰς τὰ σπίτια μας.

Τὴν ἄλλην ἡμέραν δ Γούναρης ἔπῆγε πάλιν εἰς τὸ κυνήγιον ὁ νοῦς του δύμως τὴν ἡμέραν ἔκεινην ἐστρέφετο ἀλλοῦ. Τὰ πτηνὰ καὶ οἱ λαγοὶ διέρχονται ἐνώπιόν του, ἀλλ’ αὐτὸς οὐδὲ κάν τὰ βλέπει. Παρῆλθε τοιουτοτρόπως διάλοκληρος ἡ ἡμέρα ἔκεινη καὶ δ Γούναρης δὲν ἔφόνευσε τίποτε.

Εἰς τὴν ψυχήν του γίνεται μία φοθερὰ πάλη. Γνωρίζει τὸ μυστικόν, διὰ τοῦ δποίου δύναται νὰ σάσῃ τοὺς συμπατριώτας του. Μία λέξις του εἶναι ἀρκετή, διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν φρικτὴν καταστροφήν, ἀλλ’ ἡ λέξις αὐτὴ θὰ πληρωθῇ διὰ τῆς ζωῆς τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων του.

Σκέπτεται τοὺς ἴδιούς του καὶ ἡ ψυχή του λυγίζει. Δὲν θὰ δύμιλήσῃ. Θὰ πέσῃ τὸ Μεσολόγγιον, θὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν οἰκογένειάν του. Μετ’ δλίγας ἡμέρας θὰ σφίγγῃ εἰς τὴν ἀγκάλην του τὰ τέκνα του. ‘Οποία χαρά! Τώρα λησμονεῖ τὰ πάντα. Γίνεται φαιδρός, ἀρπάζει τὸ δπλον του καὶ πυροβολεῖ ἐν πτηνόν, τὸ δποίον ἐπέταξεν ἐκ τινος θάμνου. Προχωρεῖ μὲθημα γοργὸν καὶ ἐλαφρόν.

Αἴφνις ἀκούει ἔορτασίμους ἥχους κωδώνων. ’Εκ τοῦ πολιορκουμένου φρουρίου ἀγγέλλεται ἡ γέννησις τοῦ Χριστοῦ καὶ καλοῦνται οἱ Χριστιανοὶ εἰς τὸν ἐσπερινόν.

Πρώτην φορὰν εἰς τὴν ζωὴν του ἥκουσεν δ Γούναρης τὸν γλυκὺν τοῦτον ἥχον. ‘Ο Σουλτάνος, διὰ νὰ ἀναγκάσῃ τοὺς Χριστιανοὺς νὰ λησμονήσουν τὴν θρησκείαν των, εἶχεν ἀπογορεύσει εἰς αὐτοὺς νὰ μεταχειρίζωνται κώδωνας εἰς τὰς ἐκκλησίας των.

Διὰ τοῦτο, μόλις ἥκουσεν ὁ Γούναρης τὴν χαρμόσυνον κωδωνοκρουσίαν, ἥσθάνθη νὰ κλονίζεται ἡ καρδία του. Ἐνόησεν, ὅτι ἦτο καὶ αὐτὸς "Ἐλλην, ὅτι ἦτο καὶ αὐτὸς Χριστιανός, ὅτι ἦτο ἀδελφὸς τῶν πολιορκουμένων. Ἐγονυπέτησε καὶ ἔκαμε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ. Κατόπιν ἐσηκώθη μὲ νέον θάρρος εἰς τὴν ψυχήν του.

—Ο Θεὸς θὰ φροντίσῃ διὰ τὰ παιδιά μου, εἶπεν. Ἀπὸ ἐμὲ κρέμαται ἡ τύχη τοῦ Γένους μου. Θὰ κάμω τὸ χρέος μου.

Καὶ διηθύνθη μὲ ὄρμὴν πρὸς τὴν παραλίαν. Εἶδε μίσαν λέμβον εἰς ἀρκετὴν ἀπόστασιν. Ἀμέσως μὲ τὸ μανδήλιόν του ἔνευσεν εἰς τὸν ἐπιθάτην τῆς λέμβου νὰ πλησιάσῃ. Ὡτὸ δὲ γραμματεὺς τοῦ στρατηγοῦ Μακρῆ, ἐρχόμενος ἀπὸ τὸ Αἰτωλικὸν εἰς τὸ Μεσολόγγιον.

"Οταν ὁ Γούναρης ἔκαμε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ καὶ ἔξωμολογήθη εἰς αὐτὸν ὅλα, ὁ γραμματεὺς ἐκίνησε μὲ δυσπιστίαν τὴν κεφαλήν του. Πῶς νὰ πιστεύσῃ ἔνα Χριστιανόν, ὁ ὅποιος ὑπηρέτει τοὺς Τούρκους; Πῶς νὰ πιστεύσῃ ἔνα "Ἐλληνα, ὁ ὅποιος φροντίζει διὰ τὴν τράπεζαν τοῦ πασᾶ, ἐνῶ κινδυνεύει ἡ πατρίς του;

Μετὰ πολλοὺς δύμας δισταγμούς, οἱ λόγοι τοῦ Γούναρη ἔγιναν πιστευτοί. Μετ' ὀλίγον εἰς τὸ Μεσολόγγιον ἐσήμαναν οἱ κώδωνες. Δὲν ἐσήμαναν δύμας διὰ τὴν μεγάλην ἔօρτην, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀπατήσουν τὸν ἔχθρον. "Οταν ἔκαμε τὴν νυκτερινὴν ἔφοδον, εὗρεν εἰς δλον τὸ φρούριον παρατεταγμένους τοὺς γενναίους ὑπερασπιστὰς τῆς πατρίδος.

Ο Γούναρης ἔπραξε τὸ καθῆκον του.

Τὸ Μεσολόγγιον ἐσώθη.

"Ανδρέας Καρναβίτσας. [Διασκευὴ Δημ. Κοντογιάννη.]

ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ

Πατρίδα, σᾶν τὸν ἥλιο σου ἥλιος ἀλλοῦ δὲ λάμπει.
Πῶς εἰς τὸ φῶς του λαχταροῦν ἡ θάλασσα κι οἱ κάμποι,
πῶς λουλουδίζουν τὰ θουνά, τὰ δάση, οἱ λαγκαδιές*,
στέλνοντάς του θυμίαμα μυριάδες μυρωδιές !

Αφρολογοῦν οἱ ρεματιές καὶ λωχταρίζει ἡ λίμνη,
χύλιες πουλιῶν λαλιές ἥχοῦν, τῆς δόμορφιᾶς του ὕμνοι,
σ' ἄπειρ' ἀστράφτουν χρώματα παντοῦ λογῆς λογῆς
τ' ἀγέρος τὰ πετούμενα, τὰ σερπετὰ τῆς γῆς.

Κι αὐτὸς σηκώνει τ' ἀλαφρὸ τῆς καταχνιᾶς μαγνάδι *
κι ἡ κάθε στάλα ἀπὸ δροσιά γυαλίζει σὰν πετράδι,
ἡ κάθε ἀχτίδα του σκορπᾶ μὲ τὴν ἀναλαμπὴ
χαρά, ζωὴ καὶ δύναμη κι ἐλπίδα, ὅπου κι ἀν μπῆ.

Φαντάζεις σὰν τὸν ἥλιο σου καὶ σύ, καλὴ πατρίδα,
καὶ μάγια σὰν τὰ μάγια σου στὸν κόσμο ἀλλοῦ δὲν εἶδα.
Ἡ γῆ σου εἶναι παράδεισος κι αἰώνια γαλανὸς
γύρω σου καθρεφτίζεται στὸ πέλαγος ὁ οὐρανός.

Κι οἱ νύχτες σου μὲ τ' ἀστρα τους, μὲ τὴ γαλάζια πάστρα,
μὲ τ' ἀρδονολαλήματα, τρεμάμενα σὰν τ' ἀστρα,
μὲ τὸ φεγγάρι, ποὺ περνᾶ σὰν ὄνειρο εύτυχιᾶς,
οἱ νύχτες σου δροσοθολοῦν χιλιόπλουμα * λουλούδια
καὶ στῶν ποδιῶν σου τὶς καρδιές ἀμάραντα τραγούδια
σταλάζουν εἰς τὰ σπλάχνα τους θεράπειο * λησμονιᾶς,
ξλευθεριᾶς ἀγάλλιαση καὶ μίσος τυραννιᾶς.

Μάγεμα ἀσημοῦφαντο, φῶς μαργαριταρένιο,
λιώνονται σ' ἔνα χάραμα ξανθό, μαλαματένιο.
γιομάτος μόσχους καὶ δροσιές ὁ Ζέφυρος * τερπνὰ
μὲς ἀπ' ἀγάπης φαντασιές τὰ πλάσματα ξυπνᾶ.
Κι ἀνάμεσα στὰ χρώματα ἀπὸ χίλια ούρανια τόξα
προβαίνει πάλος ὁ ἥλιος σου εἰς δλη του τὴ δόξα.
Καὶ σὰν τοῦ μεγαλείου σου σύμβολο φωτεινό.

Ξως τὸ χρυσὸ βασίλεμα λάμπει στὸν οὐρανό.
Ἐλλάς, τὸ μεγαλεῖο σου βασίλεμα δὲν ἔχει
καὶ δίχως γνέφια * τοὺς καιροὺς ἡ δόξα σου διατρέχει.
Οσες φορὲς ὁ ἥλιος σου νὰ σὲ φωτίσῃ ἐρθῆ,
θὲ νὰ σὲ βρῇ πεντάμορφη, στεφανωμένη, δρθή !

Δορέντζος Μαβίλης.

« "Erga »

ΠΑΥΛΟΣ ΜΕΛΑΣ

Πρὸ δὲ λίγων ἐτῶν ἡ ἐλευθέρα πατρίς μας ἦτο ἀκόμη πολὺ μικρά· τὸ ἐν τρίτον σχεδὸν τῆς σημερινῆς. Ἡ Μακεδονία, ἡ Θράκη, ἡ Ἡπειρος, ἡ Κρήτη, αἱ Νῆσοι τοῦ Αἰγαίου ἦσαν ἀκόμη ὑπόδουλοι εἰς τὴν Τουρκίαν.

Ἄλλα δὲν ἔφθανεν ἡ πουρκικὴ δουλεία. Εἰς τὴν Μακεδονίαν ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν παρουσιάσθη καὶ ἄλλος ἔχθρος, οἱ Βούλγαροι. Δὲν ἐτόλμων νὰ πολεμήσουν φανερά μὲ τὸν τουρκικὸν στρατόν. Ἔκαμνον δῆμος κάτι χειρότερον. Ἔσχημάτιζον μικράς δημάδας ὀπλισμένων, διήρχοντο τὴν νύκτα κρυφῶς τὰ σύνορα Τουρκίας καὶ Βουλγαρίας καὶ περιεφέροντο εἰς τὰ μακεδονικὰ θουνά. Οἱ ἄτακτοι στρατιῶται εἶχον ἴδιαίτερον ὄνομα· ἐλέγοντο «κομιτατζῆδες». Ἡσαν δὲ ὅλοι ἐκλεκτοὶ πολεμισταί.

Οἱ κομιτατζῆδες ἥθελον νὰ κάμουν τὴν Μακεδονίαν θουλγαρικὴν διὰ τῆς θέας. Τὴν ἡμέραν ἔμενον κρυμμένοι εἰς τὰ δάση. Τὴν νύκτα εἰσήρχοντο εἰς τὰ ἔλληνικὰ χωρία, συνελάμβανον τοὺς καλυτέρους οἰκοκυραίους, ἴδιαιτέρως δὲ τοὺς ιερεῖς καὶ διδασκάλους, καὶ τοὺς συνεκέντρωνον εἰς μίαν οἰκίαν.

Ἐκεῖ τοὺς ὑπεχρέωνον νὰ ὑπογράψουν μίαν δήλωσιν, δτὶ αὐτοὶ καὶ οἱ συγχωριανοὶ των εἶναι Βούλγαροι. Ὅσους δὲν ὑπέγραφον, τοὺς ἐφόνευον ἢ τοὺς ἐκρέμιναν φονευμένους εἰς κανὲν δένδρον. Πρὶν φύγουν, ἐπυρπόλουν τὰς καλυτέρας οἰκίας καί, ὃν ἐπρόφθανον, καὶ δλόκληρον τὸ χωρίον. Μέχρις δτου τὸ μάθουν καὶ τρέξουν οἱ Τούρκοι χωροφύλακες, οἱ κομιτατζῆδες ἔφευγον καὶ ἐκρύπτοντο εἰς τὰ καταφύγιά των. Κατ’ αὐτὸν τὸν τρόπον χιλιάδες Ἑλλήνων ἐγνώρισαν τὴν μάχαιραν τοῦ κομιτατζῆ καὶ ἀρκετὰ χωρία ἡναγκάσθησαν νὰ γίνουν θουλγαρικά. Κατήντησε νὰ φθάσουν οἱ κομιτατζῆδες ἔως τὴν Κοζάνην καὶ τὴν Θεσσαλονίκην. Ὁλίγον κατ’ δλίγον τὰ θουλγαρικὰ σχολεῖα καὶ αἱ ἐκκλησίαι ἐπλησίαζον νὰ φθάσουν τὰ ἔλληνικὰ καὶ ἡ θουλγαρικὴ γλῶσσα ἤκουετο εἰς ὅλους τοὺς κάμπους καὶ τὰ θουνά τῆς Μακεδονίας.

Αι άθηναϊκαι ἔφημερίδες κάθε τόσον ἔγραφον, ὅτι τὸ τάδε μακεδονικὸν χωρίον ἐκάη ἢ δτι ὁ ἵερεύς του εὑρέθη φονευμένος εἰς κανένα ἐρημικὸν δρόμον ἢ ὁ διδάσκαλός του κρεμασμένος εἰς κανὲν δένδρον.

Αὐτὴ ἡ ἱστορία τῶν κομιτατζήδων δὲν εἶναι πολὺ παλαιά. Οἱ γονεῖς μας τὴν ἐνθυμοῦνται. Ἡ ἐλευθέρα πατρίς μας — μικρά, ὅπως εἴπομεν, τότε — δὲν ἦδύνατο νὰ κάμῃ τίποτε διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς Μακεδονίας. Ἐπρεπε νὰ πολεμήσῃ καὶ μὲ τοὺς Τούρκους καὶ μὲ τοὺς Βουλγάρους. Καὶ αὐτὸ ἥτο ἀδύνατον, μὲ δλον τὸν πόνον καὶ τὴν ἀγανάκτησιν τὴν ὅποιαν ἥσθάνετο ὁ στρατός μας.

Τοιουτοτρόπως ὁ κομιτατζῆς κατήντησεν ὁ τρόμος τῆς Μακεδονίας. Καὶ τὸ κακόν, ἀντὶ νὰ σταματήσῃ, ἔχειροτέρευεν.

Αὐτὸ ὅμως, τὸ ὅποιον δὲν ἦδύνατο νὰ κάμῃ ἡ Κυθέρην· σις, ἀνέλασθον νὰ τὸ κάμουν ὀλίγα καλά παλικάρια.

— Διὰ νὰ σωθῇ ἡ Μακεδονία μας ἀπὸ τὴν φωτιὰν καὶ τὴν μάχαιραν τῶν Βουλγάρων, εἶπον, χρειάζεται νὰ γίνωμεν καὶ ἡμεῖς κομιτατζήδες. Ἡ φωτιὰ θέλει ἄλλην φωτιὰν καὶ ἡ μάχαιρα ἄλλην μάχαιραν.

Ἔτσαν δλίγοι ἀξιωματικοὶ τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ. Ἐκουράσθησαν πλέον νὰ διαβάζουν εἰς τὰς ἔφημερίδας τὰ βάσανα τῶν Μακεδόνων ἀδελφῶν μας. Συνεκεντρώθησαν εἰς μίαν ἀρχοντικὴν οἰκίαν τῶν Ἀθηνῶν μίαν χειμερινὴν νύκτα τοῦ 1902 καὶ ὠρκίσθησαν εἰς τὸ Εὐαγγέλιον νὰ σχηματίσουν ἐκλεκτὰς ὅμάδας, νὰ εἰσθάλουν κρυφίως εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ νὰ πολεμήσουν στῆθος πρὸς στῆθος μὲ τοὺς Βουλγάρους κομιτατζήδες. Ἡ οἰκία αὐτὴ ἀνῆκεν εἰς τὸν Παῦλον Μελάν, τὸν ἀρχηγὸν τῶν γενναίων ἀξιωματικῶν.

Ἔτο ἀνθυπολοχαγὸς τοῦ πυροβολικοῦ ὁ Παῦλος Μελάς. Ὁ ἴδιος καὶ δλοι οἱ ἀδελφοί του ἔγεννήθησαν εἰς τὴν Γαλλίαν, ὅπου ὁ πατήρ του ἐμπορεύετο. Ὅταν ὠργάνωσε τὴν ἄμυναν τῆς Μακεδονίας, ἥτο 23 ἔτῶν. Ὁ ἀγών τῆς Μακεδονίας ἔχρειάζετο καὶ χρήματα. Ὁ Παῦλος συνήθροισεν ὅσα ἦδυνήθη ἀπὸ φιλικάς του οἰκογενείας καὶ μὲ στερήσεις τῆς

οίκογενείας του ἔξωθεν διὰ τὴν ἄμυναν καὶ ὅλα τὰ ἴδια
του χρήματα.

‘Ο Μελάς ᾔλθεν εἰς συνεννόησιν μὲ τὸν Ἰωάννην Δρα-
γούμην, πρόξενον τῆς Ἑλλάδος τότε εἰς τὸ Μοναστήριον,
καὶ ἐκεῖνος πάλιν μὲ δλους τοὺς ἐπισκόπους καὶ προύχον-
τας τῆς Μακεδονίας. Εὑρέθησαν ἐκεῖ ἀρκετοὶ ἐκλεκτοὶ πολε-
μισταί· προσῆλθον καὶ ἀπὸ τὴν Κρήτην καὶ τὴν ἐλευθέραν
Ἑλλάδα ἀρκετοί· καὶ τοιουτοτρόπως δλίγον κατ’ δλίγον
ἐσχηματίσθησαν τὰ ἑλληνικὰ ἐπαναστατικὰ σώματα, ὥρκι-
σμένα εἰς τὸν Ἐσταυρωμένον Χριστὸν νὰ κτυπίσουν ἀλύ-
πητα τοὺς ἔχθρούς τῆς μακεδονικῆς πατρίδος.

Πρὶν εἰσβάλουν δλοι εἰς τὴν Μακεδονίαν, ἀπεφάσισαν
νὰ ὑπάγουν τέσσαρες ἀξιωματικοὶ νὰ γνωρίσουν τὸν τόπον
καὶ νὰ κανονίσουν ποῦ θὰ ἐπήγαινεν ἑκάστη δμάς. Πρῶτος
μεταξὺ τῶν τεσσάρων αὐτῶν ἦτο ὁ Παῦλος Μελάς.

“Ἐνα μῆνα περίπου διήρκεσε τὸ πρῶτον ταξίδιον. Ἀφοῦ
μὲ χιλίας προφυλάξεις ἐπέρασε τὰ θεσσαλικὰ σύνορα, ἐπρο-
χώρει πότε μαζὶ καὶ πότε χωρισμένος ἀπὸ τοὺς συντρόφους
του. Ἡτο Φεβρουάριος τοῦ 1904. Μὲ ἀφόνταστα θάσανα πε-
ριεφέρετο κατὰ τὰς χειμερινὰς νύκτας ἀπὸ χωρίου εἰς χω-
ρίον, ἐγνώριζε τοὺς καλοὺς πατριώτας, ἔδιδε θάρρος καὶ
δμύλει διὰ τὴν ἄμυναν, ἡ ὅποια θὰ ἐδείκνυεν ἐντὸς δλίγου τὴν
δύναμιν τῆς.

Τοιουτοτρόπως διῆλθεν δλην τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν
Δευτέραν τοῦ Πάσχα εὑρέθη πάλιν εἰς τὰς Ἀθήνας. Τώρα
πλέον, ὅπότε ἐγνώρισεν ἐκ τοῦ πλησίον τὴν Μακεδονίαν, αἱ
Ἀθῆναι ἦσαν κόλασις διὰ τὸν Παῦλον Μελάν. Μὲ θαθεῖαν
συγκίνησιν ἀλλὰ καὶ μὲ θάρρος ἀρχαίου Σπαρτιάτου ἀπεχαι-
ρέτησε τὴν σύζυγόν του καὶ τὰ δύο μικρά τέκνα του. Καὶ
ὅταν ἐκείνη προσεπάθησε νὰ τὸν σταματήσῃ, ὁ Παῦλος τῆς
εἶπε :

— Μὴ προσπαθῆς νὰ μ’ ἐμποδίσῃς. Δὲν ἀλλάζω σκοπόν.
Μὴ μ’ ἀναγκάζῃς νὰ σοῦ κρύπτω τὰς σκέψεις μου καὶ τὰ
σχέδιά μου.

Ἐπῆγε σιδηροδρομικῶς εἰς τὴν Χαλκίδα καὶ ἐκεῖθεν θαλασσίως εἰς Βόλον. Ἀπὸ τὸ ξενοδοχεῖον τοῦ Βόλου ἔγραφε πρὸς τὴν γυναῖκα του : « Εὗρον καιρὸν ν' ἀνοίξω τὰς μικράς ἀποσκευάς μου· ἔθαλας τὰς φωτογραφίας σας εἰς τὴν κλίνην μου καὶ τὰς ἀσπάζομαι ἀδιακόπως. Ἀπορῶ, πῶς ἔχω τὴν δύναμιν νὰ σᾶς ἀφήσω καὶ νὰ φύγω. Ἀλλὰ σκέπτομαι πάλιν ἐκείνους τοὺς δυστυχισμένους ἐκεῖ ἐπάνω· ἡ ἔχθρική μάχαιρα δύναται εἰς πᾶσαν στιγμὴν νὰ τοὺς χωρίσῃ διὰ παντὸς ἀπὸ τοὺς ἴδικούς των. Καὶ τοιουτορόπως λαμβάνω θάρρος καὶ ἀνυπομονῶ ν' ἀρχίσω τὸ ἔργον μου ».

Ἐν μέσῳ πολλῶν δυσκολιῶν καὶ κινδύνων ἔφθασεν εἰς τὴν Κοζάνην. Τὴν ἵδιαν ἑσπέραν συνεκεντρώθησαν εἰς τὴν Μητρόπολιν κρυφίως οἱ προύχοντες τῆς Κοζάνης καὶ συμπολεμισταὶ τοῦ Μελᾶ. Ὁ Παῦλος ὁμιλησε πρὸς δλους ἐπὶ πολλὴν ὥραν. Καὶ ἐνῷ δλοι γύρω του ἔκλαιον ἀπὸ συγκίνησιν, ὥρκισε τὰ παλικάρια του εἰς τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον νὰ εἰναι πιστὰ εἰς τὴν πατρίδα καὶ τὸν ἀρχηγόν των. Καὶ ἀπὸ τῆς ἐπομένης ἥρχισε τὸ ἔργον του.

Οπου διέβαινεν ὁ Παῦλος, οἱ ἔχθροὶ ἔχάνοντο ἀπὸ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. Μὲ δλονυκτίους πορείας ἐπροχώρει ὁ Παῦλος μὲ τοὺς πιστούς του. Οὔτε αἱ θροχαί, οὔτε ἡ χάλαζα, οὔτε τὸ παγερὸν ψῦχος τῆς νυκτὸς τὸν ἡμπόδιζον. Αὕτα μάλιστα ἥσαν προτιμότερα ἀπὸ τὴν καλοκαιρίαν, διότι δὲν ὑπῆρχε φόβος νὰ τοὺς ἀνακαλύψῃ ὁ τουρκικὸς στρατός.

Καὶ δὲν ἥσαν μόνον αἱ κακοκαιρίαι, Ἐθασανίζοντο καὶ ἀπὸ τὴν κακὴν τροφήν, πολλάκις δὲ καὶ ἀπὸ τὴν πεῖναν. Τοὺς ἔθασανιζον αἱ μεγάλαι πορεῖαι εἰς γυμνὰ καὶ ἀπάτητα βουνά, ἡ διάβασις πλημμυρισμένων ποταμῶν, ἡ περιπλάνησις εἰς ἀπέραντα δάση καὶ ἔκτὸς δλων αὐτῶν ἡ ἀνάγκη νὰ κοιμῶνται πάντοτε ἔξω μὲ οἰονδήποτε καιρόν. Πολλάκις ἐκοιμῶντο θρεγμένοι, χωρὶς ν' ἀνάψουν φωτιάν, διὰ νὰ μὴ προδοθοῦν. Καὶ πάντοτε πρῶτος καὶ καλύτερος εἰς θάρρος καὶ ὑπομονὴν ἦτο ὁ Παῦλος, τὸ καλομαθημένον τέκνον τῶν Ἀθηνῶν.

Τὸ πέρασμα τοῦ Μελᾶ ἀπὸ τὰ χριστιανικὰ χωρία ἔφερε

τὴν χαρὰν καὶ τὴν ἀγαλλίασιν εἰς τοὺς τρομαγμένους χωρικούς. Ὁ Παῦλος τοὺς συνεκέντρωνεν εἰς τὸ σχολεῖον ἥ τὴν ἐκκλησίαν, δώμιλει διὰ τὴν ἄμυναν, ἔδιδε θάρρος καὶ ἐμάνθανεν ἀπὸ αὐτοὺς τὰς κινήσεις τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ καὶ τῶν Βουλγάρων κομιτατζήδων.

‘Ολόκληρος ἥ δυτικὴ Μακεδονία ἀνεκουφίσθη. Ἀλλ’ ὁ Παῦλος δὲν ἥτο εὐχαριστημένος· δὲν ἥδυνήθη ἀκόμη νὰ συγκρουσθῇ πρὸς βουλγαρικὴν συμμορίαν ἀπὸ αὐτάς, αἱ ὅποιαι ἄλλοτε περιήρχοντο ἐλεύθεραι τὴν χώραν αὐτὴν καὶ ἐσκόρπιζον παντοῦ τὸ πῦρ καὶ τὸν θάνατον. Τώρα δὲν ἔμάνθανον τὸ δρομολόγιον τοῦ Παύλου καὶ ἐκρύπτοντο. Καὶ ἀφοῦ δὲν ἔτόλμων νὰ ἀντικρύσουν οἱ ἴδιοι τὸν Μελάν, ἐφρόντισαν νὰ τὸν φέρουν εἰς σύγκρουσιν μὲ τὸν τουρκικὸν στρατόν. Καὶ τὸ κατώρθωσαν.

Ἐξημέρωνεν ἥ 13 Ὁκτωβρίου 1904 καὶ ὁ Μελάς μὲ τὰ 35 παλικάρια του ἥτο εἰς τὸ χωρίον Σιάτιστα τῆς Καστορίας. Ἐκεὶ ἐπροδόθησαν ἀπὸ τοὺς Βουλγάρους. Ὅταν ἐνύκτωσεν, ὁ τουρκικὸς στρατὸς τοὺς περιεκύκλωσεν. Οἱ “Ελληνες ἐπυροβόλουν ὡχυρωμένοι ἔντὸς τῶν οἰκιῶν καὶ οἱ Τούρκοι ἔξωθεν.

Οταν ἐνύκτωσε καλά, ὁ Παῦλος διέταξε ν’ ἀνοίξουν τὰς θύρας καὶ νὰ ἐπιχειρήσουν ἔξιδον. Ἡ πρώτη σφαῖρα ἐκτύπησεν αὐτὸν.

— Στὴ μέση πληγώθηκα, παιδιά! Εἶπεν.

Εἰσῆλθε πάλιν εἰς τὴν οἰκίαν καὶ ἐφώναξε τὸ πρωτοπαλίκαρό του, τὸν Πύρζαν.

— Νίκο, τοῦ εἶπε· πάρε τὸν σταυρόν μου καὶ νὰ τὸν δώσῃς εἰς τὴν γυναῖκα μου· πάρε τὸ δπλόν μου καὶ νὰ τὸ δώσῃς εἰς τὸ παιδί μου· καὶ νὰ τὸν βεθαιώσῃς, δτὶ ἐπραξα τὸ καθηκον μου.

“Ηρχισε νὰ πονῇ πολὺ καὶ ἔζήτει ἀπὸ τοὺς συντρόφους του νὰ τὸν φονεύσουν καὶ νὰ μὴ τὸν ἀφήσουν εἰς τοὺς Τούρκους.

Δὲν ἐπέρασε πολλή ὥρα καὶ ἔξεψύχησεν.

Ὦ Ήτο ἀδύνατον εἰς τοὺς συντρόφους του νὰ πάρουν μαζί

των τὸν νεκρὸν τοῦ Παύλου. Μὲ συντριθῆν ψυχῆς ἐπῆραν μόνον τὴν κεφαλήν του καὶ φεύγοντες ἐν μέσῳ τῶν τουρκικῶν σφαιρῶν, ἔφθασσαν τὸ μεσονύκτιον εἰς ἐν ἔξωκκλήσιον τοῦ Πισοδερίου, ἀφιερωμένον εἰς τὴν Ἁγίαν Παρασκευήν. Ἐφώναξαν κρυφίως τὸν Ἱερέα τοῦ χωρίου, ἔσκαψαν ἐνα μικρὸν τάφον ἔμπροσθεν τῆς Ἁγίας Τραπέζης, ἔβαλαν μέσα τὴν ὀστίμητον κεφαλὴν τοῦ Παύλου, τὴν ἐστόλισαν μὲ δλίγα ὀγυρολούλουδα καὶ ἐν μέσῳ λυγμῶν καὶ θρήνων ὁ Ἱερεὺς ἔψαλε τὴν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν.

Μετ' δλίγας ἡμέρας ὁ Μητροπολίτης Καστορίας Γερμανὸς κατώρθωσε νὰ πάρῃ τὸ πτῶμα τοῦ Μελᾶ καὶ νὰ τὸ θάψῃ ἔξωθεν ἐνὸς βυζαντινοῦ ναΐσκου ἀντίκρυ τῆς Μητροπόλεως· ήθελε νὰ Өλέπῃ διαρκῶς τὸν τάφον καὶ νὰ κλαίῃ τὸν ἀλησμόνητον φίλον του. Ἀργότερα ἐτάφη ἐκεῖ καὶ ἡ κεφαλὴ του.

Ο Ρήγας Φεραίος ἦτο πρωτομάρτυς τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. Ο Παῦλος Μελᾶς εἶναι πρωτομάρτυς τῆς Μακεδονίας. Κανενὸς τὸ αἷμα δὲν ἔχυθη ματαίως. Ο σπόρος, τὸν δποῖον ἔσπειραν, ἔβλαστησεν, δπως τὸ ἐπεθύμει ἡ εὐγενὴς ψυχὴ των.

Μὲ θαθεῖαν συγκίνησιν δ ἔλληνικός λαὸς ἔμαθεν ἀπὸ τὰς ἐφημερίδας τὴν μεγάλην θυσίαν τοῦ Μελᾶ. Ο ποιητής Γεώργιος Σουρῆς ἔγραφεν, δτι ἡ Μακεδονικὴ γῆ

«Στὰ ματωμένα σπλάχνα τῆς
τὴν δμορφιά του θάθει
κι ἀπ' τὴ σθησμένη του ματιά
πῆραν ψυχή, πῆραν φωτιά
ξεψυχισμένοι σκλάσοι...»

Εἰς τὸ Ζάππειον τῶν Ἀθηνῶν ὑψώνεται τώρα, δλόλευκος ὡς ἡ ψυχὴ του, δ ἀνδριάς τοῦ Παύλου Μελᾶ.

Δημήτριος Κοντογιάννης

ΣΤΟΝ ΠΑΥΛΟ ΜΕΛΑ

Σὲ κλαίει λαός. Πάντα χλωρὸν νὰ σειέται τὸ χορτάρι
 στὸν τόπο ποὺ σὲ πλάγιασε τὸ θόλι, ὃ παλικάρι!
 Πανάλαφρος δὲ ὅπνος σου! Τοῦ Ἀπρίλη τὰ πουλιὰ
 σᾶν τοῦ σπιτιοῦ σου νὰ τ' ἀκοῦς λογάκια καὶ φιλιά,
 καὶ νὰ σοῦ φτάνουν τοῦ χειμῶνα οἵ καταρράχτες
 σᾶν τουφεκιοῦ ἀστραπόθροντα καὶ σᾶν πολέμου κράχτες.
 Πλαστειὰ τοῦ δνείρου μας ἡ γῆ καὶ ἀπόμακρη. Καὶ γέρνεις
 ἔκει καὶ σθεῖς γοργά.
 Ἱερὴ στιγμή! Σᾶν πιὸ πλαστειὰ τῇ δείχνεις, καὶ τῇ φέρνεις
 σᾶν πιὸ κοντά.

Κωστής Παλαμάς.

«Πολιτεία καὶ Μοραξιά»

Ο ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ

Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψη
 τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερή,
 σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὄψη
 ποὺ μὲ τιὰ μετράει τὴ γῆ.

Ἄπ' τὰ κόκαλα θγαλμένη
 τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερὰ
 καὶ σᾶν πρῶτα ἀνδρειωμένη
 χαῖρε, ὃ! χαῖρε, Ἐλευθεριά!

Ἐκεῖ μέσα ἐκατοικοῦσες
 πικραμένη, ἐντροπαλή
 κι' ἔνα στόμα καρτεροῦσες
 «ἔλα πάλι» νὰ σοῦ πῆ.

”Αργιε νάρθη ἐκείνη ἡ μέρα
καὶ ἦταν ὅλα σιωπηλά,
γιατὶ τάσκιαζε ἡ φοθέρα
καὶ τὰ πλάκωνε ἡ σκλαβιά.

Δυστυχής! Παρηγορία
μόνη σου ἔμενε, νὰ λές
περασμένα μεγαλεῖα
καὶ διηγώντας τὰ νὰ κλαῖς.

Καὶ ἀκαρτέρει καὶ ἀκαρτέρει
φιλελεύθερη λαλιά,
ἔνα χτύπαε τ' ἄλλο χέρι
ἀπὸ τὴν ἀπελπισιά.

Ναι, ἀλλὰ τώρα ἀντιπαλεύει
κάθε τέκνο σου μὲ δρμή,
ποὺ ἀκατάπαυστα γυρεύει
ἢ τῇ νίκῃ ἢ τῇ θανῇ.

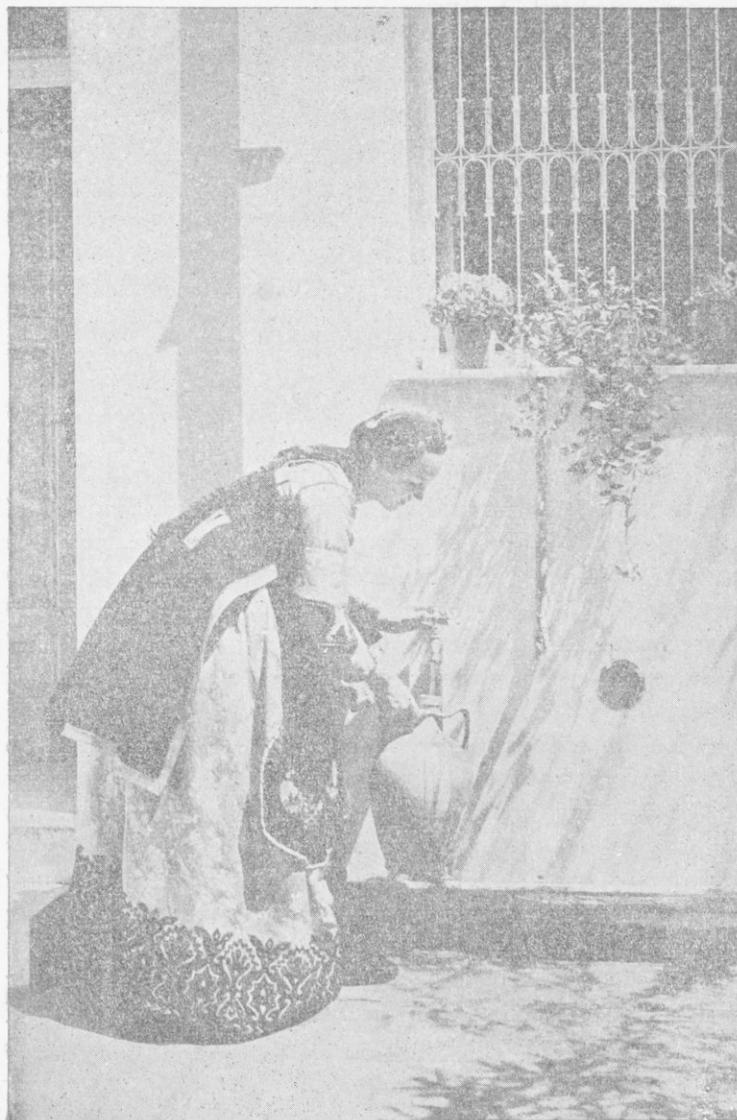
°Απ' τὰ κόκαλα θγαλμένη
τῶν Ἐλλήνων τὰ ίερά
καὶ σάν πρώτα ἀνδρειωμένη
χαῖρε, ὃ! χαῖρε, Ἐλευθεριά!

Διονύσιος Σολωμός.

«"Απαντα»

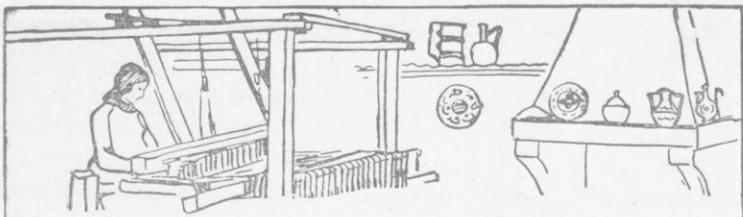

ΑΠΟ ΤΗΝ ΝΕΩΤΕΡΑΝ ΕΘΝΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

«Ελληνοπούλα τοῦ Μετσόβου.

[Φωτογρ. Νέλλης.]

ΑΝΙΚΗΤΟΣ ΕΛΠΙΣ

“⁹ Ήτο δέ ήμέρα τῶν Φώτων, ἡ παραμονὴ τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου.

Κατὰ τὸ δειλινὸν δέ κυρα - Μήτραινα ἔσφαξε κατὰ τὴν συνήθειάν της μίαν μεγάλην καὶ παχεῖαν ὅρνιθα ἀπὸ τὰς δέκα, τὰς δόποιας εἶχεν εἰς τὴν εὔρυχωρον αὐλήν της, τὴν ἐζεμάτισε, τὴν ἐμάδησε καὶ τὴν ἔβαλε νὰ θράσῃ ἀκεραίαν ἐντὸς λιπᾶς χύτρας. ”Επειτα ἐτακτοποίησε τὴν πτωχικήν της οἰκίαν, ἔστρωσε παρὰ τὴν ἐστίαν τὴν καλήν της στρῶσιν καὶ ἀνέμενεν. ὅπως ὅλας τὰς παραμονὰς τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου, νὰ ἔλθῃ δέ ξενιτεμένος της δέ Γιάννης.

Αὕτο δέξηκολούθει νὰ γίνεται ἐπὶ ἔτη. ⁹ Ήτο ἀκόμη νέα δέ κυρα - Μήτραινα, ὅταν χήρα πτωχὴ καὶ ἔρημος προέπειψε τὸν Γιάννην της, τὸν μόνον υἱόν της, εἰς τὴν ξενιτιάν. Δὲν εἶχεν ἀκόμη λευκὴν τρίχα εἰς τὰ κατάμαυρα μαλλιά της, ὅταν τὸν ἐφίλησε διὰ τελευταίαν φοράν καὶ τὸν εἶδεν ἀπὸ τὴν ὑψηλὴν ράχιν νὰ χάνεται εἰς τὸ μάκρος τοῦ δρόμου καὶ νὰ γίνεται ἄφαντος.

”Εκτοτε δέ δυστυχισμένη δέ Μήτραινα διήρχετο τὴν ζωήν της μόνη εἰς τὴν πτωχικήν της οἰκίαν, ἔχουσα δέ μόνην συντροφιάν τοὺς τέσσαρας τοίχους, τὰ εἰκονίσματα, τὴν ἐστίαν, μίαν αἴγα, μίαν γάταν καὶ περὶ τὰς δέκα ὅρνιθας μὲ δένα εὕμορφον πετεινόν.

Αὕτος τῆς ἔχρησίμευε κάθε πρωὶ ὡς ὠρολόγιον, νὰ τὴν

ξέξυπνά, διά την φωτιάν της καὶ νὰ ἀρχίζῃ τὴν ἐργασίαν της.

"Αλλοι νέοι τοῦ χωρίου της ἐπήγαιναν καὶ ἤρχοντο ἀπὸ τὰ ξένα, ἄλλοις μετὰ τρία, ὄλλοις μετὰ τέσσαρα καὶ ἄλλοις μετὰ πέντε ἔτη. 'Αλλ' ὁ Γιάννης τῆς κυρα - Μήτραινας οὕτε ἐφαίνετο οὕτε ἥκούετο πουθενά! "Ολος ὁ κόσμος τὸν ἔθεωρει χαμένον καὶ ὁ προεστὸς τοῦ χωρίου τὸν διέγραψεν ἀπὸ τοὺς καταλόγους του, διὰ νὰ μὴ πληρώνῃ ἡ δυστυχισμένη ἥ μητέρα του φόρους δι' αὐτόν.

Αὔτη ὅμως οὐδέποτε ἀπηλπίζετο. 'Αντιθέτως δυσηρεστεῖτο, ὅταν ἤκουε τίποτε καὶ ἀπήντα :

— Μὴ σᾶς πέρασεν ἀπὸ τὸν νοῦν ἡ ἴδεα, ὅτι ἔχάθηκε τὸ παιδί μου καὶ δὲν θὰ μοῦ ἔλθῃ; Αὔτὸς ζῇ καὶ θασιλεύει, δόξα σοι ὁ Θεός! "Ετσι μοῦ λέγει ἡ ἐλπίδα, ποὺ ἔχω ἐδῶ μέσα στὴν καρδιά μου!

Κάθε δειλινόν, χειμῶνα - καλοκαίρι, ὅταν ἐπλησίαζεν ὁ ἥλιος νὰ δύσῃ, ἀφηνε τὴν ἐργασίαν της καὶ μὲ τὴν ρόκαν εἰς τὴν ζώνην διηθύνετο πρὸς τὴν ὑψηλὴν ράχιν, ἔξω ἀπὸ τὸ χωρίον. 'Εκεῖ ἐκάθητο καὶ ἀγνάντευε τὸν δρόμον εἰς ἀπόστασιν μιᾶς ὥρας καὶ μὲ ἀνίκητον ἐλπίδα παρηκολούθει μὲ τὸ θλέμμα τοὺς διαβάτας, οἱ δποῖοι ἤρχοντο, καὶ ἔλεγε καθ' ἔαυτήν:

— Νά! Αὔτος εἶναι! Αὔτος ὁ καθαλάρης! Κοίτα πῶς τρέχει τὸ ἀλογό του! Καλῶς ὥρισες, παιδί μου! Καλῶς τὰ μάτια μου τὰ δύο!

Καὶ ἔξεφώνιζε καὶ ἤνοιγε τὴν ἀγκάλην της μὲ ἀνέκφραστον χαράν καὶ ἐπροχώρει δύο τρία θήματα ἀλλ' ὁ καθαλάρης ἐκεῖνος δὲν ἦτο ὁ Γιάννης τῆς κυρα - Μήτραινας, οὕτε κἀντα χωριανός της διότι, ἅμα ἐπλησίαζε πρὸς τὸ χωρίον, ἔπαιρνε τὸν ἄλλον δρόμον, διευθυνόμενος πρὸς ἄλλο χωρίον. 'Η κυρα - Μήτραινα τότε, εὕθυμος, ἔρριπτε τὸ θλέμμα της εἰς ἄλλον καθαλάρην διαβάτην, ἔως ὅτου καὶ αὐτὸς ἔπαιρνεν ἄλλον δρόμον. Καὶ δὲν ἔφευγεν ἀπὸ τὸ ἀγνάντευμα, παρὰ ὅταν ἐθόλωνε καὶ ἤρχιζε τὸ σκότος νὰ χύνεται πυκνὸν ἐπάνω εἰς τὴν γῆν. Τότε ἐπέστρεφεν εἰς τὴν πτωχήν της οἰκίαν γε-

λαστή, καθώς πάντοτε, μὲ τὴν καρδίαν γεμάτην ἐλπίδα, κινούσα τὴν κεφαλήν της καὶ λέγουσα :

— Ποιός ξέρει τὸ μοναχό μου ποῦ νὰ νυχτώθηκε! Δὲν τὸν ἄφησεν ἡ κούραση τοῦ δρόμου νὰ φθάσῃ ἀπόψε. Καὶ αὔριο ἡμέρα τοῦ Θεοῦ Εημερώνει! Αὔριο ἔρχεται...

“Ολοὶ οἱ χωρικοί, ἄνδρες, γυναῖκες, ἐλυποῦντο τὴν κατέμενην τὴν κυρα-Μήτραινα καὶ ἔλεγον :

— Ο Θεός νὰ τῆς μεγαλώνῃ τὴν ἐλπίδα τῆς ὁρφανῆς! Γιατὶ χωρὶς ἄλλο θὰ ἔλιωσαν τὰ κόκαλά του κάτω ἀπὸ τὸ μαῦρο μνῆμα, χωρὶς κερί, χωρὶς λιθάνι, χωρὶς τρισάγιο, χωρὶς λουλούδια, χωρὶς δάκρυα.

°Ἐπέρασαν χρόνια καὶ χρόνια, κατὰ τὰ δόποια ἡ κυρα-Μήτραινα ἔξηκολούθει νὰ ἐλπίζῃ καὶ ὅλο νὰ ἐλπίζῃ.

Κάθε βράδυ ἐπερίμενε τὸν Γιάννην της καὶ κάθε βράδυ διήρχετο τὴν νύκτα ἔρημος καὶ μοναχὴ εἰς τὴν πτωχικήν της οἰκίαν, χωρὶς νὰ ὀργίζεται, χωρὶς νὰ ἀπελπίζεται.

Εἶχε χάσει τὸν λογαριασμόν, πόσα ἔτη εἶχεν δι Γιάννης της εἰς τὰ ἔνεα. Δὲν ἐνεθυμεῖτο, πόσα ἔτη τῆς ἐθάρυνον τὴν ράχιν. Ἀπὸ τὴν ἡμέραν, κατὰ τὴν δόποιαν ἀπεχωρίσθη τὸ μονάκριθον παιδί της, εἶχε σκεπάσει τὸν καθρέπτην της, τὸν δόποιον εἶχε κρεμασμένον δεξιὰ εἰς τὴν θύραν της καὶ ἀπὸ τότε δὲν εἶχεν ἵδει τὸ πρόσωπόν της! Τὰ μαλλιά της εἶχαν ἀσπρίσει δλα, τὸ πρόσωπόν της εἶχε ρυτιδωθῆ καὶ ἡ ράχις της εἶχε κυρτώσει, ἀλλ’ αὐτὴ δὲν τὸ ἔγνωριζεν!

“Αν καὶ κάθε δειλινὸν ἔξήρχετο εἰς τὸ ἀγνάντευμα, οὕτε φαγητὸν ἡτοίμαζεν ἡ Μήτραινα οὕτε τὸ δωμάτιόν της ἔστρωνε διὰ τὴν ὑποδοχήν. Μόνον τὴν παραμονὴν τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου ἔκαμνε τὴν προετοιμασίαν αὐτήν. Τὸ εἶχεν, ὅπως λέγουν, «κομποδεμένον», δτὶ ἔκεινην τὴν ἡμέραν θὰ ἥρχετο δι Γιάννης, δταν θὰ ἔξημέρωνεν ἡ ἔօρτή του.” Ετσι καὶ τώρα ἔκαμνε τὰς ἴδιας προετοιμασίας, τὰς δόποιας ἐλέγομεν εἰς τὴν ἀρχήν.

“Οταν ἔβρασε καλὰ ἡ ὄρνιθα, εἶχε δύσει δ ἥλιος. Τότε ἡ κυρα-Μήτραινα τὴν ἔθγαλεν ἀπὸ τὴν φωτιάν καὶ τὴν ἀπέ-

θεσεν ύψηλά εἰς τὸ πεζούλι τῆς ἔστίας. "Επειτα ἔκαμε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ ἐμπρὸς εἰς τὰ εἰκονίσματα καὶ παρεκάλεσε τὴν Παναγίαν καὶ τὸν "Αγιον Ἰωάννην νὰ τῆς φέρουν τὸ παιδί της γερὸ καὶ καλὰ ἀπὸ τὰ ξένα. Ἀφοῦ δὲ ἐσκέπασε τὴν φωτιάν καὶ ἔσθησε τὸν λύχνον της, ἐπλάγιασε νὰ κοιμηθῇ, διότι ἥτο περασμένη ἡ ὥρα.

Τὸ πρωί, πρὸ τῆς ἀνατολῆς, ἤκουσε τὸ σήμαντρον τῆς ἐκκλησίας καὶ ἐσηκώθη. Ἐνίφθη, ἥναψε τὴν κανδήλαν εἰς τὰ εἰκονίσματα, ἔκαμε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ἥναψε τὴν φωτιάν της. "Επειτα ἐπῆρε τὸ πρόσφορόν της καὶ ἐκίνησε διὰ τὴν ἐκκλησίαν, ἀφοῦ ἔκλεισε τὴν θύραν τῆς μόνον μὲ τὸ μάνδαλον διὰ νὰ ἡμπορέσῃ νὰ εἰσέλθῃ ἐντὸς μόνος του ὁ ξενιτεμένος της.

Ὥητο τόσον θεοία ἡ κυρα - Μήτραινα, ὅτι θὰ ἥρχετο ὁ Γιάννης της ἔκεινο τὸ πρωί.

Εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἔμεινεν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς λειτουργίας ἔως τὸ τέλος. Κατὰ τὴν συνήθειάν της ἐπῆγεν εἰς τὴν θύραν τοῦ Ἱεροῦ, διὰ νὰ πάρῃ ἀντίδωρον πρώτη καὶ νὰ ὑπάγῃ γρήγορα εἰς τὸ σπίτι της, νὰ δεχθῇ τὸ παιδί της, τὸ δόποῖον θὰ ἥρχετο ἀπὸ τὴν ξενιτιάν. "Ετσι ἔκαμνε πάντοτε καὶ ὁ Ἱερεὺς, ὁ δόποῖος ἡξευρε τὴν ἀδυναμίαν της αὐτήν, τῆς ἔδιδεν ἀντίδωρον πρὶν ἀπὸ δλους τοὺς χωρικούς.

Ἄφοῦ ἐπῆρε τὸ ἀντίδωρον ἡ Μήτραινα, ἔξηλθε τρέχουσα ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν καὶ διηυθύνθη εἰς τὴν οἰκίαν της.

Δὲν εἶχε φέξει καλά, ὅταν ἐπέστρεφε καὶ ἡ συννεφιά, ἡ δόποία ἐκρέματο πυκνὴ εἰς τὸν ἀέρα, ἔκαμνε τὸν ούρανὸν μαῦρον καὶ φοθερόν. "Ο ἄνεμος ἐφύσα δυνατά καὶ ἡ κυρα - Μήτραινα ἔτρεχε γρήγορα, διὰ νὰ φθάσῃ τὸ γρηγορώτερον εἰς τὴν οἰκίαν της καὶ νὰ σφίξῃ εἰς τὴν ἀγκάλην της τὸ παιδί της.

Ἐνῶ εἰσήρχετο ἡ Μήτραινα, περιέφερε τὸ θλέμμα πέριξ, διὰ νὰ ἀντιληφθῇ, ὃν ἀκούεται ποδοβολητὸς ἀλόγου. Δὲν ἤκουσε τίποτε. Τότε ἔξηλθεν εὐθὺς εἰς τὸν δρόμον, καὶ διηυθύνθη πρὸς τὸ ἀγνάντευμα. "Αμα ἔφθασεν εἰς τὸ μέρος, διόπου εἶχεν ἀποχωρισθῆ τὸν Γιάννην της, ἐφώναξε μὲ δυνατὴν φωνὴν :

— ”Ωωωωρε Γιάννη !!!! Γιάννη ούουουού !

— ’Ορίστεε !!! ’Απεκρίθη μία φωνή ἀπό μακράν.

— Κτύπα γρήγορα, παιδάκι μου, γιατί σ’ ἔφαγε τὸ κρύο ! τοῦ ἀπεκρίθη ἡ κυρα - Μήτραινα.

Μετ’ ὀλίγον ὁ ποδοσφολητός τοῦ ἀλόγου ἤκουετο καθαρώτερα ἀλλὰ ἡ Μήτραινα δὲν μετεκινέιτο ἀπὸ τὸ μέρος ἐκεῖνο. Ἐπερίμενεν ἐκεῖ τὸν Γιάννην τῆς, ἔως ὅτου ἥλθε !

— Παιδάκι μου !

— Μανούλα μου ! Ποιὸς σοῦ πῆρε τὰ συχαρίκια καὶ βγῆκες τέτοια ὄρα ἔδω νὰ μὲ περιμένης ;

— Ή ἐλπίδα μου, ψυχούλα μου ! Ή ἀνίκητη ἐλπίδα μου, ποὺ ἐφώλιαζε μέσα στὴν καρδιά μου βαθιά.

Ο Γιάννης κατέβη ἀπὸ τὸ ἄλογον. Η κυρα - Μήτραινα ἤνοιξε τὴν ὀγκαλιά της καὶ μάνα καὶ παιδὶ ἔγιναν ἐν σῶμα ἀπὸ τὸ σφικταγκάλιασμα. Ἐκεῖ εἰς τὸ ἴδιον μέρος, ὅπου ἐνηγκαλίσθησαν καὶ ἐφιλήθησαν μάνα καὶ παιδὶ τὸν πικρὸν ἐναγκαλισμὸν τοῦ ἀποχωρισμοῦ πρὸ τόσων ἐτῶν, ἐκεῖ εἰς τὸ ἴδιον μέρος πάλιν μάνα καὶ παιδὶ ἐνηγκαλίζοντο τὸν χαρμόσυνον ἐναγκαλισμὸν τοῦ γυρισμοῦ !

“Εφθασαν εἰς τὸ σπίτι. “Ενας βαρὺς πυροβολισμὸς ἐρρίφθη εἰς τὸν αὐλόγυρον τῆς κυρα - Μήτραινας, ὁ δποῖος ἀντήχησεν εἰς ὅλον τὸ χωρίον. Ἡτο τὸ σημεῖον τοῦ γυρισμοῦ τοῦ ξενιτεμένου.

Η χαρὰ τῆς κυρα - Μήτραινας οὕτε γράφεται οὕτε λέγεται.

Χρίστος Χριστοβασίλης. [Διασκευὴ Κ. Ἀθ. Ρωμαίου.]

Η ΜΗΤΕΡΑ ΚΑΙ Ο ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ

“Ημην ἀξιωματικὸς τῆς ὑπηρεσίας μίαν ἡμέραν, ὅτε ἤκουσα τὸν δεκανέα νὰ φωνάζῃ :

— Φωτεινὸς Κώστας ! Τὸν ζητεῖ μία γυναίκα.

— Η μητέρα μου ! Ἐφώναξεν ἐκεῖνος.

Τώρα είχα έννοήσει, διατί άπό πρωίας ήτο άνήσυχος.
Ἐζήτησα πληροφορίας καὶ ἔμαθα, δτὶ εἶχε πλέον τοῦ ἔτους
νὰ ἰδῇ τὴν μητέρα του καὶ τοῦ εἶχε τηλεγραφήσει, δτὶ θὰ
ῆρχετο.

Διὰ τοῦτο ἐστάθην νὰ ἰδῶ τὴν συνάντησιν.

Λοιπὸν δὲ Κώστας Φωτεινὸς ἔτρεξεν ἀμέσως μόλις
ῆκουσε τὴν φωνὴν τοῦ δεκανέως.

Ἐπέρασεν ἀπὸ τοὺς θαλάμους, ὥρμησε κάτω ἀπὸ τὴν
κλίμακα, ἐμβῆκεν εἰς τὸν διάδρομον, διέσχισε τὴν αὐλήν, εἴ-
δεν ἀορίστας ἀπὸ μακράν μίλιαν μορφὴν γυναικός καὶ ὥρμησε
ἐπάνω τῆς. Ἐκείνη ἤνοιξε τὴν ἀγκάλην της, δὲ στρατιώτης
ἔρριφθη εἰς τὸν κόλπον της καὶ οἱ δύο των μαζὶ ἀφῆκαν κραυ-
γήν. Ὁ νέος ἔφερε τὰς παλάμας ἀνοικτὰς εἰς τοὺς κροτά-
φους τῆς μητέρας καὶ ἐθώπευε τὰ ψαρά της μαλλιά, τῆς ἀνε-
σήκωσε πρός τὰ ἐπάνω τὴν κεφαλήν, τὴν ἐκοίταξεν εἰς τὰ μά-
τια· ἔπειτα ἔσφιξε τὴν ἀγαπημένην ἐκείνην κεφαλὴν εἰς τὸ
στῆθος του, τὴν ἐκράτησε μὲ τὰς χεῖρας του καὶ ἐκόλλησε
τὸ στόμα ἐπάνω εἰς τὰ μαλλιά, ἀπὸ τὰ δόποια εἶχε πέσει τὸ κά-
λυμμα. Ἡ καλὴ γυναίκα κατέπνιγε τοὺς λυγμούς της ἐπάνω
εἰς τὸ στῆθος τοῦ υἱοῦ της καὶ σφίγγουσα αὐτὸν ἀπὸ τὴν μέ-
σην, ἤγγιζε μὲ τὰ λιπόσαρκα * δάκτυλά της τὴν τραχεῖαν χλαῖ-
ναν του, ἡ δόποια ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἤξιζε δι' αὐτὴν περισσό-
τερον ἀπὸ βασιλικὸν μανδύαν. Οἱ στρατιώται τῆς φρουρᾶς,
συνηθροισμένοι μὲ σεβασμὸν κατὰ μέρος, ἐκοίταζαν ὀκίνητοι
καὶ σιωπηλοὶ τὸν ἵερὸν ἐκείνον ἐναγκαλισμὸν καὶ τὸν ἐκοίταζα
καὶ ἐγώ, ἴστάμενος πλησίον εἰς τὴν θύραν τοῦ δωματίου μου.

—”Ελα τώρα λοιπόν, μάνα, μὴν κάνης ἔτσι, ἥσύχασε,
ἄφησε τὰ δάκρυα. Μά γιατί, γιὰ δόνομα τοῦ Θεοῦ, κάθεσαι καὶ
κλαῖς ;”Ελεγεν δὲ υἱός της μὲ θωπευτικὸν ὑφος.

Καὶ μὲ τὰς δύο χεῖρας ἐτακτοποίει τὰ μαλλιά τῆς κεφα-
λῆς της, τὰ δόποια εἶχαν ἀναστατωθῆ ἀπὸ τὴν ὥρμὴν τοῦ ἐναγ-
καλισμοῦ καὶ ἔπιπταν εἰς τὸ μέτωπόν της. Ἡ γραῖα ἔξηκο-
λούθει νὰ ἀναστενάζῃ δυνατά, χωρὶς νὰ κλαίη καὶ χωρὶς νὰ
ὄμιλῃ· εἰς τὸ τέλος ἐσήκωσεν ὑψηλὰ τὰ μάτια πρὸς τὸ πρό-
σωπον τοῦ υἱοῦ της, ἐμειδίασεν, ἔξέθαλε βαθὺν στεναγμόν, ὃς

νὰ διάνεσυρεν ἀπὸ τὴν καρδίαν της κανὲν μεγάλο βάρος καὶ ψιθυρίζουσα « παιδί μου » τὸν ἐνηγκαλίσθη καὶ πάλιν.

— Θὰ εἰσαι κουρασμένη! Εἶπε μὲ προθυμίαν ὁ στρατιώτης, ἀπαλλασσόμενος ἀπὸ τὴν ἀγκάλην τῆς.

— Ολίγον, ἀπήντησε μειδιῶσα ἡ γραῖα.

Καὶ ἀνεζήτησε τριγύρω κανὲν μέρος, διὰ ν' ἀποθέσῃ τὸ χονδρὸν δέμα, τὸ ὅποιον εἶχε φέρει μαζί της.

— Εδῶ μέσα νὰ βάλης τὸ δέμα σου, κυρία, καὶ νὰ τὰ εἰπῆς καλύτερα μὲ τὸ παιδί σου, εἶπα ἀνοίγων τὴν θύραν τοῦ δωματίου μου.

— "Ω! ὁ ἀξιωματικός, εἶπεν ἐκείνη στρεφομένη πρὸς ἔμὲ μὲ μίαν ὑπόκλισιν. Εὔχαριστῷ, κύριε ἀξιωματικέ.

— Ο στρατιώτης ἔσταθη μὲ κάποιαν ἀμηχανίαν.

— Όριστε μέσα, ἐπανέλαβα.

Εἰσῆλθαν μὲ συστολὴν καὶ ἐπλησίασαν εἰς τὸ τραπέζι. Ή γραῖα ἀπέθεσεν ἐπάνω τὸ δέμα· ἐγὼ παρεμέρισα.

— Γιὰ νὰ σὲ ἰδῶ, παιδί μου· γύρισε ἀπὸ πίσω. "Αφησε νὰ σὲ κοιτάξω, ήρχισε λέγουσα ἡ γυναίκα.

— Ο στρατιώτης χαμογελῶν ἐγύριζεν ἀπ' ἔδω καὶ ἀπ' ἐκεὶ τὸ σῶμα, διὰ νὰ τὸν παρατηρήσῃ. Καὶ ἡ μήτηρ κλίνουσα πρὸς τὰ ὅπισω τὸν παρετήρει ἀπὸ ἐπάνω ἔως κάτω καὶ συνενώνουσα τὰς χεῖρας ἀνεφώνει μὲ ἀγάπην:

— Τί ὅμορφος ποὺ εἰσαι ἔτσι!

Κατόπιν δὲν ἤκουα, τί ἔλεγαν, διότι ἐσκεπτόμην καὶ ἔλεγα μὲ τὸν νοῦν μου:

— Νὰ ἔνας ἄνθρωπος, ποὺ λατρεύει τὴν μητέρα του. Αὐτὸς δὲν ἥμπορει παρὰ νὰ εἶναι καλὸς στρατιώτης, εύγενικός, πειθαρχικός, γεμάτος φιλοτιμίαν καὶ θάρρος. Ναί!... Θὰ εἶναι θαρραλέος καὶ ἀνδρεῖος, ἐπειδὴ αἱ ψυχαί, ποὺ αἰσθάνονται τόσον βαθέως καὶ τόσον δυνατὰ τὴν ἀγάπην, δὲν ἥμποροῦν νὰ εἶναι ψυχαὶ δειλαί. Ο στρατιώτης αὐτός, ὅταν εὑρεθῇ εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης, θὰ πολεμήσῃ καὶ θὰ σκοτωθῇ χωρὶς φόβον καὶ θὰ ἀποθάνῃ μὲ τὸ ὄνομα τῆς μητέρας του εἰς τὰ χεῖλη.

— —

Διδάξετέ τον, τί είναι ή πατρίς· κάμετέ τον νὰ ἔννοήσῃ, ότι ή πατρίς είναι πεντακόσιαι χιλιάδες μητέρες καὶ πεντακόσιαι χιλιάδες οἰκογένειαι ὡσάν τὴν ἴδικήν του καὶ τότε θὰ ἀγαπήσῃ τὴν πατρίδα του μὲ ἐνθουσιασμόν.

Πόσα μετάλλια στρατιωτικῆς ἀνδρείας ἔπρεπε νὰ είναι κρεμασμένα ὅχι εἰς τὸ στήθος τῶν τέκνων, ἀλλὰ εἰς τὰ στήθη τῶν μητέρων καὶ πόσοι στέφανοι δάφνης ἔπρεπε νὰ τεθοῦν ὅχι ἐπάνω εἰς τὴν νεαράν κεφαλὴν μὲ τὰ μαῦρα μαλλιά, ἀλλ᾽ ἐπάνω εἰς τὸ γεροντικὸν μέτωπον καὶ τὰ ἄσπρα μαλλιά τῆς μητέρας!

Ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἔφθασεν εἰς τὸν στρατῶνα μὲ πολὺ κακὴν διάθεσιν ὁ πρῶτος ὑπασπιστὴς τοῦ συντάγματος.

— Ποῦ είναι ὁ ἀξιωματικὸς τῆς ὑπηρεσίας; Ἡρώτησε κάποιον ἔξω ἀπὸ τὴν θύραν.

”Ηκουσα, ἐσκίρτησα, ἐστάθην ἐμπρός του ἀκίνητος, κάμνων τὸ σχῆμα καὶ ἐφώναξα :

— Παρών!

Μὲ ἐκοίταξεν αὐτὸς ἀπλανῶς μὲ μίαν ἔκφρασιν προσώπου, ὡσάν νὰ μοῦ ἔλεγε :

— Τί ἔπαθες καὶ εἶσαι ἔτοι ἀφηρημένος σήμερα;

*Eδμ. δὲ Ἀμίτσι. Μετάφρ. Χαρ. Ἀρνίνον.

[Διασκευὴ Κ. Ἀθ. Ρωμαίου.]

«Στρατιωτικὰ διηγήματα»

MANA

«Μάνα» κράζει τὸ παιδάκι,
 «μάνα» δι νιὸς καὶ «μάνα» δι γέρος,
 «μάνα» ἀκοῦς σὲ κάθε μέρος.
 »Α, τί ὅνομα γλυκό.

Τὴν χαρά σου καὶ τὴν λύπη
 μὲ τὴν μάνα τὴν μοιράζεις,
 ποθητὰ τὴν ἀγκαλιάζεις,
 δὲν τῆς κρύθεις μυστικό.

Εἰς τὸν κόσμον ἄλλο πλάσμα
δὲ θὰ βρῆς νὰ σὲ μαντεύῃ,
σὰν τὴ μάνα, ποὺ λατρεύει,
σὰν τὴ μάνα, ποὺ πονεῖ.

Τὴν ύγειά της, τὴ ζωή της,
ὅλα ἡ μάνα τ' ἀψηφάσει
γιὰ τὸ τέκνο, π' ἀγαπάσει,
γιὰ ιτὸ τέκνο, ποὺ φίλεῖ.

“Οπου τρέχεις πάντα ἡ μάνα
μὲ τὸ νοῦ σὲ συντροφεύει,
σὲ προσμένει, σὲ γυρεύει,
μ' ἀνυπόμονη καρδιά.

Κι ἀν σκληρὸς ἐσὺ φαρμάκια
τὴν ποτίζης τὴν καημένη,
πάντα ἡ μάνα σ' ἀπανταίνει
μὲ δλόθερμα φιλιά.

Δυστυχής δποιος τὴ χάνει!
“Ο καημὸς εἶναι μεγάλος.
Σὰν τὴ μάνα δὲν εἶναι ἄλλος
εἰς τὸν κόσμο θησαυρός.

Κι δποιος μάνα πλιὰ δὲν ἔχει,
« μάνα » κράζει στ' ὄνειρό του,
πάντα « μάνα » στὸν καημό του
εἶναι ό μόνος στεναγμός.

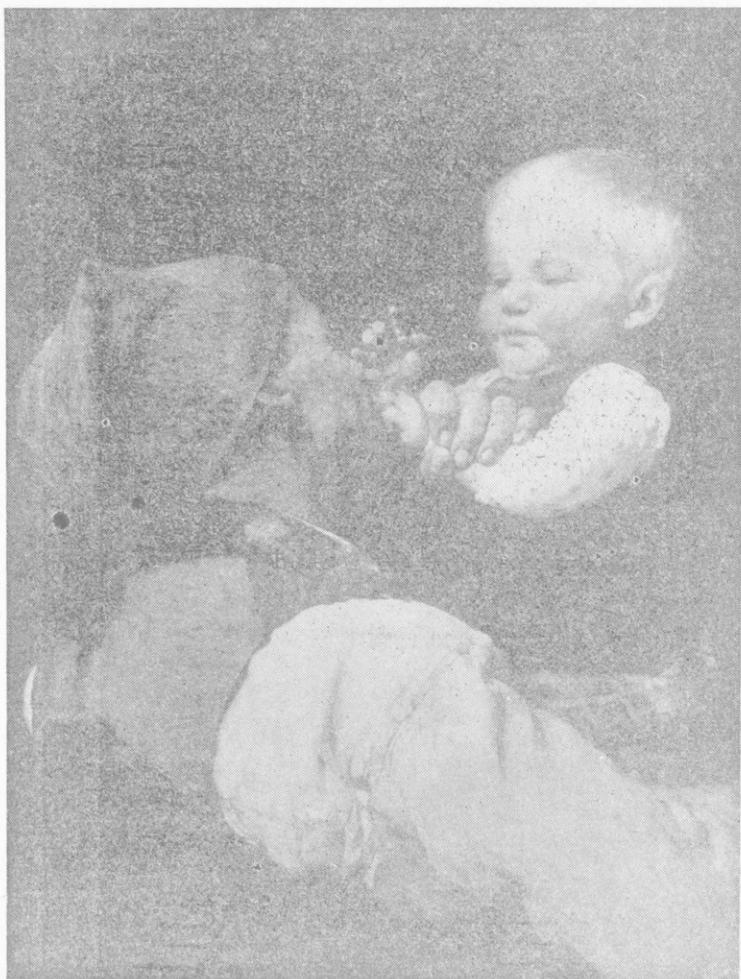
Γεώργιος Μαρτινέλλης.

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΗΡΩΣ

Τί παρακαλεῖ δ Φῶτος τὸν πατέρα του.

“Υπάλληλος καὶ οἰκογενειάρχης δ Γεώργιος Θέμελης
ἡναγκάζετο, διὰ νὰ ἐπαρκῇ εἰς τὰ ἔξιδα τῆς συντηρήσεως.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΤΕΧΝΗΝ

‘Ο κακός ἔγγονος.

[Ελέων Γεωργίου †Ιανωβίδη]

τῆς οἰκογενείας του, νὰ ἀναλαμβάνῃ ἐκτὸς τῆς κυρίως ἐργασίας του καὶ γραφικάς ἐργασίας, τὰς ὅποιας ἔξετέλει ἐργαζόμενος τὴν νύκτα.

Τὸν τελευταῖον καιρὸν εἶχεν ἀναλάθει ἀπὸ ἔνα έκδοτικὸν οἶκον νὰ γράφῃ εἰς ταινίας τὰς διευθύνσεις συνδρομητῶν ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν. Ἐπληρώνετο περίπου ἑκατὸν δραχμάς διὰ χιλίας ταινίας.

Αὐτὴ δῆμος ἡ ἐργασία τὸν ἐκούραζε πολὺ. Ἡ αὐτοῦ πολὺ νέος, εἶχε γηράσει προώρως. Ὁ μικρός του υἱὸς Φῶτος, μαθητής τοῦ γυμνασίου, εἶχε παρακαλέσει τὸν πατέρα του νὰ τὸν βοηθῇ.

— "Οχι, Φῶτο, τοῦ ἀπῆντησεν ὁ πατήρ του. Σ' εὐχαριστῶ, ἀλλὰ σὺ πρέπει νὰ μελετᾶς τὰ μαθήματά σου καὶ μόνον αὐτά.

‘Ο Φῶτος βοηθεῖ κρυφίως τὸν πατέρα του.

‘Αλλ’ ὁ Φῶτος ἔμεινεν ἄγρυπνος καὶ παρετήρησεν, ὅτι ὁ πατήρ του ἀπεσύρετο ἀπὸ τὸ γραφεῖον του, ὅταν τὸ ὠρολόγιον τοῦ τοίχου ἐσήμανε τὴν δωδεκάτην ὥραν τοῦ μεσονυκτίου. Μίαν νύκτα λοιπόν, ἀφοῦ ἐσεστιαίωθη, ὅτι ὁ πατήρ του ἐκοιμᾶτο, ἐσηκώθη ἀθορύβως, ἐνεδύθη, ἐπῆγεν εἰς τὸ γραφεῖον, ἤναψε τὴν λάμπαν τοῦ πετρελαίου καὶ ἐκάθισε νὰ γράψῃ διευθύνσεις συνδρομητῶν εἰς τὰς ταινίας. Ἔγραψε μὲν ὅρεξιν, εὐχαριστημένος καὶ γελαστός. “Οσον αἱ ταινίαι ἐσωρεύοντο, τόσον ἡ ὅρεξίς του ἐμεγάλωνε. Τέλος ἐμέτρησεν. Ἡσαν διακόσιαι !

Τότε ἔσθησε τὴν λάμπαν καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν κλίνην του, πατῶν εἰς τὰ ἄκρα τῶν ποδιῶν του, διὰ νὰ μὴ κάμῃ θόρυβον.

Τὴν ἄλλην ἡμέραν τὸ μεσημέρι ὁ πατήρ Θέμελης ἦτο πολὺ εὐχαριστημένος.

— “Ἐγράψα τὴν νύκτα, εἶπε, πολὺ περισσοτέρας ταινίας ἀπὸ ἄλλοτε. Βλέπω μὲν εὐχαρίστησίν μου, ὅτι τὸ χέρι μου εἶναι ἀκόμη εὐκίνητον καὶ οἱ ὀδφθαλμοί μου βλέπουν καλά.

Δὲν περιγράφεται ἡ χαρὰ τοῦ Φῶτου, διότι ἀνεκούφιζε τὸν πατέρα του καὶ τὸν ἔκαμνε νὰ πιστεύῃ, ὅτι ἐργάζεται ὡς νὰ ἦτο νέος. Ἐξηκολούθησε λοιπὸν νὰ ἐργάζεται, χωρὶς ὁ

πατήρ Θέμελης νὰ ἀντιληφθῇ τίποτε. Μόνον μίαν ἐσπέραν παρεπονέθη, δτὶ ξοδεύουν πάρα πολὺ πετρέλαιον.

‘Ο Φῶτος ἐπιπλήττεται ἀδίκως καὶ ὅμως συγκρατεῖται.

‘Αλλ’ ὅμως δὲν ἥργησαν νὰ φανοῦν τὰ ἀποτελέσματα τῆς ὑπερκοπώσεως. ‘Ο Φῶτος ἐσηκώνετο τὸ πρῷ κατακουρασμένος καὶ τὸ βράδυ ἐκρατοῦσε μετὰ βίας ἀνοικτοὺς τοὺς ὁφθαλμούς του. Μίαν ἐσπέραν μάλιστα ἀπεκοιμήθη διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν ζωήν του ἐπάνω εἰς τὰ τετράδιά του.

— ‘Εμπρός! ‘Εργάζου! Τοῦ ἐφώναξεν ὁ πατήρ του, κτυπῶν τὰς χεῖρας του.

‘Ο Φῶτος ἔξύπηνσε τρομαγμένος καὶ ἔξηκολούθησε τὸ γράψιμόν του. ‘Αλλὰ τὸ κακὸν δλονὲν ἔχειροτέρευεν. ‘Ο πατήρ του τέλος τὸν ἐπέπληξε:

— Φῶτο, τοῦ εἶπε, παραμελεῖς τὸ καθῆκον σου. Αὐτὸ δὲν μοῦ ἀρέσει. Πρόσεχε, διότι ὅλαι αἱ ἐλπίδες τῆς οἰκογενείας σου στηρίζονται εἰς σέ.

‘Ο Φῶτος πρὸς στιγμὴν ἐσκέφθη νὰ ἀποκαλύψῃ τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ συνεκρατήθη, διότι ἔθλεπε τὸν πατέρα του πολὺ εὔχαριστημένον. Εἶχε φέρει καὶ γλυκύσματα μίαν ἐσπέραν, διότι, ὡς εἶπεν, ἐπῆρε περισσότερον ἐκεῖνον τὸν μῆνα πεντακοσίας δραχμάς.

— Εἶμαι πολὺ εὔχαριστημένος, εἶπε. Μόνον αὐτὸς δ Φῶτος μὲ στενοχωρεῖ.

‘Ο Φῶτος μόλις ἡδυνήθη νὰ συγκρατήσῃ δύο δάκρυα ἔτοιμα νὰ κυλήσουν. ‘Η καρδία του ὅμως ἥτο πλημμυρισμένη ἀπὸ ἀνέκφραστον εὐχαρίστησιν.

Καὶ ἔξηκολούθησε νὰ ἐργάζεται. Ἡσθάνετο ὅμως, δτὶ δὲν ἡδύνατο νὰ ἀνθέξῃ πλέον. ‘Η κατάστασις αὐτὴ ἐκράτησε δύο μῆνας. ‘Ο πατήρ ἔξηκολούθησε νὰ τὸν ἐπιπλήττῃ καὶ μίαν ἥμέραν ἐζήτησε πληροφορίας ἀπὸ τὸν καθηγητήν του. ‘Ο καθηγητὴς εἶπεν, δτὶ κάτι προσπαθεῖ νὰ κάμῃ, ὅχι ὅμως ὅπως πρίν. Νυστάζει καὶ διαρκῶς εἶναι ἀφηρημένος. “Αν ἥθελεν, εἶναι εἰς θέσιν νὰ κατορθώσῃ περισσότερα.

Ἐκείνην τὴν ἑσπέραν ὁ πατήρ Θέμελης ἐπέπληξε μὲ δριμυτέρους λόγους τὸν Φῶτον.

— ”Α, πατέρα, αὐτὸ δὲν εἶναι ἀλήθεια! Εἶπε κλαίων ὁ Φῶτος καὶ ἥνοιξε τὰ χεῖλη νὰ τὰ δμολογήσῃ ὅλα.

Ο πατήρ του δύμας τὸν διέκοψε. Τοῦ εἶπεν, ὅτι εἶναι πτωχὸς καὶ ἔχει πολλάς, πάρα πολλάς ἀνάγκας ἡ οἰκογένεια. Καὶ ἀπαιτεῖται καλὴ θέλησις καὶ θυσία ἀπὸ ὅλους.

Μὲ τοὺς λόγους αὐτοὺς ὁ Φῶτος συνεκράτησε τὴν δύμολογίαν του. Θὰ ἔξηκολούθει νὰ ἔργαζεται καὶ συγχρόνως θὰ ἔφροντιζε νὰ εἶναι καὶ καλός μαθητής.

Καὶ ἔξηκολούθησε τὴν νυκτερινὴν ἔργασίαν.

Ἡ μῆτηρ του ἀνησυχεῖ διὰ τὴν ὑγείαν του.

Μίαν ἑσπέραν ἡ μῆτηρ του, καθὼς τὸν εἶδε πάρα πολὺ ωχρόν, ἐτρόμαξε καὶ εἶπε:

— Φῶτο, παιδί μου, φαίνεσαι πολὺ ἄρρωστος. Τί ἔχεις;

— Επειτα στραφεῖσα πρὸς τὸν πατέρα προσέθεσε:

— Γιῶργο, δὲν βλέπεις, πόσον χλοιμὸς εἶναι ὁ Φῶτος;

— Άλλ’ αὐτὸς κάπως ἀδιάφορα ἀπήντησεν:

— Εἶναι ἀπὸ τὸν ἔλεγχον τῆς συνειδήσεώς του. “Οταν ᾧτο ἐπιμελής καὶ εἶχεν εύαίσθητον καρδίαν, ἡ ὑγεία του ᾧτο ἔξαίρετος.

— Γιῶργο, κοίταξέ τον. Εἶναι πολὺ ἄρρωστος, ἐπανέλαβεν ἡ μητέρα.

— ”Αφησέ με ἥσυχον. Δὲν μ’ ἔνδιαφέρει, ἀν εἶναι ἄρρωστος ἡ ὄχι ὁ Φῶτος σου.

Ο Φῶτος δὲλιγον ἔλειψε νὰ πέσῃ λιπόθυμος. Ἡσθάνθη τοὺς λόγους τούτους ὡς καυτὸν σίδηον. ”Ω! αὐτὸ δὲν ἔπρεπε νὰ ἔξακολουθήσῃ. Ἡτο ἀδύνατον νὰ ζήσῃ χωρὶς τὴν ἀγάπην τοῦ πατρός του. Αὐτὴν τὴν φορὰν ἐπῆρε σταθερὰν ἀπόφασιν νὰ τὰ δμολογήσῃ ὅλα.

Φανερώνεται ἡ ἀλήθεια.

Ἐν τούτοις ἔξύπνησε καὶ ἐκείνην τὴν νύκτα. Εἶπε μὲ τὸν νοῦν του, ὅτι δὲν θὰ γράψῃ διευθύνσεις, ἀλλὰ μόνον θὰ ρίψῃ

Ἐν θλέμμα εἰς τὴν ἐργασίαν, τὴν δόποιαν εἶχε τελειώσει ὁ πατήρ του.

‘Ἄλλ’ ὅταν ἐκάθισεν εἰς τὸ γραφεῖον, ἥρχισεν ἀσυναισθήτως πάλιν νὰ γράφῃ. Ἀπὸ μίαν κίνησιν ὅμως ἔπεσεν ἐν θιθλίον εἰς τὸ πάτωμα καὶ ἔκαμε κρότον. “Εμεινεν ἀκίνητος καὶ ἐπρόσεξε, μήπως ἔξύπνησε κανείς. Τίποτε δὲν ἤκουετο. “Ολοι ἔκοψαντο. ”Ηρχισε πάλιν νὰ γράφῃ. Αἱ ταινίαι ἐσωρεύοντο ἡ μία ἐπάνω εἰς τὴν ἄλλην. ”Ηκουσε τότε τὸν ρυθμικὸν θηματισμὸν τῶν περιπόλων κάτω εἰς τὸν ἔρημον δρόμον.

Καὶ ὅμως ὁ πατήρ του εύρισκετο ὅρθιος ὅπισθέν του. Εἶχεν ἔξυπνήσει ἀπὸ τὸν κρότον τοῦ θιθλίου καὶ εἶχεν εἰσέλθει ἀθορύβως. Εύρισκετο ἐκεῖ μὲ τὴν λευκόμαλλον κεφαλήν του ἐπάνω ἀπὸ τὴν μικρὰν κεφαλὴν μὲ τὰ μαῦρα μαλλιά, τοῦ Φώτου. Καὶ ἔθλεπε, πῶς ἔτρεχεν ἡ πένα ἐπάνω εἰς τὰς ταινίας. Εἶχεν ἥδη μαντεύσει τὰ πάντα καὶ μία μετάνοια, μία ἀπεριγραπτος τρυφερότης εἶχε πλημμυρήσει τὴν ψυχήν του.

Αἴφνης ὁ Φῶτος ἔξέβαλε δυνατήν κραυγὴν. Δύο τρέμουσαι χεῖρες τὸν εἶχαν ἐναγκαλισθῆ.

— “Ω, πατέρα, πατέρα! Συγχώρησε με! ”Εφώναξε.

— Σὺ νὰ μὲ συγχωρήσῃς, ἀγαπημένο μου παιδί, εἰπεν ὁ πατήρ καί, ἀφοῦ τὸν ἐπῆρε, τὸν μετέφερε καὶ τὸν ἔρριψεν εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς μητρός του λέγων:

— Φίλησε αὐτὸν τὸν ἄγγελον. Τρεῖς μήνας τώρα δὲν κοιμᾶται καὶ ἐργάζεται δι’ ὅλους μας. Καὶ ἐγὼ τὸν ἔκαμα τόσον νὰ πονέσῃ!

‘Ἡ μητέρα τὸν ἔσφιξεν εἰς τὴν ἀγκάλην της, μὴ δυναμένη νὰ διμιλήσῃ. Τέλος κατώρθωσε νὰ εἴπῃ:

— Γιῶργο, γρήγορα πήγαινε τὸ παιδί νὰ κοιμηθῇ.

‘Ο πατήρ τὸν ἐσήκωσεν εἰς τὰς χεῖρας του, τὸν μετέφερεν εἰς τὸ δωμάτιόν του καὶ τὸν ἔθαλε νὰ κοιμηθῇ, ἐνῶ διαρκῶς τὸν ἐφίλει καὶ τὸν ἐθώπευε.

— Εὔχαριστῶ, πατέρα, ἔλεγεν ὁ Φῶτος· πήγαινε τώρα νὰ κοιμηθῆς καὶ σύ. ’Εγὼ εἴμαι καλά. Πήγαινε τώρα καὶ σύ.

‘Άλλ’ ὁ πατήρ του ἤθελε νὰ τὸν ἵδη νὰ κοιμᾶται. ”Εκάθισε λοιπὸν πλησίον τῆς κλίνης καὶ τοῦ ἔλεγε:

— Κοιμήσου, Φώτο μου, κοιμήσου, παιδί μου.

Καὶ ὁ Φῶτος, καθὼς ἥτο κατάκοπος, ἀπεκοιμήθη καὶ ἔσυ-
θίσθη εἰς ὑπνον γαλήνιον μὲ δύνειρα τερπνά. Καὶ ὅταν μετὰ
πολλὰς ὥρας ἤνοιξε τοὺς ὄφθαλμούς του καὶ ὁ ἥλιος τὸν ἐκτύ-
πησεν εἰς τὸ πρόσωπον, ἥσθάνθη πρῶτον καὶ ἔπειτα εἶδε νὰ
ἀναπαύειαι πλησίον εἰς τὸ στήθος του τὴν σεβασμίαν κεφαλὴν
τοῦ πατρός του. Ἐκεῖ εἶχε περάσει τὴν νύκτα καὶ ἀκόμη
ἔκοιμάτο μὲ τὸ μέτωπον πλησίον εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Φώτου.

Εδμ. δὲ Ἀμίται. [Διασκενὴ Κ. Ἀθ. Ρωμαίον.]

«Παιδικὰ διηγήματα»

ΤΟ ΣΠΙΤΙ

Σύ, τῆς καρδιᾶς κρυφὸ μαργαριτάρι
καὶ τῆς ζωῆς σεμινὸ προσκυνητάρι,
ὅπου ἔκτισεν ὁ ἄνθρωπος στὴ γῆ,
ὅταν σ' αὐτὴ τὴν ἔρμη ἥθελε πλάση
ἀντὶ γιὰ τὴν Ἐδέμ, ὅπου εἶχε χάσει,
τὴ θεϊκὴ νὰ μαλακώσῃ ὀργή·

ἄπαρτο κάστρο, ποὺ ποτὲ δὲν μπαίνει
καὶ πάντα ἀπὸ τὴ θύρα σου ἔξω μένει
ἔχθρα, κακία καὶ προδοσιά κρυφή·
ποὺ αἰώνια τῆς ἀγάπης τὴ λαμπάδα
κρατεῖ ἀναμμένην ἄγρυπνη Τριάδα,
Πατέρας καὶ Μητέρα κι Ἀδελφοί·

ῷ σπίτι μας καλὸ καὶ τιμημένο,
χλίεις φορὲς ὅς εἰσαι εὔλογημένο
καὶ τοῦ Θεοῦ μας πάντοτε ἡ ματιά
τ' ἀδέρφια μου νὰ ραίνῃ μ' εὔλογία
καὶ νὰ μυρώνῃ ἀδιάκοπα μὲ ὑγεία
τὰ τίμια τῶν γονιῶν μου γηρατειά.

Σὺ μ' ἔμαθες τὸν Πλάστη νὰ πιστεύω
καὶ τὴ γλυκιὰ πατρίδα νὰ λατρεύω,
ἔσυ καὶ τὴ φιλία νὰ λαχταρῶ·
σὺ κρύθεις μὲς στὸ λατρευτό σου κτίριο
τὸ φῶς καὶ τῆς Ἀγάπης τὸ μωσήριο,
ποὺ μὲ κερνᾶ τῆς Λήθης τὸ νερό.

Καὶ τ' ὅψυχα ἀκόμα μὲ γνωρίζουν
κι ἀγάπης λόγια γύρω ψιθυρίζουν,
τραπέζι, εἰκονοστάσι καὶ σκαμνί·
χαμόγελο μοῦ δείχνει κάθε εἰκόνα,
τὴν ἀγκαλιὰ μοῦ ἀνοίγει ἡ πολυθρόνα,
ποὺ κάθονται οἱ γονεῖς μου οἱ σεμνοί.

Χαῖρε, ὁ! χαῖρε, σπίτι τιμημένο,
χῆλιες φορὲς ἀς εἶσαι εὔλογημένο
καὶ τοῦ Θεοῦ μας πάντοτε ἡ ματιὰ
τ' ἀδέρφια μου νὰ ραίνῃ μ' εὔλογία
καὶ νὰ μυρώνῃ ἀδιάκοπα μὲ ὑγεία
τὰ τίμια τῶν γονιῶν μου γηρατειά.

Γεώργιος Στρατήγης.

«Τραγούδια τοῦ σπιτιοῦ»

ΧΩΡΙΣΜΟΣ

Στὴν πόρτα στέκει ἡ μάνα μου καὶ τ' ἄσπρο τῆς τ' ἀχεῖλι
σὰ φύλλο τρεμοσείνεται, σὰν ψάρι, ποὺ σπαράζει.
Ἡ ἀδερφούλα μου «ἔχε γειά» μοῦ λέει μὲ τὸ μαντήλι·
μιὰ τὸ σαλεύει κι ἔπειτα στὰ μάτια τῆς τὸ θάζει.

Κι δ ἀδερφός μου ως τὴ γωνιὰ τοῦ δρόμου μὲ πηγαίνει
μὲ πρόσωπο σὰ χαρωπό, μ' ἀθόλωτα τὰ μάτια,
μὰ νιώθω, δταν μ' ἀγκάλιασε, πῶς θράζει κι ἀνασσάνει,
πῶς μέσα σποῦν τὰ σπλάχνα του καὶ γίνονται κομμάτια.

Ἀλέξανδρος Πάλλης.

ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ

« Σ' ἀφήνω γειά, μανούλα μου, σ' ἀφήνω γειά, πατέρα,
 ἔχετε γειά, ἀδερφάκια μου καὶ σεῖς ξαδερφοποῦλες.
 Θά φύγω, θά ξενιτευτῶ, θά πάω μακριὰ στὰ ξένα.
 Θά φύγω, μάνα, καὶ θαρθῶ καὶ μὴν πολυλυπιέσαι.
 Ἀπὸ τὰ ξένα, ὅπου θρεθῶ, μηνύματα σοῦ στέλνω
 μὲ τὴ δροσιά τῆς ἀνοιξης, τὴν πάχνη τοῦ χειμώνα
 καὶ μὲ τ' ἀστέρια τ' οὐρανοῦ, τὰ ρόδα τοῦ Μαῖου.
 Θενά σοῦ στέλνω μάλαμα, θενά σοῦ στέλνω ἀσήμι,
 θενά σοῦ στέλνω πράματα, ποὺ δὲν τὰ συλλογιέσαι. »

« Παιδί μου, πάσινε στὸ καλὸ κι ὅλοι οἱ ἀγιοὶ κοντά σου
 καὶ τῆς μανούλας ἡ εὐχὴ νάναι γιὰ φυλαχτό σου,
 νὰ μὴ σὲ πιάνη θάσκαμα καὶ τὸ κακὸ τὸ μάτι.
 Θυμήσου με, παιδάκι μου, κι ἐμὲ καὶ τὰ παιδιά μου,
 μὴ σὲ πλανέσῃ ἡ ξενιτιά καὶ μᾶς ἀλησμονήσῃς. »

« Κάλλιο, μανούλα μου γλυκιά, κάλλιο νὰ σκάσω πρῶτα,
 παρὰ νὰ μὴ σᾶς θυμηθῶ στὰ ἔρημα τὰ ξένα. »

Δημοτικόν.

Ο ΧΑΡΟΣ ΚΑΙ Τ' ΑΔΕΡΦΙΑ

Τον, ποὺ τὸ εἰπῆ: « τ' ἀδέρφια δὲν πονιοῦνται ».
 Τ' ἀδέρφια σκίζουν τὰ θουνά καὶ δέντρα ξεριζώνουν
 τ' ἀδέρφια κυνηγήσανε καὶ νίκησαν τὸ Χάρο.
 Δυὸ ἀδέρφια εἶχαν ἀδερφὴ στὸν κόσμο ξακουσμένη
 τὴ φθόναγεν ἡ γειτονιά, τὴ ζήλευεν ἡ χώρα.
 Τὴ ζήλεψε κι ὁ Χάροντας καὶ θέλει νὰ τὴν πάρη.
 Στὸ σπίτι τρέχει καὶ θροντά σὰ νάταν νοικοκύρης.
 « "Ανοιξε, κόρη, γιὰ νὰ μπῶ, τοιμάσου νὰ σὲ πάρω,
 τὶ ἔγώ είμαι δι γιὸς τῆς μαύρης γῆς, τς ἀραχνιασμένης πέτρας." »
 « "Ασε με, Χάροντα, ἄσε με, σήμερα μὴ μὲ παίρνης.

Ταχιά Σαθεάτο νὰ λουστῶ, τὴν Κυριακὴν ν' ἀλλάξω
καὶ τὴ Δευτέρα τὸ ταχὺ ἔρχομαι μοναχή μου. »
‘Απ' τὰ μαλλιά τὴν ἄρπαξε κι ἡ κόρη κλαίει καὶ σκούζει...
Νά καὶ τ' ἀδέρφια, πόφτασαν ψηλά ἀπ' τὸ κορφοθούνι,
τὸ Χάροντα κυνήγησαν καὶ γλίτωσαν τὴν κόρη.

Δημοτικόν.

1

MIA ΔΙΚΗ

— Νὰ ίδοῦμε, τί θὰ εἰπῆ τὸ δικαστήριο!

— Τί θέλεις νὰ εἰπῆ τὸ δικαστήριο, κουμπάρε μου; τὴν ἀχλαδιά, ποὺ εἶναι στὸ σύνορο τῶν δύο κήπων, τὴν ξεύρουν δῆλοι, ὅτι εἶναι δική μου. “Οπως ἡ ἐλιά, ποὺ εἶναι στὴν ἄλλη μεριά, εἶναι δική σου. Τὴν ἀχλαδιά τὴν ἔφυτεψε ὁ παππούς μου καὶ τὴν ἐλιά ὁ παππούς τοῦ παππού σου. ”Οποιο γέρο νὰ ἔρωτήσῃς, αὐτὸ θὰ σοῦ τὸ εἰπῆ.

— Δὲν ξέρω τί θὰ εἰπῆ ὁ ἔνας καὶ ὁ ἄλλος. Ἡ ἀχλαδιά γέρνει περισσότερο στὸ δικό μου κτῆμα. Εἶναι δική μου καὶ θὰ τὴν κερδίσω.

— Νὰ μὴ τὸ κάμης, κουμπάρε. “Αν εἶναι νὰ πᾶς στὸ δικαστήριο, νὰ σοῦ τὴ χαρίσω.

— Χά, χά... τὸ χαριστή! Νὰ μοῦ τὴ χαρίσῃς. ”Οχι! θὰ σοῦ τὴν πάρω μὲ τὸ νόμο.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἥρχισεν ἡ φιλονικία μίαν Κυριακὴν ἔξωθεν τῆς ἐκκλησίας μετά τὴν θείαν λειτουργίαν. Ἡσαν γείτονες καὶ κουμπάροι ὁ Μπελοδῆμος καὶ ὁ Λυκούσης. Ὁ πρῶτος εἶχε βαπτίσει τοῦ δευτέρου ἔνα ἀγόρι. Εἶχον καὶ ἀπὸ ἔνα κήπον παραπλεύρως. Αἱ θύραι τῶν οἰκιῶν των ἵσαν πρὸς τὸν δημόσιον δρόμον. Τὴν πρώτην καλημέραν μεταξύ των τὴν ἔλεγον. Μαζὶ εἶχον καὶ τὴν χαράν καὶ τὴν λύπην.

— Νὰ ποτίσω ἐγὼ σήμερα, κουμπάρε;

— Εύχαριστως, γείτονα' αὔριο ποτίζω ἔγω.

— Νά τα σὲ θοηθήσω νὰ συνάξῃς τὰ πορτοκάλια;

— Ναι, σ' εύχαριστῶ. Καὶ ὅταν εἶναι καιρός, σὲ θοηθῶ κι ἔγω.

Τόσην ἀγάπην εἶχον ἔως τώρα μεταξύ των! Καὶ τώρα χωρὶς κανένα σπουδαῖον λόγον ἔτοιμάζονται διὰ τὰ δικαστήρια. Καὶ διατί, νομίζετε; Μίαν πρωίαν ὁ βαπτιστικὸς ἀνέβη εἰς τὴν ἀγλαδίαν, ἥ δποιά εἶναι ἀνάμεσα εἰς τοὺς δύο κήπους. 'Η νουνά του τοῦ ἔφωναξε:

— Μή, παιδί μου, εἶναι ἀκόμη ἄγουρα τ' ἀγλάδια καὶ θὰ σὲ βλάψουν.

'Η μητέρα τοῦ παιδιοῦ τὸ ἄκουσε καὶ τὸ εἶπεν εἰς τὸν ἄνδρας της. 'Εκεῖνος τὸ παρεξήγησε, φαίνεται, καὶ οὕτω πως ἡρχισεν ἥ φιλονικία μεταξύ των. Οὕτε καλημέρα, οὕτε καληνύκτα! Διὰ νὰ μὴ συναντῶνται καθ' ὅδόν, ἥλλαξαν δρόμον· ἀπὸ ἔνα δρόμον δ εἰς, ἀπὸ ἄλλον δ ἄλλος.

'Ο Μπελοδῆμος ἔσκεψθη: «Φουρτούνα εἶναι καὶ θὰ περάσῃ· θὰ καταλάθῃ τὸ λάθος του καὶ θὰ μετανοήσῃ».

Μίαν ἡμέραν δμως ἥλθεν δ δικαστικὸς κλητήρο καὶ τοῦ ἔκοινοποίησεν ἀγωγήν*.

«Δὲν πρέπει νὰ σπρώξω τὰ πράγματα», ἔσυλλογίσθη δ Μπελοδῆμος.

Πηγαίνει εἰς τὸν ἐφημέριον τοῦ χωρίου καὶ τοῦ διηγεῖται δ, τι συνέθη.

— Δὲν εἶναι καλὰ πράγματα, παπά μου, νὰ ἔχω τὴν εὐχή σου. Μίλησέ του, δ, τι θέλει, νὰ γίνη μὲ τὸ καλό. Εἴμαστε ἔμεῖς, πτωχοὶ ἀνθρωποι, γιὰ τὰ δικαστήρια;

'Ο ίερεύς, γέρων σεβάσμιος, ἐκάλεσε τὸν Λυκούστην καὶ τοῦ λέγει:

— Δὲν εἶναι καλὰ πράγματα αὐτά, ποὺ γίνονται. 'Η ἀγλαδία εἶναι τοῦ Μπελοδήμου. Τὸ ξεύρει δλο τὸ χωριό. 'Αλλά, διὰ νὰ παύσῃ ἥ φιλονικία, νὰ τὴν μοιράσετε.

'Ο Λυκούστης, μόλις τὸ ἥκουσεν, ὠργίσθη φοθερά. 'Ωμίλησε μάλιστα εἰς τὸν ίερέα μὲ τρόπον ἀπρεπῆ.

— "Αλλη φορὰ μὴν ἀνακατεύεσαι, παπά μου, στὶς δικές

μας δουλειές. Καὶ ὅτι ἔχομε οἱ δυό μας, θὰ τὸ ξεδιαιλύνῃ τὸ δικαστήριο.

”³ Ήρχισαν τὰ δικαστήρια. Σήμερα θὰ ἔξετασθοῦν οἱ μάρτυρες, αὔριον θὰ ἐτοιμασθοῦν τὰ χαρτιά, μεθαύριον θὰ ὑπάγη τὸ δικαστήριον ἐπὶ τόπου, νὰ ἵδη ποῖος πραγματικῶς ἔχει δικαιον. Τέλος ἔπειτα ἀπὸ πολλὰ ἐδημοσιεύθη ἡ ἀπόφασις ὑπὲρ τοῦ Μπελοδήμου.⁴

‘Ο Λυκούσης ἔγινε θηρίον. Κατέφυγεν εἰς ἀνώτερον δικαστήριον. Τὰ δικαστικὰ ἔξιδα ἔτριπλασιάσθησαν. Ἀπὸ εἰκοσιπεντάδραχμα ἐφθάσαμεν εἰς ἑκατοντάδραχμα. Τὰ ἔσοδα τοῦ κῆπου δὲν ἔφθανον διὰ τὰ ἔξιδα τῆς δίκης. Καὶ ἡ ὁριστικὴ ἀπόφασις ἔπειτα ἀπὸ πολὺν καιρὸν ἦτο πάλιν ὑπὲρ τοῦ Μπελοδήμου.

Καὶ τώρα ; Νέα δίκη διὰ τὴν πληρωμὴν τῶν ἔξόδων καὶ διὰ τὸ χρέος. Χρεωμένος ὁ κῆπος, χρεωμένη καὶ ἡ μικρὰ οἰκία τοῦ Λυκούση. Οἱ δανεισταὶ ἔλαβον τὴν ἄδειαν τοῦ δικαστηρίου νὰ πωλήσουν τὸν κῆπον καὶ τὴν οἰκίαν εἰς τὸν πλειστηριασμόν. ‘Ο Μπελοδήμος ἤγόρασε καὶ τὰ δύο κτήματα.

Τὴν ἔσπεραν ὁ Λυκούσης συναντᾷ τὸν κουμπάρον του καὶ τοῦ λέγει μὲ θυμόν :

- Εὐχαριστήθηκες ;
- Ἐγὼ νὰ εὐχαριστηθῶ ; Εἰς τί ;
- Νὰ μᾶς κάμης ἔξωσιν, νὰ μᾶς πετάξῃς ἔξω !
- Ἐχεις ἄδικον, κουμπάρε. Δὲν τὸ ἔκαμια δῆ τούτῳ.
- Ἄλλα ;
- Διὰ νὰ μὴ σᾶς πετάξουν ἄλλοι.
- Καὶ ἥθελες νὰ τὸ κάμης ἐσύ, διὰ νὰ εὐχαριστηθῆς.

— Πάντοτε πικρόλογος, κουμπάρε μου ; ὅχι. Τὸν ἐπῆρα τὸν κῆπον καὶ τὸ σπίτι, διὰ νὰ μείνετε μέσα. Θέλω νὰ μείνης γείτονάς μου.

— Πάλιν ἄρχισες τὰ χαρίσματα ;

— Μὴ βιάζεσαι· καὶ αὐτὸ τὸ κάνω, ἀν θέλῃς. Ἀλλὰ λέγω, ἔτι ἔτσι θὰ μοῦ πληρώσῃς τὸ χρέος μὲ τὴν ἱσυχίαν σου. Οἱ ἄλλοι δὲν θὰ σὲ ἐπερίμεναν. Θὰ ἐργασθῆς καλύτερα τὸν κῆ-

πον καὶ ἔπειτα ἀπὸ ὀλίγα χρόνια θά εἶναι πάλιν ὅλα ἴδικά σου.

‘Ο θυμὸς τοῦ Λυκούση ἥρχισε σιγὰ σιγὰ νὰ καταπίπτῃ.

Ἐνεθυμήθη τὰ χρόνια, κατὰ τὰ ὅποια ἦσαν ἀγαπημένοι.

Ἐσκέφθη τοὺς λόγους τοῦ ἵερέως καὶ τοῦ κουμπάρου του

καὶ εἰδεν, δτὶ εἶχε πολὺ ἄδικον. Οἱ δόθαλμοί του ἐδάκρυσαν.

Ἐπειτα ἥρώτησε δεῖλά :

— Ἀλήθεια, κουμπάρε ;

— Ἀλήθεια, στὸ λάδι, ποὺ σᾶς ἔβαλα.

‘Ο Λυκούσης ἥρπασε τὴν χεῖρα τοῦ κουμπάρου του καὶ τὴν ἔσφιξε δυνατά.

— Σ’ εὐχαριστῶ. ‘Ο Θεὸς νὰ σοῦ τὸ πληρώσῃ !

Ἐν τῷ μεταξὺ ἔφθασαν εἰς τὰς οἰκίας των.

— Καληνύκτα, κουμπάρε.

— Καλή σου νύχτα, εὐχαριστῶ.

Καὶ ἔσφιξαν πάλιν τὰς χεῖρας των. Ἀλλὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην κατίτι ἐνεθυμήθη ὁ Μπελοδῆμος καὶ λέγει σιγὰ εἰς τὸν κουμπάρον του :

— Τὴν ἀχλαδιά, κουμπάρε, νὰ τὴν κόψωμε. Νὰ τὴν κόψωμε καὶ νὰ τὴν κάψωμε, νὰ γίνῃ στάχτη !

— “Οχι, λέγει ὁ Λυκούσης. Νὰ μὴ τὴν κόψωμε. Θέλω νὰ τὴν θλέπουν τὰ παιδιά μας καὶ νὰ ἀποφεύγουν, ὅσον ἥμπορούν, τὰς φιλονικίας καὶ τὰ δικαστήρια.

[Ανδρέας Καρκαβίτσας. [Διασκευὴ Δ. Κοντογιάννη.]

Ο ΠΑΠΑ - ΤΡΕΧΑΣ

‘Η συναναστροφή μου εἶναι μὲ τὸν ἐφημέριον τοῦ χωρίου μας, ὄνδρα, δστις, παρὰ τὰ ἄλλα του προτερήματα, καυχᾶται καὶ διὰ τοῦτο, δτὶ δηλαδὴ εἰς δλην τὴν νῆσον δὲν εύρισκεται παπάς νὰ ἀναγινώσκῃ ταχύτερον αὐτοῦ τὰ κεφάλαια τοῦ ψαλτηρίου.

Δὲν ἥξεύρω, ἀν διὰ τὴν ταχυτάτην ταύτην ἀνάγνωσιν ἢ διὰ τὴν φυσικὴν ἥμῶν τῶν Χίων κλίσιν πρὸς τὰ σκωπτικὰ

παρωνύμια * ό Βολισσινός ἐφημέριος ὄνομάζεται ὑπὸ τῶν πολιτῶν τῆς Χίου Παπα - Τρέχας.

Καὶ τὸ παρωνύμιον τοῦτο ἥρεσε τόσον εἰς τὸν παρονομαζόμενον, ὅστε δὲν σ' ἀκούει πλέον, ἐὰν τὸν καλέσῃς μὲ τὸ κύριόν του ὄνομα.

‘Ο ἀγαθὸς ἐφημέριος καυχᾶται πρὸς τούτοις καὶ διότι ἔκαμεν ἔξήκοντα καὶ τέσσαρα ταξίδια καὶ φαντάζεται ἔστι τὸν ὃς ἄλλον Ὁδυσσέα, ἀπὸ τὸν ὅποιον κατὰ τοῦτο μόνον διαφέρει, διτὶ τὰ ἔκαμεν εἰς τὰ ἔξήκοντα τέσσαρα χωρία τῆς Ἰδίας νήσου χωρὶς κίνδυνον κανένα τῆς θαλάσσης.

Διὰ νὰ ἔχετε μικρὸν παράδειγμα τῆς πολυπειρίας, τὴν ὅποιαν ἀπέκτησεν ἀπὸ τὰ ταξίδια αὐτά, ἀκούσατε τὰ ἀκόλουθα: Ἐπέρασεν ἀπ' ἐδῶ πρὸ μηνῶν “Αγγλος περιηγητής, ἔχων μεθ' ἔαυτοῦ καὶ τὰ δύο του μικρὰ παιδάρια.

Μόλις τὰ ἥκουσεν ὁ Παπα - Τρέχας νὰ συνομιλῶσι μὲ τὸν πατέρα των, μὲ ἡρώτησεν ἐκστατικός:

- Ποίαν γλώσσαν λαλοῦσι;
- Τὴν ἀγγλικήν, τῷ ἀπεκρίθην.

Η ἐκστασίς του ἔγινεν ἀπολίθωσις. Δὲν ἥμπορει νὰ χωρέσῃ τοῦ Βολισσινοῦ Ὁδυσσέως ἡ κεφαλή, πῶς τόσον νεαρά παιδάρια ἥτο δυνατὸν νὰ λαλῶσι γλώσσαν εἰς αὐτὸν ἄγνωστον. Δὲν ἥξεύρω πλέον, ποίαν γλώσσαν καὶ εἰς ποίαν ἥλικιαν κατ' αὐτὸν ἔπρεπε νὰ λαλῶσι τῶν “Αγγλων τὰ τέκνα. Εἶμαι Βέβαιος, διτὶ γελάτε τὴν ὄραν ταύτην διὰ τὴν ἀπορίαν τοῦ Παπα - Τρέχα: ἀλλὰ τί ἥθέλετε κάμει, ἐὰν ἥκούετε αὐτολεξεὶ ἀπὸ τὸ στόμα του τοὺς λόγους τούτους: «Τὰ διαβολόπαιδα, τόσον μικρὰ νὰ μιλοῦν ἐγγλέζικα!»

Γελάτε, φίλοι, δσον θέλετε, ἀλλὰ προσέχετε, μὴ καταφρονήσητε διὰ τοῦτο τὸν σεβάσμιον Παπα - Τρέχαν. Ναὶ! Σεβάσμιος ἀληθῶς εἶναι, ὃς τὸ λέγω. Μὲ δλην αὐτὴν τὴν ἀπλότητα δὲν ἥμπορεῖτε νὰ στοχασθῆτε, πόσον εἶναι φιλάνθρωπος δικαλόδος οὗτος Ἱερεύς, πόσον φροντίζει διὰ τὴν χρηστοήθειαν τοῦ μικροῦ του ποιμνίου, μὲ ποίαν ψυχῆς διάθεσιν παρηγορεῖ

τοὺς ἐνορίτας εἰς τὰς δυστυχίας αὐτῶν καὶ τοὺς συμβουλεύει, δταν εύτυχῶσι, νὰ ἔχωσι πρόνοιαν τῶν δυστυχούντων.

‘Η ἀρετὴ δὲν εἶναι εἰς αὐτὸν γέννημα παιδείας, ἐπειδὴ παιδείαν δὲν ἔλαθε’ δὲν εἶναι καρπὸς ἀσκήσεως, ἐπειδὴ κανένα κόπον δὲν δοκιμάζει εἰς τὴν ψυχήν του.

Λυπεῖται πολλάκις διὰ τὴν στέρησιν τῆς παιδείας καὶ διὰ νὰ ἀναπληρώσῃ δ,τι δὲν ἔμαθον εἰς αὐτὸν οἱ γονεῖς του, ἐπεμψε τὸν υἱόν του εἰς τὴν πόλιν νὰ μάθῃ τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ νὰ ἀκούσῃ τὰ μαθήματα τοῦ διδασκάλου Τσελεπῆ.

Εἶναι ἀνεκδιήγητος ἡ χαρά, τὴν ὅποιαν ἔδοκίμασεν, δτε ἔμαθεν, δτι δ “Ομηρος διέτριψεν εἰς Βολισσὸν καὶ δτι ἀσχολοῦμαι εἰς τὴν ἔκδοσιν αὐτοῦ.

Τοῦτο μόνον μὲν ἡρώησεν, ἀν δ “Ομηρος ἥτο χριστιανός. Ἀδύνατον ἥτο, τῷ εἴπον, ἐπειδὴ ἔζη χρόνους ἐννεακοσίους σχεδὸν πρὸ δ Χριστοῦ!

Μὲ ἡρώησε προχθές, ἀν τυπώνεται γρήγορα δ “Ομηρος. Ἀφοῦ ἤκουσε τὰς δυσκολίας πρῶτον τῆς συντάξεως, ἐπειτα καὶ τῆς δαπάνης τοῦ τύπου, « διὰ τὴν σύνταξιν », μοὶ εἴπε, « δὲν είμαι καλὸς νὰ κρίνω, τῆς δαπάνης δμως τὸ πρᾶγμα μοὶ φαίνεται εὔκολώτατον ».

— Πῶς, δέσποτά μου;

— “Εχομεν, ἀπεκρίθη, τόσους ἀρχιερεῖς, εἰς τοὺς ὅποιους δὲν λείπει οὕτε δ πλοῦτος, οὕτε δ ζῆλος ὑπέρ τῆς παιδείας τοῦ ”Εθνους. Εἶναι ἀναμφίθιολον, δτι ἀν γράψης περὶ τοῦ σκοποῦ σου πρὸς τὸν ἄγιον..., τὸν ἄγιον..., τὸν ἄγιον... — καὶ ἀπηρίθμησεν δκτὼ ἡ δέκα ἐκ τῶν ἐγκρίτων ἡμῶν ἀρχιερέων — θὰ σοὶ γνωρίσουν χάριν, ἐπειδὴ δίδεις εἰς αὐτοὺς ἀφορμὴν νὰ δείξωσι, πόσον ἡ παιδεία τοῦ Γένους εἶναι πρᾶγμα ιερὸν εἰς τὴν πανιερότητα αὐτῶν.

— Πολλούς, ἀπεκρίθην, ἔξ δσων ὠνόμασες, ἐγνώρισα προσωπικῶς, ἀληθῶς ἄνδρας ἱεροὺς καὶ σεβασμίους, οὓδ’ ἀμφιθάλλω περὶ τῆς εἰς τὰ καλὰ προθυμίας των ἀλλ’ δμως ἀποστρέφομαι νὰ κάμω τώρα δ,τι δὲν ἔκαμα ὅλην μου τὴν

περασμένην ζωήν· ἡ θέλεις, δέσποτά μου, διὰ δεκαπέντε μηνῶν διατριβὴν * εἰς τὴν Βολισσὸν νὰ γίνω ψωμοζήτης;

— 'Αλλ' ἔὰν ἀντιπαθῆς τοῦτο, μοὶ λέγει, δὲν θέλεις, ἐλπίζω, ἀποστραφῆ τὴν ἴδικήν μου θοήθειαν.

Εἰς τὰ ἀπροδόκητα αὐτὰ λόγια, φίλε, ὀλίγον ἔλειψε νὰ πάθω τὴν ἔκπληξιν, τὴν ὁποίαν αὐτὸς ἔπαθεν, ὅτε ἤκουσε τοῦ 'Αγγλου τὰ τέκνα λαλοῦντα τὴν ἀγγλικὴν γλῶσσαν διότι εἰς τὴν πολυδάπανον ἔκδοσιν τοῦ 'Ομήρου ποίαν θοήθειαν ἔπρεπε τις νὰ ἐλπίζῃ ἀπὸ τὸν ἐφημέριον τῆς Βολισσοῦ;

Χωρὶς νὰ δώσῃ προσοχὴν εἰς τὴν ἔκπληξιν μου, μοὶ προθάλλει ὁ καλὸς οὗτος παπᾶς δύο γρόσια *.

— Ταῦτα, λέγει, ἔλαθον σήμερον ἀπὸ τὸ στεφάνωμα, ταῦτα μόνον ἔχω, ταῦτα σοὶ δίδω· πλειότερα ἀν εἶχα, μετὰ χαρᾶς ἥθελόν σοι δώσει, διὰ νὰ τυπωθῇ τοῦ συμπατριώτου ἡμῶν 'Ομήρου ἡ ποίησις.

Μαντεύω τώρα τὴν περιέργειάν σας νὰ μάθετε, πῶς ἐφέρθην εἰς τὴν ἀπροσδόκητον ταύτην συνεισφορὰν τοῦ καλοῦ παπᾶ· τὴν ἔλαθον ἀσπαζόμενος μὲ δακρυσμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς τὴν πλουσίαν τοῦ πένητος χεῖρα, ὅχι μόνον διὰ νὰ μὴ λυπήσω μὲ ἄκαριον ἄρνησιν τὴν ἀγαθὴν αὐτοῦ ψυχήν, ἀλλὰ καὶ διότι μοὶ ἐφάνη νόστιμον νὰ ὀνομάσω τὴν ἔκδοσιν ταύτην τοῦ 'Ομήρου Βολισσινὴν ἔκδοσιν, ἐπειδὴ καὶ εἰς τὴν Βολισσὸν ἔλαθα τὴν πρώτην θοήθειαν τῆς ἐκδόσεως.

*'Ακούσατε καὶ ἄλλο θαυμαστότερον. Οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου εἰναι τόσον ὀλίγοι τὸν ἀριθμόν, ὅστε ἡ πολὺ μικρά των ἐκκλησία ἥμπορεῖ νὰ περιλάβῃ τριπλασίους αὐτῶν. Μὲ δλον τοῦτο τινὲς ἐκ τῶν προκρίτων, οἱ πλουσιώτεροι, ἐπεθύμησαν νὰ πλατύνωσι τὴν οἰκοδομήν.

*'Ανεκοίνωσαν τὴν γνώμην αὐτῶν εἰς τὸν ἐφημέριον, οὗτος δὲ συνεθούλευσεν αὐτούς νὰ συναθροίσωσι πρῶτον τὴν χρειαζομένην δαπάνην, διὰ νὰ τελέσωσι κατ' αὐτὴν καὶ τὸ ἔργον.

*'Αφοῦ ἔμαθεν, ὅτι συνήχθησαν τὰ ἀργύρια, ὁ σεβάσμιος οὗτος παπᾶς μίαν τῶν Κυριακῶν μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς λειτουργίας εἶπεν εἰς αὐτούς :

— Τέκνα μου, ό Θεός δὲν κατοικεῖ εἰς πέτρας καὶ ξύλα, ἀλλ’ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν καλῶν χριστιανῶν. Τῆς ἐκκλησίας τὸ μέγεθος βλέπετε, δτὶ δὲν εἴμεθα ἀρκετοὶ νὰ τὸ γεμίσωμεν. Ἀπὸ σᾶς οἱ περισσότεροι δὲν ἥξεύρουν μήτε νὰ ἀναγινώσκωσι, μήτε νὰ γράφωσιν ἥθελομεν πράξει πρᾶγμα ἀσυγκρίτως ἀρεστότερον εἰς τὸν Θεόν, βάλλοντες εἰς τὸν τόκον τὰ συναγμένα ἀργύρια, διὰ νὰ πληρώνεται ἀπ’ αὐτὸν ἡτησίως διδάσκαλος γραφῆς καὶ ἀναγνώσεως καὶ τὸ περισσεῦον νὰ μοιράζεται εἰς τοὺς πτωχούς ἀδελφούς μας, ὅσων ἡ πτωχεία δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα ἀργίας. Μὲ τοῦτον τὸν τρόπον θὰ ἑλευθερωθῶμεν καὶ ἀπὸ τὸ ὄνειδος, δτὶ μόνον ἡμεῖς εἰς δλην τὴν νῆσον ἀγαπῶμεν τὴν ψωμοζητείαν.

Τί λέγετε εἰς αὐτά, φίλε μου;

Ἄφήνω ἄλλα πολλὰ καὶ θαυμαστὰ τῆς ἀρετῆς τοῦ ἰερέως τούτου δείγματα καὶ ἀρκοῦμαι εἰς ἓν ἀκόμη, τὸ ὅποιον δὲν πρέπει νὰ παρασιωπήσω. Ἡκουσεν, δτὶ Ἱερεύς τις, εἰδήμων* τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, περιήρχετο τὴν νῆσον ζητῶν νὰ ἔμῃ εἰς καμμίσιαν ἐκκλησίαν ἐφημέριος.

Τί κάμνει ὁ καλὸς Παπα - Τρέχας; Τρέχει πρὸς αὐτὸν καὶ τῷ προτείνει νὰ δεχθῇ ἀντ’ αὐτοῦ τὴν ἐφημερίαν τῆς Βολισσοῦ.

Μόλις ἔμαθον οἱ ταλαίπωροι Βολισσινοὶ τὸ ἀπροσδόκητον εἰς αὐτοὺς μέγα τοῦτο δυστύχημα, ἔτρεξαν πρὸς ἔμέ, παρακαλοῦντες με νὰ τὸν ἔμποδίσω.

Στοχασθῆτε τώρα πόσην ἀπορίαν ἐπροξένησεν εἰς ἔμέ, τὸν μεσίτην, τὸ κίνημα αὐτὸ τοῦ Ἱερέως καὶ μάλιστα δτε, ἔρωτήσας αὐτόν, διατί ἀπεφάσισε νὰ παραιτηθῇ τῆς ἐφημερίας, ἔλασθον τοιαύτην ἀπόκρισιν:

— Ἔγώ, τέκνον μου, εἴμαι ἀγράμματος. Ὁ ἐφημέριος, τὸν ὅποιον ἐπιθυμῶ νὰ βάλω εἰς τὸν τόπον μου, είμαι βέβαιος, δτὶ εἶναι ἐπιτηδειότερος ἀπὸ ἐμὲ νὰ διδάσκῃ καὶ νὰ κυθερώῃ τὰς ψυχὰς τῶν καλῶν μου τούτων χωρικῶν.

Εἰς τοιαύτην γενναίαν ἀπόκρισιν τί εἶχον νὰ ἀποκριθῶ; Συνέκλαυσα καὶ ἔγω μὲ τοὺς Βολισσινοὺς καὶ περιέμεινα μὲ λύπην τῆς ψυχῆς μου τὴν στέρησιν τοῦ καλοῦ τούτου Ἱερέως,

τὴν ὅποίαν καὶ ἡθέλομεν πάθει, ὃν οἱ κάτοικοι τῶν Θυμιανῶν δὲν προέφθανον νὰ λάθωσι τὸν λόγιον Ἱερέα ὡς ἐφημέριον καὶ ν' ἀφήσωσι πάλιν εἰς ἡμᾶς τὸν ἴδικόν μας.

*Αδαμάντιος Κοραής

ΤΟ ΧΩΡΙΟ

Μικρούλι, κατακαίνουργο,
γυρμένο στ' ἀκρογιάλι,
θὰ πίστευες, τὰ κύματα
πώς μόλις τόχαν βγάλει.
Σὰ νὰ τὰ σάρων⁷ ἀπαλὰ
θαλασσινὴ φρεσκάδα,
φτωχά σπιτάκια χαμηλά,
γεμάτ⁸ ἀσπράδα.

Ἄπ⁹ τὸ θεονό, ποὺ ὑψώνονταν
στὰ βάθη ἀντικρινά του,
θ' ἀγνάντευες στῆς θάλασσας
τὴν ἄκρη τὴν θωριά του,
σὰ ροῦχα στὴ σειρὰ λευκά,
πούτυχε ἔκει ν' ἀπλώσουν
κάποια χεράκια ἐργατικά,
γιὰ νὰ στεγνώσουν.

Ποτάμι δὲν τὸ πότιζε.
Βαλανιδιές, πλατάνια
δὲν ἔριχναν τοῦ ἵσκιου των
σ' αὐτὸ τὴν περηφάνια.
Μονάχ¹⁰ ἀπὸ καμιά μεριά
ξεμύτιζε μυρτούλα,
ἀλλοῦ ροδιά καὶ λυγαριά
καὶ μιά βρυσούλα.

Καλοκαιριοῦ τὸ χρύσωνε
ήμέρα ἡλιοκαμένη.

Ἄλλὰ ψυχὴ δὲ θάβλεπες
μὲς στὸ χωριό νὰ μένῃ,
οὕτε τραγούδι, οὕτε μιλιά
νὰ τρέχῃ στὸν ἀέρα.
Ἐλεῖπαν ὅλοι στὴ δουλειά,
στὸν τρύγο πέρα.

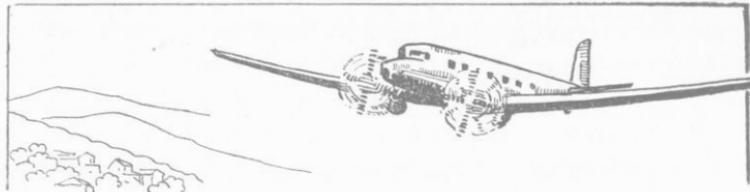
Μικρούλι, κατακαίνουργο,
γυρμένο στ' ἀκρογιάλι,
θρέφος θὰ τὸ στοχάζοσουν
μ' ὀλόξανθο κεφάλι,
ὅπου γυρτὸ σὰν τὸ θωρεῖ,
μὲ τὸ φιλὶ στὸ στόμα
πηγαίνει ὁ ὑπνος νὰ τὸ θρῆ
καὶ μέρα ἀκόμα.

Καὶ μόνο στὴ θασίλισσα
τῆς ἔρημιᾶς γαλήνη
ἡ θάλασσα ἥχολόγησε
γλυκὰ γλυκὰ κι ἐκείνη...
Τὸ θρέφος σου τὸ χαρωπὸ
κοιμίζεις, ὡς μητέρα,
μὲ νανουρίσματος σκοπὸ
νύχτα καὶ μέρα.

Κωστής Παλαμάς.

«Τραγούδια τῆς Πατούδος μου»

ΑΠ' ΑΘΗΝΩΝ ΕΙΣ ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Ή γοητεία ένος αεροπορικού ταξιδίου πάντοτε μὲ συνεκίνει. Τὸ θέαμα τόσων αεροπλάνων, διασχίζόντων καθημερινῶς τοὺς αἰθέρας τῆς Ἀττικῆς, ἔγέννα εἰς τὴν ψυχήν μου ζωηρὸν πόθον νὰ δοκιμάσω αὐτὴν τὴν ἀπόλαυσιν. Πῶς θὰ ἐφαίνετο ἄραγε ἡ γῆ ἀπὸ τὰ ὑψη ἔκεῖνα; Ποία αἰσθήματα θὰ ἔκυριευν τὴν ψυχήν μου, ὅταν θὰ ἔγκατελειπον τὸ ἀσφαλὲς ἔδαφος τῆς γῆς καὶ θὰ παρέδιδον τὴν ζωήν μου εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ἀνέμων; Δὲν θὰ ἥτο φρονιμώτερον νὰ προτιμῶ εἰς τὰ ταξίδια μου τὰ γήινα μέσα τῆς συγκοινωνίας;

Ἄλλα πόσα δυστυχήματα μανθάνομεν καθημερινῶς ἀπὸ τὰς ἐφημερίδας, δτι συμβαίνουν εἰς ἐπιβάτας αὐτοκινήτων, σιδηροδρόμων καὶ ἀτμοπλοίων; Ἀντιθέτως, ἀφ' ὅτου ἔγκατεστάθη εἰς τὴν Ἐλλάδα συγκοινωνία δι' ἐπιβατικῶν αεροπλάνων, ούδεν δυστύχημα συνέβη. Καὶ θὰ ἥτο σφάλμα νὰ ταλαιπωρῇται κανεὶς ἐπὶ δύο ἡμέρας, μεταχειριζόμενος ὅλα τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας, διὰ νὰ ταξιδεύῃ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Ἱωάννινα, ἐνῶ θὰ ἥδυνατο νὰ φθάσῃ ἔκει ἀεροπορικῶς ἐντὸς μιᾶς καὶ ἡμισείας ὥρας. Οἱ κύθος ἐρρίφθη λοιπόν.

Τὴν ἔκτην πρωινὴν μιᾶς ἔαρινῆς ἡμέρας εύρεθην μετ' ἄλλων συνταξιδιωτῶν εἰς τὰ γραφεῖα τῆς Ἐταιρίας Ἐναερίων Συγκοινωνιῶν. Εἰς τὰς φυσιογνωμίας τῶν συνεπιβατῶν μου διεκρίνετο ἡ σταθερὰ ἀδιαφορία διὰ τοὺς κινδύνους τοῦ ἀέρος.

Καὶ ὅπως συμβαίνει πάντοτε εἰς τὰς ὁμάδας, τὸ θάρρος ἐκάστου ἐπιθάτου ἐμεγάλωνεν ἀπὸ τὸ θάρρος τῶν ἄλλων.

Τὸ αὐτοκίνητον τῆς ἔταιρίας μᾶς μετέφερεν εἰς τὸ ἀεροδρόμιον τῆς Δεκελείας. Ἐκεῖ εἶδον διὰ πρώτην φορὰν ἐκ τοῦ πλησίον ἐπιθατικὸν ἀεροπλάνον. Ὁ ὅγκος του ἐνίσχυσεν ἀκόμη περισσότερον τὸ θάρρος μου. Ἐχει μῆκος εἰκοσιτεσάρων μέτρων, τὸ δὲ πλάτος του ὑπερβαίνει τὰ ἔθδομήκοντα, ἀφοῦ ἐκάστη πτέρυξ ἔχει μῆκος τριακονταεσσάρων μέτρων.

Αἱ μικραὶ ἀποσκευαὶ μας ἐτοποθετήθησαν εἰς τὴν ἀποθήκην τοῦ ἀεροπλάνου καὶ διὰ φορητῆς κλίμακος ἀνήλθομεν καὶ ἡμεῖς εἰς αὐτό. Ὁ μικρὸς θάλαμός του ἔχει δεκατέσσαρα καθίσματα δι' ἵσαριθμους ἐπιθάτας. Ἔκαστον κάθισμα εἶναι τοποθετημένον πλησίον μικροῦ παραθύρου, ἀπὸ τοῦ ὅποιου ὁ ἐπιθάτης Өλέπει ἀνέτως πρὸς τὰ ἔξω. Κατὰ τὴν περίοδον τῶν κακοκαιριῶν ἡ ἔταιρία δὲν συμπληρώνει δλας τὰς θέσεις τῶν ἐπιθατῶν προτιμᾶς νὰ ἔχῃ ὀλιγώτερον ἀνθρώπινον Өάρος τὸ ἀεροπλάνον, διὰ νὰ δύναται νὰ παραλαμβάνῃ μεγαλυτέρων ποσότητα Өενζίνης, ὥστε, ἀν δὲν κατορθώσῃ νὰ προσγειωθῇ * εἰς Ἰωάννινα, νὰ ἔχῃ ἀρκετὸν ἀπόθεμα Өενζίνης διὰ τὴν ἐπιστροφήν.

Ἐντὸς τοῦ ἐπιθατικοῦ θαλάμου εύρισκεται καὶ ὁ ἀσυρματιστής τοῦ ἀεροπλάνου παρὰ τὴν συσκευὴν τοῦ ἀσυρμάτου. Εἰς τὸ διαμέρισμα δὲ τῶν μηχανῶν, πλὴν τοῦ ὁδηγοῦ, δστις διηύθυνε τὸ πηδάλιον, ἐκάθητο καὶ ὁ παρατηρητής, δστις συνεχῶς ἐσημείωνεν ἐπὶ εἰδικοῦ χάρτου τὴν διαδρομὴν τοῦ ἀεροπλάνου.

Ἡ ἀπογείωσις * ἔγινε τὴν ἔθδομην πρωινήν. Αἱ τρεῖς ἔλικες τοῦ ἀεροπλάνου ἐτέθησαν εἰς κίνησιν καὶ τὰ πέριξ τῆς Δεκελείας συνεταράχθησαν ἀπὸ τὸν δαιμονιώδη θόρυβον τῶν μηχανῶν. Ὁλοι οἱ ἐπιθάται ἐσπευσαν νὰ προστατεύσουν τὴν ἀκοήν των μὲ τὸν Өάμβακα, δστις εύρισκετο πρὸ ἐκάστου καθίσματος ἐντὸς μικρᾶς θήκης.

Τὸ ἀεροπλάνον ἐσύρθη ἐπ' ἀρκετὸν μὲ τοὺς τροχούς του ἐπὶ τοῦ ἐδάφους· δὲν ἔθράδυνεν ὅμως νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ στερεὸν ἔδαφος τῆς γῆς καὶ νὰ ἀνέρχεται πρὸς τὰ ὅψη.

‘Ο ούρανός ἦτο ἐντελῶς ἀνέφελος. Τὸ ἀεροπλάνον διέγραψεν δλίγους κύκλους ὑπὲρ τὴν Δεκέλειαν καὶ διαρκῶς ἀνυψοῦτο. Τὸ ἐντὸς τοῦ θαλάμου ὑψόμετρον ἔδειξε πολὺ συντόμως τὰ 1500 μέτρα καὶ τὸ ἀεροπλάνον ἐταξίδευε κατ’ εὔθειαν γραμμὴν ὑπεράνω τοῦ Κιθαιρῶνος.

‘Υπέροχον καὶ ἀνώτερον πάσης περιγραφῆς ἦτο τὸ θέαμα, τὸ ὅποιον ἡπλοῦτο ἐνώπιόν μας. Δάση καὶ λόφοι, λίμναι καὶ ποταμοί, ὅρη καὶ πεδιάδες, δρόμοι ἀμαξίτοι καὶ γραμμαὶ σιδηροδρόμων, πόλεις καὶ χωρία μὲ ἀστραπαίαν ταχύτητα διήρχοντο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας. “Ολα δμας ἐλάμβανον μορφὴν μικροσκοπικήν. “Οταν μάλιστα ἀνήλθομεν εἰς τὰ 2400 μέτρα, αἱ κατοικίαι τῶν ἀνθρώπων δὲν διέφερον εἰς ὅγκον ἀπὸ ἐν μικρὸν αὐτοκίνητον ὄλοκληρος ἀμαξοστοιχία, τρέχουσα εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Θηθῶν, δὲν διέφερον ἀπὸ τὰς σιδηροδρομικὰς συσκευάς, τὰς ὅποιας χαρίζομεν τὴν πρωτοχρονιάν εἰς τὰ μικρὰ παιδία. Καὶ τὸ ἀεροπλάνον ἔτρεχεν, ἔτρεχε χωρίς καμίαν ταλάντευσιν*, χωρίς κανένα κλυδωνισμόν.

Μόνον ἐν νεφύδριον, κατάλευκον ὡς χιών, συνήντησε καθ’ ὅλην τὴν διαδρομήν του. Μᾶς ἔφάνη ὡς χαιρετισμὸς τοῦ οὐρανίου θόλου πρὸς τοὺς γηίνους ἐπισκέπτας του. Τὸ ἀεροπλάνον τὸ ἐπλησίασε καὶ ὑπερηφάνως διῆλθεν ὑπεράνω αὐτοῦ.

Καθ’ ὅλην τὴν ζωὴν μου ἐδιδασκόμην ἢ ἐδίδασκον γέωγραφίαν. ‘Εξ ἄλλου πολλάκις ἔχω ταξιδεύσει πρὸς ὅλα τὰ σημεῖα τῆς πατρίδος μας καὶ δι’ ὅλων τῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας. ’Αλλὰ ποτὲ δὲν ἐσχημάτισα τόσον σαφῇ εἰκόνα τοῦ τόπου μας, δημοσίευρον. Μόνον ἀπὸ τὸ ἀεροπλάνον εἶδον τὴν ἔκτασιν τῆς Κωπαΐδος, τοὺς ἀποστραγγιστικοὺς αὔλακας, τὴν συγκέντρωσιν τῶν ὑδάτων της καὶ τὴν ἔξοδόν των πρὸς τὸν Εύβοϊκόν. ’Αλλὰ καὶ τί δὲν εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὴν ἡμέραν αὐτήν!

Εἶδον τὸν ἀπέραντον κάμπον τῆς Λαρίσης, χωριζόμενον μὲ σειρὰν λόφων ἀπὸ τὴν πεδιάδα τῶν Τρικάλων. Εἶδον τὴν μακρὰν καὶ δασώδη ὁροσειρὰν τῶν Ἀγράφων, πολὺ μακροτέρων καὶ πλέον πολυκόρυφον, ἀφ’ ὅσον τὴν ἐφανταζόμην. “Οταν

ἀντίκρυσα τὰ πυκνὰ δάση, τὰς θαθείας χαράδρας καὶ τὸν συγκοινωνιακὸν ἀποκλεισμόν των ἀπὸ τὰς ἀπλουμένας πέριξ αὐτῶν πεδιάδας, τότε μόνον ἐνόησα, διατί τὰ "Αγραφα ὑπῆρξαν τὸ φυτώριον καὶ τὸ ἀσφαλές καταφύγιον τόσων καὶ τόσων ἀρματωλῶν καὶ κλεφτῶν ἐπὶ Τουρκοκρατίας. Σήμερὸν κατ' ἀραιά διαστήματα διακρίνονται διεσπαρμένοι ἐντὸς τῶν δασῶν μικροὶ συνοικισμοὶ κτηνοτρόφων, οἵτινες κατὰ τὸν χειμῶνα καταφεύγουν μετά τῶν ποιμνίων των εἰς τοὺς γειτονικοὺς κάμπους.

"Αφ' ὑψηλοῦ ἀντίκρισα διὰ πρώτην φορὰν τὸ γυμνὸν καὶ πετρῶδες συγκρότημα τῶν Τζουμέρκων. Σφίγγεται ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, ὅταν σκέπτεται, διτὶ εἰς τὸν ἀπέραντον καὶ δλόγυμνον καὶ στακτερὸν αὐτὸν ὅγκον κατοικοῦν ἀνθρωποι καταδικασμένοι εἰς παντοιεδεῖς στερήσεις. Καὶ τὸ αἰσθῆμα αὐτὸ δίνεται ζωηρότερον, ὅταν ὅλη της τὴν διαφορὰν μεταξὺ τῶν δρέων αὐτῶν καὶ τῶν καταφύτων ἐκτάσεων τῶν. "Αγράφων καὶ τῆς Πίνδου, ἥτις προσβάλλει πρὸς τὰ δεξιά μας τὰς ὑψηλὰς κορυφάς της καὶ τὰ πλούσια δάση της.

"Εγνώριζον ἐκ τῆς γεωγραφίας, διτὶ οἱ τρεῖς μεγάλοι ποταμοὶ Πηνειός, "Αραχθος καὶ Ἀχελῷος ἔχουν σχεδὸν κοινὰς τὰς πηγάς. Καὶ εἴδομεν πράγματι ἀπὸ ὕψους δισχιλίων μετρῶν τοὺς τρεῖς ποταμούς, ἀποσπωμένους ἀπὸ τὰς ὑπαρείας τῆς Πίνδου καὶ ἀκολουθοῦντας διαφόρους κατευθύνσεις.

"Οταν τὸ ἀεροπλάνον ἄφηνε τὴν Πίνδον καὶ ἐπέτα ὄλοταχῶς πρὸς τὰ "Ιωάννινα, ἔδοκιμάσαμεν τὴν πρώτην περιπέτειαν τοῦ ἐναερίου ταξιδίου. Τὸ ἀεροπλάνον εἰσῆλθεν εἰς στρῶμα ἀέρος ἐλαφρότερον τοῦ συνήθους καὶ ἀποτόμως κατῆλθε κατὰ ἑκατὸν μέτρα. Πρὶν δύως προφθάσωμεν νὰ ἀντιληφθῶμεν τὸν κίνδυνον, διηγανικὸς ἔδωσε διπλάσιον ὕψος εἰς τὸ ἀεροπλάνον καὶ τὸ ἔφερεν εἰς πυκνὰ στρώματα ἀέρος. Εἶχομεν τρεῖς ὅμοιας πτώσεις μέχρι τῆς ἀφίξεώς μας εἰς "Ιωάννινα.

Αἱ πτώσεις αὐταὶ — ὅταν ἴδιως συμβαίνουν εἰς μεγάλα ὕψη — εἶναι ἀκίνδυνοι.

"Οπωσδήποτε μὲ κάποιαν ἴδιαιτέρων εὔχαριστησιν ἀντικρίσαμεν τὴν ἐνδοξὸν πόλιν τῶν "Ιωαννίνων μὲ τὴν πολυτρα-

γουδημένην λίμνην της. Τὸ ἀεροδρόμιον, εἰς τὸ ὅποιον προσεγειώθημεν, εύρισκεται ἔξω τῆς πόλεως. Αὐτοκίνητα τῆς ἔταιρίας μᾶς παρέλαθον ἐκεῖθεν καὶ μᾶς μετέφερον εἰς τὴν πόλιν. Ὁλόκληρος ἡ διαδρομὴ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Ἰωάννινα διήρκεσε μόνον μίαν καὶ ἥμισειαν ὥραν. Διάστημα δηλαδὴ μικρότερον ἀφ' ὃσον χρειάζεται κανείς, διὰ νὰ μεταβῇ τροχιοδρομικῶς ἀπὸ τοῦ Παλαιοῦ Φαλήρου εἰς τὰ Πατήσια!

Δημήτριος Κοντογιάννης.

ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ

Πέντε φίλοι ἀπεφασίσαμεν νὰ ἔορτάσωμεν τὸ Πάσχα εἰς τὸ "Αγιον" Όρος.

Ἐξεκινήσαμεν ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκην τὴν ἑσπέραν τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς ἀτμοπλοϊκῶς καὶ τὴν αὔγῃν ἔξυπνήσαμεν εἰς τὸν λιμένα τῆς Δάφνης. Αὕτη εἶναι τὸ ἐπίνειον τοῦ "Αγίου" Όρους. Ἐμπρός μᾶς ὁρθώνεται ὁ "Αθως, ἐν θουνόν, τὸ διοικον προσβάλλει κατ' εὐθεῖαν ἀπὸ τὰ κύματα, ὀλόρθον, ἀπότομον, ὑπερήφανον, ὃς νὰ θέλῃ νὰ ὑψωθῇ πρὸς τὸν οὐρανόν.

Καταλήγει εἰς μίαν ὅμαλήν σχετικῶς κορυφὴν μὲ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Σωτῆρος εἰς τὴν τελευταίαν ἄκραν της. Πλούσιον δάσος ἀπὸ καστανέας τὸ σκεπάζει. Εἰς τὰ πλάγια τοῦ θουνοῦ εἶναι διασκορπισμένα «κελία», «καθίσματα», «καλύθαι», ὅπου πνευματικαὶ οἰκογένειαι ἀπὸ ὀλίγους καλογήρους καλλιεργοῦν δλίγα στρέμματα ἔλαιων καὶ ἀμπέλων.

Χαμηλότερα καὶ πλησίον τῆς παραλίας φαντάζουν τὰ μοναστήρια. Ἀπὸ τὸ ἀτμόπλοιον χαιρετίζομεν τὰς μονάς Γρηγορίου, Διονυσίου, Ἅγιου Παύλου, Ξηροποτάμου, μὲ τοὺς τρούλους, τοὺς πύργους, τοὺς παλαιοὺς τοίχους των. Τὴν προσοχήν μᾶς ἴδιως συγκεντρώνει ἡ Σιμωνόπετρα. Εἶναι μία σωστὴ ἀετοφωλιά, στημένη τολμηρότατα μὲ τοὺς πανυψήλους πύργους καὶ τὰ ἐπτά πατώματά της εἰς ἔνα γιγαντιαῖον θρά-

χον. Ἀριστερά μας προβάλλει ό ακατέργαστος δύκος τῆς ρωσικῆς μονῆς τοῦ Παντοκράτορος, κάτι μεταξὺ φρουρίου, στρατώνος καὶ ἀνακτόρου.

Εἰς τὴν Δάφνην μᾶς ἐπερίμενεν ἀντιπρόσωπος τῆς Ἱερᾶς Ἐπιστασίας μὲ δύο ἡμιόνους καὶ δύο φύλακας.

Ἴππεύσαμεν καὶ ἐτραβήξαμεν διὰ τὰς Καρυάς, διὰ νὰ ὑποβάλωμεν τὰ σέβη μας εἰς τὴν Ἱεράν Σύναξιν, ώσταν νὰ εἴπωμεν τὴν κυθέρωνταν τοῦ Ἅγιου Ὁρους, καὶ νὰ ἐφοδιασθῶμεν μὲ συστατικὰς ἐπιστολάς. Αἱ Καρυαὶ εἶναι ἡ πρωτεύουσα καὶ τὸ ἔμπορικὸν κέντρον τοῦ Ἅγιου Ὁρους. Μία πολίχην ἀπὸ τὰς πλέον περιέργους τοῦ κόσμου. Ἀπὸ μακράν νομίζει τις, δτὶ εἶναι μία πόλις, δπως δλαι αἱ ἄλλαι. Οἰκίαι παλαιαὶ καὶ νέαι, πτωχικὰ ἡ μεγαλοπρεπῆ ἔμπορικὰ καταστήματα, ἐργαστήρια, φοῦρνοι κ.τ.δ. Ἀλλ’ ὅταν πλησιάσῃ, ἐννοεῖ, δτὶ εὑρίσκεται εἰς ἔνα κόσμον διαφορετικόν, ἄγνωστον, πρωτοφανῆ. Καλογήρους συναντᾶτε παντοῦ. Ἀμίλητοι, σοθαροί, ἥσυχοι, σᾶς χαιρετοῦν μὲ τὸ «εὐλογεῖτε».

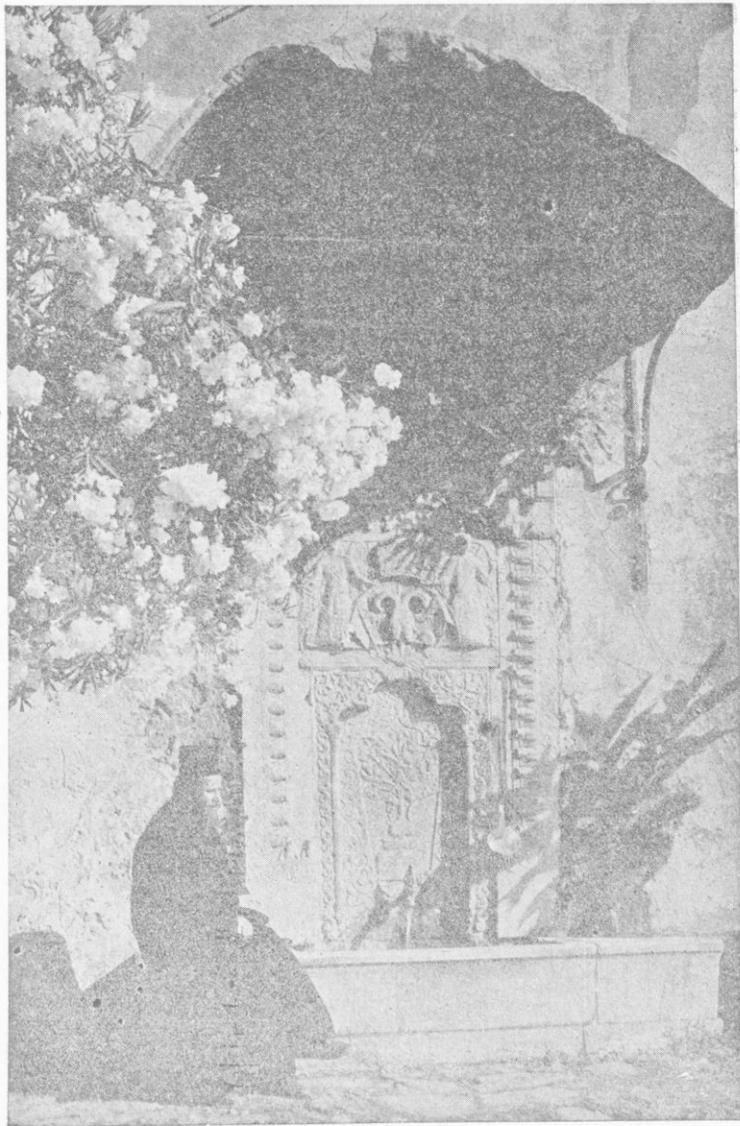
Εἰς τὰς δλίγας διαθεσίμους ἡμέρας μας ἐπεσκέφθημεν τὸν Ξηροπόταμον, τὸν Κωσταμονίτην καὶ τὰς βασιλικὰς μονὰς Βατοπεδίου, Ἰθέρων καὶ Λαύρας, τὸν Ἅγιον Παντελεήμονα καὶ τὴν Ρουμανικὴν Σκήτην. Τὸ Βατοπέδιον εἶναι ἡ Εὐρώπη τοῦ Ἅγιου Ὁρους. Ἐχει καὶ ἡλεκτρικὴν ἐγκατάστασιν. Οἱ πατέρες του εἶναι προοδευτικῶτεροι καὶ πλουσιώτεροι ἀπὸ δλους τοὺς ἄλλους. Τὰ θαυμάσια προπύλαια του καὶ τὸ ὑψος τῶν οἰκοδομῶν του ὑπερβαίνουν καὶ τὰς ρωσικὰς μονάς. Ὁμοιάζει μὲ ὠχυρωμένην πόλιν.

Εἰς τὸ Βατοπέδιον ἐμείναμεν τὴν νύκτα τῆς Ἀναστάσεως. Καί, ἀν καὶ διήλθομεν πέντε δλοκλήρους ὥρας ἐν ὀρθοστασίᾳ καὶ προσευχῇ, ἐφύγομεν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν ἀκούραστοι καὶ περισσότερον χριστιανοί.

Εἰς τὸν Ξηροπόταμον ἡκούσαμεν κάτι περίεργουν.

Μᾶς ἐπέδειξαν σουλτανικὸν φιρμάνιον *, κατὰ τὸ ὄποιον δ σουλτάνος ἀνοικοδόμησε τὴν ἡρειπωμένην μονήν, διότι οἱ Ἅγιοι Ταξιάρχαι τὸν ἐθοήθησαν εἰς μίαν του ἐκστρατείαν εἰς τὴν Αἴγυπτον.

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥΣ ΤΟΠΟΥΣ

Κρήνη εἰς τὴν μονὴν τῆς Λαύρας.

[Φωτογρ. Νέλλης.]

Εἰς τὴν Λαύραν συνεζήσαμεν δὲ λίγας ὡρας μὲ τοὺς ἐνδόξους αὐτοκράτορας τοῦ Βυζαντίου Νικηφόρον Φωκᾶν καὶ Ἰωάννην Τσιμισκῆν. Εἰς τὰς δείσεις κάθε ἡμέραν μέχρι σήμερον ἐπαναλαμβάνεται ἡ εὐχή : « καὶ ὑπὲρ τῶν αὐτοκρατόρων ἡμῶν Νικηφόρου Φωκᾶ καὶ Ἰωάννου Τσιμισκῆ ». Εἰς τὸν νάρθηκα ὑπάρχουν δύο εἰκόνες των, ἡ μία πλησίον τῆς ἄλλης. Εἰς πύργος φέρει τὸ ὅνομα τοῦ Τσιμισκῆ. Μία χαλκίνη πύλη τῆς μονῆς εἶναι λάφυρον τοῦ Φωκᾶ ἀπὸ ἐν ἀραβικὸν παλάτιον τῆς Κρήτης. Τὰ μανουάλια ἐπίσης. Διασώζονται ἐν στέμμα τοῦ Νικηφόρου, μία χλαμὺς τοῦ Τσιμισκῆ, ἐν χειρογραφον Εὐαγγέλιον μὲ τεραστίους πολυτίμους λίθους, τὸ δόποιον εἰς τὰς ἐκστρατείας του ἔγραφε καὶ ἐδιάθαζεν ὁ ἥρωϊκὸς Φωκᾶς, εἰς σταυρὸς τοῦ Τσιμισκῆ κ.ἄ.

Μὲ ἐν μικρὸν θεοτικόντων πλοίον τῆς Λαύρας περιεπλεύσαμεν τὸ ἀκρωτήριον τοῦ "Αθω. Ἀπὸ τὴν ιδίαν θάλασσαν, τὴν δόποιαν τόσον ἐφοβήθη δ Ἐρέξης, ἀντικρίσαμεν τὰς « καλύθας ». Εἶναι σκῆται σφηνωμέναι εἰς κρημνούς, ὅπου δυσκολώτατα δύναται τις νὰ μεταθῇ εἴτε ἀπὸ τὴν ξηρὰν εἴτε ἀπὸ τὴν θάλασσαν. Εἰς αὐτὰς ζοῦν οἱ « ἀναχωρηταί », καλόγηροι χωρισμένοι ἐντελῶς ἀπὸ τὸν ἄλλον κόσμον. Μίαν φορὰν τὴν ἑβδομάδα τοὺς ἐπισκέπτεται ἀπεσταλμένος τῆς μονῆς των καὶ φέρει εἰς αὐτοὺς ξηρὸν ἄρτον καὶ ὅδωρ.

Ἐφύγαμεν ἀπὸ τὸν λιμένα τῆς Δάφνης μὲ τὴν ψυχὴν γεμάτην ἀπὸ ὡραίας ἐντυπώσεις καὶ μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ ἐπανέλθωμεν κάποτε πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν πολυτίμων θησαυρῶν τοῦ "Αγίου "Ορους.

Γεάθηος Μόδης.

ΜΕΤΕΩΡΑ

Ἔτοι ἡ τελευταία ἡμέρα τοῦ "Απριλίου, ὅταν τὸ τραῖνον μὲ ἔφερεν ἀπὸ τὰ Τρίκαλα πρὸς τὴν Καλαμπάκαν. Ἐκεῖ εἰς τὸ Βάθος ὑψοῦνται ἀριστερά μας ἡ Πίνδος καὶ δεξιὰ τὰ Χάσια. Καὶ μεταξὺ τῶν δύο ὅρέων ἀνοίγεται ἡ στενὴ κοιλάς, ἡ ὅποια

στέλλει τὰ ὕδατα τοῦ Πηνειοῦ εἰς τὸν θεσσαλικὸν κάμπον.

Ἐνύκτωνεν, δταν τὸ τραῖνον ἐπλησίαζεν εἰς τὴν Καλαμπάκαν καὶ διεκρίνομεν ὅπισθεν τῆς πόλεως περίεργα σχήματα θράχων, θράχων γυμνῶν, ἀποτόμων καὶ πυκνῶν, ὀλόκληρον δάσος θράχων, ἔκαστος τῶν ὅποίων ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν καὶ μόνην πέτραν καὶ ἔχει τὴν κορυφήν του στολισμένην μὲ περιέργους οἰκοδομάς : μὲ ἐκκλησίας καὶ κωδωνοστάσια καὶ καλογηρικὰ κελία, ἐναερίους θωμούς Θεοῦ καὶ κατοικίας ἄνθρώπων μεταξύ οὐρανοῦ καὶ γῆς.

Ὑψοῦνται οἱ θράχοι ἔκει εἰς γραμμὴν ὡς γιγάντιοι φύλακες τοῦ κάμπου, καὶ ὅπως εἶναι ὅλοι ὀλοστρόγγυλοι καὶ ἀρχίζει μὲ τὸ λυκόφως νὰ διακρίνεται εἰς τὰς κορυφάς των τὸ γλυκὺ φῶς τῶν κανδηλῶν, δμοιάζουν μὲ τεραστίας λαμπάδας, τὰς ὅποιάς ἔστησαν ἔκει οἱ ἀδύνατοι ἄνθρωποι εἰς τὸν κραταιὸν * Δημιουργόν, ζητοῦντες προστασίαν καὶ θοήθειαν. Αὕτα εἶναι τὰ περίφημα θεσσαλικὰ Μετέωρα !

Πρὶν ἀρχίσω τὸ ταξίδιόν μου, εἶχον μελετήσει τὴν ἴστορίαν τῶν Μετεώρων. Πρὸ ἐπτακοσίων ἐτῶν θεοσεβής γέρων ἔστησε τὴν καλογηρικὴν φωλεάν του εἰς τὴν ρίζαν ἐνὸς ἀπὸ τοὺς περιέργους αὐτοὺς θράχους. Ἀποτραβηγμένος ἔκει, ἐλάτρευε τὸν Θεόν του μακρὰν τοῦ θορύβου καὶ τῶν κακιῶν τοῦ κόσμου. Μετ' ὀλίγον ἄλλος καλόγηρος ἐροίζωσεν εἰς ἄλλον θράχον· καὶ σιγὰ σιγὰ ἔκαστος θράχος εἶχε καὶ τὸν ἀσκητήν του.

Μὲ τὸν καιρὸν ὅμως ἔφθασεν ἔκει ἐπάνω ἥ κλοπὴ καὶ ἥ ἀρπαγή. Καὶ οἱ εἰρηνικοὶ καλόγηροι ἤναγκάσθησαν ν' ἀναριχηθοῦν εἰς τὰς κορυφὰς τῶν θράχων, νὰ ὑψώσουν ἐκκλησίας, νὰ τὰς στολίσουν μὲ πολύτιμα ἀφιερώματα καὶ νὰ δείξουν εἰς τὸν κόσμον τὸ σημειονὸν θαῦμα. Αὕτὸ θεβαίως δὲν ἔγινεν οὔτε ἐντὸς ἐνὸς ἔτους οὔτε ἐντὸς δέκα· αἰῶνες ὀλόκληροι παρῆλθον. Ἐν τῷ μεταξύ ἐπιδρομαὶ θαρβάρων ἀπεγύμνωσαν καὶ ἐπυρπόλησαν τὰ μοναστήρια· ἀλλ' ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ πίστις τῶν μοναχῶν τὰ ὕψωνε καὶ πάλιν μεγαλοπρεπέστερα.

Εϊκοσι καὶ τέσσαρα μοναστήρια ἦσαν εἰς τὰ Μετέωρα. Τώρα δύμας σφέζονται μόνον τέσσαρα: Τοῦ Ἀγίου Στεφάνου, τῆς Ἀγίας Τριάδος, τοῦ Ἀγίου Βαρλαάμ καὶ τὸ Μετέωρον. Καὶ εἰς αὐτὰ εἶναι συγκεντρωμένα πολύτιμα ἀφιερώματα· λείψανα ἄγιων, εἰκόνες, εὐαγγέλια, χειρόγραφα, ἀρχαῖα ἄμφια, αὐτοκρατορικά καὶ πατριαρχικά ἔγγραφα καὶ σουλτανικά φιρμάνια. Τί ἀφάνταστοι κόποι καὶ τί θεία ὑπομονὴ ἔχρειασθη, διὰ νὰ συγκεντρωθοῦν δῆλοι αὐτοὶ οἱ θησαυροὶ!

Περισσότερον δύμας ἀπὸ κάθε θησαυρὸν, αὐτό, ποὺ κάμνει τὸν ἐπισκέπτην νὰ στέκεται ἀφωνος ἀπὸ κατάπληξιν, εἶναι τὸ πῶς ἀνέβησαν οἱ καλόγηροι εἰς τὸ ὕψος αὐτὸ τῶν τετρακοσίων μέτρων χωρὶς ἵχνος δρόμου καὶ πῶς μετέφερον ἐκεῖ τὰ ὄλικὰ τῶν οἰκοδομῶν.

Μέχρι πρὸ δέκα ἔτῶν δύο τρόποι ὑπῆρχον, διὰ ν' ἀναβῆτις εἰς τὰ Μετέωρα: ἢ ἀνερριχᾶτο μὲ κρεμαστὰς κλίμακας ἢ ἀνέβαινε μὲ τὸ δίχτυ. "Ἐν μέγα δικτυωτόν, δύμοιον πρὸς ἐκεῖνα, μὲ τὰ ὅποια οἱ χωρικοὶ κουβαλοῦν τὰ ἄχυρα.

Εἰς τὸ ἄκρον του τὸ δίκτυον δένεται μὲ χονδρὸν σχοινίον, τοῦ ὅποιου τὸ ἄλλο ἄκρον φθάνει εἰς τὸ μοναστήριον καὶ εἶναι τυλιγμένον εἰς μάγγανον, δπως αὐτὰ τῶν φρεάτων. Ὁ ἀναβάτης εἰσήρχετο εἰς τὸ δίκτυον, οἱ δὲ καλόγηροι ἀνωθεν περιέστρεφον τὸν μάγγανον, μέχρις ὅτου ὁ ἐπισκέπτης ἔφθανεν εἰς τὴν κορυφήν. Φαντάζεσθε τώρα, τί φόβος καὶ τί ζάλη ἔκυρίευε τὸν ἀναβάτην, δπωσδήποτε καὶ ἀν ἀνέβαινε. Τώρα εύτυχῶς διὰ μεγάλης δαπάνης ἐσκάλισαν μέσα εἰς τοὺς βράχους σκαλοπάτια καὶ ἀνεβαίνει κανεὶς ἥσυχος, δπως ἀνεβαίνει τὴν κλίμακα τῆς οἰκίας του.

Εἰς τὸν σταθμὸν τῆς Καλαμπάκας μὲ ἀνέμενεν ὁ εὔγενικὸς ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Ἀγίου Στεφάνου. Θὰ μὲ συνδευεν εἰς τὴν μονὴν του, δπως τὴν ὅλην ἡμέραν μὲ συνδευσε καὶ εἰς ὅλας τὰς ὅλλας μονὰς καὶ εἰδον ὅλους τοὺς ἀνεκτιμήτους θησαυρούς.

"Αν καὶ εἶχε νυκτώσει, ἀπεφασίσαμεν νὰ μὴ μείνωμεν εἰς

τὴν Καλαμπάκαν, ἀλλὰ ν' ἀναθῶμεν εἰς τὸ μοναστήριον.

Ποτὲ δὲν θὰ λησμονήσω τὴν ἀνάθεασιν αὐτῆν. "Οσον ἐπλησιάζομεν πρὸς τοὺς βράχους, τόσον ἡ φύσις ἔγινετο ἀγριωτέρα. Δὲν τὴν ἡμέρωνεν οὕτε ἡ γλυκεῖα μουσικὴ τῶν ἀηδόνων, αἱ ὅποιαι ἐπὶ ὀλόκληρον ὥραν μᾶς ἐσυντρόφευον | μὲ τὸ κελάδημά των.

Μίαν στιγμὴν ἀκούομεν πλησίον μας ἐν δυνατὸν πτερύγισμα· ἥτο ἀργοπορήσας ἀετός, ἐπιστρέφων εἰς τὴν φωλεάν του. Τὴν εἶχε στήσει εἰς σκοτεινὴν διπὴν τῆς ἀποτομώτερας πλευρᾶς τοῦ διπλανοῦ μας βράχου. Ἐχαίρετο ἐκεῖ ἐπάνω τὴν ἐλευθερίαν του, ὁ βασιλεὺς αὐτὸς τῶν πτηνῶν, ἀληθῆς βασιλεὺς τοῦ βουνοῦ καὶ τοῦ κάμπου.

Εἶχε νυκτώσει ἐντελῶς, δταν ἐπλησιάσαμεν εἰς τὸ μοναστήριον. Εἰς τὴν ἀπόλυτον σιγὴν τῆς νυκτὸς ἀνεβαίνομεν σιωπηλοί, ὡς δύο παραπλανημέναι σκιαί, καὶ ὁ βράχος ἀντήχει ρυθμικῶς τὰ προσεκτικὰ βήματά μας. Καὶ μόνον ἀπὸ κάποιον βράχου ὑψηλά ἥκούετο ἡ μονότονος καὶ θλιβερὰ φωνὴ τοῦ γκιώνη.

Εἰς δόκιμος καλόγηρος ἥνοιξε τὴν θαρεῖαν καὶ σιδηρᾶν θύραν τῆς περιέργου οἰκοδομῆς· τῆς οἰκοδομῆς, ἡ ὅποια εἰς τὸ σκότος τῆς νυκτὸς δμοιάζει καὶ πρὸς μοναστήριον καὶ πρὸς φρούριον καὶ πρὸς φυλακὴν καὶ πρὸς μυθικὸν ἀνάκτορον.

Παρ' ὅλην τὴν κόπωσιν εἰσήλθομεν εἰς τὸν πανάρχαιον ναόν, δπου σεμνοὶ καὶ καλλίφωνοι μοναχοὶ ἔψαλλον τὸν ἑσπερινόν, δστις ἐδῶ διαρκεῖ πολὺ περισσότερον ἀπὸ τὰς ἐκκλησίας τῶν πόλεων. Ἡ θεία φαλμῳδία ἔξωογόνησε τὸ κουρασμένον σῶμα μας καὶ ἐγέμισε κατάνυξιν τὴν ψυχήν μας. Ἐκεῖ ὑψηλά, οἱ ἄγνοι αὐτοὶ κληρικοὶ ἔζων πλησιέστερον πρὸς τὸν οὐρανόν, πλησιέστερον πρὸς τὰ ἄστρα, πλησιέστερον πρὸς τὸν θρόνον τοῦ Θεοῦ. Πόσον τοὺς ἔζήλευσα τὴν ἑσπέραν ἐκείνην!

Μετὰ τὸ λιτὸν δεῖπνον τῆς μονῆς οἱ μοναχοὶ ἀπεσύρθησαν, διὰ νὰ κοιμηθοῦν. Θὰ ἐσηκώνοντο πολὺ πρωὶ διὰ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ὅρθρου. 'Αλλ' ἐγὼ ἐθεώρησα χαμένην τὴν ὥραν τοῦ ὑπνου καὶ ἥθελον νὰ ἀπολαύσω τὰς πλουσίας ὥραις-ότητας τῆς ἀλησμονῆτού ἐκείνης πρωτομαγιᾶς.

*Ἐξῆλθον εἰς τὸν μέγαν ἐξώστην τοῦ κελίου, καθ' ἣν στι-

γμὴν ἐπρόθαλλεν ἡ σελήνη διὰ τὸ νυκτερινόν της ταξίδιον.
Ἄπολυτος ἡσυχία ἐθασίλευε παντοῦ· ἐλαφρὰ αὔρα ἐφύσα
πολὺ σιγαλά, ὡσὰν νὰ ἐφοθεῖτο, μήπως ἔξυπνήσῃ τὰ πτηνά,
τὰ ὅποια ἐκοιμῶντο ἐπὶ τῶν δένδρων.

Θέαμα λαμπρὸν καὶ ἀλησμόνητον παρουσιάσθη τότε ἐνώ-
πιόν μου. Κάτω ἡ Κολαμπάκα ἐκοιμᾶτο ἥσυχος καὶ ἀμέρι-
μνος, αἰσθανομένη γύρω τῆς τὴν στοργικὴν φροντίδα τόσων
Ἄγιών καὶ τόσων Μαρτύρων. Ἀπέραντος δὲ θεσσαλικὸς κάμ-
πος ἔζωαγόνει μὲ τὴν δρόσον τῆς νυκτὸς τοὺς διψασμένους
καρπούς του. Ἀπὸ τόπου εἰς τόπον κανένεν φῶς χωρικῆς καλύ-
θης ἡ καμία πυρὰ εἰς τὴν στάνην ἀγρυπνοῦντος θεοσκοῦ ἔδι-
δον σημεῖα ζωῆς εἰς τὴν κοιμισμένην φύσιν. Καὶ εἰς τὸ μονό-
τον χρῶμα τοῦ κάμπου διεκρίνοντο, ἀργυρόχροα ἀπὸ τὸ
φῶς τῆς σελήνης, τὰ πλούσια νερὰ τοῦ Πηνειοῦ. Βραδέως καὶ
μεγαλοπρεπῶς ἐπήγαινε νὰ ἐνώσῃ τὰς δύο ἀπεριγράπτους
καλλονὰς τῆς Θεσσαλίας· τὰ Μετέωρα μὲ τὰ Τέμπη.

Ἐφ’ δσον ἡ σελήνη ὑψοῦτο εἰς τὸν δρίζοντα, τόσον πε-
ρισσότερον διεκρίνετο τὸ συγκρότημα τῶν δρέων, τὰ ὅποια
προστατεύουν πανταχόθεν τὴν θεσσαλικὴν πεδιάδα: δεξιά
μου ἡ γραμμὴ τῶν Ἀγράφων καὶ ὁ δύγκος τῆς Πίνδου· πρὸς
τὴν Μακεδονίαν τὰ Χάσια ὅρη· καὶ ἀριστερά μου ὁ Κίσαβος
καὶ ὁ Ὁλυμπός, τὸ μυθικὸν καταφύγιον θεῶν καὶ ἡμιθέων.
Οταν, εἰς τὸ θάθος τοῦ δρίζοντος, διέκρινα τὴν χιονισμένην
ἀκόμη κορυφήν του, μοὶ ἐφάνη, δτὶ ἐπίτηδες συγκρατεῖ διαρ-
κῶς τὰς χιόνας του· προσπαθεῖ νὰ ἀποκρύπτη ἀπὸ τοὺς
δόφθαλμούς του κόσμου τὰ ἐρειπωμένα ἀνάκτορα τῶν θεῶν
του. Δὲν ἤθελε νὰ φαίνεται ἡ μεγάλη κατάπτωσίς των.

Τὴν ἴδιαν στιγμὴν ἔστρεψα τὸ βλέμμα μου πρὸς τὸν Σταυ-
ρὸν τοῦ διπλανοῦ κωδωνοστασίου, δστις ἔλαμπεν ὑπὸ τὸ φῶς
τῆς σελήνης. Ὁλη ἡ ἐπίγειος ζωὴ τοῦ εύσπλασχνικοῦ Να-
ζωραίου, ἡ ὅποια κατέληξεν εἰς τὸ μαρτύριον τοῦ Γολγοθᾶ,
διῆλθεν ἀστραπιαίως ἀπὸ τοὺς δόφθαλμούς τῆς ψυχῆς μου. Καὶ
ἀπὸ τὴν θαθεῖαν συγκίνησιν αὐθορμήτως ἔγονάτισα καὶ ἀντὶ
ἄλλης ἐσπερινῆς προσευχῆς εἶπον :

— Εἰς τὰς ἀπατήτους κορυφὰς τοῦ Ὀλύμπου κατώκει ὁ ἀγέρωχος Ζεὺς καὶ εἰς τοὺς χαμηλοὺς βράχους τῶν Μετεώρων λαστρεύεσαι Σύ, ταπεινὲ Ἰησοῦ. Ἐκεῖνος ἐτρομοκράτει τὸν κόσμον μὲ τὸν κεραυνόν του καὶ Σύ, γλυκέ μου Χριστέ, τὸν ἥχμαλώτισες μὲ τὴν ἀγάπην Σου καὶ τὸν ἔσωσες μὲ τὸ τίμιον αἷμα Σου. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ ναοί Σου θὰ μείνουν αἰώνιοι καὶ ἀκατάλυτοι, δπως αὐτὰ τὰ θεοκατοίκητα Μετέωρα!

Δημήτριος Κοντογιάννης.

ΥΜΝΟΣ ΤΟΥ ΠΗΛΙΟΥ

Ἡ πλάστη ἡ παντοδύναμη κι ἀπόνετη μητέρα
γιὰ σένα δὲν ἐστάθηκε καθόλου ἀκριβοχέρα.

“Αν ἔδωσε σ’ ἄλλο θουνὸ ψῆλος καὶ περηφάνια
κι ἄλλο θουνὸ ἀν τὸ σκέπασε μὲ λόγγους * καὶ ρουμάνια *
κι ἄλλο θουνὸ ἀν τὸ πύργωσε σὲ βράχους καὶ κοτρώνια
κι ἄλλο θουνὸ ἀν στεφάνωσεν δλοχρονίς μὲ χιόνια,
μάζεψε ἀπ’ δλα τὰ θουνὰ τὴ μοιρασμένη χάρη,
τὴν ἔσμιξε καὶ σ’ ἔπλασε, θουνό, θουνῶν καμάρι !

Κι ὅταν ἀτόφιο καὶ θαρὺ καὶ παγωμένο χιόνι
ἀπὸ τὰ πόδια ως τὴν κορφὴν πέφτη καὶ σὲ πλακώνη,
μαρμαρωμένο φαίνεσαι, καθὼς στὰ παραμύθια...

Μὰ ἔχεις κρυμμένη τὴ ζωὴ στὰ παγωμένα στήθια
κι ὅμα προθάλλη δλόφεγγος δ ἥλιος ἀπ’ ἀγνάντια,
τὸ μάρμαρο σπᾶ καὶ γεννᾶ σμαράγδια καὶ διαμάντια.
Σμαράγδια τὰ ρουμάνια σου, διαμάντια τὰ νερά σου,
ἀπλώνονται, σκορπίζονται, χύνονται δλόγυρά σου,
χαρίσματα ἀξετίμητα καὶ δῶρα εὐλογημένα
στὰ εἰκοσιτέσσερα χωριά, ποὺ κρέμονται ἀπὸ σένα.
Καὶ δίνεις στὶς ζωὲς ζωὴ, φέρνεις στὶς χάρες χάρη,
περήφανο καὶ σπλαχνικὸ θουνό, θουνῶν καμάρι.

Γεώργιος Δροσίνης.

« Γαλήνη »

Ο ΒΟΣΠΟΡΟΣ ΚΑΙ ΤΟ BYZANTION

Εἰς τὴν καλυτέραν θέσιν τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου ἰδρύθη κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τὸ Βυζάντιον¹ ἡ πόλις αὐτή, ἡ κατόπιν ὀνομασθεῖσα Κωνσταντινούπολις, ἀπὸ τότε μέχρι σήμερον ἔγινεν ἀφορμὴ πολλῶν πολέμων.

Ἡ χώρα, εἰς τὴν ὅποιαν ἰδρύθη, εἶναι θαυμασία. Μὲν ἔνα μικρὸν πορθμὸν χωρίζεται ἡ Εύρώπη ἀπὸ τὴν Ἀσίαν. Ἡ θάλασσα κάμνει τὸν τόπον αὐτὸν τὸν μὲν χειμῶνα γλυκύν, τὸ δὲ θέρος δροσερόν.

Ἡ εὐφορία τῶν πέριξ τόπων καὶ εἰς τὴν Εύρώπην καὶ εἰς τὴν Ἀσίαν εἶναι ἔξαιρετική. Λιθάδια χλοερὰ ἐκτείνονται καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη τοῦ Βοσπόρου, ὅπου βόσκουν ἄφθονα πρόβατα καὶ βόες. Εἰς τοὺς ἀγροὺς ὠριμάζουν οἱ δημητριακοὶ καρποί· αἱ ἄμπελοι παράγουν πολλὰς καὶ μεγάλας σταφυλάς, μεταξὺ δὲ αὐτῶν ὑψοῦνται κατάφορτα κατὰ τὸ θέρος τὰ καρποφόρα δένδρα. Κερασέαι μὲν τραγανά, μεγάλα δὲ καρύδια καὶ βαρύτατα κεράσια² ἀπιδέαι, ροδακινέαι, συκαί μὲν γλυκύτατα δέλι σῦκα³ πεπόνια καὶ καρπούζια, τὰ ὅποια, δύστις ἔδοκίμασε, ποτὲ δὲν τὰ λησμονεῖ.

Ἄλλ⁴ ἐκτὸς τῶν καρποφόρων ἄφθονα εἶναι καὶ τὰ ἄλλα δένδρα, τὰ ὅποια μὲν τὴν πρασινάδα των γλυκαίνουν τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ἀνθρώπου⁵ πλάτανοι, κυπάρισσοι, δάφναι, μυρσίναι, πεῦκα. Τί δὲ νὰ εἴπῃ τις διὰ τὰ ἄνθη, τὰ τριαντάφυλλα, τὰ γαρύφαλλα, τοὺς μενεξέδεες καὶ τόσα ἄλλα; Πάντα ταῦτα, καθὲν εἰς τὴν ἐποχήν του, γεμίζουν τὸν ἀέρα μὲν τὴν εύωδίαν των, ἀναπαύουν τὸ θλέμμα καὶ πλημμυρίζουν τὴν καρδίαν μὲν χαράν.

Ἄλλ⁶ ἡ γῆ παρέχῃ εἰς τοὺς τόπους αὐτοὺς τόσον ἄφθονα τὰ ἀγαθά της, καὶ ἡ θάλασσα δὲν μένει ὄπισω. Ἡ Προποντίς, ἡ ὅποια στενεύει καὶ σχεδὸν κλείεται ἀπὸ τὸ ἐν μέρος μὲ τὸν Βόσπορον καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μὲ τὸν Ἑλλήσποντον, εἶναι ὡσάν μία μεγάλη γαληνιαία λίμνη. Εἰς τὰ ἥσυχα νερά της εύρισκουν καταφύγιον ἀπὸ τὰ θυμωμένα νερά τῆς Μεσογείου ἐκατομμύρια ἵχθύων. Ἄλλα μεγάλα κέρδη ἔχουν

κυρίως οἱ ἀλιεῖς ἀπὸ τοὺς ἀφθόνους ἵχθυν, οἵτινες κατέρχονται ἀπὸ τὸν Εὔξεινον Πόντον. Ἡ μεγίστη αὕτη θάλασσα. Ἡτις μόνον διὰ τοῦ Βοσπόρου συνδέεται μὲ τὴν Μεσόγειον, ἔχει ὕδατα γλυκύτατα, ἐξ αἰτίας τῶν πολλῶν ποταμῶν, οἵτινες ἔκβάλλουν εἰς αὐτήν. Καθὼς δὲ παρετήρησαν πολλοί, δὲν ἔχει καὶ θαλάσσια θηρία. Διὰ τοὺς δύο αὐτοὺς λόγους πολλὰ εἴδη ἵχθυών τῆς Μεσογείου καταφεύγουν εἰς τὸν Εὔξεινον, διὰ νὰ πολλαπλασιασθοῦν ἡσυχα ἐκεῖ. Ἀνέρχονται τὴν ἄνοιξιν καὶ κατέρχονται κατὰ τὸ φθινόπωρον εἰς μεγάλας ἀγέλας. Τότε οἱ ἀλιεῖς τοῦ Βοσπόρου καὶ τῆς Προποντίδος συλλαμβάνουν αὐτοὺς κατὰ χιλιάδας. Δύο δὲ εἶναι τὰ πολυπληθέστερα ἐξ αὐτῶν: οἱ σκόμπροι (σκουμπριά) καὶ αἱ παλαμίδες, ἐκ τῶν δύοιών μεγάλας ποσότητας οἱ ἀλιεῖς ταριχεύουν καὶ ἀποστέλλουν εἰς ἄλλας χώρας.

’Αλλ’ ἔκτὸς τοῦ θαυμαστοῦ τούτου πλούτου τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἄλλη ὑπῆρξεν ἡ αἰτία τόσων πολέμων διὰ τὴν θέσιν αὐτήν.

Οἱ Βόσποροι εἶναι τὸ κλειδὶ τοῦ Εὔξείνου Πόντου. “Οστις κατέχει τὸν Βόσπορον, δύναται νὰ λαμβάνῃ φόρους ἀπὸ τὰ πλοῖα, τὰ δόποια μεταβαίνουν ἢ ἐπιστρέφουν ἀπὸ τὸν Πόντον, ἢ καὶ νὰ ἐμποδίζῃ τὴν διάβασιν αὐτῶν ἐντελῶς. Οὕτω δὲ τὰ πολυάριθμα προϊόντα τῶν χωρῶν, τὰς δόποιας θρέχει ὁ Εὔξεινος, τῆς Βουλγαρίας, τῆς Ρουμανίας, τῆς Ρωσίας, τοῦ Καυκάσου, τῆς Βορείας Μικρᾶς Ἀσίας, δὲν δύνανται νὰ ἔξελθουν.

Ωσδάν δὲ νὰ ἐφρόντισεν ἐπίτηδες ἡ φύσις, ἔδωσεν εἰς τὸν κατέχοντα τὸ στενὸν καὶ ναύσταθμον ἀσφαλέστατον, τὸν παμμέγιστον Κεράτιον κόλπον. Λέγεται οὕτω, διότι ὅμοιάζει πρὸς κέρατον ἐλάφου. Εἰς τὴν εἰσοδόν του ἔχει ἄνοιγμα δύο χιλιομέτρων, δύον δὲ προχωροῦμεν, στενεύει δλίγον. Εἶναι θαύμας μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς ἀκτῆς, ὥστε καὶ μεγάλα πλοῖα νὰ εἰσπλέουν ἀφότως. Καὶ ἀπὸ τὰς δύο ὅχθας του ὑψώνονται βουνά, ὥστε εἶναι ἡσφαλισμένος παντοχόθεν ἀπὸ τοὺς ἀνέμους. ”Εξω ἡμπορεῖ νὰ βοϊζῇ ἡ ἀγριωτέρα καταιγίς, εἰς τὸν Κεράτιον δύμως εἶναι πάντοτε γαλήνη.

Τὸ θέαμα, τὸ ὄποιον δὲ Βόσπορὸς παρουσιάζει εἰς τοὺς διαπλέοντας αὐτόν, εἶναι μαγευτικόν. Καὶ ἡ εύρωπαὶ κὴ καὶ ἡ ἀσιατικὴ ἀκτὴ αὐτοῦ παρουσιάζουν μεγάλην ποικιλίαν ἀλλοῦ μὲν αἱ ἀκταὶ καταβαίνουν ἀπότομοι καὶ κρημνώδεις καὶ τὰ νερά σκορπίζουν τοὺς ἀφρούς των εἰς τὸ ἀκρογιάλια ἀλλοῦ πάλιν πλησιάζουν δύματα πρὸς τὴν θάλασσαν, ἡ δόποια τὰς φιλεῖ μὲν ἥσυχα ἥσυχα κυματάκια. Ἐδῶ μικρὰ ἀκρωτήρια προχωροῦν πρὸς τὴν θάλασσαν, παρέκει κολπίσκοι νανούριζουν ἥσυχα ἐπάνω εἰς τὰ νερά των εἰδῶν εἰδῶν πλοιάρια καὶ λέμβους. Καὶ εἰς δλα ἀπλώνεται τριγύρω ἀτελείωτη πρασινάδα. Βάλετε εἰς δλα αὐτὰ καὶ τὴν ἔλαφρὰν αὔραν τῆς θαλάσσης καὶ τῶν πτηνῶν τὰ κελαδήματα καὶ θὰ ἐννοήσετε, διατί δοστις περνᾷ ἀπ' ἐκεῖ λέγει καθ' ἑαυτόν: «Ἄχ, ἀς ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ τελειώσῃ ποτὲ τὸ ταξίδι! » Θά ἐνόμιζε κανείς, ὅτι εὑρίσκεται εἰς καμίαν ἀπὸ τὰς μαγικὰς λίμνας τῶν παραμυθιῶν, ὃν δὲν τὸν ἀφύπνιζεν ἀπὸ τὸ ὄνειρον αὐτὸ τὸ ρεῦμα τοῦ πορθμοῦ.

Διὸ δλα αὐτὰ λοιπὸν δὲν εἶναι ἀξιοζήλευτος ἐκεῖνος, ὁ δόποιος κατέχει τὸν Βόσπορον;

*Αδαμάντιος *Αδαμαντίον.

Η ΠΑΤΡΙΣ ΜΑΣ

«Ξένε, ποὺ μόνος κι ἔρημος σὲ ξένους τόπους τρέχεις, πές μου ποιός εἶν' ὁ τόπος σου καὶ ποιά πατρίδα ἔχεις;»

«Στὸ ἀγαπημένο μου χωριὸ πάντα χαρὲς καὶ γέλια, στὸ ἀλώνια τραγουδιῶν φωνές, ξεφάντωμα στὸ ἀμπέλια. Κι ὅταν χορεύῃ ἡ λεθεντιά, τῆς Πασχαλιᾶς τὴ μέρα, βροντοχτυπὰ τὸ τύμπανο καὶ κελαδεῖ ἡ φλογέρα.

»Στὴ μακρινὴ πατρίδα μου ἔχει εὐώδιὰ καὶ χάρη τὸ ταπεινότερο δεντρί, τὸ πιὸ φτωχὸ χορτάρι·

στούς κλώνους τῆς ἀμυγδαλιᾶς σμίγουν ἀνθοὶ καὶ χιόνια
καὶ φέρνουνε τὴν ἄνοιξη γοργὰ τὰ χελιδόνια.

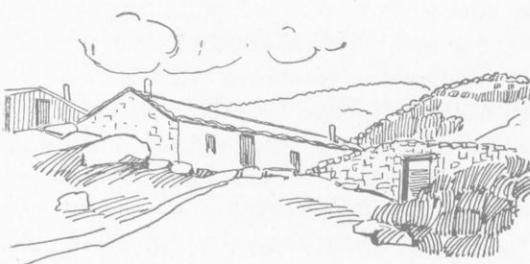
» Στῶν μαγεμένων της θεούνων τὰ μαραμένα πλάγια
γλυκολαλοῦνε οἱ πέρδικες καὶ κλαίει ἡ κουκουθάγια.
Ἡ ἀσημένια θάλασσα μ² ἀφρούς τὴν περιζώνει
κι ὁ οὐρανός μὲ τ' ἄστρα του τὴ χρυσοστεφανώνει.

» Τὴ μακρινὴ πατρίδα μου, πρὸν ἡ σκλαβιὰ πλακώσῃ,
τὴ δόξας² ἡ παλικαριά, τὴ φώτιζεν ἡ γνώση²
καὶ τῷ² ἀπὸ τὴ μαύρη γῆ, τὴ γῆ τὴ ματωμένη,
πρόθαλε πάλ² ἡ λευτεριὰ σὰν πρῶτ² ἀντρειωμένη! »

« Φτάνει! Τὴ χώρα, ποὺ μοῦ λές, τὴ γνώρισα, τὴν εἶδα!
τὴ μακρινὴ πατρίδα σου ἔχω κι ἐγώ πατρίδα! »

Γεώργιος Δροσίνης.

²Εφημ. « 'Εστία », 1910.

ΤΑ ΠΡΩΤΟΒΡΟΧΙΑ

« Βρέχει! » Μοῦ φωνάζουν σήμερον τὸ πρωί. — « Καλέ, τί μοῦ λέγετε; » — « Μάλιστα, δρίστε! » Καὶ μοῦ ἀνοίγουν τὸ παραθυρόφυλλον καὶ μοῦ δεικνύουν τὸν οὐρανόν, ὁ ὅποιος ἦτο συννεφώδης, μαυροκίτρινος, σκοτεινός. Μοῦ φαίνεται τόσον ἀπίστευτον! Σηκώνομαι ἀπὸ τὴν κλίνην καὶ πλησιάζω εἰς τὸ παράθυρον, διὰ νὰ θεορήσω. Ἀλλὰ τὴν στιγμὴν ἔκείνην μὲ θαμβώνει μία μεγάλη ἀστραπὴ καὶ σχεδὸν συγχρόνως μὲ ἐκκωφαίνει μία δυνατὴ βροντή. Τί ἄλλο ἥθελον!

Ἄλλὰ πῶς τὸ φυσικώτατον αὐτό, τὸ συνηθέστατον πρᾶγμα μὲ ἐκπλήττει τόσον, ώστε νὰ μοῦ φαίνεται ἀπίστευτον; Ἐνόμιζον λοιπόν, ὅτι ἔχαθησαν πλέον διὰ παντὸς ἀπὸ τὴν ἀτμόσφαιράν μας τὰ σύννεφα τὰ πυκνά, τὰ δόποια ἀστράπτουν καὶ βροντοῦν καὶ βρέχουν; Αὐτὸς ἐνόμιζον, φαίνεται. Καὶ δὲν εἶχον ἄδικον, ὕστερον ἀπὸ τόσον καιρὸν ἀνεφέλου οὐρανοῦ, ξηρασίας καὶ καύσωνος. Νοά! Εἶχον λησμονήσει, ὅτι ὑπάρχουν νέφη. Καὶ νὰ ἴδω διὰ μιᾶς τὸ πρωὶ τόσον πολλὰ, τόσον μαῦρα, πῶς νὰ μὴ μοῦ φανῇ θαῦμα καὶ πῶς νὰ μὴν ἐκπλαγῶ;

— Μπά! Βρέχει!

Άλλ’ αὐτὴ εἶναι γενικὴ ἀπορία. “Ολοι οἱ ἄνθρωποι κοιτάζουν μὲ ἐκπληξιν τὸν παράδοξον αὐτὸν οὐρανόν. “Εως χθὲς κανεὶς δὲν τὸν ἐπίστευε. Καὶ δῆμος ἴδού τὸ πρωτοβρόχι!

Καὶ τὴν ἐκπληξιν διαδέχεται ἀμιγῆς * ἡ χαρά. Ποῖος δὲν

χαίρει διά τὴν πρώτην αὐτὴν θροχήν ; καὶ τὰ ἄψυχα ἀκόμη συμμερίζονται τὴν ἀγαλλίασιν τῶν ἐμψύχων. Ή γῆ δλη, διψα- σμένη τόσον καιρόν, ἐπερίμενε τὸ οὐράνιον αὐτὸ πότισμα. Εἰ- ναι ὁρμητικόν, ἀφθονον, ἀνάλογον πρὸς τὴν δίψαν της. Καὶ τὸ ροφῆ καὶ τὸ πίνει. ”Ω ! Μὲ πόσον πόθον τὸ πίνει ! Καὶ τὸ χῶμα καὶ ἡ πέτρα καὶ ὁ τοῖχος καὶ τὸ δένδρον καὶ ὁ θάμνος καὶ τὸ χόρτον καὶ δλα πίνουν, δλα σθήνουν τὴν δίψαν των. Καὶ λού- ονται καὶ δροσίζονται καὶ καθαρίζονται καὶ ἀνακουφίζονται.

Μετ' ὀλίγην ὥραν ραγδαίας θροχῆς ἡ δύσις πόλεως μεταβάλλεται. ”Εφύγεν δλος ὁ κονιορτός, ὁ ὅποιος ἐπεκά- θητο κατὰ πυκνὰ στρώματα ἐπάνω εἰς δλα τὰ πράγματα τὰ ἐκτεθειμένα εἰς τὸ ὕπαιθρον. Τὰ φαιὰ δένδρα ἐπλύθησαν καὶ ἐπρασίνισαν. ”Εξωήρευσαν τὰ χρώματα τῶν προσόψεων, ἀπέστιλψαν * δλα τὰ μέταλλα. Καὶ ἔλαιμψαν λευκὰ καὶ κα- θαρὰ τὰ πεζοδρόμια. Καὶ αὐτὴ ἡ ἀτμόσφαιρα ἡ πλήρης κο- νιορτοῦ ἐκαθαρίσθη. Τώρα ἡ πόλις είναι μία χαρά. Δὲν μένει, παρὰ νὰ καθαρισθῇ καὶ ὁ οὐρανὸς καὶ νὰ λάμψῃ πάλιν ὁ ἥλιος. ”Ω ! Θά γίνη καὶ αὐτό !

Καὶ ἵδού μετ' ὀλίγον ἡ θύελλα παρέρχεται καὶ τὰ μαῦρα σύννεφα φεύγουν. ”Απὸ τὴν θροχήν, τὴν ὄχληράν, ὅταν παρα- τείνεται, δὲν ἀπομένει παρὰ ἡ εὔεργεσία της· ἡ καθαριότης δηλαδὴ καὶ δροσερότης, τὴν ὅποιαν μᾶς ἔχαρισε. Καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμη σπουδαιότερον. Τὸ ζωαγόνον πότισμα τῆς γῆς, ἡ ὅποια μὲ αὐτὸ ἀποκτῆται νέας δυνάμεις, διὰ νὰ θρέψῃ τὰ δένδρα της, τὰ φυτά της, τοὺς καρπούς των, τὰ ἄνθη των, τοὺς σπό- ρους των καὶ δι' αὐτῶν τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμη μᾶς ἀφήνει ἡ εὔεργετικὴ αὐτὴ θροχή. Τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτόν της, δηλαδὴ μέγα μέρος τοῦ νεροῦ, τὸ ὅποιον δὲν ἔχει εἰς τὴν θάλασσαν, ἀλλ' ἀπερροφήθη ἀπὸ τὴν γῆν καὶ κατεστάλα- ξεν εἰς τὰ βάθη της καὶ διυλίσθη, διὰ νὰ ἀναδοθῇ πάλιν ἀπὸ τὴν πηγὴν ἡ φρέαρ καὶ νὰ μᾶς ποτίσῃ.

”Α, τί εὔεργετικὸν πρᾶγμα ἡ θροχή ! Τί θὰ ἐγινόμεθα, ἀν δὲν ἔθρεχε ποτέ ; ”Ωραία αὐτὴ ἡ ἔρωτησις ! ”Απλούστατα, δὲν θὰ ὑπῆρχομεν ὑπάρχομεν, διότι θρέχει. Εἰς τοὺς τόπους,

ὅπου δὲν θρέχει ποτέ, ἀνθρωποι δὲν ζοῦν. Ἐκτὸς ἀν ύπαρχη κανεὶς ποταμός, δύοποιος νὰ τρέφεται ἀπὸ θροχάς ἄλλων τόπων μακρινῶν καὶ ἐκάστοτε νὰ πλημμυρίζῃ, ὅπως ὁ Νεῖλος εἰς τὴν Αἴγυπτον.

‘Ο Θεός, θλέπετε, γνωρίζει τόσους τρόπους, διὰ νὰ εὔρεται τὰ πλάσματά του.

Γρηγόριος Σενόπουλος.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΚΟΚΚΟΥ ΣΙΤΟΥ

Ἡ ιστορία ἔνδος κόκκου σίτου διαιρεῖται εἰς τρία μεγάλα κεφάλαια, τὴν σποράν, τὸν θερισμὸν καὶ τὸ ἄλωνισμα.

Ἡ σπορὰ ἔχει κάτι τὸ μελαγχολικὸν καὶ τὸ μυστηριώδες. Οἱ βόρει σύρουν μὲ κατήφειαν τὸ ἄροτρον ἐπὶ τοῦ φαλακροῦ ἀγροῦ· δύο γεωργὸς προτρέπει αὐτοὺς μὲ φωνήν, ἥ δποια ἀντηχεῖ εἰς τὴν ἐρημίαν· αἱ μελανόπτεροι κορῶναι πετοῦν μὲ κρωγμούς καὶ ραμφίζουν τὸ σπαρὲν ἔδαφος· τὰ δένδρα εἶναι ἄφυλλα, δούρανδος θαρρύς· δλα αὐτὰ ἀποτελοῦν εἰκόνα τραγικήν. Μετ' ὀλίγον θὰ πνεύσῃ δο παγερὸς θορρᾶς ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον καὶ ἡ χιῶν θὰ καλύψῃ ὡς ἐπιτάφιος πλάξ τὴν γῆν.

‘Ἄλλ’ δο γεωργὸς τότε, κλεισμένος εἰς τὸν ταπεινὸν οἰκίσκον του μετὰ τῆς οἰκογενείας του, προσατενίζει τὴν παρήγορον πυράν ικαλ μειδιά τὸ μειδιάμα τῆς προσδοκίας καὶ τῆς ἐλπίδος.

Εἰς τὰ σπλάγχνα τῆς γῆς κατέθεσε τὴν τύχην του καὶ τὴν τύχην τῶν οἰκείων του. Οἱ θαμμένοι ἔκεινοι χρυσόχροοι κόκκοι διὰ τῶν δακρύων τοῦ οὐρανοῦ θὰ ἀναστηθοῦν στάχυες ὑπερήφανοι, θαλεροί, μέχρις ὅτου τέλος κύψουν τὰς ξανθὰς κεφαλὰς ὑπὸ τὰ κυρτὰ δρέπανα. Εἶναι φιλόστοργος μήτηρ ἡ γῆ. Ἀποδίδει πολλαπλάσια, δσα ἐμπιστεύονται εἰς τὴν φύλαξιν της. ‘Ο ἀγρότης προσδοκᾷ, δο ἀγρότης ἐλπίζει.

Καὶ ἴδού ἡ χιῶν τήκεται* ὑπὸ τοῦ ἥλιου. Λεπτὴ χλόη καλύπτει τὴν γῆν. Ἡ λευκὴ νύμφη τοῦ ἔαρος, ἡ ἀμυγδαλῆ,

ἀρθοῦται ἀνθοστόλιστος. Αἱ χελιδόνες λαλοῦν εἰς τὸν ἀέρα.

Οἱ πρώην Εηροὶ καὶ γυμνοὶ ἄγροὶ ἀπλοῦνται τώρα σμαράγδινοι καὶ ἡ εύώδης πνοὴ τῆς αὐγῆς, πνέουσα ἐπ’ αὐτούς, τοὺς παρουσιάζει ὡς κυματώδη θάλασσαν. Ὁ ἄγροτης δὲν ἔλπίζει πλέον, δὲν προσδοκᾷ, πιστεύει καὶ ἀνυπομονεῖ.

Ὑπὸ τὴν ἐπίμονον Θέρμην τοῦ ἥλιου ἡ γῆ χάνει κατὰ μικρὸν τὴν ἀμέριμνον αὔτης καλλονήν. Τὰ ἀνωφελῆ ἀνθη μαραίνονται κάτω, γίνονται καρποὶ ἐπὶ τῶν δένδρων, οἱ στάχυες λυγίζονται ξηροὶ καὶ μεστωμένοι.

Χαρμόσυνος ἐκτυλίσσεται * ἀνὰ τοὺς ξανθοὺς ἄγροὺς ἡ δευτέρα φάσις, ἡ δευτέρα σκηνὴ τοῦ ἄγροτικοῦ δράματος, ὁ θερισμός. Λευκόπεπλοι παρθένοι κατὰ στοίχους ἔξερχονται εἰς τοὺς ἄγρούς. Αἱ θερίστριαι γεμίζουν τὴν ἀγκάλην μὲ στάχεις, τοὺς δόποίους δρέπουν μὲ τὰ κοπτερὰ δρέπανα.

Τὰ ζῶα μεταφέρουν εἰς τὸ ἄλωνι τοὺς βαρεῖς θυσάνους * καὶ ὁ ἄγροτης δόδηγῶν αὐτὰ σφυρίζει ἢ τραγουδεῖ ἀπὸ χαράν.

Ἡ τρίτη καὶ τελευταία σκηνὴ εἶναι θορυβώδης καὶ πανηγυρική. Ἰπποι μὲ καλπασμὸν τρέχουν κυκλοτερῶς ἐπάνω εἰς τοὺς στρωμένους στάχεις. Κραυγαὶ παιδίων, φωναὶ ζώων, ἥχοι δργάνων, ἄσματα χορευτῶν τοὺς παροτρύνουν εἰς τὸ ἔργον τῶν.

Ἡ ιστορία ἔνδος κόκκου σίτου δὲν εἶναι τόσον ἀπλῆ, δσον νομίζουν οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων.

Γεώργιος Δροσίνης.

Η ΣΠΟΡΑ

Θάρθουν οἱ μέρες τῆς σπορᾶς, τοῦ ζευγολάτη ἐλπίδα.

Βαρὺ τ’ ἀλέτρι σέρνεται στὸ θαλτωμένο χῶμα·

τὰ βόδια τ’ ἀργοκίνητα ξυπνᾶ ἡ μακριὰ θουκέντρα καὶ ἀνασαλεύουν τὸ ζυγό καὶ ἀχνοφυσοῦν σκυμμένα, στηλώνοντας στὶς αὐλακιές καρτερικά τὰ μάτια, μάτια μεγάλα ὀλόμαυρα, γεμάτα καλοσύνη.

Σταλάζει ἀπὸ τὸ ἀπλόχερο * χρυσὸ καθαροσπόρι καὶ τροχισμένο ἀπὸ τὴν τριβὴν τὸ ὑνὶ ἀσημένιο λάμπει, σκάφιοντας λάκκο στὴ σπορὰ τῇ ζωντανοθαμμένῃ. Σκαλίστρα ἀχόρταγη τῆς γῆς καὶ τῆς σπορᾶς ἀρπάχτρα, τὸ ζευγολάτη ἀκολουθᾶ μαυρόφτερη κουρούνα καὶ ἀπὸ τὰ νέφη κελατδεῖ κρυμμένη ἡ σιταρήθρα, ζητώντας γιὰ τὸν κόπο της ἔνα σπειρὶ σιτάρι.

Μικρὲς οἱ μέρες τοῦ Σποριᾶ * καὶ ἀτέλειωτες οἱ νύχτες τὸν ὅπνο δίνουν πληρωμὴ στὸν κάματο τῆς μέρας. Μόνη ξενύχτρα καίει ἡ φωτιὰ στὸ ταπεινὸ καλύβι· κι ἀπὸ τῆς φωτιᾶς τὸ φωτερὸ πλάνεμα ὁ ζευγολάτης βλέπει ὄνειρο στὸ νιόσπαρτον ἀγρὸ θαριὰ τὰ στάχυα νὰ καρτεροῦν τὸ κοφτερὸ δρεπάνι τῆς θερίστρας.

Γεώργιος Δροσίνης.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

‘Ο Θερισμός.

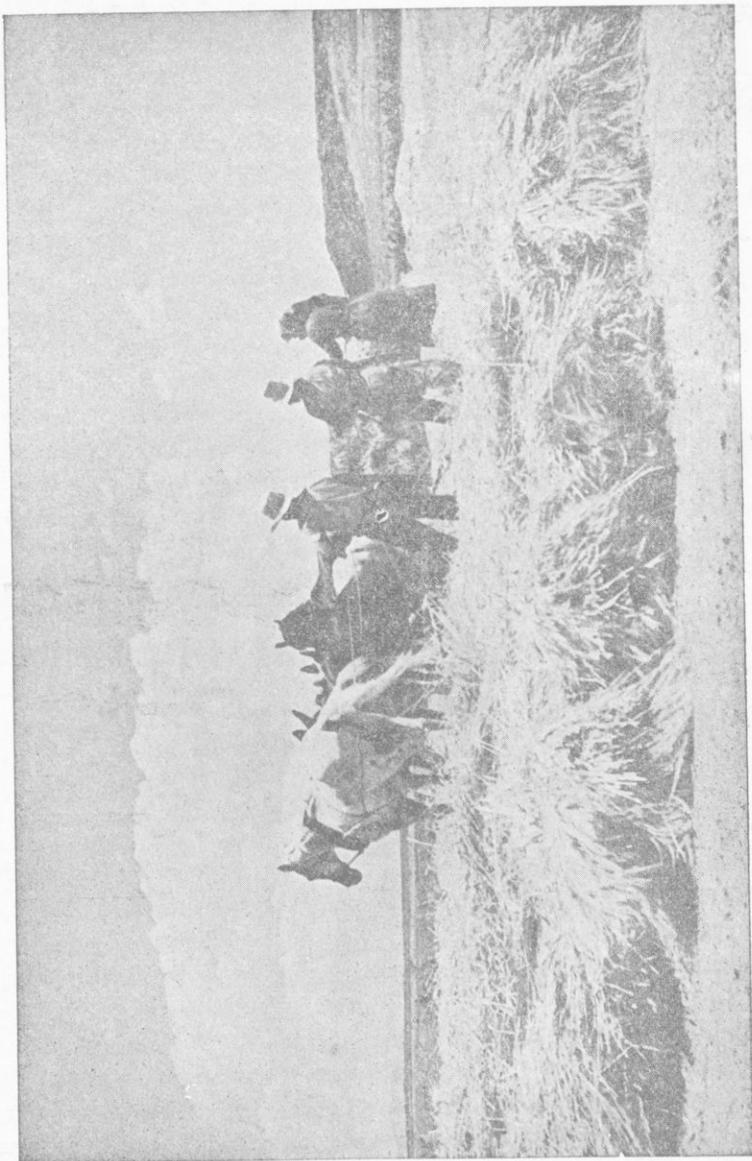
‘Ο θερισμὸς ἐγγίζει εἰς τὸ τέλος του. Θὰ εἶχε δὲ τελειώσει ἥδη πρὸ ἡμερῶν, ὃν δὲν ἦτο πολὺ μεγάλη ἡ ἐφετεινὴ ἐσοδεία τοῦ σίτου.

‘Οι θερισμὸς γίνεται ἀπὸ τὰς γυναικας καὶ τὰ κοράσια ἴδιως, διότι αὐταί, ὡς εὐκινητότεραι καὶ μικρότεραι κατὰ τὸ ἀνάστημα, ἡμποροῦν νὰ ἀποκόπτουν χαμηλότερον τὰ στάχυα.

Εἶναι δὲ ἐν ἀπὸ τὰ ὠραιότερα ἀγροτικὰ θεάματα ὁ θερισμός.

‘Ἀλλ’ ὃν εἶναι εὐάρεστον θέαμα, δὲν εἶναι καὶ εὐάρεστον ἔργον. ‘Ολόκληρον τὴν ἡμέραν περνοῦν αἱ ταλαιπωροὶ θεριστριαι κάτω ἀπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ θερμοῦ ἥλιου. ‘Ο ἴδρως ρέει ποταμῷδὸν ἀπὸ τὰ πρόσωπά των, τὰ ὅποια μαυρίζουν καὶ σκληράίνονται τόσον πολὺ ἀπὸ τὸν ἥλιον, ὡστε γίνονται σχεδὸν ἀγνώριστα μετὰ τὸ τέλος τοῦ θερισμοῦ.

ΑΤΤΩ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΦΥΣΙΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΝ ΑΥΤΗ ΖΩΗΝ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

“Αλώνισμα εἰς τὴν Κρητικὴν.

I φωτογρ. Νελλησ.

Οἱ γυμνοὶ πόδες τῶν θεριστριῶν πατοῦν διαρκῶς ἐπάνω εἰς χῶμα σκληρὸν καὶ εἰς λίθους κοπτερούς καὶ πυρακτωμένους *. Αἱ χεῖρες των παλαίουν πρὸς τοὺς βάτους, ποὺ ὅλαστάνουν μέσα εἰς τὸν σῖτον, καὶ πολλάκις ἀποσύρονται αἰμόφυρτοι * καὶ κατεσχισμέναι. Τέλος δὲ ἡ ὅλη τοῦ σώματος θέσις μὲ τὸ διαρκὲς σκύψιμον φέρει ἀγωνίαν.

Περὶ τὴν μεσημβρίαν γίνεται διακοπὴ τῆς ἔργασίας. Οἱ θερίζοντες συναθροίζονται κάτω ἀπὸ τὴν σκιὰν ἐνὸς δένδρου καὶ τρώγουν τεμάχιον κριθίνου ἀζύμου * ἄρτου. Μετὰ μικρὰν ἀνάπτασιν ἥ καὶ δλίγον ὅπνον ἐπαναλαμβάνουν πάλιν τὸ ἔργον των μέχρι τοῦ λυκόφωτος *.

Ἄργα, πολὺ ἀργά, ἐπανέρχονται εἰς τὸν οἶκον καὶ γευματίζουν σχεδὸν τὴν δεκάτην ὥραν τῆς νυκτός. Ἐλαῖαι, ρεβίθια, κολοκύθιά ὥραστὰ ἥ αὐτοσχέδιον εἶδος τραχανᾶ μὲ σιτάρι τριμένον, μὲ κρεμμύδια καὶ μὲ ἔλαιον, ἀποτελοῦν τὸ συνηθισμένον γεῦμα τῆς ἑσπέρας.

Ἐπειτα θελκτικὸν εἶναι τὸ θέαμα τῆς ἀναλαμπῆς τῶν κλιθάνων *, οἱ δποῖοι καίουν μέχρι τοῦ μεσονυκτίου πλησίον εἰς τὰς θύρας τῶν οἰκιῶν. Αἱ φλόγες των περιβάλλοντων μὲ μίαν ροδαλήν ἀνταύγειαν * τοὺς λευκοὺς τοίχους καὶ ὁσάν μικρογραφικὴν σκηνὴν θεάτρου φωτίζουν τὸ πολυποίκιλον ἐσωτερικὸν τῆς ἀγροτικῆς κατοικίας.

Εἰς τὰ ἀλώνια.

Αἱ ἀληθιναὶ ἔορται τῶν χωρίων ἥμπορεῖ νὰ εἴπῃ κανείς, δτι πανηγυρίζονται εἰς τὰ ἀλώνια. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ ἀλωνίσματος περιμένει νὰ ἀνταμειφθῇ ἐπὶ τέλους ὁ πτωχὸς ἀγρότης διὰ τοὺς κόπους καὶ τὰς ἀνησυχίας ἐνὸς ὀλοκλήρου ἔτους.

Οσοι ἐγεννήθησαν καὶ ἀνετράφησαν εἰς τὰς πόλεις, εύρισκουν ἔτοιμον ἐπάνω εἰς τὴν τράπεζαν τὸ ψωμὶ καὶ μόνον ἀσχολοῦνται πῶς νὰ μεταφέρουν αὐτὸ κατὰ τεμάχια εἰς τὸν στόμαχον. Αὐτοὶ ποτὲ δὲν ἥμποροῦν νὰ φαντασθοῦν, ὅταν κρατοῦν εἰς τὰ δάκτυλα τὸ μικρότατον ἀπὸ τὰ τεμάχια ἐκεῖνα, πόσον περιπετειώδης ὑπῆρξεν ἥ ἴστορία του ἀπὸ τὴν

στιγμήν, πού ἔρριφθη ὡς κόκκος σίτου εἰς τὴν γῆν, ἔως τὴν
ῶραν, πού παρετέθη ἐνώπιον των μὲν μορφὴν ψωμιοῦ.

Τὰ ἀλώνια εἶναι μικραὶ πλατεῖαι στρογγύλαι καὶ ὅμα-
λώταται. Πλησίον καθενὸς ἀλωνιοῦ ὑπάρχει μικρὰ πλεκτὴ
καλύψη, ἡ δποία χρησιμεύει ὡς ἀχυραποθήκη διὰ τὸν χει-
μῶνα. Καθένας δὲ χωρικὸς ἔχει τὸ ἀλώνι καὶ τὴν ἀχυροκα-
λύψην του.

Τὰ δεμάτια τοῦ σίτου ἀπλώνονται ἐπάνω εἰς τὸ ἀλώνι,
ἀφοῦ ἀποκοποῦν τὰ δεσμὰ αὐτῶν. Ἐπειτα εἰς τὴν ἐπιφάνειαν
τοῦ ξανθοχρύσου τούτου κυματώδους πελάγους τῶν σταχύων
ἀρχίζει νὰ ἐπιπλέῃ περιφερικῶς ἡ ροκάνα. Εἶναι δὲ αὕτη
πανάρχαιον ἀλωνιστικὸν ὅργανον ἀποτελούμενον ἀπὸ πλα-
τεῖαν σανίδα, ὅπο τὴν δποίαν καρφώνονται κοπτερά πετρά-
δια, τριακόσια περίπου τὸν ἀριθμὸν. Ἡ σανὶς προσδένεται
μὲν ζυγὸν εἰς ἐν ζεῦγος βοδιῶν. Ὁ ὁδηγὸς ἀναβαίνει ἐπάνω
εἰς αὐτὴν ὡς ἀρχαῖος μαχητής, πάλλων ἀντὶ δόρατος μίαν
δξεῖαν βουκέντραν. Τότε μὲ συνεχῆ περιφοράν τρίβονται οἱ
στάχυες καὶ κατακόπτονται ἀπὸ τοὺς λιθίνους δδόντας, οἱ
δποίοι εύρίσκονται κάτω ἀπὸ τὴν σανίδα.

Εἰς ἄλλα μέρη ὁ σῆτος ἀλωνίζεται μὲ τοὺς ἵππους πολὺ^{ταχύτερον} καὶ καλύτερον χωρίς τὴν ἐλεεινὴν ροκάναν.[·] Απλῶς προσδένονται οἱ ἵπποι κατὰ στοῖχον ἀπὸ χονδρὸν πάσσοαλον, στερεωμένον εἰς τὸ κέντρον τοῦ ἀλωνιοῦ, καὶ τίθεν-
ται εἰς περιφερικὸν δρόμον μὲ τὴν βοήθειαν τῆς μάστιγος.[·] Επίσης τὸ ἀλώνισμα γίνεται εύκολώτατα σήμερον μὲ εἰδι-
κάς ἀλωνιστικάς μηχανάς, αἱ δποίαι κάμνουν θαύματα. Ἄλλ'[·]
εἰς τὰ πολὺ πτωχά χωρία οὔτε μηχαναὶ χρησιμοποιοῦνται
οὔτε καὶ ἵπποι ἀρκετοὶ ὑπάρχουν. Διὰ τοῦτο οἱ χωρικοὶ
ἀναγκάζονται νὰ ταλαιπωροῦν ἐπὶ ἡμέρας πολλάς τὰ δυσ-
τυχισμένα βόδια. [·] Οχι σπανίως μάλιστα προσδένονται εἰς τὴν
ροκάναν καὶ τοὺς ὅνους των. Οὗτοι κλίνουν τὸν τράχηλον
κάτω ἀπὸ τὸ ἀσυνήθιστον βάρος τοῦ ζυγοῦ καὶ ἀνακινοῦν
περιλύπως τὰ μακρὰ ὅτα των.

Τὸ δλον πανόραμα τῶν ἀλωνίων, δται εύρίσκωνται εἰς
ἐνέργειαν, εἶναι θαυμάσιον. [·] Ολος ὁ ἀνθρώπινος καὶ ζωικὸς

πληθυσμὸς τοῦ χωρίου κινεῖται συνηθροισμένος εἰς αὐτά. "Αλλοι δόδηγοῦν τὰς ροκάνας, πολλάκις τέσσαρας καὶ πέντε μαζί. "Αλλοι ἀνακινοῦν τὰ στρώματα τῶν σταχύων, τὰ καλούμενα λιώματα. Παρέκει κάποιος καταγίνεται εἰς μικρὰν ξυλουργικὴν ἔργασίαν καὶ κάτω ἀπὸ τὴν σκιάν πλατάνου ἄλλος παρασκευάζει τὸ λιτὸν πρόγευμα. Τὰ παιδιά παλαίουν καὶ λακτίζονται. Οἱ σκύλοι κοιμῶνται ἢ ξύνονται πλησίον εἰς τὰς ἀχυροκαλύθας. Οἱ μικροὶ μόσχοι περιφέρονται κράζοντες κλαυθμηρῶς τὰς δεμένας εἰς τὸν ζυγὸν μητέρας των, αἱ ὅποιαι στρέφουν τὴν κεφαλὴν καὶ ἀτενίζουν μὲλ λύπην τὰ τέκνα των. Καὶ αἱ ὅρνιθες ἀκόμη, ὃν καὶ συνεχῶς λιθοβολοῦνται, προσπαθοῦν νὰ ἀρπάσουν μερικοὺς κόκκους σίτου κάτω ἀπὸ τὰ πόδια τῶν βοδιῶν, ἐρευνῶσαι μὲ τὸ ράμφος των.

Τὰ πρόσωπα εἶναι εὕθυμα, γέλωτες καὶ ἄσματα ἀκούονται παντοῦ καὶ ἔξυπνα χαριτολογήματα. Συμπληρώνουν δὲ ὅλα αὐτὰ αἱ προτρεπτικαὶ ἢ ὀπειλητικαὶ φωναὶ τῶν γυναικῶν πρὸς τὰ ἀπείθαρχα ἢ κουρασμένα βόδια, τὰ ὅποια φέρουν ὀνόματα, κάποτε μάλιστα πολὺ παράδοξα, ἀπὸ τὸ χρῶμα ἢ ἀπὸ ἄλλο χαρακτηριστικόν.

- Μαυρομάτη, ἔ!
- Μέσα, Ἀσπροχείλη!
- Γρήγορα, Τρυγόνη!
- Α, Λεβέντη, κρῆμα σ' ἔσενα!

Γεώργιος Δροσίνης. [Διασκευὴ Μιχ. Οἰκονόμου.]

« *Αγροτικαὶ ἐπιστολαὶ »

Ο ΘΕΡΟΣ

Μὲ τοῦ καιροῦ τὸ γύρισμα τ' ὄνειρο θ' ἀληθέψῃ :

Στὶς καλαμιές, ἀπόγυρτες ἀπ' τὰ βαριὰ τὰ στάχυα, νεράιδες ἀσπρομάντηλες διαβαίνουν οἱ θερίστρες.

Τ' ἀνάλαφρα ἀσπρομάντηλα, σφιγμένα μὲ τὰ δόντια, φυλαχτικὰ ἀπ' τὸ λιόκαμα τὶς ὅψες ἀποκρύθουν

καὶ δείχνουν τὰ ματόφρυδα, κοράκια μὲς στὸ χιόνι.
Πίσω ἀπ' τὸ διάβα τους στρωτὰ χειρόβολα τὰ στάχυα
χαράζουν στράτη ἀπάτητη στὸν ἥλιο καὶ στ' ἀγέρι.
Γιὰ τὶς θαρύτερες δουλειὲς ἄξια τ' ἀντρίκεια χέρια
στρίθουν κλωνάρια τῆς μουριᾶς καὶ ζώνουν τὰ δεμάτια.

Τ' ἄλλο γ χαμοδένοντας στὸ χέρσωμα νὰ θόσκη,
πάει τὸ κοπέλι γιὰ νερὸ μὲ δυὸ φλασκιὰ * στὰ χέρια.
Καὶ ἡ μάνα, ἀποκοιμίζοντας στ' ἀπόσκιο * τὸ παιδί της,
στρώνει στεγνό, ἀμαγείρευτο τῆς ἀργατιᾶς τὸ δεῖπνο,
μὲ πρώιμο κριθαρίτικο ψωμί, ποὺ δὲ χορταίνει.

Τεώργιος Δροσίνης.

ΣΤ' ΑΛΩΝΙΑ

Στ' ἀλώνια, καλοσάρωτα καὶ ξεχορταριασμένα,
θὰ ξαπλωθοῦν οἱ θημωνιές, ξανθόμαλλες πλεξίδες.
Τὰ στάχυα τρίθει καὶ μασᾶ περνώντας ἡ ροκάνα,
πλατάνι τὸ σαγόνι της, τὰ δόντια τῆς στουρνάρια *.
Τὰ θόδια σέρνουν τὸ θεριὸ ζευγαρωτὰ δεμένα
καὶ δαμασμένο τὸ πατᾶ, τὰ θόδια κυθερνώντας,
ῶραία ἀρματοδρόμισσα λαμπαδωτὴ στημένη·
στὰ χεῖλη της ὁ σάλαγος γλυκόφωνο τραγούδι,
στὰ χέρια της ἀπόνετο κωλάμι εἰν' ἡ θουκέντρα.
Οὐ νοικοκύρης τοῦ ἀλωνιοῦ, μὲ τὸ κρασὶ στὸ γόνα,
κερνᾶ τοὺς ξένους, ποὺ περνοῦν καὶ κράζει τοὺς γειτόνους
κι ἔνας λυράρης, παίζοντας τυφλὸς τυφλὰ τὴ λύρα,
μοιράζει εύχες γιὰ τὴ σοδειά, κάθε φορὰ ποὺ πίνει.
Κι ἀρχίζει τὸ ξανέμισμα τὶς νύχτες μὲ τ' ἀπόγειο·
σύννεφο ἀπ' τὰ ξυλόφτυαρα, στὰ οὐράνια ἀναπετώντας,
τ' ἄχυρο φεύγει ἀνάλαφρο καὶ τὸ σιτάρι πέφτει.

γύρω στὸ φῶς τῶν φαναριῶν, χρυσὴ ψιχάλα ἀπ' τ' ἄστρα.
 Σωρὸς σιτάρι ὃν καρτερῆ τοῦ μετρητῆ τὰ χέρια,
 πρὶν ἀπ' τὰ χέρια τὸ μετροῦν τὰ πόδια καὶ τὰ μάτια·
 φτερὸ τοῦ νιοῦ τὸ πήδημα, σοφὴ ἡ ματιά τοῦ γέρου.
 Ἀθρεχτη κι ἄκαγη * ἡ σοδειά σηκώνεται ἀπ' τ' ἄλωνι,
 λίθας δὲν τὴν καψάλισε κι ἡ μπόρα δὲν τὴν πῆρε·
 χρονιάρα τροφοδότισσα γεμίζει τὶς κουθέλες *.

Γεώργιος Δροσίνης.

ΤΟ ΨΩΜΙ

Καλόδεχτο τὸ φόρτωμα, ποὺ θάρθη ἀπὸ τὸ μύλο,
 πρωτόστατο, πρωτάλεστο, πρώτη χαρὰ τῆς σκάφης.
 Ζυμώνουν τ' ἀνασκουμπωτὰ τῆς πρωτονύφης χέρια
 καὶ πλάθουν τὰ πρωτόπλαστα ψωμιά μὲ τὶς παλάμες
 μὲς στὴν καλοπελέκητη πινακωτή *, προϊκό της.
 Τὸ φούρνο καίει τεχνίτισσα στὸ φούρνο ἡ γριὰ κυρούλα,
 ξανανιωμένη, ἀφήνοντας τὴ συντροφιὰ τῆς ρόκας.

ὭΩ βραδινὸ συμμάζεμα στὸ σπιτικὸ κατώφλι,
 καρτέρεμα ἀνυπόμονο τοῦ πυρωμένου φούρνου!
 Κι ὁ μέθυσμα ἀπ' τὴ μυρωδιὰ πρώτου ψωμιοῦ, ποὺ ἀχνίζει
 κομμένο ἀπὸ τὸ γέροντα παπποὺ χωρὶς μαχαίρι
 καὶ μοιρασμένο στὰ παιδιά, στὶς νύφες καὶ στ' ἀγγόνια.
 Καὶ σύ, θυσία τῶν ταπεινῶν στὴ θεία τὴν καλοσύνη,
 σημαδεμένο ἀνάμεσα μὲ τοῦ σταυροῦ τὴ βούλα,
 καλοπλασμένο πρόσφορο, τῆς ἐκκλησιᾶς μεράδι *,
 ποὺ θὰ κοπῆς τὴν Κυριακὴ μὲς στ' ἀργυρὸ ἀρτοφόρι
 καὶ στ' ἀγιο δισκοπότηρο μὲ τὸ κρασὶ θὰ σμίξῃς!

Γεώργιος Δροσίνης.

Η ΠΕΣΤΡΟΦΑ

‘Η πέστροφα είναι τὸ εὔμορφότερον καὶ ἀφθονώτερον ψάρι τῶν εύρυτανικῶν ποταμῶν. Τὸ δῆνομά της τὸ χρεωστεῖ εἰς τὸ κυριώτερον χάρισμά της. Είναι τὸ μόνον ψάρι, τὸ δόποιον ἀνηφορίζει τὰ ποτάμια (ἐπιστρέφει, πέστροφα).

Τὸ πρᾶγμα δὲν είναι δλίγον παράξενον. Τὰ εύρυτανικὰ ποτάμια, Ἰδίως τὰ τῶν Ἀγράφων, ἔχουν συχνοὺς καταρράκτας μεγάλου ὑψους. Πῶς λοιπὸν τούς ἀναβαίνει ἡ πέστροφα ; Ἰδού ἡ τέχνη της : ἅμα φθάσῃ εἰς τὸν ποῦντον, δηλαδὴ τὸ κάτω μέρος τοῦ καταρράκτου, δαγκώνει τὴν οὐράν της, κουλουριάζεται καὶ ἐκσφενδονίζεται πρὸς τὰ ἐπάνω.

Τὸ ψάρευμα τῆς πέστροφας είναι τὸ προσφιλέστερον εύρυτανικὸν κυνήγιον. ‘Ο Ἀσπροπόταμος * καὶ οἱ παραπόταμοὶ του είναι γεμάτοι ἀπὸ τὸ ψάρι αὐτό, τὸ νοστιμώτατον ὃχι μόνον τῶν ψαριῶν τῶν γλυκῶν νερῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν θαλασσινῶν. Τὸ κυνήγιόν της είναι πολύτροπον. Ἰδίως τὴν κυνηγοῦν μὲν δυναμίτιδα καὶ πυροφάνια. Ἀνάβουν τὴν νύκτα οἱ κυνηγοὶ ξηρὰ ἔύλα καὶ μὲ αὐτὰ εἰς τὰς χεῖρας καταβαίνουν εἰς τὰς ὅχθας τοῦ ποταμοῦ. Τὰ ψάρια ζαλίζονται εἰς τὸ πολὺ φῶς καὶ χοροπηδοῦν. Τότε βουτοῦν οἱ κυνηγοὶ καὶ τὰ φονεύουν μὲν μαχαίρια. Είναι ποῦντοι, εἰς τοὺς δόποιους ἥμποροῦν νὰ συλλάθουν δέκα καὶ εἴκοσιν δικάδας ψαριῶν.

‘Αλλὰ ὑπάρχει καὶ ἄλλος τρόπος κυνηγίου, καταστρεπτικώτερος καὶ τῆς δυναμίτιδος ἀκόμη. Ἀποστάζουν χυμὸν χλωρῶν καρυδοφλοιῶν ἥ γάλα τσίδας (ἐνὸς κιτρίνου δηλητηριώδους ἄνθους). Καὶ είναι τόσον δηλητηριώδη καὶ τὰ δύο αὐτά, ὥστε ἀμέσως νὰ γεμίζῃ ἥ ἐπιφάνεια τῶν ποταμῶν ἀπὸ νεκρὰ ψάρια. Τὸ εἶδος αὐτὸ τοῦ κυνηγίου λέγεται σπλόισμα καὶ είναι εἰς μεγάλην χρῆσιν εἰς δλα τὰ χωρία τῶν Ἀγράφων. Εἰς αὐτὸ δέοειται καὶ ἡ ἐλάσττωσις τῆς πέστροφας κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη.

Μέγα μέρος τῆς καταστροφῆς δέοειται καὶ εἰς τὴν ὄλοτομίαν. ‘Η ξυλεία, ἥ δόποια ρίπτεται εἰς τὰ ποτάμια, διὰ νὰ

μεταφερθῆ δι' αὐτῶν εἰς τὴν θάλασσαν, φοβίζει καὶ παρασύρει κατὰ κοπάδια τὰ ψάρια πρὸς τὰς ἐκθολὰς τοῦ Ἀσπροπόταμου, δῆποι τὰ θανατώνουν τὰ ἀλμυρὰ νερά.

Μεγάλην ἔπισης καταστροφὴν κάμνουν εἰς τὴν πέστροφαν αἱ πλημμύραι, αἱ δποῖαι μετὰ τὴν ύλοτομίαν τῶν δασῶν εἶναι πολὺ συχναί. Ἡ πλημμύρα σκοτώνει τὴν πέστροφαν, τὴν πνίγει, τὴν θάπτει ὑπὸ τὴν ἄμμον καὶ τὰ χαλίκια. "Οση σῷζεται, ἀποσύρεται ἀπὸ τὰ θολὰ νερά πρὸς τὰς ὅχθας, διὰ νὰ βοσκήσῃ καὶ ἔκει, δπως εἶναι ζαλισμένη, τὴν ἀναμένει ὁ διὰ μαχαίρας τοῦ κυνηγοῦ θάνατος.

Ἡ ἀτυχῆς πέστροφα, διὰ νὰ σώσῃ τὰ αὐγά της, ἀποσύρεται τὸν Μάρτιον ἀπὸ τὴν ὄρμητικὴν κοίτην τῶν ποταμῶν εἰς τὰ ρηχὰ καὶ στάσιμα παρακλάδια ἐκεῖ εύρισκει καὶ ζέστην εύνοϊκὴν διὰ τὰ αὐγά της. Πολλάκις ὅμως οἱ ἀμόρφωτοι κυνηγοὶ τὴν καταδιώκουν καὶ ἔκει, καθ' ἥν ἐποχὴν αὐτὴν φροντίζει νὰ πολλαπλασιάσῃ τὸ εἶδος της καὶ νὰ αὐξήσῃ τὴν τροφὴν τῶν ὀρεινῶν Εύρυτάνων.

Στέφανος Γρανίτσας.

«Τὰ ἄγρα καὶ τὰ ἡμερα·
τοῦ βουνοῦ καὶ τοῦ λόγγου»

Ο ΓΡΙΠΟΣ

"Εγια μόλα, ξγια λέσα!
"Ολοι πιάστε μὲ καρδιά,
ξχει ὁ γρίπος ψάρια μέσα,
νὰ γεμίσῃ ἥ ἀμμουδιά.

Καίει ὁ ἥλιος τὸ κεφάλι,
τρώει ἥ ἄρμη τὸ κορμί·
σὰν κι ἐμᾶς στὸν κόσμον ἄλλοι
δὲν κερδίζουν τὸ ψωμί.

Μὲ θροχόχιονο, μ' ἀγέρα,
δίχως ὑπνο καὶ φαῖ,
στὰ σκοινιά μας νύχτα μέρα
τὴν περνοῦμε τῇ ζωή.

"Εγια μόλα! Πάρτε δίχτυ!
Πιάστε σάκο καὶ γιαλό!
"Αχ, θοριὰ θαλασσοπνίχτη,
δὲ μᾶς θγῆκες σὲ καλό.

Πᾶνε οἱ κόποι μας τοῦ κάκου.
Μὲ τὴ λύσσα τοῦ θοριᾶ
σχίστηκε ἡ κορφὴ τοῦ σάκου
καὶ μᾶς ἔφυγε ἡ ψαριά *.

"Εγια μόλα, ἔγια λέσα!
Μὲ καινούργια προκοπὴ
τὰ σκοινιά στὴ βάρκα μέσα
καὶ τὰ χέρια στὸ κουπί.

Μὴ δειλιάτε, παλικάρια!
Νάναι δὲ γρίπος μας καλά,
κι ἀν χαθῆκαν λίγα ψάρια,
θάρθουν ἄλλα πιὸ πολλά.

Τεώργιος Δροσίνης.

ΤΟ ΖΑΡΚΑΔΙ

"Υποθέτω, δτι εἶναι ἀπὸ τὰ συγκινητικώτερα ποιήματα τῆς μητρικῆς στοργῆς δὲ θάνατος μιᾶς ζαρκάδας, δπως τὴν διηγοῦνται πολλοὶ κυνηγοί. Εἶχον παγάνα * παρὰ τὸν Ἀχελῶδον * ἀγριογούρουνα. Ἀπροόπτως δύμας ἐνεφανίσθη μία ζαρκάδα μὲ τὸ παιδί της. Οἱ κυνηγοὶ ἐπυροβόλησαν τὴν ζαρκάδα, ἡ δποία προηγεῖτο ὀλίγα θήματα, ἀλλ ἀπέτυχον. Ἀμέ-

σως μετ' αὐτὴν ἥρχετο τὸ μικρόν της, τὸ ὄποιον ἐπυροβόλησαν καὶ ἐλάσθωσαν. Ἐκεῖνο ἐθέλαζε καὶ ή ἀτυχῆς μητέρα του, ἡ δύοια ἦτο ἐκτὸς θολῆς πλέον, ἔγύριζε θελάζουσα καὶ αὐτή, διὰ νὰ ἴδῃ τὴν τύχην τοῦ μικροῦ της. Οἱ κυνηγοὶ τὴν ἐπυροβόλησαν, ἀλλ' ἡ κακή της τύχη δὲν ἥθέλησε νὰ τελείωσῃ τὸ θάσανόν της. Ἀντὶ νὰ τὴν σκοτώσουν, τὴν ἐπλήγωσαν εἰς τὰ πόδια. Ὅταν τὴν μετέφεραν εἰς τὴν ἀκροποταμιάν, ἡ ζαρκάδα ἔπεσεν ἐπάνω εἰς τὸ παιδί της καὶ ἔκαμνεν ὅσὰν ἄνθρωπος.

Καὶ οἱ κυνηγοὶ ἐνθυμοῦνται ἀκόμη μὲ συγκίνησιν τὸ δρᾶμα αὐτό. Ἐννοεῖται ὅμως, ὅτι τοῦτο δὲν τοὺς ἐμποδίζει νὰ κυνηγοῦν τὰ ζαρκάδια συστηματικῶς. Διότι τὰ ζῷα αὐτά, ὡς ἀπονήρευτα, ἀγνοοῦν δλότελα νὰ προφυλάσσωνται καὶ πρὸ παντὸς συχνάζουν εἰς μέρη καλοπάτητα.

Ἡμερεύουν εὔκολώτατα καὶ εἶναι πολὺ ἀθῷα, σχεδὸν μέχρις ἥλιθιότητος. Ἐχουν ἐν θάδισμα ἡ μᾶλλον ἐν πήδημα ρυθμικόν, μαθηματικῶς ὑπολογισμένον ἀπὸ τοὺς κυνηγούς, διὰ νὰ τὰ τουφεκίζουν ἐπιτυχῶς. Τὸ ζαρκάδι εἶναι ζῷον τῆς ταχύτητος καὶ τὰ δημοτικὰ τραγούδια δανείζονται ἀπ' αὐτὸν εἰκόνας γρηγοράδας καὶ εὐκινησίας.

Ποιός εἶν' ἄξιος καὶ γλήγορος
νὰ τρέξῃ σὰ ζαρκάδι,
τριῶν μερῶν περπάτημα
τρεῖς δρες νὰ τὸ κάμη ; . . .

Τὸ φθινόπωρον ἀρχίζουν νὰ ἀλλάζουν χρῶμα καὶ μέχρι τῆς ἀνοιξεως γίνονται κατακάστανα. Ἄμα ὅμως ἀνοιξιάσῃ, ἀρχίζουν καὶ παίρνουν τὸ καφεκόκκινον χρῶμα των καί, ὅσον προχωρεῖ ἡ θερινὴ ἐποχὴ καὶ τρέφονται, τόσον περισσότερον κοκκινίζουν. Ἡ οὐρά των μ' ὅλα ταῦτα καὶ τὸ κάτωθεν μέρος εἶναι ἀσπρα, ἔξ οὖτις καὶ ἡ λαϊκὴ εὐχὴ « ν' ἀσπρίση νὰ γεράσῃ σὰν τοῦ ζαρκαδιοῦ τὴν οὐρά ».

Τὰ καταδιώκουν μανιωδῶς οἱ λύκοι, ἀνακαλύψαντες φαίνεται, ὅτι ἔχουν νόστιμον κρέας. Ἀλλ' αὐτὰ φεύγουν ώς

ἀστραπή· καὶ μόνον ἀν πιασθοῦν τὰ εὔμορφα ξύλα τῆς κεφαλῆς των ἀπὸ τίποτε κλαδιά, κατορθώνουν καὶ τὰ συλλαμβάνουν οἱ λύκοι. Ἀλλ ὅτε πέντε ἄνθρωποι δὲν ἡμποροῦν νὰ κρατήσουν ἔνα ζαρκάδι.

Πολλὰ ζαρκάδια ὅμως σιγυρίζουν ἔνα λύκον καὶ λέγεται, δτι εὐρῆκαν λύκους νεκρούς μὲ ἵχνη κτυπημάτων ἀπὸ κέρατα ζαρκαδιῶν.

Στέφανος Γρανίτσας.

«Τὰ ἄγρια καὶ τὰ ἥμερα·
τοῦ βουνοῦ καὶ τοῦ λόγγου»

ΤΟ KOYNABI

Ἐνῶ ἔχει μαλακώτερον δέρμα, τόσον ὡστε νὰ τυλίγῃ τοὺς λαιμοὺς τῶν κυριῶν καὶ ἐνῶ ζῆι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὲ μέλι, ἔχει μὲ δλα ταῦτα τὴν σκληροτέραν ψυχήν. Ἐὰν πιασθῇ εἰς δόκανον, θὰ γυρίσῃ καὶ θὰ κόψῃ μὲ τὸ στόμα του τὸ πόδι του, πρᾶγμα τὸ ὅποιον οὕτε ἡ ἀλεπού οὕτε ὁ λύκος ἔχουν τὴν ὡμότητα * νὰ ἐπιχειρήσουν.

Δύσκολον λοιπὸν πρᾶγμα νὰ εὑρεθῇ εἰς δόκανον κουνάβι, διότι ἀν πιασθῇ, θὰ κόψῃ τὸ πόδι του. Ἐξ ἄλλου δὲ δὲν εἶναι καὶ ἔξυπνον, δσον ἡ ἀλεπού, ὡστε νὰ μεταχειρίζεται τὰ τεχνάσματά της, τὰ ὅποια μολοντοῦτο κάποτε τὴν χαντακώνουν.

Αὔτῃ, λόγου χάριν, ὡς λίαν πονηρά, γνωρίζει τὴν μέθοδον τοῦ δοκάνου καὶ δταν εἰσέρχεται εἰς ἀμπέλια ἢ πλησιάζῃ δρνιθῶνας, ἐνώνει τὰ πόδια της, ὡστε νὰ τὰ κάμνῃ ἔνα, πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ μὴ ἀπλώνεται εἰς εύρυν χῶρον καὶ πατήσῃ κανένα δόκανον. Ἀλλά, ὅπως περιπατεῖ ἢ μᾶλλον ὅπως πηδᾷ μὲ τὰ τέσσαρα μαζί, συμβαίνει νὰ πέσῃ ἐπάνω εἰς δόκανον καὶ τότε πιάνεται καὶ μὲ τὰ τέσσαρα. Ἐντεῦθεν ἡ παροιμία: «ἡ πονηρὴ ἀλεπού πιάνεται καὶ ἀπὸ τὰ τέσσαρα». Τὸ κουνάβι, μὴ ἐπαγγελλόμενον εύφυϊαν, περιπατεῖ καὶ μὲ τὰ τέσσαρα πόδια του ἀνοικτά, πιάνεται ἐπομένως ἀπὸ τὸ ἔνα. Γυρίζει τότε καὶ τρώγει τὸ συλληφθὲν πόδι του καὶ ἀφήνει ὑγείαν εἰς τὸ δόκανον καὶ εἰς κανὲν ὑπόλειμμα τοῦ ποδιοῦ του.

Οι κουναθοκυνηγοί λοιπὸν παρητήθησαν πρὸ πολλοῦ τῆς διὰ δοκάνου μεθόδου καὶ κυνηγοῦν τὸ κουνάχι ὡς ἔξῆς: 'Εὰν εἶναι χειμών, ἀκολουθοῦν τὰ ἵχνη του ἐπάνω εἰς τὰ χιόνια καὶ τοιουτοτρόπως εύρισκουν τὴν φωλεάν του, ἢ διοία θὰ εἶναι εἰς τὴν κουφάλαν κανενὸς δένδρου ἢ εἰς κανὲν σπήλαιον. Οἱ κυνηγοί, γνωρίζοντες ὅτι πάντοτε ἡ φωλεὰ τῶν κουναθιῶν ἔχει δύο ἔξόδους, τοποθετοῦν εἰς τὸ στόμιον τῆς μᾶς ἔξόδου σάκον ἀνοικτὸν πρὸς τὰ χείλη τοῦ στομίου καὶ κατόπιν πηγαίνουν ἀπὸ τὴν ἀλλην ὁπῆν καὶ τὴν καπνίζουν μὲν ἀναμμένα πανιά. 'Εκεῖνο πηδᾷ νὰ φύγῃ καὶ πίπτει μέσα εἰς τὸ σακί. 'Επειδὴ δέ, ὅπως εἶπον, δὲν εἶναι πολὺ ἔξυπνον, παρασύρεται πολλάκις εἰς τὰ τεχνάσματα τῶν κυνηγῶν, τὸ προχειρότερον τῶν ὁπίων εἶναι ἡ τοποθέτησις κρέατος εἰς μέρη ἐπικίνδυνα διὰ τὴν ἀσφάλειάν του. Δὲν εἶναι καθόλου φιλύποπτον, ὅπως ἡ ἀλεπού, ἢ διοία, ὅταν ἐμωρίσθη κάποτε τοιαύτην ἑτοιμασίαν εἰς μέρος ὑποπτον, ἐλοιδορόμησε καὶ εἴπεν:

— "Ωχ ἀδερφέ, πρέπει νὰ μοῦ θάλετε καὶ κρασί... Γεῦμα δίχως κρασὶ δὲν κάμνει ἡ ἀλεπού.

Τὸ κουνάχι, ὅπως καὶ ἡ ἀλεπού, μαδᾶς μέχρις ἀπογυμνώσεως τὴν ἄνοιξιν. Εἰς αὐτὴν δὲ τὴν ἐποχὴν ἀποκουτιαίνεται, ὥστε νὰ ἡμποροῦν νὰ τὸ πιάσουν καὶ τὰ μικρὰ παιδιά.

Λέγει ὁ μῦθος, ὅτι ἐν κουνάχι παρεπονεῖτο εἰς τὴν ἀλεποὺν κατὰ τοῦ Θεοῦ, διότι νερουλιάζει τόσον τὰ μυαλά των τὴν ἄνοιξιν. Ἡ ἀλεπού μὲ τὴν πανσοφίαν της συνέστησεν εἰς τὸ κουνάχι νὰ εὐλογῇ τὸν "Υψιστὸν, διότι κατὰ τὴν ἄνοιξιν δὲν τοὺς παίρνει μόνον τὰ μυαλά, ἀλλὰ καὶ τὸ τρίχωμά των. Ἔπομένως ἀπαλλάσσονται ἀπὸ τὰ μαρτύρια τοῦ κυνηγίου, διότι δὲν ἔχουν καμμίαν ἀξίαν, ὅταν εἶναι μαδημένον τὸ δέρμα των.

— Μπά! Εἶπε τὸ κουνάχι, γιὰ τὰ μαλλιά μᾶς κυνηγοῦν;

— "Αμ, γιατί σὲ κυνηγοῦν, θαρρεῖς; τοῦ ἀπήντησεν ἡ ἀλεπού. Γιὰ νὰ σὲ θγάλουν δήμαρχον;

Στέφανος Γρανίτσας.

«Τὰ ἄγρια καὶ τὰ ἥμερα·
τοῦ βουνοῦ καὶ τοῦ λόγγου»

Ο ΤΡΥΠΟΦΡΑΚΤΗΣ

”Εχει καὶ ἔνα ἔκπτωτον * βασιλέα δὲ λόγγος *. Ὄνομά-
ζεται τρυποφράχτης. ”Εχετε ἵδει τὸ πτερωτὸν αὐτὸψίχουλον;
”Υποθέτω, δτὶ δὲν θὰ τὸ εἰδατε, διότι ἀκολουθεῖ τὸ ἀξίωμα
τῶν σοφῶν μετριοτήτων, αἱ δποῖαι προτιμοῦν νὰ ἀκούωνται,
παρὰ νὰ φαίνωνται. Δὲν ἀκούεται, παρὰ μόνον ὅταν τὰ βάτα*
καὶ ἡ ἀγράμπελη * σκεπάσουν πλέον τὴν φράκτην, ἐκ τῆς
δποῖας τὰ βάθη τραγουδεῖ, θορυβεῖ μέχρι τρίτου οὐρανοῦ.
Αὐτὸς λοιπὸν ὁ μικρὸς κατάδικος τῆς φράκτης ἀνῆλθε κάποτε
εἰς τὸν θρόνον τῶν πουλιῶν ὡς ἔξῆς:

”Οταν δὲ πτερωτὸς κόσμος ἀπεφάσισε διὰ πρώτην φορὰν
νὰ συγκροτηθῇ εἰς πολιτείαν, δὲ τρυποφράκτης, δὲ σπουδαῖος
ρήτωρ τῆς πρώτης ἐκείνης ἔθνοσυνελεύσεως (μόνον τὴν
νύκτα κλείει τὸ στόμα του), ἥξισε νὰ γίνῃ αὐτὸς βασιλεὺς
τοῦ κράτους τῶν πουλιῶν. Τὸ πρᾶγμα ἐπροκάλεσε πολὺν θό-
ρυβον, διότι ἥτο πολὺ μικρὸς τὸ δέμας *, τόσον μικρός, ὥστε
εἰς μερικὰ μέρη δνομάζεται καὶ τρυποκάρυδον. Ἐπὶ τέλους
δμως κατώρθωσε νὰ τὸν δεχθοῦν τὰ ἄλλα πουλιὰ ὡς τὸν
γενναιότερον ἄνδρα μεταξὺ τῶν συγχρόνων του. ”Ενα πρωὶ¹
ἔγινεν ἡ στέψις καὶ ὁ θρόνος τῶν πτηνῶν ἤστραψεν ἀπὸ με-
γαλείον γενναιότητος.

”Ἐάν ἐστάθη πολὺν ἡ δλίγον καιρὸν εἰς τὸν θρόνον καὶ
πῶς ἔκυθέρνησεν, ἡ παράδοσις δὲν ἀναφέρει τίποτε. Τὸ μό-
νον γνωστὸν κεφάλαιον τῆς ἴστορίας του μετὰ τὴν ἀναγόρευ-
σίν του εἶναι ἡ ἐκθρόνισίς του, ἡ δποία ἔγινεν ὡς ἀκολούθως:

Μίαν ἡμέραν αἱ ἀρχαὶ εἰδοποιήθησαν, δτὶ εἰς τὰ σύνορα
τοῦ βασιλείου ἐνεφανίσθη ἐν πελώριον πτηνόν. Ἡτο ἀετός,
ἄγνωστος μέχρις ἐκείνης τῆς στιγμῆς εἰς τοὺς ὑπηκόους τοῦ
τρυποφράκτη, οἱ δποῖοι φαίνεται, δτὶ δὲν ἦσαν καὶ πολὺ με-
γαλοσωμότεροι τοῦ βασιλέως των. Διὰ τοῦτο, λέγει ὁ μῦθος,
δ ἀετὸς ἐπροξένησεν εἰς τοὺς ἰδόντας αὐτὸν μεγάλην τρομά-
ραν. ”Εσπευσαν εἰς τὴν πρωτεύουσαν καὶ παρουσιάσθησαν
εἰς τὸν βασιλέα των. Ἀλλὰ δὲν κατώρθωντο νὰ παραστή-

σουν, ποίου μεγέθους ήτο ο ἐμφανισθεὶς ἔχθρός. Ὁ τρυποφράκτης, ἔξω φρενῶν διὰ τὴν δειλίαν τῶν ύπηκόων του, τοὺς ἐπέπληξε, διότι ἐνέσπειραν τὸν πανικόν. Ἐνεφανίσθη δὲ πρὸς καθησύχασιν τοῦ λαοῦ του καὶ τὸν ἐνεψύχωσε:

— Μή φοβεῖσθε! Ἐδῶ εἶμαι ἐγώ· κι ὅποιος εἶναι μεγαλύτερος ἀπὸ μένα, ἄς κοπιάσῃ...

— Τί λές, θασιλιά; τοῦ εἴπαν τὰ πουλιά, ποὺ εἶδαν τὸν ἀετόν. Ξέρεις πόσο μεγάλος εἶναι;

‘Ο τρυποφράκτης ἐτέντωσεν δλίγον τὴν δεξιάν του πτέρυγα καὶ ἥρωτησεν:

— Εἶναι τόσος;

— Τί λές, θασιλιά! Εἶναι μεγάλος! Ἐφώναξαν ἀπὸ κάτω τὰ πουλιά.

‘Ο τρυποφράκτης ἐτέντωσε περισσότερον τὴν δεξιάν του πτέρυγα καὶ ἥρωτησε πάλιν περιφρονητικῶς:

— Μήπως εἶναι τόσος;

— Εἶναι μεγάλος, θασιλιά, εἶναι πολὺ μεγάλος, πολὺ, πολὺ μεγάλος.

‘Ο τρυποφράκτης ἀπεφάσισε ν' ἀνοίξῃ δλόκληρον τὴν μίαν πτέρυγά του καὶ νὰ ἐρωτήσῃ καὶ πάλιν:

— Ἐχει γοῦστο νὰ μοῦ πῆτε, δτι εἶναι καὶ τόσος!

‘Αλλ’ ἔξαφνα μία σκιὰ ὁσάν σύννεφον ἐπέρασεν ἐμπρός του.

— Νάτος, θασιλιά! αὐτὸς εἶναι! Ἐφώναξαν τὰ πουλιά τρομαγμένα.

— Αὐτὸς εἶναι; Ἡρώτησεν ὁ τρυποφράκτης κοιτάζων κάτω τὴν σκιὰν τοῦ ἀετοῦ.

— Τώρα θὰ πηδήσῃ ἐπάνω του ὁ θασιλιάς μας! Εἴπαν τὰ πουλιά, τὰ ὅποια ἐγνώριζον, δτι ὁ θασιλεύς των δὲν ἔδέχετο κανένα ώς μεγαλύτερον παλικαράν ὅπὸ τὸν ἐσυτόν του. Αὔτος ἔξηκολούθει νὰ κοιτάζῃ ἔξαγριωμένος τὴν σκιὰν τοῦ ἀετοῦ.

— Ξέρετε καλά, πώς εἶναι αὐτός;

— Αἴτος, αὐτός, θασιλιά μας, ἀπῆντησαν τὰ πουλιά.

‘Ο τρυποφράκτης ὤρμησεν ἀπὸ τὸν θρόνον του πρὸς τὰ κάτω.

— Τί μεγάλη σφαγὴ ἔχει νὰ γίνῃ σήμερα, εἴπαν τὰ πουλιά. “Ἄς θάλη ὁ Θεός τὸ χέρι του!”

Μερικά ἔτρεξαν νά τὸν βοηθήσουν.” Αλλα πάλιν ὑπέθεσαν, δτι ὁ βασιλεὺς των ἐπῆρε τὴν σκιάν ώς ἀετόν, καὶ τοῦ ἐφώναξαν:

— “Οχι κατ’ αὐτοῦ, βασιλιά... Αὐτὸς εἶναι δ ἵσκιος του. Ο ἀετός εἶναι ἐπάνω...

— Μὴ μὲ κρατᾶτε, παιδιά! Ἐφώναξεν δ τρυποφράκτης.

Ἐν τῷ μεταξύ ἔφθασε πλησίον εἰς τὴν φράκτην τοῦ κάμπου.

— Ἐδῶ εἶναι ἀκόμα; ἡρώτησεν.

— Ἐδῶ, νάτος... στριφογυρίζει ἀπὸ πάνω μας!

— Αἴ! τότε φράκτη σας καὶ φράκτη μου κι ὅποιος γλιτώσῃ!...

Καὶ ἔχώθη εἰς τὰ βάθη τῆς φράκτης, ἡ ὅποια ἔκτοτε εἶναι τὸ παλάτι του.

Αναθαίνει καὶ καταθαίνει μεταξύ τῶν ἀγραμπελῶν καὶ τῶν βάτων, ἀσώπαστος εἰς λάλημα, τὸ ὅποιον ἔχει τοιοῦτον τόνον θυμοῦ, ὥστε νομίζετε, δτι εὑρίσκεται διαρκῶς εἰς φιλονικίαν.

Οταν δμως πηδῷ καμίαν φοράν εἰς τὴν κορυφὴν τῆς φράκτης, διὰ νὰ συλλάθῃ κανέν εντομον, ώς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶναι ἀμίλητος. Ἀρπάζει τὸ εντομον καὶ χώνεται ἢ μᾶλλον τρυπᾷ εἰς τὴν φράκτην, ώσδαν βέλος καὶ ἀρχίζει πάλιν τὸ ἐπίμονον λάλημά του.

Ἡ μικρότης τοῦ σώματός του, ἡ κωμικότης τῆς ὅλης ἐμφανίσεώς του, τὸ αὐθαδέστατον ἀνατίναγμα τῆς κεφαλῆς καὶ τῆς οὐρᾶς του, τὸ θυμῷδες λάλημά του, τὸ πηδηκτὸν περπάτημά του μέσα εἰς τὴν φράκτην, ἡ ταπεινοσύνη, τὴν ὅποιαν δεικνύει, ὅταν ξεμυτίζῃ ἀπὸ τὴν φράκτην διὰ τὸν φόθον τοῦ ἀετοῦ — δλα αὐτὰ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ τὰ ἀφήσῃ ὁ ἔλληνικός λαὸς ἀχρησιμοποίητα. Τὰ ἐπῆρε καὶ ἔκαμε τὸν μῦθον τῆς θρασύτητος.

Οταν δμως οἱ “Ελλήνες γεωργοὶ γνωρίσουν τοὺς ἔχθρούς των καὶ τοὺς φίλους των, χωρὶς ἄλλο ἡ μικροσκοπικὴ αὐτὴ ὅπαρξις, τὴν ὅποιαν ἔχει ὁ ἀγροτικὸς πληθυσμὸς ώς σύμβολον τῆς θρασυδειλίας, θὰ κατατάσσεται μεταξύ τῶν εὐεργετικωτέρων πουλιῶν τοῦ ἀγροῦ.

Στέφανος Γρανίτσας.

«Τὰ ἄγρια καὶ τὰ ἡμερα·
τοῦ βουνοῦ καὶ τοῦ λόγγου»

ΔΙΑΤΙ ΑΓΑΠΩ ΤΟΝ ΒΑΤΡΑΧΟΝ

“Εν ἀπὸ τὰ ἀθωότερα ζῷα, τὰ ὅποια μανθάνομεν ἀπὸ τοὺς μεγάλους νὰ ἀντιπαθῶμεν δίχως κανένα λόγον, εἶναι ὅμοιογουμένως ὁ πτωχὸς βάτραχος.

Ἐπειδὴ ἔβλεπον λοιπὸν καὶ ἐγώ, ὅταν ἥμην παιδίον, τοὺς μεγαλυτέρους μου νὰ ὅπισθιχωροῦν μὲ φρίκην, πολλάκις δὲ καὶ νὰ πηδοῦν, μόλις ἔβλεπον ἔνα ἀθῷον βάτραχον, ἔμαθον νὰ πηδῶ καὶ ἐγὼ ἔντρομος, ὁσάκις ἔβλεπον βάτραχον.

Μίαν ἥμέραν ὅμως, ὅταν ἥμην πλέον γέρων, εἶδον ἐντὸς ἑνὸς παλαιοῦ ὄνδραγωγείου ἔνα βάτραχον, ὁ ὅποιος ἀπὸ τὴν ἡλικίαν, τὴν κολήν ζωὴν καὶ τὴν ἀδηφαγίαν του εἶχε λάθει πελωρίας διαστάσεις. Οὐδέποτε ἐφαντάσθην, ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃ τοιοῦτος βάτραχος. Τὸν ἐπίεσα ἐλαφρῶς μὲ τὴν ράθδον μου καὶ κύψας παρετήρουν μὲ προσοχὴν καὶ περιέργειαν τὴν πολὺ ἀνθρωπίνην φυσιογνωμίαν του, τὰς παρειάς του, τὸ δέρμα του, τοὺς ὄνυχάς του... Τὸν ἀνέστρεψα μὲ τὴν ράθδον μου, ὅτε ἐθαύμασα τὴν στίλβουσαν λευκότητα καὶ ἴδιας τὰς διαστάσεις τῆς κοιλίας του. ’Αλλ’ ὁ πειρασμὸς δὲν μὲ ἄφησεν ἥ μᾶλλον δὲν τὸν ἄφησεν ἥσυχον.

—”Ἄς τὸν ἵδω καὶ αἰωρούμενον! * εἶπον.

Τὸν ἔλαθον διὰ χάρτου καὶ τὸν ἀνύψωσα. Φοθηθεὶς ὅμως ἔκαμε θιαίας καὶ ἀπηλπισμένας κινήσεις καὶ μὲ τοὺς τέσσαρας πόδας του συγχρόνως, ἀποτέλεσμα τῶν ὅποιων ἦτο νὰ ἐκφύγῃ τῶν χειρῶν μου καὶ νὰ πέσῃ κατὰ γῆς.

Ἐνεθυμήθην τότε τὴν παλαιὰν ἀντιπάθειάν μου, τὸν ἄφησα καὶ ἔφυγον μὲ τρόμον.

Τὴν νύκτα θλέπεω εἰς τὸν ὄπνον μου τὴν αὐτὴν σκηνὴν τοῦ θατράχου μὲ προσθήκας. Δηλαδή, ἐνῶ τὸν ὄψων καὶ τὸν περιειργαζόμην, τὸν ἥκουσα νὰ λέγῃ ρυθμικά μὲ φωνὴν λεπτοτάτην, θρηνώδη :

— Πώ... πώ... τί! ἐπαθα... ὁ κακόμοιρος... πώ... πώ... τί! ἐπαθα ὁ κακόμοιρος!

Ἐξύπνησα πρὸ τῆς ἀνατολῆς μὲ λύπην εἰς τὴν ψυχήν μου.
Δὲν ἔβράδυνα δὲ νὰ κάμω τὸν αὐτὸν πρὸς τὸ παλαιὸν ὄνδρα-
γωγεῖον περίπατον, διηγούμενος ὑπό τινος προαισθήματος.

Καὶ τί θέπω!... Τὸν θάτραχον εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν,
ὕπτιον, νὰ ἀγωνίζεται ἀκόμη, διὰ νὰ γυρίσῃ εἰς τὴν κανο-
νικήν του στάσιν καὶ νὰ μὴ ἡμπορῇ νὰ τὸ κατορθώσῃ.

Πρῶτον μου ἔργον ἦτο νὰ τὸν γυρίσω. Ἡ ἐλπὶς τῆς σω-
τηρίας του ἔδωσεν εἰς αὐτὸν δυνάμεις καὶ τότε ἥρχισε νὰ πηδᾶ
κωμικώτατα, ἀφοῦ ἐστάθη πρῶτον ἐπὶ τινα χρόνον ἀκίνητος,
ἢ διὰ νὰ ἀναπαυθῇ ἢ διότι ἥργησε νὰ πεισθῇ, δτὶ ἐσώθῃ.

Ἡ διπλῆ αὐτὴ σκηνὴ ἔφερεν ἐντός μου μεταθολήν τινα :
”Ηρχισα νὰ μὴ ἀποστρέψωμαι πλέον τὸν θάτραχον, νὰ τὸν
θωπεύω καὶ νὰ τὸν συμπαθῶ.

Καὶ τὸ παράδοξον μάλιστα εἶναι, δτὶ ὀσάκις ἀρχίζει νὰ
ἀτονῇ ἢ συμπάθειά μου καὶ κλίνω πρὸς τὰς παλαιὰς ἐντυ-
πώσεις, τότε ἀκούω, ὡσὰν νὰ σφυρίζῃ τις εἰς τὰ ὅτα μου,
τὸ θρηνητικὸν τοῦ ὄνείρου μου :

— Πώ... πώ... τί ἔπαθα ὁ κακόμοιρος .

Καὶ τοῦτο μὲ ἐπαναφέρει εἰς τὴν συμπάθειάν μου.

Δημ. Γρ. Καμπούρογλους.

ΣΚΥΛΟΣ ΚΑΙ ΓΑΤΑ

(*Tραγῳδία παραθαλασσία*)

Ἡ μεταξὺ τοῦ σκύλου καὶ τῆς γάτας ἔχθρα.

Δὲν ἡδυνήθην ποτὲ νὰ ἔξακριθώσω διατί ὑπάρχει ἡ αἰώ-
νιος καὶ ἀμείλικτος ἔχθρα μεταξὺ τοῦ σκύλου καὶ τῆς γά-
τας, ἀφοῦ μάλιστα δὲν συγκρούονται τὰ συμφέροντά των.
”Ο σκύλος, λόγου χάριν, οὐδέποτε ὡρέχθη τὰ ψάρια, τῶν
ὅποιων τὰ ὑπολείμματα περιέρχονται εἰς τὴν λαίμαργον γά-
ταν, οὕτε ἡθέλησε ν' ἀναθῇ εἰς τὰ κεραμίδια. Ἀφ' ἐτέρου ἦ-
γάτα κυνηγᾷ μόνον τοὺς ποντικοὺς καὶ δὲν ἔζήτησε νὰ διο-

ρισθῆ θυρωρὸς τοῦ οἴκου ἢ φύλαξ ποιμνίων ἢ ἀμπέλων, οὕτε ἡθέλησε νὰ παρακολουθῇ τὸν κύριον ἢ τὴν κυρίαν τῆς κατὰ τοὺς περιπάτους ἢ τὰς ἐκδρομάς. Ὁπωσδήποτε ἢ ἔχθρα ὑπάρχει καὶ εἰς μίαν δραματικὴν πάλην τῶν δύο ζώων ἔτυχε νὰ παρευρεθῶ καὶ ἐγώ. Μολονότι παρῆλθον ἔκτοτε πολλὰ ἔτη, διατηρῶ ζωηρότατα εἰς τὸν νοῦν μου τὰς σκηνὰς τοῦ δράματος. Συνέθη δὲ τοῦτο περὶ τὴν δεῖλην θερινῆς ἡμέρας εἰς τὴν παραθαλασσίαν ἐπίπεδον καὶ μεγάλην πλατεῖαν ἐπαρχιακῆς πόλεως.

Κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην μία γάτα, ἀφοῦ ἔξεκίνησεν ἀπὸ τὴν σειρὰν τῶν οἰκιῶν τῆς μεσημβρινῆς πλευρᾶς τῆς πλατείας, ἐπροχώρησε πρὸς τὸ κέντρον αὐτῆς καὶ ἔπειτα ἐστράφη πρὸς τὴν παραλιακὴν πλευράν.

Τὴν ίδίαν στιγμὴν ἀπὸ τὴν παραλιακὴν ὁδὸν κατέφθανεν εἰς τὴν πλατεῖαν δμιλος περιπατητῶν. Μεταξὺ αὐτῶν εὑρίσκετο νεαρὸς κυνηγὸς συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἀχωρίστου κυνηγετικοῦ του σκύλου. Καὶ ἡ πρώτη πρᾶξις τοῦ δράματος ἤρχισε.

Καταδίωξις ἐντὸς τῆς θαλάσσης.

Εἶναι γενικῶς ἀνεγνωρισμένον, ὅτι ὁ σκύλος, πολὺ ἰσχυρότερος τῆς γάτας, ἐπιτίθεται πρῶτος. Ἐν τούτοις ἡ γάτα διεξάγει τὸν ἀνισον ἀγῶνα μετὰ γενναιότητος καὶ πρὸ πάντων μετὰ τόσης ἐπιτηδειότητος, ὡστε κατορθώνει κάποτε νὰ νικᾷ καὶ νὰ καταισχύνῃ τὸν θρασὺν ἀντίπαλον.

‘Ο σκύλος τοῦ νεαροῦ κυνηγοῦ, μεγαλόσωμος, ρωμαλέος καὶ καλοθρεμένος, μόλις εἶδε τὴν γάταν, ὥρμησεν ἀκράτητος νὰ τὴν καταδιώξῃ.

‘Η δυστυχισμένη γάτα, μόλις ἤκουσε τὰς ἀγρίας κραυγὰς τοῦ ἔχθροῦ της, ἐσκέφθη νὰ φύγῃ, ἀλλὰ ποῦ νὰ τρέξῃ;

Εἰς τὴν εὐρύχωρον πλατεῖαν δὲν ὑπῆρχε δένδρον ἢ κατάλληλον ὑψωμακ νὰ σκαρφαλώσῃ καὶ ὁ ταχύτερος διώκτης τῆς θάτην κατέφθανε, προτοῦ ἐκείνη εὕρῃ ἄσυλον. Ἐστράφη λοιπὸν πρὸς τὸ μέρος τῆς θαλάσσης καὶ ἔφθασε γοργὴ εἰς

τὸ κρηπίδωμα* τῆς παραλίας. Ἀλλὰ μόλις εἶδεν, ὅτι θὰ τὴν κατέφθανεν ὁ σκύλος, ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν. Μετ' ὀλίγας στιγμάς ἔφθασεν ὁ σκύλος καὶ ἔπεσε καὶ αὐτὸς μὲ μανίαν εἰς τὰ νερά, διότι ἔθλεπε νὰ τοῦ διαφεύγῃ τὸ θῦμα.

Οἱ περιπατηταὶ καὶ ὁ κύριος του μὲ τοὺς συνοδοιπόρους του ἔσπευσαν νὰ πλησιάσουν καὶ, ἀφοῦ ἐστάθησαν παρὰ τὸ κρηπίδωμα, παρηκολούθουν μετὰ περιεργείας τὴν ἔξελιξιν τῆς δραματικῆς ἑκείνης σκηνῆς.

Τὰ δύο ζῷα μέσα εἰς τὴν θάλασσαν ἔξηκολούθουν ἥδη νὰ κολυμβοῦν. Ἡ γάτα, πλέον ἐλαφρὰ καὶ εὐκίνητος, προηγεῖτο, ὁ δὲ σκύλος τὴν ἡκολούθει εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων ὀργυιῶν. Ἀλλ' ἀφοῦ ἀπεμακρύνθησαν ἐπὶ ἀρκετὸν διάστημα ἀπὸ τῆς παραλίας, ἡ γάτα ἔλασεν αἴφνης νέαν ἀπόφασιν. Ποῦ ἐπήγαινεν; αὐτὸς θὰ ἐσυλλογίσθη ἔξαπαντος ἑκείνην τὴν στιγμήν. Ἡ ἀπέναντι παραλία ἀπεῖχε πολύ. Ἀλλο καταφύγιον πλησιέστερον ὀλόγυρά της δὲν ἔθλεπε καὶ εἶχεν ἀρχίσει νὰ κουράζεται. Τὸ καλύτερον ἄρα ἥτο νὰ γυρίσῃ εἰς τὴν ξηράν, νὰ προσπαθήσῃ νὰ ἔξελθῃ πρώτη καὶ νὰ διαφύγῃ τὸν σκληρὸν διώκτην τῆς.

Τοῦτο καὶ ἔπραξεν. Ἐστράφη διὰ μιᾶς καὶ ἥρχισε τώρα νὰ διευθύνεται πρὸς τὴν παραλίαν. Μόλις τὴν εἶδεν ὁ σκύλος καὶ ἀντελήφθη τὸν σκοπόν της, τὴν ἐμιμήθη.

Εὔφυϊα καὶ στρατηγικότης.

Οἱ δύο τετράποδες κολυμβηταὶ ἐπανήρχοντο κατ' ἀντίστροφον τάξιν. Προηγεῖτο ὁ σκύλος καὶ ἡ γάτα τὸν ἡκολούθει. Ἡ μεταξύ των ἀπόστασις διετηρεῖτο ἡ αὐτή. Ἀλλ' αἴφνης ἡ γάτα ἔθαλεν δλας της τὰς δυνάμεις καὶ κατώρθωσε νὰ πλησιάσῃ τὸν ἔχθρόν της. Οἱ θεαταὶ ὑποπτεύουν, ὅτι κάποιον σχέδιον ἔκρυπτεν ἡ στρατηγικὴ ἑκείνη κίνησις. Ἀλλά, προτοῦ προφθάσουν νὰ τὸ μαντεύσουν, ἐπῆλθε τὸ ἀπρόοπτον. Μόλις προσήγγισεν, αἴφνης ἀνατινάσσεται, ἐμπήγει τοὺς ὅνυχας τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν της εἰς τὰ νῶτα τοῦ σκύλου, στήριζεται καὶ μὲ θαυμασίαν ἐπιδεξιότητα σκαρφαλώνει εἰς

τὴν εὔρωστον ράχιν του. Ὁ δυστυχής σκύλος οὐδεμίαν ἡδυ-
νῆθη ν' ἀντιτάξῃ ἀντίστασιν εἰς τὸ ἐπίθουλον κίνημα. Ἐδέ-
χθη τὸ ἀπροσδόκητον φορτίον καὶ τὸ ἔφερε μέχρι τῆς παρα-
λίας ἀγογγύστως, διότι δὲν ἡδύνατο νὰ πράξῃ καὶ διαφορε-
τικά. "Οτε κατέπλευσεν εἰς τὸ τέρμα τὸ ἀλλόκοτον σύμ-
πλεγμα, ἐζητωκραύγασαν οἱ θεαταὶ τὸ ἔξυπνον ζῷον διὰ τὸ
τέχνασμά του.

Ἡ ὑπερηφάνεια τιμωρεῖται.

"Αλλ' ἡ τελικὴ λύσις τοῦ δράματος ἐπεφύλασσεν εἰς τοὺς
θεατὰς ἄλλην μίαν ἔκπληξιν. Ἡ γάτα ἐπήδησεν εἰς τὸ ἐνὸς
μέτρου ὅψους κρηπίδωμα, ἐκεῖθεν ὕρμησε πρὸς τὴν πλα-
τεῖαν μετ' ἀστραπιαίας ταχύτητος, ἔφθασεν εἰς τὴν σειρὰν
τῶν οἰκιῶν καὶ ἐκεῖθεν ἐξηφανίσθη.

Τὸν σκύλον ἀνέσυρεν ὁ κύριος του μὲ τὴν βοήθειαν ἄλ-
λων. "Οἱ ὑπερήφανος διώκτης ἥτο τώρα ἐλεεινὸς καὶ τρισά-
θλιος. "Εσταζεν ὅλος ἀπὸ νερά, ἔτρεμεν ἀπὸ τὴν κούρασιν
καὶ εἶχε θέσει τὴν οὐράν μεταξὺ τῶν σκελῶν του ἀπὸ ἐντρο-
πήν, διότι οἱ θεαταὶ τὸν περιέπαιζον καὶ ἐγελοῦσαν διὰ τὸ
οἰκτρόν του πάθημα.

"Ανέγνωσα πολλὰ διὰ τὰ παθήματα τῶν ὑπερηφάνων
καὶ τῶν κακῶν, ἀλλὰ κανὲν παράδειγμα δὲν μοῦ ἐφάνη ζω-
ηρότερον ἀπὸ τὸ θέαμα ἐκείνου τοῦ τετραπόδου, τὸ δποῖον
ἐτιμωρήθη τόσον περιφανῶς * διὰ τὴν κακίαν του.

"Ἐκτοτε, ὁσάκις βλέπω κανένα κακὸν νὰ ἀποσύρεται ντρο-
πιασμένος, διότι δὲν ἐπέτυχεν ἡ ἀπόπειρα τῆς κακῆς πρά-
ξεώς του, δὲν λέγω τὴν συνήθη παροιμίαν « σὰν βρεγμένη
γάτα », ἀλλὰ « σὰν βρεγμένος σκύλος ».

Μπάμπης Ἀννινος. [Διασκευὴ Κ. Ἀθ. Ρωμαίου.]

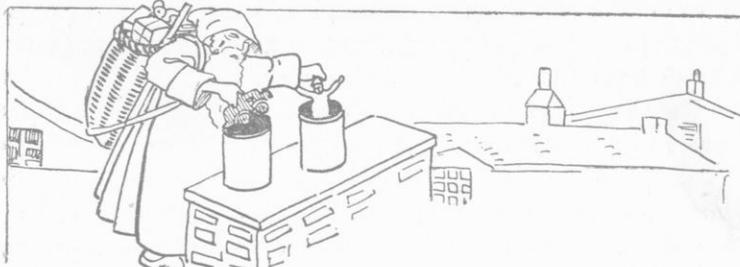
« 'Ο σύλλογος τῶν εἰσαγγελέων »

ΜΕΡΟΣ Β'

9--

ΤΟ ΦΛΟΥΡΙ ΤΟΥ ΦΤΩΧΟΥ

Τὸ πρῶτο φλουρὶ τῆς θασιλόπιτας, ποὺ μούπεσε, ὥγῆκε μοιρασμένο. Ἡταν ἀληθινὸ φλουρί, γιατὶ ὁ πατέρας μου τὸν καιρὸ ἐκεῖνο συνήθιζε νὰ θάξῃ στὴ θασιλόπιτα τοῦ σπιτιοῦ μας μιὰ χρυσὴ ἀγγλικὴ λίρα.

Πῶς ἔρχονται τὰ πράματα καμιὰ φορά!

Ο πατέρας μου, ὅρθιος μπροστά στὸ ἀγιοθασιλιάτικο τραπέζι, ἔκοβε τὴν πίτα, δνοματίζοντας κάθε κομμάτι ξεχωριστά, πρὶν κατεβάση τὸ μεγάλο μαχαίρι τοῦ ψωμιοῦ. Ἀφοῦ ἔκοψε τὸ κομμάτι τοῦ σπιτιοῦ, τῶν Ἀγίων, τὸ δικό του καὶ τῆς μητέρας μου, πρὶν ἀρχίση τὰ κομμάτια τῶν παιδιῶν, σταμάτησε, σὰ νὰ θυμήθηκε κάτι.

—Ξεχάσαμε, εἶπε, τὸ κομμάτι τοῦ φτωχοῦ. Αὔτὸ ἔπρεπε νάρθη ὕστερ' ἀπὸ τοὺς Ἀγίους. "Ἄς εἶναι ὅμως. Θὰ τὸ κόψω τώρα κι ὕστερα τὸ ἀρχίσω τὰ κομμάτια τῶν παιδιῶν. Πρῶτα δὲ φτωχός.

Κατέβασε τὸ μαχαίρι.

—Τοῦ φτωχοῦ, εἶπε.

"Ἐπειτα θὰ ἔρχόταν τὸ δικό μου κομμάτι, ποὺ ἥμουν δὲ μεγαλύτερος ἀπὸ τὰ παιδιά.

Καθὼς τραβούσε ὅμως τὸ κομμάτι τοῦ φτωχοῦ, γιὰ νὰ

κόψη τὸ δικό μου, τὸ χρυσὸν φλουρὶ κύλησε ἐπάνω στὸ τραπέζομάντηλο. Τὸ κόψιμο τῆς πίτας σταμάτησε. Κοιτάζαμε ὁ ἔνας τὸν ἄλλον κι ὁ πατέρας δὲλους μας.

— Ποιανοῦ εἶναι τώρα τὸ φλουρί ; εἶπε ἡ μητέρα μου. Τοῦ φτωχοῦ ἢ τοῦ Πέτρου ; Ἐγώ λέω, πώς εἶναι τοῦ Πέτρου.

‘Η καημένη ἡ μητέρα ! Τὸ εἶχε καημὸν νὰ πέσῃ σ’ ἔμενα τὸ χρυσὸν φλουρί, γιατὶ ποτέ μου δὲν εἶχα κερδίσει τίποτε.

— Οὕτε τοῦ φτωχοῦ εἶναι, εἶπε ὁ πατέρας μου, οὕτε τοῦ Πέτρου. Τὸ σωστὸ σωστό. Τὸ φλουρὶ μοιράστηκε. Ἡταν ἀνάμεσα στὰ δυὸ κομμάτια. Καθὼς τὰ χώρισε τὸ μαχαίρι, ἔπεσε κάτω. Τὸ μισὸν εἶναι τοῦ φτωχοῦ, τὸ μισὸν τοῦ Πέτρου.

— Καὶ τί θὰ γίνη τώρα ; ρώτησε στενοχωρημένη ἡ μητέρα μου.

— Τί θὰ γίνη ; . . . Συλλογιζόμαστε κι ἔμεῖς.

— Μὴν πονοκεφαλᾶτε... Εἶπε ὁ πατέρας.

‘Ανοιξε τὸ πορτοφολάκι του, ἔθυγαλε ἀπὸ μέσα δυὸ μισὲς χρυσὲς λίρες — τὸ χρυσάφι δὲν εἶχε κρυφτῇ ἀκόμα — καὶ τίς ἀκούμπησε στὸ τραπέζι.

— Νά τί θὰ γίνη. Αὔτη φυλᾶχτε τη, νὰ τὴ δώσετε στὸν πρῶτο ζητιάνο, ποὺ θὰ χτυπήσῃ τὴν πόρτα μας. Εἶναι ἡ τύχη του. Ἡ ἄλλη μισὴ εἶναι τοῦ Πέτρου.

Καὶ μοῦ τὴν ἔδωσε.

— Καλορίζικη ! Καὶ τοῦ χρόνου, παιδί μου. Εἶσαι εὐχαριστημένος ;

‘Ημουν καὶ μὲ τὸ παραπάνω. Ἡ ἴδεα μάλιστα, πώς εἶχα συντροφέψει μὲ τὸ φτωχὸν μὲ διασκέδαζε πολύ.

— Θὰ τοῦ τὴ δώσω ἔγῳ μὲ τὸ χέρι μου, εἶπα.

Γελούσαμε δλοι μὲ τὴν παράξενη τύχη μου. Τὸ ἄλλα παιδιά μὲ πείραζαν. ‘Ο σύντροφος τοῦ φτωχοῦ. Μονάχα ὁ πατέρας μου δὲ γελούσε. Ἐκεῖνος μὲ τράθηξε κοντά του, μὲ φίλησε καὶ μοῦ εἶπε !

— Μπράσο σου. Εἶσαι καλὸ παιδί.

Τὸ ἄλλο πρωΐ, μόλις ξυπνήσαμε, χτύπησε ἡ πόρτα. Κάτι

μοῦ ἔλεγε πῶς ἦταν ζητιάνος, ποὺ ἔφτανε θιαστικός νὰ πάρη τὸ μερίδιό του.

”Ετρεξα στὴν πόρτα μὲ τὴ μισὴ λίρα. Ἡταν ἔνας γέρος φτωχός, μὲ κάτασπρη γενειάδα, γυρτὸς ἀπὸ τὰ χρόνια, καὶ μουρμούριζε εὔχες τρέμοντας ἀπὸ τὸ κρύο.

— Πάρε, παππού... Τοῦ εἶπα.

”Ο γέρος, ποὺ δὲν ἔθλεπε καλὰ καὶ ποὺ τοῦ εἶχε γυαλίσει, φαίνεται, παράξενα ἀπὸ μακριὰ τὸ χρυσὸν νόμισμα, τόφερε κοντὰ στὰ μάτια του, γιὰ νὰ τὸ κοιτάξῃ καλύτερα. Δὲν μποροῦσε νὰ πιστέψῃ, πῶς κρατοῦσε χρυσάφι στὰ χέρια του, τὸν καιρὸν ἔκεινο, ποὺ δλοι ἔδιναν στοὺς φτωχοὺς δίλεφτα καὶ μονόλεφτα.

— Τί εἶν’ αὐτό, παιδάκι μου ; Μὲ ρώτησε.

— Μισὴ λίρα εἶναι, παππού... Τοῦ εἶπα. Πάρε την. Δική σου εἶναι.

”Ο καημένος δὲν ἤθελε νὰ τὸ πιστέψῃ.

— Μήπως ἔκαμες λάθος, παιδάκι μου ; Γιά ρώτησε τοὺς γονιούς σου.

Τοῦ ἔξήγησα μὲ τί τρόπο εἴχαμε μοιραστῆ τὸ φλουρὶ τῆς βασιλόπιτας. ”Ο γέρος ἔτρεμε ἀπὸ τὴν χαρά του. Σήκωσε ψηλὰ τ’ ἀρρωστημένα του μάτια καὶ εἶπε :

— ”Ο Θεός εἶναι μεγάλος ! Νὰ ζήσης, παιδάκι μου, καὶ νὰ σὲ χαίρωνται οἱ γονιοί σου. Καὶ ὁ Θεός νὰ σ’ ἀξιώσῃ, νάχης πάντα δλα τὰ καλά, νὰ τὰ μοιράζης μὲ τοὺς φτωχούς καὶ τοὺς ἀδικημένους. Τὴν εὐχή μου νάχης !

Μοῦ ἔδωσε τὴν εὐχή του, σήκωσε πάλι ψηλὰ κατὰ τὸν οὐρανὸν τ’ ἀρρωστημένα του μάτια καὶ κατέβηκε μὲ τὸ ραβδί του τὴ σκάλα.

Παῦλος Νιεβάρας.

”Εφημερὶς « Ἀθηναϊκὰ Νέα »

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΣΤΟ ΣΤΑΘΜΟ ΖΥΓΟΥ

["Έλληνες κυνηγοί, κυνηγώντας στὸν Πίνδο, φτάνουν κατάκοποι, ἀλλὰ μὲ πολὺ κυνήγι, ἔπειτα ἀπὸ τέσσερεis μέρες στὸ ἐλληνικὸ φυλάκιο τῶν συνόρων, τοῦ Ζυγοῦ. Δὲν εἶχε ἐλευθερωθῆ ἀκόμη ἡ Μακεδονία καὶ ἡ "Ηπειρος."]

... Προχωροῦμε λίγο ἀκόμη καὶ Өλέπομε καπνὸν νὰ σηκώνεται ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ δέντρα. Τὴν καρδιά μας τὴν πλημύρισε χαρὰ μεγάλη. Τρέχομε μὲ δῆλη μας τὴ δύναμη πρὸς τὸν καπνὸν καὶ Өρισκόμαστε μπροστὰ στὸν ἐλληνικὸ σταθμὸ τοῦ Ζυγοῦ! Μπαίνομε μέσα θαρρευτὰ θαρρευτά, σὰ στὸ σπίτι μας, καὶ χαιρετοῦμε τοὺς στρατιῶτες σὰν ἀδέρφια, ποὺ κάθονταν ἐκεῖ ψηλά στὴν ἔοιημιά καὶ στὰ χιόνια ἀκόμη γιὰ τὴν τιμὴ τῆς Πατρίδας! Τί μεγάλο χρέος κάνει ὁ στρατιώτης χωρὶς νὰ τὸ καταλαβαίνῃ καὶ χωρὶς νὰ τὸν καταλαβαίνουν πολλὲς φορές!

"Άμα μπήκαμε μέσα, μᾶς φάνηκε πῶς μπήκαμε μέσα σὲ φοῦρνο. 'Άμεσως μᾶς πῆρε στὸ δωμάτιό του ὁ ἀξιωματικός, μᾶς ἔδωσε κι ἥπιαμε ρούμι καλὸ κι ἔθαλε νὰ μᾶς Өράση καφέ. Νόμισε στὴν ἀρχή, ὅτι ἐρχόμαστε ἀπὸ τὸ Τούρκικο, κατατρεγμένοι, ἀλλὰ τοῦ εἴπαμε τὴν ίστορία, τὸ τί τραβήγαμε, καὶ μᾶς λυπήθηκε σὰν ἀδερφός.

Κατοικία ὅμορφη ἐκεῖ ψηλά, φωτιά μεγάλη, συντροφιὰ ἀδερφική, κούραση πολλή, δλ' αὐτὰ γέννησαν στὴν ψυχή μας τὸν πόθο καὶ τὴν ἀνάγκη νὰ μείνωμε στὸ σταθμὸ τοῦ Ζυγοῦ ἐκείνη τὴν ἡμέρα καὶ τὴν ἄλλη νὰ εκεινήσωμε. Καὶ μπορούσαμε νὰ κάνωμε ἀλλιώτικα μὲ κείνη τὴν κούραση, ποὺ εἴχαμε;

Κρεμάσαμε λοιπὸν τὰ σακούλια μας, τὰ τουφέκια μας καὶ τίς κάπες μας καὶ στρωθήκαμε γύρω στὴ θερμάστρα.

'Ο Τρίγγας, ὁ συγκυνηγός μας, Өλέποντας τὴν εύγένεια τοῦ ἀξιωματικοῦ, δίνει τὸ ἔνα του τὸ μερδικὸ νὰ τὸ μαγειρέψουν γιὰ τὸν ἑαυτό τους οἱ στρατιῶτες καὶ προσφέρει ἀπὸ τὸ ἄλλο — τὸ μερδικὸ τῆς σκύλας του — δσο θὰ χρειαζόταν, γιὰ νὰ φᾶμε ἔμεῖς κι ὁ ἀξιωματικός.

— Σᾶς εύχαριστῶ πολύ, λέει δὲ ἀξιωματικός, ἀλλὰ ἔγω
κι οἱ στρατιῶτες δὲ θὰ τὸ χαλάσωμε σήμερα, παραμονὴ τῶν
Χριστουγέννων.

— Τί λέτε, κύριε ἀξιωματικέ! Τοῦ ἀπαντήσαμε δῆλοι μ'
ἔνα στόμα. Τί παραμονὴ λέτε; σήμερα εἶναι Χριστούγεννα!

— Μᾶς συμπαθᾶ ἡ ἀγάπη σας! Εἶπε δὲ ἀξιωματικὸς νο-
μίζοντας, δτι θέλαμε νὰ τὸν γελάσωμε. Νὰ μὴ σᾶς κακο-
φανῆ, ἀν σᾶς εἰπῶ, δτι οἱ Τοῦρκοι καὶ τὸ νυχτοπερπάτημα
σᾶς ἔκαναν νὰ χάσετε τὸ λογαριασμὸν τῶν ἡμερῶν. Σήμερα δὲ
μήνας ἔχει 24 κι αὔριο θάχη 25. Αὔριο εἶναι Χριστούγεννα. Νά
δὲ ἡμεροδείχτης μου! Κάθε μέρα δὲ λοχίας μου θγάζει κι ἔνα
φύλλο. "Αν δὲν εἴχαμε τὸν ἡμεροδείχτη ἔδωψη ψηλά στὴν ἐρη-
μιά, ποὺ ἔχομε ἔνα μήνα καὶ περισσότερο κλεισμένοι, δχι μο-
ναχὰ μέρες, ἀλλὰ καὶ μῆνες θὰ χάναμε.

Τὸ εἶχε πιστέψει γερὰ δὲ ἀξιωματικός. Δὲν μπορούσαμε
νὰ τὸν καταπείσωμε κι ἔκει ποὺ αὐτὸς καλὰ καὶ σώνει ἔλεγε:
« 24 ἔχει δὲ μήνας! » κι ἔμεῖς λέγαμε: « "Έχει 25! », αὐτός :
« Παραμονὴ εἶναι σήμερα » κι ἔμεῖς: « Χριστούγεννα! », μπαί-
νει ἔνας Μετσοβίτης μέσα, ποὺ εἶχε φέρει κάτι ψώνια, γιὰ ν'
ἀγοράσσουν οἱ στρατιῶτες.

"Αμα μπῆκε μέσα δὲ Μετσοβίτης, δὲ ἀξιωματικὸς φώναξε:

— Μήν πονοκεφαλᾶτε τώρα! Ό Νικόλας θὰ μᾶς λύση
τὴν ἀπορία! — "Ετσι λεγόταν δὲ Μετσοβίτης. — Χριστούγεννα
ἔχετε στὸ Μέτσοβο σήμερα ἡ παραμονὴ, Νικόλα;

— Χριστούγεννα, κύριε ἀξιωματικέ! Εἶπε ἔκεινος.

— Χριστούγεννα! Εἶπε δὲ ἀξιωματικός, σὰ νὰ μὴν ἥθελε
νὰ τὸ πιστέψῃ.

— Χριστούγεννα! Ξαναεἶπε δὲ Μετσοβίτης.

Τότε δὲ ἀξιωματικὸς γύρισε καὶ μᾶς εἶπε χαρούμενος:

— Τότε, ἀδέρφια, ἔχετε δίκιο τοῦ λόγου σας! Σᾶς ἔστειλε
δὲ Χριστὸς ἐπίτηδες, γιὰ νὰ μᾶς πῆτε πώς « Σήμερον δὲ Χρι-
στὸς γεννᾶται ἐν Βηθλεέμ... »

Καὶ τὰ εἶπε αὐτὰ ψαλμωδικά.

"Υστερα ἔξακολούθησε:

— Στά σωστά, ጾν δὲν ἐρχόσαστε σεῖς, δὲ θὰ ξέραμε καθόλου κι ὁ Νικόλας δὲ θὰ μᾶς ἔλεγε τίποτε. Ποῦ νὰ ἥξερε αὐτὸς πώς ἐμεῖς εἰχαμε χαμένο τὸ ἡμερολόγιο, ἐδῶ ψηλά! Θεϊκὴ οἰκονομία γιὰ τοὺς καημένους τοὺς ἀποκλεισμένους στὸ χάνι τοῦ Ζυγοῦ! Δοξάζω Σε, Θεέ μου!

Καὶ λέγοντας τὰ λόγια αὐτά, ἔκαμε τὸ σταυρό του καὶ γέμισαν τὰ μάτια του δάκρυα.

Κοντὰ σ' αὐτὰ ὅλα μπαίνει κι ὁ λοχίας μέσα. Ὁ ἀξιωματικὸς τοῦ λέει:

— Ξέρεις, λοχία, τί ἔχομε σήμερα;

— Νά δὰ ἡ ὥρα! Καὶ πῶς δὲν ξέρω! Εἶπε ὁ λοχίας. "Εχομε 24 τοῦ μηνός, παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων..."

— "Εχομε Χριστούγεννα! Τοῦ λέει ὁ ἀξιωματικός. Κάποτε θὰ λησμόνησες νὰ θυγάλης φύλλο ἀπὸ τὸν ἡμεροδείχτη, καημένε!

‘Ο λοχίας δὲν μποροῦσε νὰ τὸ πιστέψῃ, ἀλλὰ ἀφοῦ τὸν θεοίωσαν ὅλοι, ὅτι ἦταν Χριστούγεννα κι ὅχι παραμονή, τὸ παραδέχτηκε κι ὑστερα ἀπὸ κάμποση συλλογὴ εἶπε:

— Θὰ ἦταν ἐκείνη τὴν ἡμέρα, κύριε ἀνθυπολοχαγέ, ποὺ πῆγα νύχτα στὸ κυνήγι καί, ἐπειδὴ ἔλειψα ὅλη τὴν ἡμέρα, δὲ θυγῆκε τὸ φύλλο ἀπὸ τὸν ἡμεροδείχτη! Ἀλήθεια, ἀλήθεια, κύριε ἀνθυπολοχαγέ. Χριστούγεννα εἶναι σήμερα! Χρόνους πολλοὺς τὸ λοιπόν χά χά χά!! Μωρὲ τί θὰ παθαίναμε σήμερα οἱ καημένοι!

— Δὲν πάθαμε τώρα τίποτε. Τοῦ εἶπε ὁ ἀξιωματικός. Μόνο πάρε τὸ κρέας, ποὺ σοῦ δίνει ὁ κύριος, καὶ δῶσ' το νὰ τὸ μαγειρέψουν, νὰ φᾶμε κι ἐμεῖς κι οἱ στρατιῶτες!

‘Ο λοχίας ἔφυγε ἀπὸ μπροστά μας χαρούμενος κι ἄμα θυγῆκε ἀπὸ τὴ θύρα, φώναξε μὲ μιὰ μεγάλη φωνάρα:

— Σαλπιχτή! Βάρει γενικὴ συνάθροιση, δυνατά καὶ γρήγορα!

Σὲ λίγο ἀκούστηκε ἡ σάλπιγγα, ποὺ θαρροῦσε τοὺς τοὺς οὐ οὐ οὐ.

Ακούστηκε ένα μεγάλο ποδοβολητό και ξιφολόγγχες νὰ χτυποῦν δεξιὰ κι ἀριστερὰ στοὺς τοίχους.

Γέλια καὶ χαρὲς ἀντίχησαν ἀπὸ τὰ στόματα τῶν εὐζώνων στὰ λόγια τοῦ λοχία.

Σὲ λίγο ἥρθε ἔνας στρατιώτης καὶ πῆρε τὸ κρέας. Ἐμεῖς ξαπλωθήκαμε γλυκὰ γλυκὰ σὰ νὰ ἡμαστε στὸν κόρφο τοῦ Θεοῦ, ὃς τὶς ἔντεκα, ποὺ μᾶς ξύπνησε ὁ ἀξιωματικὸς νὰ φᾶμε. Κάναμε ἔνα φαῖ τετρακούθερτο. Τὸ τραπέζι δὲ σηκώθηκε ὡς τὶς ἔντεκα τῆς νύχτας. Φαῖ, τραγούδι, χορὸς καὶ γλέντι.

Κοιμηθήκαμε ἀπὸ τὶς ἔντεκα κι ὑστερα καὶ τὰ χαράματα σηκωθήκαμε, ἀποχαιρετήσαμε τὸν καλὸ τὸν ἀξιωματικὸν καὶ τοὺς ἄξιους στρατιῶτες του καὶ τραβήξαμε ἵσα γιὰ τὴν Καλαμπάκα καὶ τὰ Τρίκαλα, φορτωμένοι κυνήγι κι ἔχοντας μιὰ πολὺ ὅμορφη ἀνάμνηση τῶν Χριστουγέννων, ποὺ κάναμε ψηλά στὸν Πίνδο.

Ἐφημερὶς « Ἀρρόπολις »

Χρίστος Χριστοβασίλης.

ΣΠΑΡΤΙΑΤΙΣΣΕΣ

Δὲν εἶχε μόνο ἄντρες γενναίους ἥ ἀρχαία Σπάρτη, ἀλλὰ καὶ γυναῖκες ἀξιοθαύμαστες γιὰ τὴν ἀδάμαστη ψυχὴ καὶ τὸ ὑπερήφανο φρόνημά τους.

Ἐχουν μείνει παροιμιώδη τὰ ὑπέροχα ἐκεῖνα δείγματα τῆς φιλοπατρίας τῶν ἀρχαίων γυναικῶν τῆς Σπάρτης, ποὺ καὶ σήμερα ἀκόμη προκαλοῦν τὸ θαυμασμὸ τῶν ἀνθρώπων.

Οταν οἱ Σπαρτιάτισσες ἔστελναν τὰ παιδιά τους στὸν πόλεμο, δὲν ἔνιαθαν λύπη, δὲν ἔκλαιγαν, δὲν ἔτρεμαν. Ἔδιναν στὸ χέρι τοῦ παιδιοῦ τους τὴν ἀσπίδα καὶ τοῦ ἔλεγαν:

— “Η τὰν ἥ ἐπὶ τὰς.

Δηλαδή: « “Η νὰ φέρης τὴν ἀσπίδα αὐτὴ πάλι νικητής, ἥ νὰ πέσης ἐπάνω σ’ αὐτὴ πολεμώντας γιὰ τὴν πατρίδα. »

Εἶναι ἐπίσης χαρακτηριστική ἥ ἀπάντηση, ποὺ ἔδωσε ἥ Σπαρτιάτισσα ἐκείνη στὸ παιδί της, δταν παραπονιόταν, δτι τὸ δόρυ του εἶναι κοντό.

— Πρόσθες θῆμα! τοῦ εἶπε.

Δηλαδή: « "Αν τὸ δόρυ σου εἶναι κοντό, πλησίασε περισσότερο τὸν ἔχθρό σου καὶ χτύπα χωρὶς δειλία!" »

"Επειτα, πόσο ἀξιοθαύμαστη εἶναι ἡ φιλοπατρία τῆς Σπαρτιάτισσας Ἀργιλεωνίδας! "Οταν ἔμαθε, ὅτι τὸ παιδί της, ὁ Βρασίδας, ἔπεσε στὴ μάχη τῆς Ἀμφίπολης,* δὲν ἔκλαψε, ἀλλὰ εἶπε:

— Θέλω νὰ μάθω, ἃν πέθανε ἀντάξια τῆς Σπάρτης.

Κι ὅταν τῆς ἀπάντησαν, ὅτι ἄλλον τέτοιο δὲν ἔχει ἡ Σπάρτη, ἡ Ἀργιλεωνίδα εἶπε:

— "Οχι, φίλοι. Ναί, καλός καὶ ἀξιος ἦταν ὁ Βρασίδας μου, ἀλλὰ ἡ Σπάρτη ἔχει πολλοὺς καλύτερους ἀπὸ κεῖνον.

*Η ἴστορία ἀναφέρει ἀναρίθμητα ἀκόμη παραδείγματα γενναίων γυναικῶν, ποὺ ἔδειξαν σὲ πολλὲς περιστάσεις ἀνδρικὸν ἥρωισμό.

Μιὰ τέτοια εὐκαιρία, γιὰ νὰ δειχτῇ κι ἀργότερα ἡ μεγάλη ψυχὴ τῶν γυναικῶν τῆς Σπάρτης, παρουσιάστηκε ὅταν ὁ Πύρρος, ὁ θασιλιάς τῆς Ἡπείρου, εἶχε ἐκστρατεύσει στὴν Πελοπόννησο καὶ πολιόρκησε τὴν Σπάρτη.

*Η Γερουσία ἀποφάσισε νὰ στείλῃ τὶς γυναῖκες στὴν Κρήτη. "Οταν τὸ ἔμαθαν οἱ Σπαρτιάτισσες, ἀγανάχτησαν κι ἀρνήθηκαν νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν πατρίδα τους.

Παρουσιάστηκαν μπροστά στὴ Γερουσία, καὶ μιὰ ἀπ' αὐτές, ἡ Ἀρχιδαμία, μ' ἔνα σπαθὶ στὸ χέρι, φώναξε:

— "Αν ἡ Σπάρτη χαθῆ, καμιὰ ἀπὸ μᾶς δὲ θέλει νὰ ζήσῃ.

*Απὸ κεῖ ἔφυγαν κι ὅλες μαζί, μικρὲς καὶ μεγάλες, πήγαν στὰ προχώματα τῆς Σπάρτης, ὅπου οἱ στρατιῶτες εἶχαν ἀρχίσει νὰ κατασκευάζουν τάφρο μεγάλη, γιὰ ν' ἀντικρούσουν τὴν ἔφοδο τοῦ Πύρρου. Ρίχτηκαν κι αὐτὲς στὴν ἔργασία.

Τὴν νύχτα ὑποχρέωσαν τοὺς κουρασμένους στρατιῶτες ν' ἀναπαυτοῦν κι ἀνάλαβαν αὐτὲς νὰ τελειώσουν τὴν τάφρο. Πραγματικά, ὅλη τὴ νύχτα ἔργαστηκαν ἀκούραστες, ἐνῶ οἱ ἄντρες ξεκουράστηκαν καὶ πῆραν νέες δυνάμεις.

Τὴν αύγῃ ἡ τάφρος ἦταν ἔτοιμη. Κι ὅταν ἀρχισε ἡ ἔφοδος,

οι Σπαρτιάτισσες ἔμειναν στὴ μάχη κοντὰ στοὺς στρατιῶτες. Τοὺς ὑπηρετοῦσαν μὲ δραστηριότητα, τοὺς πρόσφεραν θέλη, ἀκόντια, τροφή. Τοὺς ἔδιναν θάρρος καὶ τοὺς ἔλεγαν:

— "Ενδοξη θὰ εἶναι ἡ νίκη, ἂν νικήσετε μπροστά στὴ Σπάρτη κάτω ἀπὸ τὰ μάτια τῆς Πατρίδας. Ἀλλὰ γλυκύτατος θὰ εἶναι ὁ θάνατός σας, ἂν, πολεμώντας γιὰ τὴν πατρίδα, πέσετε στὴν ἀγκαλιὰ τῶν μητέρων, τῶν γυναικῶν καὶ τῶν θυγατέρων σας.

"Ετσι ἡ Σπάρτη σώθηκε μὲ τὴ μεγαλοψυχία καὶ τὴ φιλοπατρία τῶν γυναικῶν της. Ὁ Πύρρος ἀποκρούστηκε κι ἀναγκάστηκε νὰ φύγῃ.

"Αλλὰ μήπως αὐτὸς εἶναι τὸ μόνο περιστατικό, που μᾶς παρουσιάζει τόσο ὑπέροχη τὴν ψυχὴ τῶν γυναικῶν τῆς Σπάρτης; Σὲ κάθε σελίδα της ἡ ἱστορία ἔχει καὶ κάτι νὰ εἰπῆ γι' αὐτές.

Κάποτε πάλι ἡ Σπάρτη πολεμοῦσε μὲ τὴν Ἀχαϊκὴ Συμπολιτεία καὶ μὲ τὸν Ἀντίγονο, τὸ θασιλιὰ τῆς Μακεδονίας. Τότε ὁ θασιλιὰς τῆς Σπάρτης Κλεομένης ἀναγκάστηκε νὰ ζητῇ τὴν συμμαχία τοῦ Πτολεμαίου τῆς Αἴγυπτου.

"Ο Πτολεμαῖος ὑποσχέθηκε θοήθεια στὸν Κλεομένη, ἀλλὰ ζήτησε νὰ τοῦ στείλη στὴν Αἴγυπτο τὴν μητέρα του ὡς ὅμηρο. "Ηθελε μ' αὐτὸς τὸν τρόπο νὰ εἶναι ἀσφαλισμένος γιὰ κάθε ἐνδεχόμενο.

"Αλλὰ μὲ ποιά καρδιὰ ὁ Κλεομένης νὰ μιλήσῃ στὴ γριὰ μητέρα του γιὰ ἔνα τέτοιο κακό; πολλὲς φορὲς μπῆκε στὸ δωμάτιο τῆς ἀγαπημένης του μητέρας, γιὰ νὰ τῆς ἀνακοινώσῃ ποιὰ θυσία ζητεῖ ἀπ' αὐτὴν τὸ συμφέρον τῆς Σπάρτης. Ἀλλὰ δὲν τολμοῦσε. "Η ἀγάπη του δὲν τὸν ἄφηνε νὰ μιλήσῃ.

Τέλος ἡ φιλοπατρία νίκησε καὶ ὁ Κλεομένης μὲ πολὺ μεγάλη συστολὴ ἔκαμε γνωστὴ στὴ μητέρα του τὴν πρόταση τοῦ Πτολεμαίου.

— Αὐτό, παιδί μου, ήθελες τόσες φορὲς νὰ μοῦ πῆς καὶ ντράπηκες;

— Ναι, μητέρα, ἀπάντησε δειλά, σὰ μικρὸ κορίτσι, δὲ Κλεομένης.

— “Ωστε λοιπὸν τὸ γεροντικὸ σῶμα μου μπορεῖ νὰ ὠφελήσῃ τὴ Σπάρτη, ἀν σταλθῆ στὴν Αἴγυπτο; Στεῖλε τὸ λοιπόν, σὲ παρακαλῶ, παιδί μου, στεῖλε τὸ γρήγορα, πρὶν διαλυθῆ ἀπὸ τὰ γηρατειὰ ἄχρηστο κι ἀνώφελο γιὰ τὴν πατρίδα.

Καὶ μὲ χαρὰ ἡ γριὰ Σπαρτιάτισσα ἔφυγε γιὰ τὴν Αἴγυπτο. Ἐκεῖ ὅμως ἀργότερα πληροφορήθηκε, δτι ὁ Κλεομένης δὲν τολμοῦσε νὰ συμβιβασθῇ μὲ τοὺς Ἀχαιούς, γιατὶ εἶχε τὸ φόβο, μήπως ἡ μητέρα του κακοποιηθῇ ἀπὸ τὸν Πτολεμαῖο. Τότε ἡ ἡρωικὴ γερόντισσα ἔγραψε κι ἔστειλε στὸ παιδί της αὐτὰ τὸ ἀξιοθαύμαστα λόγια:

— Κάμε δὲ πρέπει κι δὲ συμφέρει στὴ Σπάρτη. Μὴν καταδεχτῆς, παιδί μου, νὰ θλάψης τὴν πατρίδα σου, γιὰ νὰ σώσης μιὰ γριά, ποὺ ἡ ζωὴ της εἶναι μετρημένη.

Τέτοιες ἦσαν οἱ ἀρχαῖες ‘Ελληνίδες. Τέτοιες μητέρες είχαν οἱ πρόγονοί μας καὶ γι’ αὐτὸ διακρίθηκαν περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο ἔθνος γιὰ τὴν ὑπέροχη φιλοπατρία τους.

Λέων Μελάς. [Διασκενὴ Μιχ. Χ. Οἰκονόμου.]

«Γεροστάθης»

ΠΟΛΕΜΙΣΤΗΡΙΟ ΣΑΛΠΙΣΜΑ

Τί τιμὴ στὸ παλικάρι, δταν πρῶτο στὴ φωτιὰ
σκοτωθῆ γιὰ τὴν πατρίδα μὲ τὴ σπάθα στὴ δεξιά...
Πόσο λυπηρὸ ν’ ἀφήνῃ τὴν πατρίδα τὴ γλυκιά,
τὰ καλά του τὰ χωράφια καὶ νὰ ζῇ μὲ διακονιά!
Μὲ γονιὸ νὰ παραδέρνῃ, μὲ γυναίκα δύμορφονιά,
μὲ γερόντισσα μητέρα καὶ μ’ ἀνήλικα παιδιά.
Κι ἀπ’ τὴ στέρηση καὶ φτώχεια δπου πάη, δπου σταθῆ,
νὰ γνωρίζῃ, δτι εἶναι σ’ δλους ἡ ζωὴ του μισητή.
Νὰ ντροπιάζῃ τὴ γενιά του, νὰ ντροπιάζεται κι αὐτὸς
καὶ ποτὲ νὰ μὴν τοῦ λείπῃ ἀπὸ τὰ στήθη δ στεναγμός.

Τέτοιον ἄνθρωπο καθένας ζωντανὸ καταφρονᾶ,
μηδ' ἀφοῦ στὸν τάφο πέσῃ, τ' ὅνομά του μελετᾶ.
Μὲς στὴ μάχη ἀς χυθοῦμε δλοι μ' ἄφοβη καρδιά.
Στὴ φωτιά, παλικαράδες, γίνετ' δλοι ἔνα κορμί,
στὴ φωτιὰ μὴ ντροπιαστῆτε σὰ φυγάδες σὰ δειλοί.
Λεοντόκαρδο τὸ στήθος καθενός σας ἀς φανῆ,
τοὺς ἔχθρούς σας πολεμώντας μὴν ψηφῖτε τὴ ζωή.
Τί ντροπή! Ντροπή μεγάλη! Ἀπὸ πίσω νάναι δ νιὸς
κι ὁ ἀδύνατος δ γέρος νὰ πεθαίνη μπροστινός,
πούχει κάτασπρα τὰ γένια, κάτασπρη τὴν κεφαλή,
καὶ στὰ χώματα ν' ἀφήσῃ τὴν ἀδιούλωτη ψυχή.
“Ολ' οἱ κίνδυνοι, οἱ πολέμοι, δλοι πρέπουνε στὸ νιό,
ναί, στὸ νιὸ πολέμοι πρέπουν, ποὺ τὸ σῶμα ἔχει ἄνθηρό.
”Ας ριχτῇ μπροστὰ στὸ γέρο κι ἄσειστος ἀς στυλωθῆ
καὶ τὰ δόντια του ἀς σφίξῃ, μὲς στὸ αἷμα ἀς κυλιστῇ.

Τυρταῖος. [Μετάφραση Σπ. Τρικούπη]

Η ΓΟΡΓΟΝΑ

[Η ἀδερφὴ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου — ὅπως λέει ἡ νεοελληνικὴ παράδοση — γιατὶ ἔχυσε χωρὶς νὰ τὸ ξέρῃ τὸ ἀθάνατο νερό, μεταμορφώθηκε σὲ Γοργόνα, γυναίκα ὥραία ἀπὸ τὴ μέση καὶ πάνω καὶ ψάρι ἀπὸ τὴ μέση καὶ κάτω. Ζῆ λοιπὸν ἔτσι στὰ πέλαγα καὶ ρωτᾶ τοὺς θαλασσινούς ἀν ζῆ καὶ θασιλεύῃ δ βασιλίας Ἀλέξανδρος. ”Αν οἱ θαλασσινοὶ ὀπαντήσουν: « Ζῆ καὶ θασιλεύει », τότε ἡ Γοργόνα γίνεται δλη ὥραία κόρη, παύει τοὺς ἀνέμους καὶ τραγουδεῖ γλυκὰ τραγούδια. ”Αν δμως ὀπαντήσουν « δχι », τότε ἀγριεύει, θυθζεῖ τὸ καράβι καὶ πνίγει τοὺς ναῦτες. Εἶναι εὔκολο νὰ ἐννοήσῃ κανεὶς πόση πίστη φανερώνει ἡ παράδοση στὴν ἀθανασία τῆς ἐλληνικῆς ιδέας.]

Μὲ τὸ μπρίκι * τοῦ καπετάν Φαράση ταξίδευα ἀνοιχτὰ ἔκεινη τὴ νύχτα. Σπάνια νύχτα! Πρώτη καὶ τελευταία θαρρῶ στὴ ζωή μου. Τί εἰχαμε φορτωμένο; Τί ἄλλο ἀπὸ σιτάρι. Ποῦ πηγαίναμε; Ποῦ ἀλλοῦ ἀπὸ τὸν Πειραιά. Πράματα καὶ τὰ δύο, ποὺ τὰ ἔκαμα τὸ λιγώτερο εἴκοσι φορές.

‘Ο ήλιος ήταν τώρα θασίλεμένος. Τὰ χρυσοπόρφυρα * σύννεφα, ποὺ συντρόφευαν τὸ θασίλεμά του, σκάλωσαν κάπου μαῦρα σὰ μεγάλες καπνιές. ‘Ο Ἀποσπερίτης * ἔλαμψε στὸν οὐρανὸν καὶ φάνηκαν ψηλὰ οἱ ἀστερισμοὶ ἔνας ἔνας. Τὰ νερὰ κάτω πῆραν τὸ λευκοσκότεινο χρῶμα τους. Τὸ ναυτόπουλο ἀναψε τὰ φανάρια, δὲ καπετάνιος κατέβηκε νὰ κοιμηθῇ· δὲ Μούλπερης κάθισε στὸ τιμόνι. ‘Ο σκύλος μας κουλουριάστηκε στὴ ρίζα τοῦ ἀργάτη * νὰ ἡσυχάσῃ κι ἐκεῖνος.

Ἐγὼ δὲν μποροῦσα νὰ ἡσυχάσω. Δοκίμασα νὰ πιάσω κουβέντα μὲ τὸν τιμονιέρη· μὰ εἶχε τόση ἀνοστιά, ποὺ ἔσθησε σὰ φωτιὰ ἀναμένη μὲ χλωρόξυλα. Πήγα νὰ παίξω μὲ τὸ σκύλο· ἀλλὰ κι ἐκεῖνος τρύπωσε ἀκόμη περισσότερο τὸ κεφάλι στὰ πόδια του, σὰ νὰ μοῦ ἔλεγε: « Ἄφησέ με καὶ δὲν ἔχω τὴν ὅρεξή σου! »

Τότε κι ἐγὼ πήγα καὶ ξαπλώθηκα μπρούμυτα, καταμεστὶς κι ἔκλεισα στὴ χούφτα τὰ μάτια μου. Ἡθελα νὰ μὴ Өλέπω τίποτε, νὰ μὴν αἰσθάνωμαι πώς ζῶ. Καὶ λίγο λίγο σχεδὸν τὸ κατόρθωσα.

Πόσο ἔμεινα ἔτσι, δὲν ξέρω. Τί μοῦ ἥρθε στὸ νοῦ κι ἀν μοῦ ἥρθε τίποτε, δὲ θυμοῦμαι. Ἔξαφνα ὅμως ἄρχισα ν' ἀνατριχιάζω· κάποιος μαγνήτης ἐρέθιζε τὰ νεῦρα μου. Κι εύθὺς πορφυρὸ * κύμα χύθηκε ἐπάνω μου. Καὶ ὅπως ἐκεῖνος, ποὺ κοιμᾶται σὲ σκοτεινὸ δωμάτιο, αὐτόματα ξυπνᾷ στὸ λαμπρὸ φῶς τῆς ἡμέρας, κι ἐγὼ ἀνοιξα τὰ μάτια μου. Τάνοιξα ἢ τάκλεισα, δὲ θυμοῦμαι.

Θυμοῦμαι μόνο πώς πέρα θαθιά, μὲς ἀπὸ ἔνα μενεξεδένιο σύννεφο, εἶδα νὰ προβαίνῃ ἵσκιος πελώριος. Ἡ χοντρὴ κορμοστασιά, τὸ πυργογύριστο κεφάλι του φάνταζαν σὰ βουνό. Τὰ δυὸ μάτια του γύριζαν φωτεινοὺς κύκλους κι ἔθλεπαν περήφανα τὸν κόσμο. Νὰ ήταν, εἶπα, δὲ θεόσταλτος ἄγγελος, δὲ χαλαστής καὶ σωτήρας; Τὸν ἔθλεπα κι ἀνατριχίλα μ' ἔπιανε. Ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ πρόσμενα σφυρὶ θὰ πέσῃ τὸ φριχτὸ χτύπημα. Πάει τώρα ἢ γῆ μὲ τοὺς καρπούς, πάει

κι ή θάλασσα μὲ τὰ ξύλα της ! Οὕτε τραγούδια πιὰ οὔτε ταξίδια.

Αλλὰ δὲν ἄκουσα τὸ χτύπημα. Ὁ ἵσκιος πρόθαινε στὰ νερὰ μὲ ἄλματα πύρινα. Κι ὅσσο γρηγορώτερα πρόθαινε, τόσο μίκραινε ἡ κορμοστασιά του. Κι ἔξαφνα ὁ θεότρεμος ὅγκος, χιλιόμορφη κόρη, στάθηκε ἀντίκρυ μου. Διαμαντοστόλιστο στέμμα φοροῦσε στὸ κεφάλι της καὶ τὰ πλούσια μαλλιά, γαλάζια χήτη, ἀπλωναν στὶς πλάτες ὡς κάτω τὰ κύματα. Τὸ πλατύ μέτωπο, τ' ἀμυγδαλωτὰ μάτια, ἔχυναν γύρω κάποια λάμψη ἀθανασίας καὶ κάποια περηφάνια βασιλική. Ἀπὸ τὰ κρυσταλλένια λαιμοτράχηλα κατέβαινε κι ἔσφιγγε τὸ κορμὶ δλόχρυσος θώρακας λεπιδωτὸς καὶ πρόθαλλε στὸ ἀριστερὸ τὴν ἀσπίδα κι ἔπαιζε μὲ τὸ δεξὶ τῇ μακεδονικῇ σάρισα *.

Δὲν εἶχα συνέρθει ἀπὸ τὴν ἀπορία καὶ φωνὴ γλυκιά, ἥμερη καὶ μαλακὴ ἄκουσα νὰ μοῦ λέη:

— Ναύτη, καλὲ ναύτη, ζῆ δ βασιλιάς Ἀλέξανδρος ;

— Ὁ βασιλιάς Ἀλέξανδρος ! Ψιθύρισα μὲ περισσότερη ἀπορία. Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ζῆ δ βασιλιάς Ἀλέξανδρος ;

Δὲν ἤξερα τί ρώτημα ἦταν ἐκεῖνο καὶ τί νὰ τῆς ἀποκριθῶ, δταν ἡ φωνὴ ξαναδευτέρωσε.

— Ναύτη, καλὲ ναύτη, ζῆ δ βασιλιάς Ἀλέξανδρος ;

‘Απάντησα χωρὶς νὰ σκεφτῶ :

— Τώρα, κυρά ! Τώρα βασιλιάς Ἀλέξανδρος ! Οὕτε τὸ χῶμα του δὲ βρίσκεται στὴ γῆ.

‘ΩΓιμέ ! Κακὸ ποὺ τόπαθα ! Ἡ χιλιόμορφη κόρη ἔγινε μεμιᾶς φοβερή. Κύκλωπας θγῆκε ἀπὸ τὸ κύμα κι ἔδειξε λεπτοντυμένο τὸ μισὸ κορμί. Ζωντανὰ φίδια τὰ μεταξόμαλλα σηκώθηκαν περαδῶθε, ἔθγαλαν γλῶσσες καὶ κεντριὰ φαρμακερὰ κι ἔχυσαν φοβεριστικὸ ἀνεμοφύσημα. Τὸ θωρακωτὸ στῆθος καὶ τὸ παρθενικὸ πρόσωπο ἄλλαξαν ἀμέσως.

Τώρα καλογνώρισα μὲ ποιὸν εἶχα νὰ κάμω ! Δὲν ἦταν δικαίως, τῆς γῆς δ χαλαστής, ή δ σωτήρας ἄγγελος. Ἔτσι τὴν Γοργόνα, τ’ Ἀλέξανδρου ἡ ἀδερφή, ποὺ ἔκλεψε τὸ ἀθάνατο

νερὸ καὶ γυρίζει ζωντανὴ καὶ παντοδύναμη. Ἡ δόξα ἦταν τοῦ μεγάλου κοσμοκράτορα, ἀγέραστη κι αἰώνια σὲ στεριάς καὶ θάλασσας. Καὶ μόνο γιὰ κείνης τὸν ἐρχομό ἔχυσε ὁ Πόλος τὸ Σέλας * του, νὰ στρώσῃ τὸν αἰθέρα μὲ τῆς πορφύρας τὸ χρῶμα. Δὲ ρωτοῦσε θέσαια γιὰ τὸ φθαρτὸ σῶμα, ἀλλὰ γιὰ τὴ μνήμη τοῦ ἀδερφοῦ της. Καὶ τώρα, στὴν ἄκριτή μου ἀπόκριση, μανιασμένη ἔριξε τὸ χέρι, ἔνα δασοτριχωμένο καὶ θαρύ χέρι, στὴν κουπαστή, ἔπαιξε ζερβόδεξα τὴν οὐρά της κι ἔδειξε *Ωκεανὸ τὸ μαλακὸ Πόντο.

— "Οχι, κυρά, ψέματα!... Τρανοφώναξα μὲ λυμένα γόνατα.

*Εκείνη μὲ κοίταξε αὔστηρὰ καὶ μὲ φωνὴ συγκινημένη ξαναρώτησε:

— Ναύτη, καλὲ ναύτη, ζῆ ὁ θασιλιάς *Αλέξανδρος;

— Ζῆ καὶ θασιλεύει. *Απάντησα εύθύς. Ζῆ καὶ θασιλεύει καὶ τὸν κόσμο κυριεύει.

"Ακουσε τὰ λόγια μου καλά. Σὰ νὰ χύθηκε ἀθάνατο νερὸ ἡ φωνή μου στὶς φλέβες της, ἀλλαξε ἀμέσως τὸ τέρας κι ἔλαψε παρθένα πάλι καὶ χιλιόμορφη. Σήκωσε τὸ κρινάτο χέρι της ἀπὸ τὴν κουπαστή, χαμογέλασε ροδόφυλλα σκορπώντας ἀπὸ τὰ χεῖλη της. Κι ἔξαφνα στὸν δλοπόρφυρο ἀέρα χύθηκε τραγούδι πολεμικό, λές καὶ γύριζε τώρα ὁ μακεδονικὸς στρατὸς ἀπὸ τὶς χῶρες τοῦ Γάγγη * καὶ τοῦ Εύφρατη *.

Σήκωσα τὰ μάτια ψηλὰ κι εἶδα τ' ἀέρινα ποτάμια, τὰ σκοτεινὰ καὶ τὰ πράσινα, χρυσορόδινα καὶ γλαυκὰ νὰ σμίγουν στὸν οὐρανὸ καὶ νὰ κάνουν τὸ στέμμα γιγάντιο. *Ηταν κάμωμα τοῦ καιροῦ ἢ μὴν ἦταν ἀπόκριση στὸ ρώτημα τῆς ἀθάνατης; Ποιὸς ξέρει. Μὰ σιγὰ σιγὰ οἱ ἀχτίνες ἀρχισαν νὰ θαμπώνουν καὶ νὰ σθήνουν μιὰ μὲ τὴν ἀλλη, λές κι ἔπαιρνε τὰ κάλλη μαζί της ἢ Γοργόνα στὴν ἄσυσσο...

*Ανδρέας Καρκαβίτσας.

« Λόγια τῆς πλώρης »

Ο ΜΑΡΜΑΡΩΜΕΝΟΣ ΒΑΣΙΛΙΑΣ

['Η παράδοση αυτή, γνωστή σὲ κάθε έλληνική χώρα, είναι πολυτιμότατη. Είναι δημιούργημα τῶν πόθων καὶ τῶν ἔλπιδων τοῦ δούλου ἐλληνισμοῦ, ἀμέσως μὲ τὸ πάρσιμο τῆς Πόλης, γιὰ τὴν ἐλευθερία του καὶ τὴν ἀνόρθωσή του σὲ Κράτος.]

"Οταν ἦρθε ἡ ὥρα νὰ τουρκέψῃ ἡ Πόλη καὶ μπῆκαν μέσα οἱ Τούρκοι, ἔτρεξε ὁ βασιλιάς μας καθάλα στ' ἄλογο του νὰ τοὺς ἐμποδίσῃ. Ὡταν πλῆθος ἀρίφνητο * ἡ Τουρκιά, χιλιάδες τὸν ἔβαλαν στὴ μέση κι ἐκεῖνος χτυποῦσε κι ἔκοβε ἀδιάκοπα μὲ τὸ σπαθί του. Τότε σκοτώθηκε τ' ἄλογό του κι ἔπεσε κι αὐτός.

Κι ἐκεὶ, ποὺ ἔνας Ἀράπης σήκωσε τὸ σπαθί του νὰ χτυπήσῃ τὸ βασιλιά, ἦρθε ἄγγελος Κυρίου καὶ τὸν ἀρπαξε καὶ τὸν πῆγε σὲ μιὰ σπηλιὰ βαθιὰ στὴ γῆ κάτω κοντά στὴ Χρυσόπορτα *.

"Εκεῖ μένει μαρμαρωμένος ὁ βασιλιάς καὶ καρτερεῖ τὴν ὥρα νάρθη πάλι ὁ ἄγγελος νὰ τὸν σηκώσῃ. Οἱ Τούρκοι τὸ ξέρουν αὐτό, μὰ δὲν μποροῦν νὰ βροῦν τὴ σπηλιά, ποὺ εἶναι ὁ βασιλιάς" γι' αὐτὸν ἔχτισαν τὴν πόρτα, ποὺ ξέρουν πῶς ἀπ' αὐτὴν θάμπη ὁ βασιλιάς, γιὰ νὰ τοὺς πάρη πίσω τὴν Πόλη.

Μὰ δταν εἶναι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, θὰ κατεθῇ ὁ ἄγγελος στὴ σπηλιὰ καὶ θὰ τὸν ξεμαρμαρώσῃ καὶ θὰ τοῦ δώσῃ στὸ χέρι πάλι τὸ σπαθί, ποὺ εἶχε στὴ μάχη. Καὶ θὰ σηκωθῇ ὁ βασιλιάς καὶ θὰ μπῇ στὴν Πόλη ἀπὸ τὴ Χρυσόπορτα καὶ κυνηγώντας μὲ τὸ στρατό του τοὺς Τούρκους, θὰ τοὺς διώξῃ ὡς τὴν Κόκκινη Μηλιά * . . .

Δαικὴ Παραδοση.

N. Γ. Πολίτου « Παραδόσεις »

ΤΟ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙ

[Τὸ θαῦμα, ποὺ Өλασταίνει ἔερδ ἑύλο, γιὰ νὰ Өεθαιώσῃ, δτὶ θὰ ἐλευθερωθῶν οἱ δοῦλοι "Ελληνες ἀπὸ τοὺς Τούρκους, δειχνει τὴν ἀκλόνητη πίστη τοῦ λαοῦ μας στὰ χρόνια τῆς σκλαβιᾶς, πὼς θάρθη ἡ μέρα τῆς ἐλευθερίας. Ἐπίσης καὶ στὰ λαϊκὰ κάλαντα, ποὺ τραγουδῶν τὰ παιδιὰ τὴν παραμονὴ τῆς Πρωτοχρονιᾶς, Өλασταίνει καὶ τὸ ἔερδ ραβδὶ τοῦ 'Αι - Βασιλῆ, ποὺ ἔρχεται φέρνοντας τὰ δῶρα.]

Κοντὰ στὸ Μυστρά *, σὲ μιὰ ψηλὴ θέση, πόχει ἀπὸ κάτω δόλο τὸν κάμπο τῆς Σπάρτης, ἥταν ἔνα μεγάλο κυπαρίσσι, τὸ μεγαλύτερο κυπαρίσσι τοῦ κόσμου. Τώρα δὲν ὑπάρχει πιά: εἶναι λίγα χρόνια κάποιος κακὸς ἄνθρωπος εἶχε ἀνάψει φωτιὰ ἔκει κοντὰ καὶ δὲν πρόσεξε κι ὅναψε τὸ κυπαρίσσι καὶ κάρκε.

Αὐτὸ τὸ κυπαρίσσι εἶχε τὴν ἱστορία του. Ἐπὶ Τουρκίας ἔνας πασάς πήγε σ' αὐτὴ τὴ θέση νὰ διασκεδάσῃ. Ἔβαλε καὶ τούψησαν ἔνα σφαγήτο καὶ κάθισε κι ἔφαγε.

Εἶχε μαζί του κι ἔνα βοσκό, ἔνα νέο παλικάρι, χριστιανόπουλο καὶ τὸν ὑπηρετοῦσε. Γιὰ μιὰ στιγμὴ τὸ παιδί, ποὺ ἔριξε τὴ ματιά του καὶ παρατήρησε ἔκεινο τὸ ὡραῖο θέαμα, τὸν κάμπο μὲ τὶς πρασινάδες καὶ τ' ἄφθονα νερά καὶ τὰ βουνὰ γύρω, τόπιασε τὸ παράπονο κι ἀναστέναξε.

Τὸν εἶδε ὁ πασάς καὶ τὸν ρωτᾶ:

— Μπρέ Ρωμιέ, τί ἔχεις κι ἀναστενάζεις;

— Τί νάχω, πασά μου! Τοῦ λέει. Συλλογίζομαι πὼς δλα αὐτὰ τὰ μέρη ἥτανε δικά μας μιὰ φορὰ καὶ μᾶς τὰ πήρατε: μὰ λένε τὰ χαρτιά μας κι ἔχω τὴν ἐλπίδα μου στὸ Θεό, πὼς μὲ καιρὸ πάλι δικά μας θὰ γίνουν.

“Ο πασάς θύμωσε.

— Μωρέ, τί μᾶς λέεις αὐτοῦ; Τοῦ λέει* καὶ ἀρπάζει τὴν ξύλινη σούβλα, ποὺ εἶχαν ψήσει τ' ἄρνι, ικαὶ τὴν καρφώνει στὴ γῆ.

— Νά, τὸ Өλέπεις αὐτό; Λέει. "Αν αὐτὸ τὸ ἔερδ παλούκι θγάλη κλαριά, τότε νάχετε ἐλπίδα, πὼς θὰ ξαναπάρετε πίσω αὐτὰ τὰ μέρη.

Τὴν ἄλλη μέρα ἡ σούσθλα ρίζωσε στὴ γῆ καὶ θλάστησε καὶ φούντωσε καὶ θέριεψε κι ἔγινε τὸ περήφανο κυπαρίσσι, ποὺ γνωρίζαμε.

Λαϊκὴ παράδοση.

N. Γ. Πολίτου « Παραδόσεις »

Ο ΓΕΝΝΑΙΟΨΥΧΟΣ ΜΑΘΗΤΗΣ

Κατάδικος.

Μόλις εἶχε ἀρχίσει ὁ ἑλληνοβουλγαρικὸς πόλεμος τοῦ 1913. Οἱ Βούλγαροι ἐπρόκειτο νὰ τουφεκίσουν ἔνα νεαρὸ διπό τὴ Νιγρίτα, 16 χρόνων, μὲ τρεῖς ἄλλους χωριανούς του ἀντάρτες. Τοὺς εἶχε καταδικάσει ἔνα ἔκτακτο στρατοδικεῖο στὴν πεδιάδα τῶν Σερρῶν ἔπειτα ἀπὸ μιὰ πρόχειρη διαδικασία, γιατί, λέει, τοὺς ἔπιασαν νύχτα μὲ δπλα κοντὰ στὶς προφυλακές τους.

Ο Βούλγαρος ταγματάρχης, ποὺ τοῦ εἶχε ἀνατεθῆ νὰ ἐκτελέσῃ τὴ θανατικὴ ποινή, βλέποντας τὴν καταπληκτικὴ γαλήνη, ποὺ πήγαινε στὸ θάνατο δ ἀμούστακος ἀντάρτης, συγκινήθηκε. "Εδώσε λοιπὸν διαταγὴ νὰ ἀπομονωθῇ καὶ νὰ τουφεκιοῦται τελευταῖος αὐτὸς δ μικρὸς Μακεδόνας.

Ο Κώστας Λαμπρίδης, μαθητὴς τοῦ Γυμνασίου, ζοῦσε ἀμέριμνος στὸ πατρικό του σπίτι, ὅταν κηρύχτηκε ὁ πόλεμος. Ἀλλὰ τὴν ἴδια θραδιὰ ἔχασε τὸν πατέρα του, ποὺ τὸν σκότωσαν οἱ Βούλγαροι ἔξω ἀπὸ τὸ χωριό, καθὼς γύριζε ἀπὸ τὰ χωράφια του. Καὶ ἡ μητέρα του ἀπὸ τὴ λύπη τῆς ἔπεισε θαριὰ ἄρρωστη στὸ κρεβάτι της. Ο νεαρὸς μαθητὴς κατάπιε τὰ δάκρυά του καὶ παίρνοντας ἔνα δρεπάνι στὸ χέρι, ἀρχισε νὰ θερίζῃ μέρα νύχτα, γιὰ νὰ συντηρήσῃ τὴ μητέρα του.

Ἄλλὰ τὴν τρίτη μέρα, ἐνῶ δούλευε στὸ χωράφι του, μία συμμορία κομιτατζήδων * περνώντας ἀπὸ κεῖ τὸν κυνήγησε καὶ τοῦ φύτεψε μιὰ σφαίρα στὸν ὕμο. Εύτυχῶς ἡ πληγὴ του ἦταν πολὺ ἐλαφριὰ καὶ δὲν τὸν ἔριξε κὰν στὸ κρεβάτι.

"Α! δὲν τοῦ ἔμενε πιὰ ἄλλος δρόμος! Τὸν πατέρα του

τὸν σκότωσαν· αὐτὸς ἀν σώθηκε τὸ χρωστᾶ στὰ πόδια του.

Ἐπρεπε λοιπὸν νὰ γίνη στρατιώτης, νὰ πολεμήσῃ τοὺς ἔχθρούς τῆς οἰκογενείας του καὶ τῆς πατρίδας του.

Στὴν ὀρχὴ ζήτησε νὰ πάη ἐθελοντής. Ἀλλὰ ποιός ἔπαιρνε στρατιώτες παιδιά τοῦ σχολείου; Ἀναγκάστηκε λοιπὸν νὰ γίνη ἀντάρτης, μαζὶ μὲ τρεῖς ἄλλους συντοπίτες του.

Ἀλλὰ προτοῦ δοκιμάσῃ τὶς δυνάμεις του, προτοῦ ἐκδικήσῃ τὴν πατρίδα του, ἔπεισε σὲ μιὰ ἐνέδρα κομιτατζήδων, ποὺ τὸν ἔπιασαν μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους χωριανούς του. Καὶ τώρα ἔπρεπε νὰ τουφεκιστῇ — τὸν εἶχαν πιάσει μὲ τὰ ὅπλα — εἴτε εἶχε σκοτώσει εἴτε ὥχι. Ἡταν πολὺ ἀτυχος!

Πολὺ λίγο τὸν ἔμελε γιὰ τὴ ζωὴ του· εἶχε ὑποφέρει τόσα πολλὰ σὲ τόσο λίγο διάστημα κι αὐτὸς κι ἡ οἰκογένειά του, ποὺ τοῦ προξενοῦσαν τρόμο γιὰ τῆς ζωῆς τὸν ἀγώνα. Ἡ μόνη του λύπη ἦταν, ὅτι ἀφήνε τὴ μανούλα του ἀπροστάτευτη, ποὺ τὴν ἀγαποῦσε ὑπερβολικά· κι ἡ μόνη του παρηγορία, ὅτι κι αὐτὴ δὲ θὰ ζούσε πολύ, γιὰ νὰ ὑποφέρῃ. Ἡταν τόσο ἀρρωστη!

“Οταν τὴν ἀφήσε, ἔδω καὶ τέσσερεις μέρες, ἦταν σχεδὸν μισοπεθαμένη.

— Παιδί μου, Κώστα μου, τοῦ εἶπε ἡ καημένη· ἔλα νὰ σὲ φιλήσω· καταλαθαίνω, ὅτι δὲ θὰ σὲ ξαναϊδῶ πιά.

Καὶ τώρα, ἀπομονωμένος κάτω ἀπὸ ἔνα δέντρο τῆς πεδιάδας τῶν Σερρῶν, ποὺ τὰ φύλλα του δὲν ἦταν ίκανὰ νὰ μετριάσουν τὴ λαύρα τοῦ καλοκαιρινοῦ ἥλιου, σκεπτόταν: «”Ἄχ, νὰ μποροῦσα νάθλεπα τὴ μανούλα μου, νὰ τὴ φιλήσω γιὰ τελευταία φορά». Καὶ θερμά δάκρυα κυλοῦσαν ἀπὸ τὰ γαλανά του μάτια.

¶ Ἡ ἀνέλπιστη παρηγορία.

Ἐκείνη τὴ στιγμὴ τὸν πλησίασε ὁ ταγματάρχης μὲ τὴν ἀκολουθία του καὶ τοῦ εἶπε:

— Τώρα, μικρέ μου, ἥρθε ἡ σειρά σου. Ξέρεις θέσσαια τί σὲ περιμένει.

— Μάλιστα, κύριε ταγματάρχα. Ἀπάντησε μὲ θάρρος ὁ Λαμπρίδης. Τὸ ξέρω καὶ εἶμαι ἔτοιμος.

— Λοιπὸν δὲ φοβᾶσαι τὸ θάνατο;

— "Οχι, κύριε. Πεθαίνω γιὰ τὴν πατρίδα μου καὶ σὰν ἐλληνόπουλο, εἶμαι πρόθυμος νὰ τῆς δώσω τὴ ζωή μου.

— Θέλεις τίποτε; Τὸν ρώτησε τότε ὁ ταγματάρχης κατάπληκτος ἀπὸ τὴ γενναιότητα τοῦ μικροῦ.

— "Οχι. Λυποῦμαι μόνο, ποὺ πεθαίνω χωρὶς νὰ ἴδω γιὰ τελευταία φορὰ τὴ μανούλα μου. Πόσο θὰ ἥθελα νὰ τὴν ἔθλεπα!

Καὶ σὰν ἀστραπὴ πέρασε ἀπὸ τὸ νοῦ του μιὰ ἴδεα, ποὺ συμπληρώνοντάς την πρόσθεσε:

— 'Αφοῦ εἰστε τόσο καλὸς καὶ μὲ ρωτᾶτε τί θέλω, νά! Μ' ἀφήνετε ἐλεύθερο μιὰν ὕρα νὰ ἴδω τὴ γλυκιά μου μητερούλα; Καὶ ξαναγυρίζω νὰ μὲ τουφεκίστε.

— Φαίνεται, φίλε μου, δτι μᾶς περνᾶς γιὰ κουτούς. Θέλεις νὰ πιστέψω, δτι ἀν σ' ἀφήσω ἐλεύθερο, θὰ ξαναγυρίστης ἔπειτα νὰ τουφεκιστής! Πολὺ ἔξυπνος εἶσαι, μικρέ μου. Κορόιδεψες κι ἄλλους στὴ ζωή σου; Τοῦ ἀπάντησε ὁ ταγματάρχης κάπως πειραγμένος.

— Σᾶς παρακαλῶ, κύριε ταγματάρχα, νὰ μ' ἀκούσετε. Δὲ φαίνεστε κακὸς ἄνθρωπος. "Εχετε βέθαια καὶ σεῖς μητέρα ποὺ τὴν ἀγαπᾶτε. "Αν σᾶς ἔμελε νὰ πεθάνετε, δὲ θὰ ἥταν ἡ τελευταία σας σκέψη ἡ μητέρα σας; Δὲ θὰ εὐλογούσατε ἐκεῖνον, ποὺ θὰ σᾶς χάριζε τὴ μεγαλύτερη παρηγορία: ν' ἀγκαλιάσετε καὶ νὰ φιλήσετε γιὰ τελευταία φορὰ τὴ μητέρα σας; Κάμετε λοιπόν, κύριε ταγματάρχα, καὶ γιὰ μένα ἐκεῖνο, ποὺ θὰ θέλατε νὰ κάμουν γιὰ σᾶς οἱ ἄλλοι. Χαρίστε μου μιᾶς μόνον ὕρας ἐλευθερία, νὰ πάω ν' ἀποχαιρετήσω τὴ φτωχή μου μανούλα καὶ σᾶς δίνω τὸ λόγο μου, δτι θὰ ξαναγυρίσω ἀμέσως νὰ μὲ κάμετε δτι θέλετε.

Στὰ ἀνδρικὰ αὐτὰ λόγια τοῦ νεαροῦ Μακεδόνα ὁ ταγματάρχης ἔμεινε κατάπληκτος. "Αρχισε νὰ περπατῇ νευρικά, νὰ στρίβῃ ἀσυναίσθητα τὸ μουστάκι του, νὰ θλέπῃ πρὸς τὰ κλαδιά τοῦ δέντρου σὰ νὰ ἥθελε νὰ κρύψῃ κάτι ἀπὸ τὰ μάτια τῶν

ἄλλων. Ἀγωνιζόταν νὰ κρύψῃ τὴ συγκίνηση, ποὺ τὸν ἔπινγε.

Ἐξαφνα στάθηκε ἀπέναντι στὸ μελλοθάνατο μὲ φρύδια κατεβασμένα, μὲ Өλέμμια αὐστηρὸ καὶ τὸν ρώτησε:

- Πῶς δονομάζεσαι ;
- Κώστας Λαμπρίδης.
- Πόσων χρόνων εἶσαι ;
- Δεκάξι.
- Ποῦ μένει ἡ μητέρα σου ;
- Στὴ Νιγρίτα.
- Δὲν ἔχεις πατέρα ;
- Ὁχι· μοῦ τὸν σκότωσαν οἱ Βούλγαροι.
- Γιατί ἔγινες ἀντάρτης ;
- Νὰ ἐκδικήσω τὸν πατέρα μου καὶ νὰ ὑπερασπίσω τὴν πατρίδα μου.

Ο ταγματάρχης στάθηκε γιὰ μιὰ στιγμὴ ἀναποφάσιστος κι ἔπειτα μὲ φαινομενικὴ αὐστηρότητα εἶπε:

— Λοιπὸν σοῦ δίνω, φίλε μου, τὴν ἄδεια νὰ πᾶς ν' ἀποχαιρετῆσης τὴ μητέρα σου. Ἄλλὰ πρόσεξε καλά. Μοῦ ἔδωσες τὸ λόγο σου, δτι θὰ ξαναγυρίσης ἔπειτα ἀπὸ μιὰ ὥρα. Ἔγὼ σὲ ἀφήνω ἐλεύθερο ὡς τὸ θράδυ. Πήγαινε!

Ο νεαρὸς Μακεδόνας ἔγινε ἄφαντος. Φτερὰ ἔθαλε στὰ πόδια του. Κι ὁ Βούλγαρος ταγματάρχης, ποὺ ἡ καρδιά του, ἡ σκληρὴ καὶ τραχιὰ ἀπὸ τὴ στρατιωτικὴ ζωὴ, εἶχε τώρα γίνει μαλακὴ ἀπὸ τὴν τόση στοργὴ τοῦ νεαροῦ μαθητοῦ, διαλογιζόταν πῶς θὰ δικαιολογοῦσε τὴν πράξη του στοὺς ἀνωτέρους του.

Σὲ λίγη ὥρα ὁ Λαμπρίδης χτυπούσε τὴ θύρα τοῦ πατρικοῦ του σπιτιοῦ. Ἡ γειτόνισσα Ἀγάθη, ποὺ ἐκείνη τὴ στιγμὴ περιποιόταν τὴ μητέρα του, ἥρθε κι ἄνοιξε. Βλέποντας δύμας τὸν Κώστα τάχασε, γιατὶ ὅλοι τὸν νόμιζαν πεθαμένο.

Ἀνυπόμονος, πατώντας στὰ νύχια, πήγε στὸ κρεβάτι τῆς μάνας του. Δὲν εἶχε ἀπατηθῆ. Ἡ ἄρρωστη τὸν περίμενε. "Αμα τὸν εἶδε, εἶπε μὲ σθησμένη φωνή:

— Παιδί μου!

Κι ἄνοιξε τὴν ἀγκαλιά της.

‘Ο γιός ἔπεσε στὴ θερμὴ ἀγκαλιὰ τῆς μητέρας του καὶ ἐνῶ ὡς τὴ στιγμὴ αὐτὴ ἦταν ἀπαθής ἐμπρὸς στὸ θάνατο, τώρα ἀναλύθηκε σὲ δάκρυα. Στὴν ἀγκαλιὰ τῆς φτωχῆς μητέρας του ξανάγινε παιδί, φοβισμένο, ἀπελπισμένο, ἀδύνατο· μάταια ἔκεινη, ποὺ ἀπὸ τὴν παρουσία τοῦ παιδιοῦ τῆς εἶχε πάρει νέα δύναμη, προσπαθοῦσε νὰ τὸν παρηγορήσῃ λέγοντας:

— Γιατὶ κλαῖς, παιδί μου; Τώρα θὰ εἴμαστε πιὰ πάντοτε μαζί. Γρήγορα θὰ γίνω καλά κι ἔγώ. Θὰ ἔργαζωμαι νὰ σὲ σπουδάσω. Θὰ γίνης καλός ἄνθρωπος!

— “Αχ! μάνα, μάνα!... Τῆς ἀπάντησε ὁ Κώστας χωρὶς ν’ ἀποτελείωσῃ τὸ λόγο του.

Ἐκείνη τὸν φίλησε πολλὲς φορές, τὸν ξανάσφιξε στὴν ἀγκαλιὰ τῆς καὶ ξανάπεσε στὸ στρῶμα τῆς καὶ χωρὶς νὰ τὸ νιώσῃ, ἀποκοιμήθηκε γλυκά ἀπὸ τὴ συγκίνησή της.

‘Ο ταλαίπωρος γιός, ἀκίνητος καὶ σχεδὸν ντροπιασμένος γιὰ τὴν δλιγοψυχία του, ʙλέποντας τὴ μητέρα του ἀποκοιμισμένη ξαναπῆρε τὸ θάρρος του. Χωρὶς ἀμφιθολία ἡ Θεία Πρόνοια θέλησε νὰ τὸν διευκολύνη νὰ κρατήσῃ τὸ λόγο του.

Ἐπωφελήθηκε ἀπὸ τὴν εὔκαιρία, φίλησε γιὰ τελευταία φορὰ τὸ χλομὸ μέτωπο τῆς ἅρρωστης μητέρας του, τῆς ἔριξε ὅλλη μιὰ ματιὰ νομίζοντας πώς τοῦ χαμογελοῦσε στοργικά. Πετάχτηκε ἔπειτα ἀπὸ τὸ δωμάτιο κι ἔφυγε γρήγορα, δπως εἶχε ἔρθει, χωρὶς νὰ κοιτάξῃ πίσω του.

‘Η ἐλευθερία του.

— Μπά! Ἡρθες τόσο γρήγορα; τοῦ εἶπε ὁ ταγματάρχης κατάπληκτος.

— Μὰ δὲ σᾶς ἔδωσα τὸ λόγο μου;

— Ναι! Ἀλλὰ ʙιάστηκες. Σοῦ ἔδωσα ἐλευθερία ὡς τὸ θράδυ νὰ μείνης μὲ τὴ μητέρα σου.

— “Αν ἔμενα ὡς τὸ θράδυ, δὲ θὰ μποροῦσα νὰ κρατήσω τὸ λόγο μου ἀπὸ τὴ συγκίνηση καὶ τὰ δάκρυα τῆς δυστυχίσμανης μητέρας μου. Ἀφοῦ ἔκλαψε καὶ μὲ φίλησε, ἀποκοιμή-

θηκε νομίζοντας πώς δὲ θὰ ξαναφύγω ἀπὸ κοντά της. "Εφυγα λοιπὸν σὰν κλέφτης, προτοῦ ξυπνήσῃ. Καὶ τώρα, κύριε ταγματάρχα, τουφεκίστε με δόσο τὸ δυνατόν γρηγορώτερα. Δὲν μπορῶ νὰ σκέπτωμαι, δτὶ τὴν ἄφησα μόνη στὸν κόσμο.

"Ο ταγματάρχης παρατήρησε μὲ θαυμασμὸν τὸ νεαρὸ Μακεδόνα γιὰ τὸν ἡρωισμὸν καὶ τὴ στοργὴ του. Θυμήθηκε κι αὐτὸς τὴ γερόντισσα μητέρα του, δάκρυσε καὶ μ' ἔνα χαμόγελο γεμάτο συμπάθεια εἶπε:

— Κι ἀν σοῦ χαρίσω τὴ ζωὴ;

"Ο Λαμπρίδης τὸν κοίταξε σὰν ἀπολιθωμένος, μὴ πιστεύοντας τ' αὐτιά του. Γρήγορα δύμας ἔνιωσε τὴν καλοσύνη τοῦ ἀξιωματικοῦ ἀπὸ τὸ χαμόγελό του καὶ τοῦ ἀποκρίθηκε:

— Θὰ σᾶς εὐγνωμονῶ σ' δῆλη μου τὴ ζωὴ, ὅχι γιὰ τὴ ζωὴ μου, ἀλλὰ γιὰ τὴ δυστυχισμένη μητέρα μου.

Καὶ δυὸ διαμαντάκια κύλησαν ἀπὸ τὰ γαλανά του μάτια.

— Εἶσαι καλὸς νέος καὶ φιλόστόργο παιδί, φίλε μου. Εἶναι κρίμα νὰ χαθῆς. Εἶσαι ἐλεύθερος. "Ελα νὰ σὲ φίλησω.

Κι ὁ γενναιόκαρδος ταγματάρχης, ἀφοῦ τὸν φίλησε, τὸν ἔσπρωξε ἥσυχα νὰ φύγῃ.

"Αλήθεια, θὰ ἥταν κρίμα νὰ τουφεκιστῇ ὁ μικρὸς ἐκεῖνος ἀντάρτης. Ἡ πατρίδα του γρήγορα ἐλευθερώθηκε καὶ σήμερα ὁ Κώστας Λαμπρίδης εἶναι ἔνας διακεκριμένος ἀξιωματικὸς τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ.

Διασκευὴ Ν. Α. Κοντοπούλου.

**Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ.*

ΥΠΟΘΗΚΑΙ

['Απὸ λόγον ἐκφωνηθέντα πρὸς τοὺς μαθητὰς τοῦ Αἰγίου τὴν 31 Δεκεμβρίου 1937.]

Παιδιὰ τοῦ Αἰγίου, ἀγόρια καὶ κορίτσια.

Δὲν θέλω νὰ σᾶς εἴπω πολλὰ λόγια. Τρεῖς συμβουλὰς ἔχω νὰ σᾶς δώσω: Νὰ ἀγαπᾶτε τὴν ἀλήθειαν. Νὰ λέγετε τὴν

ἀλήθειαν καὶ νὰ θυσιάζεσθε διὰ τὴν ἀλήθειαν, ὅπως τὴν αἰσθάνεται ὁ καθένας σας καὶ ἡ καθεμία σας. Ψέμα νὰ μὴ θγῇ ποτὲ ἀπὸ τὸ στόμα σας.

Δευτέρα συμβουλή, ποὺ σᾶς δίνω, εἶναι, δταν ἐργάζεσθε, νὰ ἐργάζεσθε σοθαροί, καὶ αὐτό, εἰς τὸ δποῖον ἐργάζεσθε, νὰ τὸ κάνετε σοθαρόν. Καλύτερον δλίγον καὶ κατὰ θάθος καὶ εἰς δλην του τὴν ἔκτασιν, παρὰ πολλὰ καὶ ἐπιπόλαια. Αὐτὸ θὰ σᾶς χρησιμεύσῃ εἰς δλην σας τὴν ζωήν.

Καὶ τρίτη συμβουλή: Νὰ ἔχετε ἀπόφασιν νὰ εἴπετε εἰς ἥμᾶς, τὴν γενεάν, ποὺ σᾶς καθοδηγεῖ τώρα, ἐκεῦνο ποὺ ἔλεγαν τὰ παιδιά τῶν Σπαρτιατῶν εἰς τοὺς πατέρας των καὶ τοὺς συντρόφους των: « Ἄμες δὲ γ' ἐσόμεθα πολλῷ κάρρονες », — καὶ ἥμεῖς θὰ γίνωμε πολὺ καλύτεροί Σας.

Τότε ἡ Ἐλλὰς θὰ πάῃ μπροστά.

ΙΩ. ΜΕΤΑΞΑΣ

« Μηγιαῖον Δελτίον Ὑφρπ. Τύπον καὶ Τονχισμοῦ »

Ο ΔΕΚΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΤΗΣ Ε.Ο.Ν.

‘Ο νέος τῆς Ε.Ο.Ν. πρέπει

1ον. Νὰ εἶναι πιστὸς εἰς τὴν Πατρίδα, τὸν Βασιλέα καὶ τὸν Ἀρχηγὸν - Κυθερνήτην μας, ποὺ μόνος ἐνδιαφέρθηκε γιὰ τὴ Νεολαία.

2ον. Νὰ βοηθῇ πάντας τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην καὶ πάντοτε.

3ον. Νὰ ὄγαπῃ καὶ νὰ φέρεται σὰν ἀδελφὸς πρὸς δλους τοὺς συναδέλφους του τῆς Ὀργανώσεως.

4ον. Νὰ εἶναι πρὸς πάντας εὔγενής, εὔπροσήγορος καὶ μειλίχιος.

5ον. Νὰ ὄγαπῃ τὰ ζῶα καὶ νὰ διδάσκῃ εἰς τοὺς ἄλλους νὰ τὰ ὄγαποῦν.

6ον. Νὰ ὑπακούῃ εἰς τὰς διαταγὰς τῶν γονέων του, τῶν θαθμοφόρων καὶ προϊσταμένων του.

7ον. Νὰ εἶναι πάντοτε εύθυμος, ὅχι μόνον εἰς τὰ παιγνί-

δια, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν οίασδήποτε ὑπηρεσίας.
 8ον. Νὰ εἶναι οἰκονόμος καὶ νὰ φροντίζῃ νὰ ἀποταμιεύῃ.
 9ον. Νὰ εἶναι ὑψηλόφρων, αἰσθηματίας καὶ ὑπερήφανος.
 10ον. Νὰ εἶναι καθαρὸς καὶ εἰς τὸ σῶμα καὶ εἰς τὰ φορέ-
 ματά του.

ΟΙ ΕΣΧΑΤΟΙ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΠΡΩΤΟΙ

Ἡ μάχη μόλις εἶχε τελειώσει· τὸ σύνταγμα θάδιζε σὲ
 μιὰ μικρὴ κοιλάδα, ἀξιωματικοὶ καὶ στρατιώτες ἦταν πολὺ¹
 κουρασμένοι.

Στοὺς λόχους ἔβλεπε κανεὶς πολλοὺς μὲ πρόχειρους
 ἐπιδέσμους· ἄλλος θάδιζε ἔχοντας γιὰ στήριγμα τὸ ὅπλο του·
 ἄλλος εἶχε τὸ κεφάλι του δεμένο μὲ κουρελιασμένο μαντήλι,
 ποὺ ἔσταζε αἷμα· οὕτε τραγούδια οὕτε κουθέντες ἀκούονταν·
 εἴμαστε ὅλοι κατάκοποι.

“Οταν πλησιάζαμε στὴν κατασκήνωση, εἶδα ἔξω ἀπὸ τὴν
 γραμμὴ μας νὰ σέρνεται παρὰ νὰ περπατῇ, τὸ στρατιώτη
 Γιάννη Καραφωτιά, γνωστὸ σ' ὅλο τὸ λόχο γιὰ τὴν ἀσχῆμια
 του. Ἡταν ἔνας παράξενος Ρουμελιώτης, ποὺ ξεχώριζε γιὰ
 τὴ φοθερὴ δύναμή του καὶ τὴν ἀγαθὴ καρδιά του· ἥταν ἵππο-
 κόμιος ἐνὸς λοχαγοῦ.

‘Ο Καραφωτιάς ἥταν πολὺ συλλογισμένος· πάντα λιγό-
 λογος, παρατηροῦσε μὲ προσοχὴ τοὺς λόχους μας, σὰ ν' ἀνα-
 ζητοῦσε κάποιον.

— Κύριε, εἶπε σ' ἔνα νεαρὸ ἀξιωματικό, ποὺ εἶναι ὁ λο-
 χαγός μου;

‘Ο ἀξιωματικὸς δὲν τοῦ ἀποκρίθηκε. ‘Ο Καραφωτιάς πλη-
 σίασε ἄλλον ἀξιωματικό, ἀλλὰ κι ἐκεῖνος δὲν εἶπε λέξη.

Τότε μ' ἀρπάξε ἀπὸ τὸ χέρι λέγοντας:

— Γιὰ δόνομα τοῦ Θεοῦ, ποὺ εἶναι ὁ λοχαγός μου; Γιατί
 δὲ φαίνεται;

‘Εγὼ σιωποῦσα, ὅπως κι οἱ ἄλλοι. Γνωρίζαμε πόσο ἀφο-
 σιωμένος ἥταν ὁ Καραφωτιάς στὸ λοχαγό του.

— Θεέ μου, εἶπε, μήπως εἶναι πληγωμένος ;
Ή ΐδια σιωπή. Κανένας δὲν ήθελε νὰ τοῦ φανερώσῃ πρῶτος τὴ θλιβερὴ εἰδῆση.

Στὸ τέλος δὲ Καραφωτιάς ἔμαθε ἀπὸ τοὺς στρατιῶτες τί συνέβη· δὲν λοχαγός του ἔπεσε ἀπὸ μιὰ σφαῖρα κι ἀπὸ τότε κανεὶς δὲν τὸν εἶδε πιά.

Μπορεῖ νὰ τὸν σήκωσαν νοσοκόμοι... Μπορεῖ νάμεινε στὸν τόπο... Κανεὶς δὲν ἤξερε τὴν ἀλήθεια.

Ο Καραφωτιάς τρικλίζοντας τραβήχτηκε ἀπὸ μᾶς, κάθισε στὴ μέση τοῦ δρόμου κι ἔκεī ἔμεινε ἀπολιθωμένος ἀπὸ τὴ θλίψη του.

Ο Λέων — δ σκύλος τοῦ συντάγματος — πῆγε κοντά του καὶ τούγλιφε τὰ χέρια· ἀκόμα καὶ τὰ χείλια του ἔγλιφε· αὐτὸς δύμας δὲν κατάλαβε τίποτα ἀπ' αὐτά.

Δυσαρεστημένος δὲν άρχισε νὰ τὸν γαθγίζῃ· κι ὅταν καὶ σ' αὐτὸ δὲν ἀποκρίθηκε δ στρατιώτης, ἔκεινος ζάρωσε τὴν οὐρά του κι ἀκολούθησε τὸ στρατό.

Στὴ σκηνή μας φωτιζόμαστε μὲ κεριά· ἥτανε μιὰ νύχτα ὑγρὴ καὶ πυκνὴ δύμχλη σκέπαζε τὰ πάντα. Ξαπλωθήκαμε σιωπῆλοι στὰ κρεβάτια τῆς ἐκστρατείας. Εἶχε περάσει μιὰ ὥρα, ὅταν τὸ πανὶ τῆς σκηνῆς ἀνασηκώθηκε καὶ παρουσιάστηκε δὲν τὸ πελώριο ἀνάστημά του. "Ητανε πατριώτης μου κι εἶχε θάρρος μαζί μου.

— Τί θέλεις, Γιάννη ; τὸν ρώτησα.

— Τὸν ἀναζήτησα σ' ὅλα τὰ χειρουργεῖα καὶ πουθενὰ δὲν εἶναι.

Κατάλαβα πὼς μιλοῦσε γιὰ τὸ λοχαγό του.

— Καὶ τώρα τί θέλεις ;

— Τὸ περίστροφό σας, κύριε ἀξιωματικέ.

— Τὸ περίστροφό μου ;

Κι ἀνασηκώθηκα στὸ κρεβάτι μου.

— Μάλιστα, τὸ περίστροφό σας.

— Καὶ τί τὸ θέλεις ;

— Θὰ πάω...

— Ποῦ θά πᾶς ; λέγε καθαρά !

— Τὸν ἀξιωματικό μου ! Τὸ λοχαγό μου πρέπει νάθρω.

— Ἀνόητε ! Κατάλαβε ἐπιτέλους, δτὶ ἀφοῦ ἔμεινε ἐκεῖ, αὐτὸ σημαίνει, δτὶ οἱ ἔχθροι κυρίεψαν τὸ λόφο.

— Τὸ κατάλαβα.

— Δὲν μπορεῖς λοιπὸν νὰ πᾶς ἐκεῖ.

— Σωστά. Ἀλλὰ δῶστε μου τὸ περίστροφό σας.

— Μὰ ἐλληνικὰ σοῦ μιλῶ. Δὲν μπορεῖς νὰ πᾶς ἐκεῖ. Ἐκεῖ εἶναι πιὰ ἔχθροι.

— Μάλιστα... Δὲν μπορῶ!... Ἀλλὰ θὰ πάω!... Ἀφοῦ οἱ ἄλλοι τὸν ἀφησαν... Τί νὰ γίνη!

Κι ἀφοῦ γιὰ πρώτη φορά δι Καραφωτιάς εἶπε τόσα πολλά, εἶδε τὸ περίστροφό μου κρεμασμένο ἐπάνω ἀπ' τὸ κρεβάτι μου, ρίχτηκε μὲ δρμή καὶ τὸ ἀρπαξε.

— "Εχετε γειά! Φώναξε.

Καὶ πρὶν καλὰ καλὰ νὰ καταλάθω τί ἔγινε, δι Καραφωτιάς χάθηκε. "Οταν πετάχτηκα ἔξω ἀπ' τὴ σκηνή, ἥταν πιὰ μακριά. Ἡ δύμχη τὸν ἔκρυθε. Καὶ μοναχὰ τὰ Յαριά θήματά του ἀκούονταν στὸ σκοτάδι τῆς νύχτας...

“Ο Καραφωτιάς πέρασε ἀπ' τὶς προφυλακές μας” οἱ σκοποὶ τὸν γνώριζαν καλὰ καὶ δὲν ἀπόρησαν διόλου, δταν τοὺς εἶπε τὸ σχέδιό του.

— Περιέργος εἶσαι! Τοῦ εἶπε ἔνας σκοπός. Καὶ πῶς θὰ τὸν ξεχωρίσης μέσα σ' αὐτὸ τὸ σκοτάδι ; ἐκεῖ εἶναι πολλοὶ ξαπλωμένοι.

— Καὶ τὰ σπίρτα γιατί τάχομε ; ἔχω ἀφθονα μαζί μου.

Καὶ τράθηξε τὸ δρόμο του. Οἱ στρατιῶτες τοῦ εἶχαν διηγηθῆ ποῦ ἔγινε ἡ μάχη, ποῦ πληγώθηκε δι λοχαγός του, ποῦ ἔπεσε καὶ ποῦ κείτεται Յωσας ἀκόμα, ἀν οἱ ἔχθροι δὲν τὸν ἀποτελείωσαν.

Τρεῖς ὥρες γύριζε ἐδῶ κι ἐκεῖ δι Καραφωτιάς. Συχνὰ ἔχανε τὸ δρόμο του, προχωροῦσε ἀργά, ἀκροαζόταν προσεκτικά, μήπως ἀκούσῃ στεναγμούς πληγωμένων ἢ δύμιλίες ἀπὸ τὸ ἔχθρικὸ στρατόπεδο. Τίποτε δμως δὲν ἀκουσε' μόνο σὲ μιὰ Յουνοπλαγιὰ ξεχώρισε νὰ τρεμοσθήνουν μερικὰ φῶτα.

« Κατασκήνωση ἔχθρική !...» Σκέφτηκε δ Καραφωτιάς καὶ σταμάτησε.

”Εκρυψε τὰ σπίρτα στὸν κόρφο του, γιὰ νὰ μὴ Θραχοῦν, ἔπεισε στὴ γῆ καὶ σύρθηκε πρὸς τὰ ἐμπρός. “Οσο προχωροῦσε, τόσο οἱ δυσκολίες γίνονται περισσότερες. Τὸ λασπωμένο χῶμα τὸν ἐμπόδιζε νὰ προχωρήσῃ. Στὸ τέλος δὲν μπόρεσε νὰ κρατηθῇ καὶ κυλίστηκε πίσω.

”Ακουσαν τὸ θόρυβο οἱ σκοποὶ· ἔνας μάλιστα πυροβόλησε στὴν τύχη κι ὁ Γιάννης ἄκουσε μιὰ σφαῖρα νὰ πέφτῃ στὴ λάσπη.

”Ο Γιάννης ἀναθε μὲ προφύλαξη σπίρτα κι ἔξέταζε μὲ προσοχὴ τὰ γαλόνια τῶν ξαπλωμένων νεκρῶν. Ο ἄφοβος στρατιώτης ἔψαχνε χωρὶς νὰ κουράζεται, ἀναζητώντας τὸ λοχαγό του. Δὲν ἔχανε τὴν ἐλπίδα του κι αὐτὴ τούδινε θάρρος καὶ δύναμη.

”Υστερὸς ἀπὸ τρεῖς δῷρες Θρέθηκε μπροστὰ σ' ἔναν ἑτοιμοθάνατο ἀξιωματικό· ἥταν δ λοχαγός του, μὲ τὸ ἔνα πόδι σπασμένο καὶ μιὰ σφαῖρα στὴν πλάτη.

Τὴν αὐγὴν οἱ σκοποὶ μας εἶδαν μέσα στὴν ὁμίχλη ἔναν ἀγνωστὸ νὰ πλησιάζῃ. ”Ἐνας ἑτοιμαζόταν νὰ πυροβολήσῃ, ὅταν ἀκούστηκε μιὰ ἀδύνατη, κουρασμένη καὶ Θραχνὴ φωνή·

— Μὴ ρίξης !... Δικός σας!... Φέρνω τὸ λοχαγό!...

”Ολο τὸ ἔχθρικὸ στρατόπεδο δ γενναῖος στρατιώτης τὸ εἶχε διασχίσει φορτωμένος τὸ λοχαγό του. Προχωροῦσε ξαπλωμένος, ἔχοντας τὸ λοχαγό του δεμένο στὴ ράχη του μὲ τὴ ζώνη του. Καὶ μόνο ὅταν ἀπομακρύνθηκε τόσο, ὥστε νὰ μὴ τὸν φτάνῃ σφαῖρα, σηκώθηκε ὅρθιος.

”Ολος δ στρατὸς ἔμαθε μὲ θαυμασμὸ τὸ κατόρθωμα τοῦ Γιάννη. Κι αὐτὸς στὸ χειρουργεῖο δὲν ἀπομακρυνόταν ἀπὸ τὸ κρεβάτι τοῦ λοχαγοῦ του.

Σὲ λίγες μέρες συγκεντρώθηκε δλο τὸ σύνταγμα στὴν κατασκήνωση. Ο συνταγματάρχης ἔθαλε δλο τὸ σύνταγμα στὴ γραμμὴ καὶ κάλεσε κοντά του τὸ στρατιώτη Γιάννη Καραφωτιά. Κι ἔκεινος θγῆκε ἀπ' τὴ γραμμὴ του σκεπτικὸς καὶ θαρύξ δπως πάντα.

— Σὲ συγχαίρω, παλικάρι μου! Τοῦ εἶπε ὁ συνταγματάρχης. "Εδειξες, δτὶ κάτω ἀπ' τὴ στολὴ μπορεῖ ὁ καθένας νὰ κρύθῃ μιὰ πιστὴ κι ἀφοσιωμένη καρδιά. Ἡ πράξη σου εἶναι μεγάλη μπροστά στὴν Πατρίδα καὶ μπροστά στὸ Θεό. Σὲ πολλοὺς ἀπὸ μᾶς εἰναι εὔκολο νὰ ριχτοῦν ἐπάνω σ' ἔνα ἔχθρικό δχύρωμα. Εἶναι ὅμως πολὺ δυσκολώτερο καὶ χρειάζεται πολὺ περισσότερο θάρρος γι' αὐτὸ πούκαμες ἐσύ.

"Επειτα κρέμασε στὸ στῆθος του τὸ στρατιωτικὸ παράσημο, τὸν φίλησε καὶ φώναξε:

— Ζήτω ὁ στρατιώτης Γιάννης Καραφωτιάς!...

— Ζήτω!... Φώναξαν ὅλοι οἱ στρατιῶτες.

Καὶ μὲ τὸ λαμπερὸ σταυρὸ στὸ στῆθος του, πνίγοντας τὰ δάκρυά του, γύρισε στὴ γραμμῇ του ὁ ἀγαθὸς Ρουμελιώτης. Κι ἀντηχοῦσαν ὀλόγυρα οἱ φωνὲς τῶν στρατιωτῶν:

— Ζήτω ὁ σύντροφός μας Γιάννης Καραφωτιάς!...

Δημήτριος Κοντογιάννης.

Η ΓΙΑΓΙΑ ΜΕ ΤΑ ΕΓΓΟΝΙΑ

Τ' ἄσπρα μαλλιά τῆς γιαγιᾶς, ποὺ ξεφεύγουν ἀπὸ τὸ κατάμαυρο μαντήλι, λάμπουν στὸ φῶς τοῦ λυχναριοῦ, μὰ λάμπουν πιὸ πολὺ τὰ χρυσὰ μαλλάκια τῆς Νίκης.

Τὰ δάχτυλα τῆς γιαγιᾶς μὲ τὸ ζαρωμένο δέρμα πλέκουν γρήγορα γρήγορα κάλτσα· κι ἂν τῆς φύγῃ ἀπὸ τὸ θελόνι κανένας πόντος, χαϊδεύει τὰ χρυσὰ μαλλάκια τῆς Νίκης, κι ἐκείνη τὸ καταλαβαίνει.. Ἀφήνει τὸ καλλιτεχνικό της κέντημα, θρίσκει τὸν πόντο καὶ τὸν ξαναφέρει στὴ θέση του.

Ἡ κάλτσα τῆς γριᾶς, τὸ κέντημα τῆς νέας, τὸ νυχτέρι τὸ ἀδιάκοπο κι ἡ ζωὴ ἡ μετρημένη, ἔχουν ἔνα σκοπό: σπουδάζει στὴ Δύση ὁ Δόσιος, ὁ ἀδερφὸς τῆς Νίκης καὶ δὲν πρέπει ἔκει στὴν ξενιτιά τίποτε νὰ τοῦ λείψῃ.

Ἡ γριὰ ξανάνιωσε, ἡ νέα ἔγινε γριά· ἡ γριὰ δουλεύει σὰ νέα, ἡ νέα συλλογίζεται σὰ γριὰ κι ὁ Δόσιος σπουδάζει ἔκει πέρα.

Τὰ γράμματά του, χρωματισμένα μὲ πολλὴ ἀγάπη, εἶναι ἡ μόνη χαρὰ τοῦ ἐρημικοῦ σπιτιοῦ. Γελᾶ ἡ Νίκη, ὅταν τὰ διαθέάζη, κλαίει ἡ γριά, ποὺ τ' ἀκούει. Τὸ κάθε γράμμα τοῦ γλύπτη φτερώνει τὰ δάχτυλά τους καὶ δουλεύουν, δουλεύουν, δουλεύουν. Αὐτὰ τὰ τέσσερα ἔργατικά χέρια θὰ χαρίσουν στὴν πατρίδα μας ἔνα γλύπτη ἀθάνατο.

‘Η γιαγιά δουλεύει καὶ ὀνειροπολεῖ: Σὰν ἔρθη ὁ Δόσιος, μεγάλος καὶ τρανός, μὲ τὰ πρῶτα χρήματά του θὰ βάλῃ μιὰ πλάκα μαρμαρένια στὸ χῶμα, ποὺ σκεπάζει τοὺς γονεῖς του· τὸ μνῆμα ὡς τώρα δὲν ἔχει σημάδι — οὔτε ἔναν ξύλινο σταυρὸ δὲν ἀξιώθηκε νὰ βάλῃ — καὶ φοβᾶται μὴν τῆς τὸ πάρουν. Γι’ αὐτὸ τρέχει συχνά, καὶ ἀφοῦ κλάψη τὴ μονάκριβή της κόρη καὶ τὸν ἄμοιρο πατέρα τῶν παιδιῶν, φεύγει πάλι μὲ τὸν ἴδιο φόβο.

Κατόπι — ἔξακολουθεῖ τὸ ὄνειρό της — πρέπει νὰ διορθώσῃ τὸ σπίτι. Χρόνια τώρα πολλὰ οὔτε καρφὶ νὰ καρφώσῃ δὲν μπόρεσε· κι ἡ δημαρχία τὴ φοβέριζε, πῶς θὰ τῆς τὸ γκρεμίσῃ, καὶ τότε... ὅχι, τότε ἡ Νίκη θὰ μείνῃ στοὺς πέντε δρόμους. Παρακάλεσε τὸ Δήμαρχο νὰ περιμένῃ ἀκόμη ἔνα χρόνο, ὡς ποὺ νὰ ἔρθη ὁ Δόσιος κι ὁ Δήμαρχος δέχτηκε.

‘Ο Δόσιος μὲ τὸν καιρὸ ἔγινε μεγάλος καὶ πολύς· κερδίζει χρήματα πολλά· ἔγινε γλύπτης ἔξακουστός.

‘Η Νίκη διάθασε μὲ χαρὰ τὸ τελευταῖο γράμμα, ποὺ ἔγραψε ὁ ἀδερφός της γιὰ τὸν ἔρχομό του. Κι ἡ γιαγιά, σὰν τὸ ἄκουσε, κλαίει σὰν παιδὶ ἀπὸ τὴ συγκίνησή της. Τὸ σαγόνι της τρέμει. Ὁταν τόσο γριὰ ἡ κοπημένη, ὅταν ἔφευγε ὁ ἔγγονός της, ποὺ δὲν περίμενε νὰ τὸν ξαναϊδῆ. Ἀλλὰ ὁ Θεὸς χρόνια τῆς χάρισε κι ἔζησε· ἔζησε νὰ χαρῇ αὐτὴ τὴν εύτυχισμένη μέρα.

Φορεὶ λοιπὸν τὸ γιορτινό της φόρεμα ἡ γερόντισσα κι ἀντίκρυ στὸν καθρέφτη χτενίστηκε. Χρόνια πολλὰ σὲ καθρέφτη δὲ σίμωσε. Καὶ τώρα εἰδε ἀντίκρυ της κουφάρι τὸ κυπαρισσένιο της κορμὶ καὶ ζαρωμένο τὸ ὥραῖο πρόσωπό της.

Μὰ αὐτὴ ἡ συλλογὴ καθόλου δὲ σκίασε τὸν ἥλιο τῆς χαρᾶς της.

“Ἐξαφνα χτυπᾶ ἡ πόρτα.

— Γιαγιά, δύνοιξε, γιαγιά!

Μπά! Ὁταν ἡ Νίκη. Ποῦ ἔτρεχε πρωὶ πρωὶ; Θὰ τὴ μαλώσῃ, δὲ βαστᾶ ἡ πονεμένη γιαγιά. Ἔνω δύμως ἀνοίγει, τὴ φλέπει φορτωμένη μὲ λουλούδια.

— Γιαγιά, τάφερα νὰ στολίσωμε τὸ τραπέζι.

Πῶς νὰ τὴ μαλώσῃ τώρα!

·Ανοίγει τὴν τραπεζαρία γελαστή γελαστή. ·Ανάμεσα ἀπὸ τὶς γλάστρες, ποὺ στολίζουν τὰ παράθυρα, φαίνεται ἡ θάλασσα μὲ τὰ πολλὰ πλοῖα καὶ πέρα ἔκει ἀπλώνεται ἡ πράσινη γραμμὴ τῶν κυπαρισσιῶν. Τὸ τραπέζι μὲ τρία πιάτα ἀσπροντυμένο, καθαρό. Καὶ τώρα ἡ Νίκη τὸ στολίζει μὲ λουλούδια.

Καὶ τὸ καναρινάκι ἀκόμη εἶναι φλύαρο σήμερα κι δ Μπέης, δ καλὸς γάτος, ήλιαζεται στὸ παράθυρο εύχαριστημένος. Φαίνονται καὶ τὰ δυὸ πῶς νιώθουν τὴν χαρὰ τοῦ σπιτιοῦ.

·Η Νίκη φορεῖ ἔνα τριανταφυλλὶ φουστάνι, ραμμένο μὲ τὰ χεράκια τῆς· στόλισε ἀκόμη τὴν ζώνη τῆς μὲ τριαντάφυλλα καὶ γελᾶ, γελᾶ, δλο γελᾶ.

Πῶς μοιάζει ἡ χαρούμενη κόρη μὲ τὴ γελαστὴ ἄνοιξη!

·Ενῶ ὅμως ἡ γιαγιά τὴν καμαρώνει, δὲν εἶδε κάποιον, ποὺ σιγά σιγά μπήκε στὸ δωμάτιο. ·Άλλὰ μὲς ἀπὸ τὸν καθρέφτη ἡ Νίκη τὸν εἶδε καὶ ρίχτηκε στὴν ἀγκαλιά του καὶ τὸν ἔσυρε στὰ πόδια τῆς γιαγιάς.

·Εκείνη σήκωσε ψηλὰ τὰ χέρια, ποὺ ἔτρεμαν καὶ τοὺς εὐχήθηκε δάκρυσμένη:

— Νὰ ζήσετε εύτυχισμένα, παιδιά μου!

— Χρυσέ μου!

— Ἀδερφούλα μου!

— ”Α! ·Η Νίκη δὲ φορεῖ κοντὰ φουστανάκια ; μπά, πῶς μεγάλωσε! Εἶπε δ Δόσιος.

— ·Εσὺ ἔθγαλες καὶ μουστάκια μεγάλα μεγάλα... Πώ... πώ... πώ... μουστάκια! Τοῦ λέει ἡ ἀδερφή του.

— ·Αδερφούλα μου, καλή μου γιαγιά!

Καὶ πότε ἀγκαλιάζει τὴν μία καὶ πότε τὴν ἄλλη.

·Ανοίγει ἔπειτα δ Δόσιος τὸ μικρὸ κιθώτιό του καὶ χαρίζει ἔνα ωραῖο βραχιολάκι τῆς Νίκης. Δίνει καὶ τῆς γιαγιάς ἔνα χαρτί. Αὕτη φορεῖ τὰ γυαλιά της, σηκώνει ψηλὰ τὸ χαρτί καὶ τὸ βλέπει καὶ πάλι ἀρχίζει τὰ δάκρυα καὶ τὸν ρωτᾶ μὲ λαχτάρα:

— Πῶς τὸ συλλογίστηκες, παιδί μου;

— Μιά μέρα, ποὺ ἥμουνα μικρός, μὲ πῆγες ἔκει ἐπάνω καὶ

μοῦ εἶπες τὸν πόνο σου. Ἀπὸ τότε τὸ συλλογιζόμουν κάθε μέρα καὶ τώρα, μὲ τὰ πρῶτα χρήματα, ποὺ κέρδισα, ἀγόρασα, γιαγιά μου, τὸ μάρμαρο, καὶ τὸ πρῶτο σχέδιο ποὺ ἔκαμα ἦταν γιὰ κείνους, ποὺ χάσαμε.

Ἡ Νίκη Өλέπει τὸ σχέδιο καὶ κλαίει κι αὐτὴ καὶ κάτι ψιθυρίζει:

— Πῶς; καὶ σύ;

— Κι ἐγώ, ἀδερφούλα μου!

“Ολοι λοιπὸν τὰ ἔδια συλλογίζονταν!

Δὲν πέρασε πολὺς καιρὸς καὶ τὸ μνῆμα, μαρμαρόχτιστο, στολίζει τὸ νεκροταφεῖο τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς μὲ τὴν ἐπιγραφή:

« Εἰς τοὺς ἀναπαυθέντας γονεῖς του ὁ εὔσεβὴς υἱός».

“Οποιος τὸ ἴδη, σταματᾶ καὶ ἀναγνωρίζει τὸ γλύπτη τὸ φημισμένο, ποὺ θυμίζει χρόνια ἐλληνικά τῆς Τέχνης τῆς ἀθάνατης.

Τὸ σπίτι ἔγινε ἀγνώριστο. Ὁ Δόσιος τὸ ξεκαινούργωσε, ὅπως ἥθελε ἡ γιαγιά.

Κι ἐνῶ ἔργαζεται τώρα εύτυχὴς μὲ τὴ γλυφίδα * στὸ χέρι, συλλογίζεται:

« Ἡ γιαγιὰ σημερινὴ εἶναι κι αὐριανὴ δὲν εἶναι. “Οσο ἔζησε, δὲ θὰ ζήσῃ. ”Αχ, πόσα χρόνια πέρασε θασανισμένη! Αὕτα τὰ λίγα χρόνια τῆς εύτυχίας θὰ τὴν κάμουν ἄραγε νὰ ξεχάσῃ τὰ θάσανά της ; »

“Αλλὰ πῶς νὰ μὴν τὰ ξεχάσῃ μὲ τέτοια ἐγγόνια ;

Αλεξάνδρα Παπαδοπούλου. [Διασκευὴ Ν. Α. Κοντοπούλου.]
«Διηγήματα »

ΑΠΟ ΤΟ ΦΛΟΓΟΣΤΡΟΒΙΛΟ *

‘Οδοκαθαριστής.

“Ηταν μιὰ τρώγλη * χωρὶς παράθυρα.

Σ’ αὐτὴ τὴν τρώγλη λοιπὸν ἔνα πρωί, ἀφοῦ εἶχε φέξει πιὰ καλά, χτυποῦσε τὴν παλιόπορτά της ἔνα παλικάρι ώς εἴκοσι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Τὸ λιβάνισμα.

[*Εἰκὼν Νυκηφόρου Λύτρα.*]

χρόνων, δέ Σταύρος Γεώργιογλους· εἶχε θγεῖ ἀπὸ μιὰν ἀντικρινὴ καμαρούλα στὴν ἔδια μάντρα. Καὶ χτυπώντας δυνατά:

— Σήκω, μπαρμπα - Μελέτη! Φώναξε. Σήκω. ‘Η μάνα μου μ’ ἄφησε νὰ μὲ παραπάρῃ ὁ ὑπνος κι ἄργησα. ‘Ετοιμάσου, δόσο νὰ ζέψω τ’ ἄλογο.

— ‘Ετοιμος είμαι, παιδί μου Σταυρή, ἀποκρίθηκε ἀπὸ μέσα μιὰ ἀδύνατη φωνὴ κι ἀμέσως θγῆκε ἔνας ἄντρας, ποὺ εἶχε περάσει τὰ πενήντα, ἀλλὰ ποὺ φαινόταν εἴκοσι χρόνια καὶ παραπάνω μεγαλύτερος.

Τόσο ἦταν κακοπαθημένος ἀπὸ τὴ φτώχεια, τὴ μοναξιὰ καὶ τοὺς καημούς δέ Μελέτιος Ἱωσηφόγλου, ποὺ γιὰ νὰ καταλάθη κανεὶς τὴν κατάντια του, φτάνει νὰ πῶ πῶς ἦταν « πρόσφυγας », ποὺ δέ μικρασιατικὸς φλογοστρόβιλος τὸν εἶχε πετάξει ὡς ἔκει.

Κάθισε χάμω, κρατώντας δρθὸν ἔνα σκουπόξυλο, ποὺ στὴν ἄκρη ἦταν δεμένη σφιχτὰ μιὰ δέσμη ἀπὸ ἀφάνες* καὶ περίμενε τὸ Σταυρὴ νὰ ζέψῃ τὸ ἄλογο στὸ σκουπιδάρικο κάρο.

‘Η φορεσιά του ἦταν χωρικοῦ μικρασιάτη ἀπὸ τὸ ἐσωτερικό, ξηλωμένη ποῦ καὶ ποῦ, ἀλλὰ χωρικοῦ νοικοκύρη ἀπὸ τούχα ἀκριθὴ μάλιστα.

”Εζεψε πιὰ τὸ παιδί, ἀνέβηκε στὸ κάρο καὶ δίνοντάς του τὸ χέρι τὸν βοήθησε ν’ ἀνεβῆ κι αὐτὸς καὶ νὰ καθίσῃ δίπλα του, ἔμψυχο κι αὐτὸς σκουπίδι στῶν σκουπιδῶν τὸ κάρο.

Ξεκίνησε τότε τραβώντας κατὰ τοῦ Μακρυγιάννη*, δησού θὰ τὸν κατέβαξε, γιατὶ ἔκει γύρω στοὺς δρόμους, ποὺ διασταύρωνταν τὴν ὅδὸν Φαλήρου, ἦταν, νὰ ποῦμε, ἥ περιφέρεια τῆς ἔξουσίας τοῦ Μελέτη Ἱωσηφόγλου, τοῦ ὁδοκαθαριστῆ. Κι αὐτὴ ἡ δουλειά γινόταν κάθε μέρα, ποὺ τὸν ἔπαιρνε ἔτσι τὸ ψυχόπονο παιδί, γιὰ νὰ μὴν ἀποκάνῃ στὸ δρόμο καὶ πηγαίνη ἔξαντλημένος στὴ σκληρὴ δουλειά του.

Καθὼς κατέβαιναν, ἄκουσε δέ Σταυρῆς τὸ γέρο ν’ ἀναστενάξη. Ἡταν συχνὸ αὐτό τοῦ φαινόταν πῶς μ’ αὐτὸς ξαλάφρωνε.

— Πάλι ἀναστενάγματα, μπαρμπα-Μελέτη; Τοῦ εἶπε μ’ ἔνα

στοργικό γλυκομάλωμα. Τί ξέρεις ; δ Θεός είναι μεγάλος !

— Σταυρή μου, πού μὲ φλέπεις νὰ θαριαναστενάζω, μάθε πώς δὲν είναι γιὰ τὴ φτώχεια. Τὴν καλοπέραση τὴ γνώρισα μὲ τὸ παραπάνω. Μόνο ἄς μὴ μούπαιρνε δ Θεός τὴν κυρά μου καὶ τὰ παιδιά μου, τὴν Τασίτσα μου καὶ τὸ Λάμπρο μου. Μούφτανε νὰ τοὺς ἔχω καὶ δὲ θὰ μ' ἐμπόδιζε ἡ φτώχεια νὰ εῖμαι εύτυχισμένος.

— Μὴν ἀπελπίζεσαι, μπαρμπα - Μελέτη. "Ολοι ὅσοι σκόρπισαν, δὲν πέθαναν. Ο Θεός είναι μεγάλος, σοῦ λέω πάλι. Νὰ ίδης, πού καμιὰ φορὰ θὰ σοῦ τοὺς στείλη !

— Πᾶνε, Σταυρή μου, τώρα ἔξι μῆνες ἀπὸ τὸ χαλασμό. Καὶ τί δὲν ἔκανα ὅσο εἶχα τὴν ἐλπίδα, γιὰ νὰ τοὺς θρῶ. Είναι χαμένοι, σοῦ λέω.

Καὶ τὰ δάκρυα κύλησαν ἀπὸ τὰ μάτια του.

Κι ἀπὸ τὸ παιδὶ αὐτὸ περίσσεψαν τότε δυὸ δάκρυα ἀπὸ τοὺς δικούς του καημούς — πρόσφυγας ἦταν κι ἐκεῖνο — γιὰ τοῦ ξένου ἀνθρώπου τὴ δυστυχία.

"Αμα φτάσανε, κατέβασε τὸ γέρο. Κι αὐτός, μὲ ἀργὸ θῆμα, μὲ τὴ σκούπα στὸν ὅμιο τράθηξε ν' ἀρχίσῃ τὴ δουλειά του ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς ὁδοῦ Φαλήρου.

Ἔταν δ, τι ἔκανε νὰ θηγῇ δ ἥλιος ἀπὸ τοῦ Ὅμηττοῦ τὶς κορυφές, ποὺ πρῶτα πρῶτα ἔριξε τὴ λάμψη του στὰ χρυσοκόκκινα μάρμαρα τοῦ Παρθενώνα.

Ἀρχίζει δ γερο - Μελέτης αὐτὴ τὴν ὥρα τὴ δουλειά του. Σκουπίζει, σκουπίζει εύσυνείδητα τοὺς δρόμους, ποὺ τὸν ἔχουν διατάξει.

Λίγες ὥρες, τὶς πρωινὲς μονάχα, θαστὰ τὸ σκούπισμα τοῦ γέρου, ὅσο νὰ περάσῃ πάλι γεμάτο τὸ κάρο τοῦ. Σταυρή νὰ τὸν μαζέψῃ, ποὺ ποτὲ δὲν τὸν λησμονοῦσε τὸ ἀγαθὸ παιδί, ἀκόμη κι ὃν ἦταν ἀνάγκη νὰ λοξοδρομήσῃ ἀπὸ τὸ δρόμο του.

Ἄλλα ἔφταναν οἱ λίγες ὥρες, γιὰ νὰ τὸν ἀποτελειώνουν κάθε μέρα περισσότερο.

Λίγο μπόρεσε νὰ θαστάξῃ σ' αὐτὴ τὴ σκληρὴ ζωὴ δ γερο-

Μελέτης. Καὶ ἦρθε ἡ μέρα, ποὺ δὲν μπόρεσε νὰ σηκωθῇ ἀπὸ τὰ φτωχικά του ροῦχα, ποὺ ἦταν ἐπάνω τους ξαπλώμενος στὴν τρώγλη του.

Δὲν τὸν ἄφησαν δῆμως νὰ χαθῇ. Κι ὁ Σταυρῆς κι ἡ μάνα του, ἡ Κυριακή, τὸν κοίταξαν καὶ τὸν νοσήλεψαν κι οἱ δυό, σὰ νὰ ἦταν ἀδερφὸς καὶ πατέρας τους. Ἡ Κυριακή μάλιστα, ποὺ πάντα τὸν παρακαλοῦσε ν' ἄφησῃ τὴν τρύπα του καὶ νὰ πάγη μαζί τους, χωρὶς νὰ τὸ κατορθώνῃ, αὐτὴ τὴν φορὰ δὲν περίμενε τὴν συγκατάθεσή του. Τὸν ἄρπαξε μὲ τὴ βία καὶ τὸν ξάπλωσε στὴν καμαρούλα της.

"Ελυσε τὸ κομπόδεμά της καὶ δὲν τούλειψε τίποτε· οὕτε δι γιατρός, οὕτε τὰ γιατρικά, οὕτε ἡ κατάλληλη γιὰ ἄρρωστο τροφή, ποὺ δὲν κοστίζει λίγο. Καὶ κατάφερε νὰ φτάσῃ γιὰ δλα τὸ κομπόδεμά της, γιατὶ τὸ ἔτρεφε πάντα ἡ ἀκούραστη δουλειά τῆς Κυριακῆς μὲ τὰ μάλλινα πλεκτά, ποὺ μέρα νύχτα ἔπλεκε.

Καὶ νὰ μὴ φανῆ παράξενη ἡ τόση θυσία αὐτῶν τῶν φτωχῶν γιὰ ἔναν ξένο. Γιατὶ τοὺς ἔνωνει αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους ἡ κοινὴ δυστυχία. Οἱ συμφορὲς τοὺς κάνουν τὴν καρδιὰ μαλακὴ σὰν τὸ κερί, ποὺ νὰ λιώνῃ ἀπὸ τοὺς ξένους τοὺς κομμούς καὶ νὰ φουντώνῃ στὴν ψυχὴ ἔνα ἀνίκητο αἰσθημα γιὰ τὴ βοήθεια. Τόσο καλά τὸ ἀναλύει τὸ λαϊκὸ γνωμικό: « Ἀπὸ δικό μου πόνεμα, πονῶ τοὺς πονεμένους ».

•Ανέλπιστη εύτυχία.

Σὲ κανένα μήνα ἔγινε καλά ὁ γέρος. Ἄλλὰ ἦταν πολὺ δύσκολο νὰ ξαναπιάσῃ τὴ δουλειά του. Τὸ καταλάβαινε καὶ μονάχος του. Καὶ δῆμως ἐπέμεινε ἔνα πρωὶ νὰ τὸν ἀνεβάσῃ στὸ κάρο του ὁ Σταυρῆς. Ἡ μάνα του κι αὐτὸς δὲν τὸν ἄφηναν. Ἄλλὰ ἐκεῖνός ἤξερε τί ἤθελε. Κι ἀπὸ τὴν ἀπόφασή του δὲ θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ τοῦ γυρίσῃ τὸ μυαλό, οὕτε μὲ τὸν ἔργατη* τοῦ καραβιοῦ. "Άλλο δὲν ἔλειπε, παρὰ νὰ τοὺς καθίσῃ βάρος, νὰ τὸν ζωτρέφουν αὐτοὶ οἱ δυστυχισμένοι! "Οχι ὡς ἐκεῖ. "Ολα κι δλα!

— Θὰ μὲ πάρης, τοῦ εἶπε, Σταυρή μου, ἐπάνω στὸ κάρο,

ξέξὸν ἄν θέλης νὰ συρθῶ μὲ τὰ πόδια μου, ποὺ τὸ ξέρεις, θὰ μείνω στὴ μέση τοῦ δρόμου.

Δὲ μίλησε τὸ καλὸ παιδί. Μόνο τὸν βοήθησε ν' ἀνεβῆ καὶ τούδωσε πρῶτος αὐτὸς ἐλεημοσύνη τὸ δάκρυ τοῦ πόνου του. Βέβαια αὐτὴ ἡ ἐλεημοσύνη δὲν ἦταν καθόλου θρεπτική. Ἀλλὰ θὰ τὴν εὐλόγησε ὁ Θεός, γιατὶ στάθηκε πολὺ τυχερή.

Κι ἔτσι κάθε πρωὶ τὸν κατέθαζε ὁ Σταυρὸς μὲ τὸ κάρο του. Καὶ στὴν ἐπιστροφή του, ὅπου κι ἄν βρισκόταν, δὲν τὸν ξεχνοῦσε ποτέ· περνοῦσε ταχτικά καὶ τὸν ἐπαιρνε καὶ τὸν κατέθαζε στὴν πόρτα τῆς μάντρας, ὅπου συνήθιζε νὰ τοὺς περιμένῃ ἡ μάνα του.

Τὸν κατέθαζε τότε στὴ φωλιά του, ποὺ ἦταν τώρα πιὰ τὸ δικό τους δωμάτιο. Ζοῦσε πιά, σὰ νὰ λέμε, μέσα σὲ ξενοδοχεῖο ὁ μπαρμπα - Μελέτης, μὲ μόνη τὴ διαφορά, ὅτι ἡ πληρωμή του γιά κατοικία καὶ φαγητὸ ἦταν τὸ μερδικό του στὰ ἔξοδα τῆς ἡμέρας ἀπὸ τὸ φτωχὸ μεροδούλι του.

Πλησίαζε τὸ μεσημέρι. Κι ὁ γερο - Μελέτης, καθισμένος ἀκουμπιστός σ' ἔναν τοῦχο περιμένοντας τὸ Σταυρή, ἔγειρε τὸ κεφάλι στὸ στήθος κι ἄθελά του τὸν πῆρε ὁ ὤπνος. "Ἐνας ὤπνος ἀνάλαφρος, γλυκός.

"Εκείνη τὴν ὥρα ἀνέθαιναν τὴν δδὸ Φαλήρου δυὸ γυναικες. Ἡ μιὰ σαράντα, ἡ ἄλλη ὡς δεκαπέντε χρόνων κόρη. Ἡταν φτωχοτυμένες, ἄλλα μὲ δλοκάθαρα νοικοκυρίσια ροῦχα. Ἔρχονταν ἀπὸ ἔνα ἐργοστάσιο ταπητουργίας. Ἡταν κάποια σκόλη καὶ δὲν εἶχαν πιάσει δουλειά. "Εξαφνα εἰδαν χάμω δίπλα τους τὸ γέρο, ποὺ κοιμόταν σκυμμένος.

— Κοίταξε, μάνα, εἶπε ἡ κόρη, αὐτὸν τὸ γέρο, κοίταξε τὴ φορεσιά του. Λὲς κι εἶναι ἀπὸ τὸν τόπο μας.

"Αλλὰ ἔτυχε νὰ σηκώσῃ ἐκείνη τὴ στιγμὴ τὸ κεφάλι ὁ γέρος. Δυὸ ταυτόχρονες κραυγές ἀνέθηκαν ἀπὸ τὰ φυλλοκάρδια τῶν δυὸ γυναικῶν στὸ στόμα, διάτορες * κραυγές, ποὺ δὲ θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ πῆ ἄν ἦταν ἀπὸ βαθὺ σπαραγμὸ ἢ ἀπὸ ἄφθαστη χαρά· ἡ ἀλήθεια ἦταν πῶς ἦταν καὶ τὰ δυό:

— Μελέτη μου!

— Πατέρα μου, γλυκέ μου πατέρα!

Τί άκολούθησε, τὸ ξέρει μονάχα Ἐκεῖνος, ποὺ γνωρίζει νὰ πλήγῃ καὶ νὰ γιατρεύῃ, νὰ ρίχνῃ κεραυνὸ καὶ φωτιά, ἄλλὰ καὶ τὴ δροσιά τὴν παρηγορήτρα, ποὺ ἀνασταίνει.

Γύρεψαν νὰ τὸν σηκώσουν, νὰ βροῦν ἐνα ἀμάξι, νὰ φύγουν γιὰ τὴν κάμαρα ὅπου ἔμεναν. Ἀλλ’ αὐτός:

— Ὁχι ἀκόμη, τοὺς εἶπε, καθὼς μπόρεσε νὰ μιλήσῃ. Θὰ σταθοῦμε ἐδῶ λίγο ἀκόμη. Ὁπου νὰ εἶναι φτάνει αὐτὸς ποὺ περιμένω.

Καὶ τοὺς διηγήθηκε μὲ λίγα λόγια τὴν ἴστορία τοῦ Σταυρῆ καὶ τῆς μάνας του, ποὺ ἦταν κι ἡ δική του ἴστορία τοῦ ἐνειτεμοῦ του. Καὶ στὸ τέλος τοὺς εἶπε:

— Δὲ θάχαμε ἀνθρώπου καρδιά, ὃν φεύγαμε καὶ νὰ ἐρχόταν ἐδῶ τὸ παιδί καὶ νὰ μὴ μὲ βρῆ· καὶ νὰ μὴν ἔρη τί ἀπόγινα, ἀφοῦ σ’ αὐτὸ καὶ στὴ μάνα του χρεωστῶ, ὅτι μὲ βρήκατε ζωντανό.

Εἶναι τώρα κι οἱ τρεῖς τους στὴν προσφυγικὴ καμαρούλα τῆς γυναικάς του καὶ τῆς κόρης του. Ἀλλὰ ὅχι μονάχα οἱ τρεῖς τους. Μαζὶ καὶ ἡ κυρα - Κυριακὴ κι ὁ Σταυρῆς. Χωροῦν τόσο ἀπλόχωρα καὶ στὴν πιὸ στενόχωρη μεριά ἔκεῖνοι, ποὺ τοὺς ἔνώνει ἡ ἀγάπη. Αὔτὸ δὰ ἔλειπε, νὰ τοὺς ἀφήσουν αὐτούς, ποὺ τοὺς φύλαξαν καὶ τοὺς ἀπόδωσαν τὸ στήριγμά τους, νὰ μαρτυροῦν σ’ ἔκεινη τὴν τρώγλη τῆς μάντρας.

“Ολοι δούλευαν ἔκει μέσα. ”Ετσι οἱ δυὸ οἰκογένειες ἔβαν τὸ μερδικό τους γιὰ τὶς ἀνάγκες τοῦ σπιτιοῦ, ἔρανο ἀρκετό, γιὰ νὰ διώξῃ τελειωτικά ἀπὸ κεῖ μέσα κάθε στέρηση καὶ κάθε ἀνάγκη. Δούλευαν ἡ Μελέταινα καὶ ἡ Τασίτσα στὴν ταπητουργία· δούλευε κι ὁ Σταυρῆς μὲ τὸ κάρο του κι ἡ μάνα του ἡ Κυριακὴ μὲ τὶς δουλειές τοῦ σπιτιοῦ, ποὺ δὲν τῆς ἔπαιρναν καὶ πολὺν καιρὸ καὶ μὲ τὸ πλέξιμο, ποὺ δὲν τὸ ἀφῆνε ἀπὸ τὰ χέρια τῆς.

Ἀλλὰ θὰ πῆτε ἀκόμη, καὶ ὁ Μελέτης; Αὔτὸς ὁ πενηντάρης, ποὺ τὸν εἶχε ἀγουρογεράσει ἡ δυστυχία κι ὁ πόνος τοῦ Λάμπρου του, ποὺ τὸν εἶχε χαμένο, ἄλλαξε ἐπάγγελμα. Καθι-

σμένος σὲ μιὰ γωνιὰ τῆς ὁδοῦ Ἀριστείδου, πουλοῦσε τώρα κουλούρια.

⁷ Ήταν μιὰ Κυριακή. Μὲ τὸ νὰ μὴν ἔχη κανείς τους δουλειὰ — μέρα ποὺ ἦταν — εἶχαν ὅλοι μαζευτῆ στὸ μεσημεριανὸ φαγητό. Κι δ, τι ἀπόφαγαν, δ Σταυρής πῆρε τὴν ἐφημερίδα. Εἶχε τὰ ὄνόματα προσφύγων, ποὺ ἔφερε ἡ « ”Ελση» * ἀπὸ τὴ Μυτιλήνη.

— Μὰ γιὰ στάσου, εἰπε· Өλέπω ὄνόματα ἀπὸ τὸν τόπο μας. Μπορεῖ ἀπ’ αὐτοὺς νὰ μάθωμε τίποτε γιὰ τὸ Λάμπρο. Μπορεῖ κάτι ν’ ἀκουσαν. Κάτι νὰ ξέρουν. Λογαριάζεις; « Νομαρχία Ἰκονίου * - Ἐγερδίρ... Ἀνθούλα Βραμαλίδου.»

— Μὰ γιὰ σταθῆτε, γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, σταθῆτε! « Νομαρχία Ἰκονίου - Ἐγερδίρ... Λάμπρος Μελετίου Ἰωσηφόγλου.»

Μιὰ τριπλὴ κραυγὴ ἀκούστηκε τότε, ὅστερ⁸ ἀπ’ τὴν ἀναγγελία αὐτοῦ τοῦ ὄνόματος. Τὴ χαρά τους ἀς τὴ Өρῆ μὲ τὴ φαντασία του δ ἀναγνώστης, βάζοντας τὸν ἑαυτό του στὴ θέση τους.

⁷ Εμμανουὴλ Λυκούδης. [Διασκευὴ N. A. Κοντοπούλου.]

« Νέα διηγήματα »

ΡΩΔΙΑ ΚΑΙ ΠΕΥΚΟΣ

‘Ο πεῦκος φουντωτὸς καμάρωνε στὴν πόρτα ἀπόξω τοῦ περιβολιοῦ.

Μιὰ μέρα εἶδε μὲς ἀπὸ τὸ φράχτη νὰ προβαίνῃ μιὰ κοντὴ ροδιά. Ποιὸς τὴν ἔφερε κεῖ πέρα, κανεὶς δὲν ξέρει, μήτε κι ὁ πεῦκος, ποὺ φύλαγε τὴν πόρτα.

Καθὼς τὴν εἶδε ὁ πεῦκος τὴ ροδιὰ κοντὴ ἔτσι μὲ τὰ φτωχὰ

τὰ φυλλαράκια της, τὴν περιφρόνησε· δὲν καταδέχτηκε νὰ τὴν προσέξῃ.

Πύκνωνε αὐτὸς τ' ἀμέτρητα τὰ φύλλα του, γιατρ' ἦταν ἄνοιξη. Ἀνυπόμονος βιαζόταν νὰ φουντωθῇ πιὸ πολὺ ἀκόμη καὶ νὰ καμαρώσῃ. Τὴν κοντούλα τὴν ροδιὰ δὲν τὴν ἔβλεπε καθόλου.

Μιάν αὐγὴ ὅμως ἡ ροδιὰ βρέθηκε ἀνθισμένη στ' ἄλικα *, στὰ φλόγινα ντυμένη. Ἡ φορεσιά της θάμπωσε τὸν πεῦκο.

Στὴν ἀρχὴ αὐτὸς παραξενεύτηκε πολύ, ἀφησε τὴν περηφάνια κι ἔσκυψε καὶ πρόσεχε, ὅλο πρόσεχε τῆς ροδιᾶς τὴν τόσο φουντωμένη ἀνθοθολιά. Καὶ δὲν ἔνιωσε, πῶς ἔτσι προσκυνοῦσε τὴν ταπεινούλα τὴν ροδιά.

Τῆς ροδιᾶς ὅμως ὅλη ἡ προσοχή της κι ἡ λατρεία της ἦταν στ' ἄνθη, τὰ παιδιά της.

— Τί καμάρι! ”Ελεγε ὁ πεῦκος. Οὕτε γυρίζει νὰ μὲ δῆ.

Καὶ φυσομανοῦσε, σειόταν καὶ λυγιόταν, γιὰ νὰ τὴν κάμη νὰ προσέξῃ. Τέλος παρηγορήθηκε μὲ τὴν ἐλπίδα πῶς θὰ ρέψῃ γρήγορα στὸ χῶμα τῆς ροδιᾶς ἡ περηφάνια.

Κι ἡ ὥρα αὐτὴ φαίνεται πῶς ἐρχόταν στ' ἀλήθεια. Τ' ἄνθη τῆς ροδιᾶς ἔνα ἔνα ἔσθηναν καὶ χάνονταν.

Τοῦ πεύκου ἡ χαρὰ ἦταν τώρα πολυθόρυσθη.

— Τὴν ἔπαθες καλά! Εἶπε ὁ πεῦκος. Τὸ περίμενα.

”Ομως τί ἔγινε πάλι μιὰν αὐγὴ; Ξύπνησε ὁ πεῦκος μας καὶ τί νὰ ἰδῃ; Στὸν τόπο τῶν πεσμένων λουλουδιῶν εἶχαν προθάλει ρόδια προφαντά *, μικρά, μεγάλα, φλόγινα, ἄλικα καὶ στρογγυλά καὶ παχουλά σὰν τοῦ μικροῦ παιδιοῦ τὰ μάγουλα.

Τότε πιὰ πῆγε ὁ πεῦκος νὰ χλοιμιάσῃ ἀπὸ τὸ κακό του. ”Εβλεπε τὰ δικά του τὰ παιδιά, τὰ κουκουνάρια καὶ δὲν ἥξερε ποῦ νὰ τὰ κρύψῃ ἀπὸ τὴν ντροπή του· μὰ ἔκαμε περηφάνια τὴν ντροπή καὶ σώπαινε. Καὶ περίμενε νὰ δῆ τί ἄλλο θ' ἀπογίνη μὲ τὴ φαντασμένη τὴν ροδιά.

* Τέλος ἔφτασε ἡ μέρα, ποὺ ἔπρεπε κι ὁ πεῦκος νὰ

χαρῆ λιγάκι. Καὶ νὰ παρασταθῆ στῆς ροδιᾶς τὴ συμφορά.

Κορίτσια μπῆκαν κι ἔκοψαν δλα τῆς ροδιᾶς τὰ ρόδια. Καὶ τὴν ξεγύμνωσαν καὶ τὴν ἄφησαν πεντάρφανη. Κι ἦταν ἀληθινὰ γιὰ κλάμα ἡ ὅψη τῆς ροδιᾶς.

‘Ο πεῦκος σείστηκε κι ἀναταράχτηκε ἀπὸ τὴ χαρά του.

— “Ομορφη εἶσαι τώρα! Εἶπε στὴ ροδιά. Παρηγορήσου· αὐτὴ ἦταν ἡ μοῖρα σου καὶ δὲν τὴ γλίτωσες! Τί νόμισες;

— Ψηλότατέ μου ἄρχοντα! Εἶπε ἡ ροδιά. Θαρρεῖς πῶς ἔχω λύπη γιὰ τὸ θησαυρό, ποὺ μοῦ τρύγησαν; αὐτὴ ἦταν Ἱσια Ἱσια ἡ χαρά μου! Τῆς ζωῆς μου ὁ μόνος λόγος εἶνας· νὰ μοιράζω τὰ καλά μου σ’ ὅσους τὰ χρειάζονται κι ὅστερα ἄλλα πιὸ ὅμορφα νὰ τοὺς ἔτοιμάζω.

Τιάννης Βλαχογιάννης.

« Λόγοι κι ἀντίλογοι »

ΚΑΘΕΝΑΣ ΑΠΟ ΛΟΓΟΥ ΤΟΥ...

‘Η Συννεφιὰ κι ἡ Ξαστεριά,
κόρες τοῦ Ρήγα Χρόνου,
προχτὲς συναπαντήθηκαν
σ’ ἔνα σκαλὶ τοῦ θρόνου.

Κι ἡ πρώτη κλαψοπρόσωπη
στρέφει καὶ λέει τοῦ Ρήγα :

« Γιατί, πατέρα μου, γιατί,
ἔμένα, ὅπου κι ἀν πῆγα,
ἀπὸ τὶς ροῦγες τὶς πλατιές
κι ως τὰ στενὰ σοκάκια,
δλοι μὲ θαρυγκόμησαν

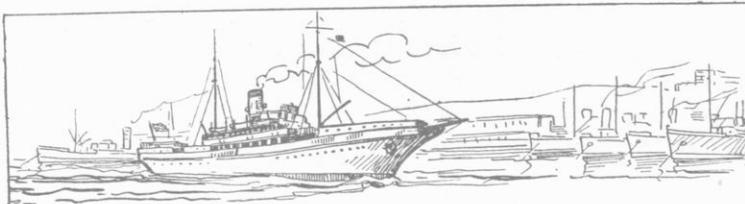
μὲ πίκρα καὶ μὲ κάκια,
ἐνῶ τὴν ἀδερφή μου ἔδω,
τὴ χρυσοστολισμένη,
ὅλοι τὴν καλοδέχονται
παντοῦ κι ὅπου πηγαίνει ; »

Κι εἶπεν δὲ Ρήγας : « Κόρες μου,
ἡ μιὰ τὴν ἄλλη ἰδέτε !
Καθένας ἀπὸ λόγου του
μισιέται κι ἀγαπιέται ». .

Ιωάννης Πολέμης.

« Διάπλασις τῶν παίδων » 1909

ΑΠΟ ΤΗ ΖΑΚΥΝΘΟ ΩΣ ΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Θὰ ἔφευγα γιὰ τὴν Ἀθήνα, ὅπου πήγαινα, γιὰ νὰ σπουδάσω. Γιὰ καλή μου τύχη μὲ συνόδευε ὁ ἀδερφός μου ὁ Νίκος, ποὺ εἶχε νὰ κάμη ἐφέτος τὸν τελευταῖο του χρόνο στὴ Στρατιωτικὴ Σχολή.

“Ως τὸ ἀτμόπλοιο ἥρθαν ὁ πατέρας, ἡ μητέρα κι ἡ ἀδερφούλα μου, ἡ Λιλή. Ἡταν μιὰ λαμπρὴ ἡμέρα. Ἡ χτίση φαινόταν λουσμένη στὶς ἄφθονες βροχὲς τοῦ φθινοπώρου. Καθάριος δὲ οὐρανός, μὲ λίγα ἄσπρα συννεφάκια, καμάρωνε τὴ θάλασσα τὴ γαλάζια, ποὺ λαμποκοποῦσε στὸν ἥλιο, καθὼς τὴ σκίζαμε μὲ τὴ θάρκα. Κάτασπρη ἡ πόλη ἀπλωνόταν μπροστά μας μὲς στὴν ἐλαφρὴ πρωινὴ καταχνιά καὶ καταπράσινοι τὴν ἔκλειναν γύρω γύρω οἱ λόφοι, ποὺ λούζονταν στὰ ἡσυχα περιγιάλια. ”Ελεγες πῶς ἡ πατρίδα μου προσπαθοῦσε νὰ μοῦ φανῇ πιὸ δύμορφη καὶ πιὸ γλυκιὰ τὴν ὕστερη στιγμή, ποὺ τὴν ἄφηνα, γιὰ νὰ θυμηθῶ νὰ γυρίσω γρηγορώτερα.

Στὸ κατάστρωμα βρήκαμε κίνηση ζωηρή. ”Ἐφευγαν ἐκείνη τὴν ἡμέρα ἀρκετὲς οἰκογένειες, ποὺ εἶχαν περάσει τὸ καλοκαίρι τους στὴ Ζάκυνθο καὶ πολλοὶ φοιτητές. Οἱ συγγενεῖς τους κι οἱ φίλοι τοὺς εἶχαν συνοδεύσει κι εἶχε γίνει ἔνας μεγάλος κύκλος, δλο σχεδὸν ἀπὸ γνωρίμους. Μέσα σ’ αὐτὸ τὸν κύκλο περάσαμε κι ἐμεῖς κάπως χαρούμενα τὶς στιγμὲς τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ.

“Ἡ μητέρα μου, ἀν καὶ λίγο συγκινημένη, βεβαίωνε πῶς

δὲν τῆς ἔκαναν διόλου ἐντύπωση οἱ μικροὶ αὐτοὶ ἀποχωρισμοί. 'Ο πατέρας μοῦ σύσταινε προσοχὴ καὶ φρονιμάδα καὶ μοῦ μετροῦσε ἔκει μπροστά, μὲ ἀφέλεια, τοὺς καλοὺς συντρόφους, ποὺ θὰ εἶχα στὸ ταξίδι καὶ στὴν Ἀθήνα.

"Ηρθε ἡ τελευταία στιγμή. "Αρχισα ν' ἀποχαιρετῶ καὶ νὰ φιλῶ. "Υστερ' ἀπὸ λίγη ὥρα 〈ρισκόμουν μονάχος κοντὰ στὸν ἀδερφό μου, στηριγμένος στὰ κάγκελα τοῦ καταστρώματος κι ἔβλεπα κάτω νὰ φεύγουν ἀργὰ 〈άρκες γεμάτες ἀπ' ἔδω κι ἀπ' ἔκει. Σὲ μιὰν ἀπ' αὐτὲς ἔβλεπα τοὺς δικούς μου νὰ μακραίνουν καὶ νὰ μᾶς χαιρετοῦν μὲ τὰ μαντήλια. "Εθγαλα κι ἔγω τὸ μαντήλι μου καὶ χαιρετοῦσα. Τὴν ἴδια στιγμὴν εξείνησε καὶ τὸ πλοϊο κι ἀνάμεσά μας ἡ ἀπόσταση δλοένα μεγάλωνε... Κι ἔμεινα ἔκει στὴ θέση μου, χαιρετώντας μὲ τὸ μαντήλι, χωρὶς νὰ 〈λέπω ἀλλοῦ, ὕσπου τὰ μαντήλια, ποὺ κουνοῦσαν στὴ 〈άρκα, μοῦ φάνηκαν σὰν ἄσπρα φτερά περιστεριῶν.

Δὲν ὑπῆρχε τότε ἀκόμα ὁ σιδηρόδρομος Πελοποννήσου καὶ τὰ ταξίδια μας ὡς τὴν Ἀθήνα ἦταν κάπως κουραστικά. Μονάχα ἀπὸ τὴ Ζάκυνθο ὡς τὴν Πάτρα περάσαμε ὀραῖα, γιατὶ εἴχαμε γαλήνη κι οἱ ταξιδιώτες ἦταν εὕθυμοι. Ἀπὸ τὴν Πάτρα μᾶς ἔπιασε φουρτούνα καὶ τὸ πρωὶ τῆς ἄλλης μέρας φτάσαμε στὴν Κόρινθο 〈ζαλισμένοι, ἔλεεινοί. Ἔγὼ μάλιστα, ποὺ ταξίδευα πρώτη φορά, ἤμουν δὲ πιὸ ἀξιολύπητος ἀπ' δλούς. 'Ο ἀδερφός μου, δὲ πιὸ ἀτάραχος, σὰ στρατιωτικός, μοῦ ἔλεγε συχνά : «Ἐχασες τὸν μπούσουλα*... » Ελα, κατημένε, μὴν κάνης ἔτσι!»

Τὸ διάστημα ἀπὸ τὴν Κόρινθο ὡς τὸ Καλαμάκι τὸ περάσαμε μὲ ἀμάξι τῆς 'Εταιρίας, καυτὸ ἀπὸ τὸ μεσημεριάτικο ἥλιο, λερωμένο, ποὺ ἔκαμε δυὸ ὥρες νὰ ξεκινήσῃ — γιατὶ δὲν μαξάς δὲν ἔφευγε, ἀν δὲ γέμιζαν ὅλες του οἱ θέσεις — καὶ δυὸ ὥρες νὰ φτάσῃ μὲ τριγμούς, μὲ κλονισμούς, μὲ σταματήματα, μὲ 〈άσσανα μύρια.

Στὸ Καλαμάκι μπαρκαριστήκαμε σ' ἄλλο πλοϊο, μικρὸ πλοϊο ἀργὸ κι 〈υστερα ἀπὸ 〈ασανιστικὸ κι ἀτέλειωτο ταξίδι φτάσαμε πρὸς τὸ 〈ράδυ στὸ κατασκότεινο λιμάνι τοῦ Πειραιῶς.

Εἶχα πιὰ ἀποκάμει. Ἡ ἄγρια ἐπίθεση τῶν θαρκάρηδων μὲν ὅρηκε σὰ σὲ δνειρό. Οὕτε ἔβλεπα, οὕτε ἀκουα... Δὲν ξέρω κι ἐγὼ πῶς ὥρητηκα μέσα σὲ μιὰ θάρκα μὲν ἐπιπλα μαζὶ κι ἀνθρώπους, πῶς θυγῆκα ύστερα στὴν ξηρά, πῶς ἔφτασα στὸ σιδηρόδρομο καὶ πῶς ρίχτηκα σ' ἔνα θαγόνι τοῦ τραίνου, ποὺ ἔφευγε σὲ λίγο γιὰ τὴν Ἀθήνα.

Ἐκλεισα τὰ μάτια μου ζαλισμένος. “Αμα τ' ἄνοιξα, πατούσα τὸ χῶμα τῆς Ἀθήνας! Οὕτε ἔβλεπα οὕτε ἤθελα νὰ ἴδω τίποτε. Σκοτάδι στὴν ἀρχή. Μ' ἔριξαν μέσα στὸ ἀμάξι καὶ σὲ λίγη ὥρα μὲν θάμπωναν τὰ φῶτα τῆς πλατείας τῆς Ὁμονοίας.

Ἐδῶ κοντὰ καταλύσαμε σ' ἔνα ξενοδοχεῖο, ποὺ ἤξερε δὲ Νίκος. Τὸ πρῶτο καὶ μοναχὸ πράμα ποὺ ζήτησα, ἦταν κρεβάτι. Ποτέ μου δὲν πλάγιασα τόσο κουρασμένος, τσακισμένος!

Τί ταξίδια! Τὰ συλλογίζομαι τώρα μὲ τὶς σημερινὲς εὔκολιες καὶ γελῶ. Κι δμως, ποιὸς ξέρει! Ό κόσμος δὲ προοδεύει. Ετσι θὰ γελῶ καὶ θὰ συλλογίζωμαι τὰ σημερινά, μπροστὰ στὶς εὐκολίες, ποὺ θὰ μᾶς χαρίσῃ ἀκόμα τὸ μέλλον.

Σηκώθηκα νωρὶς τὸ πρωὶ στὸ ξενοδοχεῖο, ντύθηκα, ἄνοιξα τὴν μπαλκονόπορτα καὶ θυγῆκα. Τί θέαμα, Θεέ μου, τί πανόραμα καὶ τί ίκανοποίηση γιὰ δλες μου τὶς κακοπάθειες!

Απὸ τὸ ὑψος ἐκεῖνο δλη ἡ Ἀθήνα, ἡ ὥραία, ἡ φωτεινή, ἡ κάτασπρη πόλη, ἀπλωνόταν μπροστὰ στὰ μάτια μου.

Ωκεανὸς ἀπὸ ρόδινες σκεπές, σειρὲς κανονικὲς ἀπὸ δρόμους πλατιούς, παλάτια κομψὰ δλομάρμαρα, πρασινάδες σπαρμένες ἔδω κι ἐκεῖ. Καὶ τ' ἀρχαῖα μνημεῖα μὲ τὸ κοκκινωπὸ χῶμα, ποὺ τὰ ἔθαψε δὲ καιρός.

Ασυνήθιστος ἀπὸ τέτοια μεγαλοπρέπεια κι ὀμορφιά, ἔμεινα ἐκστατικός, βλέποντας μὲ ἀχόρταγο μάτι. Εἶχα ἰδεῖ εἰκόνες, εῖχα διαβάσει περιγραφές. Μὰ ποτὲ δὲ φαντάστηκα, τ' ὅμολογῶ, μιὰ τέτοια μαγεία : ἔναν οὐρανὸ τόσο γελαστό, καταγάλανο, σὰ σμαλτωμένο· ἔνα φῶς παιχνιδιάρικο, γλυκό, ἀληθινὰ παραδείσιο· μιὰ μακρυσμένη θάλασσα στιλπνὴ σάν ἀσήμι· μιὰ ἔκταση τόσο μεγάλη καὶ τόσο ποικίλη, μὲ τὰ πιὸ ζωηρὰ χρώματα, τριγυρισμένη ἀπὸ τὸν πιὸ δνειρώδη δρίζοντα!

“Ενας λόφος τετράγωνος, σοθαρός, σκοταδερός, θασίλευε
έκει μὲ δλο τὸ μεγαλεῖο, μὲ δλη τὴν ἐπιθλητικότητα.

Στὴν κορυφή του ἐπάνω πρόσθαινε μιὰ σειρὰ ἀπὸ συντριμμένα ἀετώματα καὶ στήλες. Ἀνάμεσα στὰ παλιά, στὰ μισοκιτρινισμένα μάρμαρα τῶν ἔρειπίων, φαίνονταν κομμάτια ἀπὸ τὸ γαλάζιον οὐρανὸν καὶ κάτω νέα καταπράσινη χλόη ἔζωνε δειλὰ τὶς ριζιμιές * τοῦ γέρου θράχου... Δὲν εἶχα
ἀνάγκη νὰ ρωτήσω, γιὰ νὰ μάθω, πῶς ήταν ἡ Ἀκρόπολη.

“Ω ναί, πατοῦσα τὸ χῶμα κι ἀνέπνεα τὸν ἀέρα τῆς μεγάλης, τῆς αἰώνιας Πόλεως, τῆς πιὸ δοξασμένης τοῦ κόσμου!

Γρηγόριος Σενόπετονλος.

« ‘Η ἀδελφούλα μου »

ΕΥΧΗ

Εἴθε, Ἀθήνα ξακουστή,
νάρθουν καιροὶ καὶ χρόνια,
ποὺ πόλην ἐνδοξότερη
ὅ γλιος καὶ ἡ σελήνη
στ’ ἀκοίμητο ταξίδι τους
ἄλλη νὰ μὴ θωροῦνε!
Στὰ ἄρματα, στὰ γράμματα,
ψηλὴ κορφὴ νὰ γίνης,
σοφίας κύματα ἄφθαρτα
πάλι στὴ γῆ νὰ χύνης!
Πίστευε κι δλα θὰ γενοῦν
τὰ δσα σοῦ προλέγω·
κάτεχε, μόνος ὁ Θεὸς
δόξας πηγὴ πῶς εἶναι,
πηγὴ καλοῦ καὶ δμορφιάς,
πηγὴ ἀθανασίας.

Γεώργιος Τερρούτης.

« Κόρυνα καὶ Πίνδαξος »

ΜΙΑ ΠΑΡΕΝΘΕΣΗ ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΟΥ

“Αν δὲν ύπηρχε στὸν κόσμο ἡ φωτογραφία, κανεὶς δὲ θὰ πίστευε, ὅτι κάποτε κι ἐγὼ χρημάτισα « ἐκδρομεύς » καὶ ἔξερευνητὴς τῶν περιχώρων! Ἀλλὰ ποιός μπορεῖ ν' ἀρνηθῆ τὴ φωτογραφία τῆς ἀθηναϊκῆς ἐξοχῆς, ὅπου ἐμφανίζομαι κι ἐγὼ δ' ἴδιος, αὐτούσιος καὶ δλοιζώντανος;

Τὸ θαῦμα αὐτὸ τῆς κινητοποιήσεώς μου γιὰ ἔνα διάστημα ἀπὸ δυὸ τρία χρόνια τὸ ἔκαμε δ Καμπούρογλους *. Μ' ἀγαποῦσε δ κατημένος κι ἐπειδὴ φοթόταν μὴν πάθη ἡ ὑγεία μου ἀπὸ τὸ πολὺ καθισιό, σκέφτηκε κι ἀποφάσισε νὰ μὲ ξεκούνησῃ. Τὸ βράδυ, ποὺ βλεπόμαστε ταχτικά, δὲν ἔκανε ἄλλο παρὰ νὰ μοῦ ἐκθειάζῃ τὶς ἐκδρομές του.

Εἶχε μυήσει * στὴ συνωμοσία καὶ ἀγαπητούς μας φίλους, ποὺ ἦταν οἱ πιὸ ταχτικοί του συνοδοιπόροι, ὅστε κι αὐτοὶ μοῦ ἔτρωγαν τ' αὐτιά. Πές πές, μὲ κατάφεραν. Καὶ μιὰ ὥραία πρωία – κυριολεκτικῶς ὥραία – ἥρθαν ὅλοι στὸ σπίτι μου καὶ μὲ πήραν γιὰ μιὰ μικρὴ « δοκιμαστικὴ » ἐκδρομή, μισή μὲ τὸ τράμ καὶ μισή μὲ τὰ πόδια.

Αὐτὸ ἦταν! Ἡ ἀρχὴ ἔπρεπε νὰ γίνη κι ἔγινε. Γλυκάθηκα ἀπὸ τότε καὶ χωρὶς πολλές δυσκολίες τοὺς ἀκολουθοῦσα πιστὰ καὶ καρτερικά. Κι ὀλοένα οἱ ἐκδρομές μας γίνονταν μεγαλύτερες, περιπετειωδέστερες κι ὥραιότερες.

Δὲν ἦταν πάντα μιὰ ὥραία πρωία, ὅταν ξεκινούσαμε. Πολλές φορὲς μάλιστα ξεκινούσαμε καὶ μὲ συννεφιά, μὲ ἀνεμο, μὲ κρύο, μὲ ἀπειλὴ βροχῆς ἢ μὲ λεπτὸ χιονόνερο. Μαζί τους σιγὰ σιγά, χωρὶς νὰ τὸ καταλάθω, εἰχα γίνει ἀτρόμητος. Κι ἔξαφνα μιὰ μέρα, ἐγώ, ποὺ ἄλλη φορὰ δίσταζα νὰ πάω ὃς τὸ Σύνταγμα, ὅταν ἔβλεπα λίγα σύννεφα στὸν “Υμηττό, Βρέθηκα στὸν Πύργο * τῆς Βασιλίσσης, ἐνῶ ἀντίκρυ ἡ Πάρνηθα φοροῦσε τὴν περίφημη κουκούλα της. Καὶ ξέρετε τί καιρὸ κάνει, ὅταν ἡ Πάρνηθα παρουσιάζεται μὲ νυχτικά...

Θυμοῦμαι ἀκόμη καὶ γελῶ τὰ παραπειστικά, ποὺ μεταχειριζόταν δ ἀγαπητός μου Δημητράκης Καμπούρογλους,

δταν ἔφερνα δυσκολίες καὶ ἀντιρρήσεις στὸ σχεδίασμα κα-
μιᾶς ἐκδρομῆς. "Εξαφνα, δταν ἔλεγα πῶς φυσᾶ:

— "Ε, καὶ σὰ φυσᾶ ; μοῦ φώναζε. "Ας κάμουν καλὰ τὰ δέν-
τρα. Δέντρα εἴμαστε μεῖς, νὰ φοθηθοῦμε τὰ φύλλα μας; 'Επιτέ-
λους, τί εἰναι ὁ ἀέρας ; "Ενα φφφσσσσσ στὰ φύλλα πῶν δέντρων!

"Η, δταν ἔλεγα πῶς μποροῦσε νὰ ʙρέξῃ:

— Τόσο τὸ καλύτερο ! Μοῦ ἀπαντοῦσε. Ξέρεις, τί ὅμορφη
ποὺ εἰναι ἡ ʙροχὴ στὴν ἔξοχή ; Τρυπώνεις σὲ μιὰ σπηλιά, σ'
ἔνα ξωκλήσι, σ' ἔνα μύλο, σὲ μιὰ κουφάλα. Περιμένεις ώς νὰ
περάσῃ καὶ εἰναι μαγεία !

Μία ἀπὸ τὶς ζωηρότερές μου ἀναμνήσεις εἰναι τὸ πέρασμα
τοῦ Ποδονίφτη * ἔνα χειμωνιάτικο δειλινὸ μὲ χιονιά. "Επρεπε
νὰ πατήσωμε ἀπὸ πέτρα σὲ πέτρα μὲς στὰ νερὰ καὶ στὸ τέλος
νὰ κάμωμε ἔνα πήδημα ώς τὴν ἀπέναντι ὅχθη. "Ημουν ὁ πιὸ
δύσκολος κι ὁ πιὸ δειλὸς σὲ τέτοιου εἴδους πειράματα.

Τοὺς ἄφησα νὰ περάσουν πρῶτα ὅλοι, γιὰ νὰ ʙλέπω ποὺ
θὰ πατοῦσαν καὶ πῶς θὰ ἔκαναν. "Επειτα ξεθαρρεύτηκα νὰ
τοὺς μιμηθῶ κι ἔγω, ἐνῶ ἔκεινοι μαζευμένοι ἀντίκρυ μὲ κοίτα-
ζαν μὲ χαμόγελο ἔτοιμοι νὰ ὀρμήσουν καὶ νὰ μὲ γλιτώσουν.

Πάτησα στὴν πρώτη πέτρα 'καλά, στὴ δεύτερη, στὴν
τρίτη... ἀλλὰ στὴν τέταρτη μπλούμ ! Τὸ πόδι μου ὅλο μέσα
στὸ παγωμένο νερό ! Πειριττὸ νὰ σᾶς παραστήσω τὸ κρύο, ποὺ
μ' ἀνατρίχιασε καὶ τὸ θυμό μου, ποὺ ἀναψε ἐναντίον τοῦ Δη-
μητράκη, γιατὶ μᾶς περνοῦσε ἀπὸ τέτοιες κακοτοπιές.

— Μὲ πῆρες στὸ λαιμό σου ! Τοῦ φώναξα. Θ' ἀρρωστήσω,
θὰ πιαστῶ...

— Δὲ θὰ πάθης τίποτε !

— Μὰ τὸ νερὸ μπῆκε στὸ πόδι μου καὶ τώρα ἡ κάλτσα μου
εἰναι ʙρεμένη.

— Θὰ στεγνώσῃ εἰναι χιονιάς !

Ποιός εἶχε δίκιο ; δ Δημητράκης ! Σὲ λίγο ἡ κάλτσα μου
στέγνωσε, τὸ πόδι μου ἔγινε φωτιά· κι οὕτε ἀρρώστησα, οὕτε
πιάστηκα. Μόνο σ' ἐκδρομὴ μὲ χιόνια μπορεῖ νὰ μὴ ʙλάψῃ ἔνα
παγωμένο ποδόλουτρο !

Καὶ ὅμως βιάστηκα νὰ κλείσω τὴν ὁραία αὔτὴ καὶ ὑγιεινὴ παρένθεση στὴν ἄσκημη καὶ ἀνθυγιεινὴ μου ζωή. Οὕτε τρία χρόνια δὲ βάσταξε. Καὶ ξανάρχισα τὴν ἀκινησία καὶ τὸ αἰώνιο καθισιό. Καὶ ξανάγινα ἔνας ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους ἐκείνους τοῦ παλιοῦ καιροῦ, ποὺ κάθονταν στὸ καφενεῖο καὶ καθιστοὶ πήγαιναν μὲ τὸ τράμ ὡς τὰ Πατήσια, γιὰ νὰ καθίσουν πάλι!

Σκέπτομαι ὅμως, ὅτι στὴν παρένθεση ἐκείνη, στὰ δυὸ τρία χρόνια τῶν ταχτικῶν ἐκδρομῶν, χρεωστὼ δέκα τουλάχιστον χρόνια ζωῆς κι ὅτι γιὰ νὰ ζήσω ἄλλα δέκα, πρέπει ν' ἀποφασίσω νὰ ξαναρχίσω. Ν' ἀνοίξω δηλαδὴ πάλι μιὰ μικρὴ παρένθεση. Εύτυχῶς οἱ καλοί μου φίλοι εἶναι ἔδω. Κι ὁ Ποδονίφτης δὲν ἔφυγε ἀπὸ τὴν θέση του.

Τρηγόριος Σενόπουλος.

« Ἡμερολόγιον Ὁδοιπορικοῦ Συνδέσμου »

Η ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ

— Ξύπνα, ξύπνα, Κιωστάκη μου! Ξύπνα, παιδί μου! "Ελεγε ἀπαλά ἀπαλά ἥ μητέρα μου στὸ μικρό μου ἀδερφό. Ξύπνα, μάτια μου, θὰ πάμε στὸν κῆπο μας γιὰ τὴν πρωτομαγιά, θὰ μάσσωμε* τριαντάφυλλα, γαρούφαλα, παπαρούνες, λογιῶν λογιῶν λουλούδια.

— Ποῦ νὰ ξυπνήσῃ αὐτός!

— "Αφησέ με, μουρμούριζε. Δὲν ἔρχομ' ἔγώ.

— Ξύπνα, γιέ μου, θὰ φάμε κουκιά, θὰ φάμε φράουλες...

— Δὲ βαριέσσαι, τῆς λέω, αὐτὸς ξέρει πῶς οἱ φράουλες εἶναι ἀκόμη ἀγουρες* μπορεῖ νὰ σοῦ πῆ καὶ πότε θὰ εἶναι μισγινωμένες.

— Ξύπνα, σοῦ λέω! Τοῦ ξαναφωνάζει. Θὰ βράσωμε καφὲ μὲ γάλα ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὴν ἀπιδιά καὶ θὰ βουτήσωμε καὶ τὰ ζαχαρωτὰ κουλουράκια, ποὺ ἔκαμα χτές. Θὰ τὰ φάνε οἱ ἄλλοι καὶ δὲ θ' ἀφήσουν τίποτε γιὰ σένα.

Αὐτὸς τὸν πάτησε στὴν πληγή του.

Πετάχτηκε άπό τὸ στρῶμα, σὰν νὰ μὴν ἦταν ἀπὸ ὕπνο καὶ τράβηξε ἵσια γιὰ ἔξω.

— Στάσου, στάσου, καημένε ! Τοῦ λέει γελώντας ἡ μητέρα μου. ”Αντυτος καὶ ξυπόλυτος θὰ πᾶς στὸν κῆπο ; μὴ φοβᾶσαι, τώρα θὰ τὰ πάω τὰ κουλουράκια κι ἐκεῖ θὰ σᾶς τὰ μοιράσω.

— Βάλε του νὰ νιφτῆ, γυρίζει καὶ μοῦ λέει καὶ πάρε τον μᾶς καρτεροῦν ἐκεῖ δλοι οἱ ἄλλοι καὶ φυλαχτῆτε ἀπὸ τὶς δροσίες. Μὴν περνᾶτε ἀπὸ τὸ τριφύλλι, θὰ μουσκέψετε.

”Οσο νὰ κάνω ἔτσι κι ἀλλιῶς, δὲ Κώστας ἦταν ἔτοιμος καὶ κινήσαμε γιὰ τὸν κῆπο μας, ποὺ ἀρχινᾶ ἀπὸ τὴν αὐλή μας.

”Ηταν ἡ ὥρα, ποὺ ἔπαιρναν οἱ γριές καὶ τὰ παιδιὰ νὰ βοσκήσουν τὰ κατσίκια τους ἐπάνω στὸ λιθάδι.

Τ’ ἀηδόνια πολεμοῦσαν ποιὸ νὰ λαλήσῃ καλύτερα καὶ δυνατώτερα θαρροῦσες, καὶ τ’ ἄλλα τὰ πουλιὰ ζήλευαν κι δλα τὰ καημένα κόθονταν, νὰ μὴν ἀπομείνη κανένα παραπίσω.

Χαρὰ Θεοῦ ἦταν.

”Εξαφνα ἀκούστηκε κι ὁ κοῦκος ἐπάνω στὸ λόγγο.

— Δὲ μοῦ λές, μὲ ρωτᾶ τότε δὲ μικρὸς ἀδερφός μου, τί κρυφτάκια παίζουν αὐτοὶ οἱ κοῦκοι ; ”Ενας φωνάζει ἀπὸ τὴν ρεματιὰ « κούκου », δὲ ἄλλος ἀπὸ τὴν ἄλλη πάλι « κούκου ». Δὲν τὸ ξέρουν καλὰ τὸ παιγνίδι. ”Εμεῖς σὰν παίζομε τὰ κρυφτάκια, ἔνα παιδὶ μονάχα κρυμμένο φωνάζει « κούκου », οἱ ἄλλοι ψάχνουν νὰ τὸ βροῦν.

— Σύρε νὰ τοὺς τὸ μάθης, τοῦ λέω.

— ”Αχ, κι αὐτὸς δὲ πατέρας ! Μοῦ λέει πάλι κρυφά. ”Εδῶ στὸ δικό μας τὸν κῆπο θὰ πιάσωμε τὸ Μάχ ; δὲν πᾶμε παρακάτω στὸ λόγγο, ποὺ βόσκουν τὰ κατσίκια τὰ παιδιά, νὰ μάσωμε λουλούδια ; ”Αλήθεια ! ”Εκανα ἔγῳ τὴν ἄλλη Κυριακὴ μιὰ ἀρμαθιὰ * μεγάλη σὰ σκοινί.

— Γιὰ κοίτα τί ὅμορφα εἶναι ἐκεῖ ἐπάνω. Μοῦ λέει ἡ ἀδερφή μου. ”Έχει δίκιο δὲ Κώστας.

”Αλήθεια ! Εἶχαν σκορπιστῆ τὰ παιδάκια μὲ τ’ ἀρνιὰ καὶ τὰ κατσίκια στὶς φουντωμένες ρεματιές καὶ στὰ ζωγραφισμένα ἀπὸ πρασινάδες κι ἀγριολούλουδα πλάγια κι ἀκούνταν ὡς κάτω οἱ φωνές καὶ τὰ τραγούδια τους.

— Σήμερα, μᾶς λέει ό πατέρας, σά δὲν είχαν σκολειό τὰ παιδιά, θγῆκαν ὅλα μὲ τὰ κατσίκια τους στὸ λιθάδι. Γιὰ κοιτᾶτε τί σάλαγο * τοὺς κάνουν. Βρῆκαν καὶ τὰ κατσίκια τὸ μάστορά τους.

*Εκεῖ ποὺ κοιτάζαμε, ἀχολόγησε ό λόγγος ἀπὸ τὶς φωνὲς τοῦ σκυλιοῦ μας, σὰν κάποιος νὰ τόδερνε.

— Κάποιο παλιόπαιδο μᾶς χτύπησε τὸ σκυλί μας! Φωνάζει ό μεγαλύτερος ἀδερφός μου.

— Δὲν τὸ χτύπησε κανένας, ἀπαντᾶ ό πατέρας μας. Λαγὸ πέταξε. Βρῆκε καιρὸ σήμερα νὰ ξεσκάσῃ καὶ πῆγε μονάχο του στὸ κυνήγι. Ἀγναντέψετε τώρα νὰ δῆτε καὶ τὸ λαγό. Νά! νά! Τηρᾶτε στὴ ράχη, ἐκεῖ ποὺ πρόγκιξαν τὰ κατσίκια καὶ φωνάζουν τρέχοντας τὰ παιδιά. Νάτος ό λαγός. Τάχασε ό κακόμιρος ἀνάμεσα στὰ κατσίκια καὶ στὰ παιδιά. Γιὰ ἀκοῦστε τί φωνές, τί κακό, τί ὀνακατωμός γίνεται ἐκεῖ ἐπάνω!

— Νά φέρω τὸ τουφέκι, πατέρα; Φωνάζει ό μεγάλος ἀδερφός μου. Θὰ ξαναγυρίση.

— Κακὸς γείτονας στὸν κῆπο μας εἶναι αὐτὸς ό λαγός, τοῦ ἀποκρίνεται, ἀλλὰ τί νὰ τὸν κάνης; Αὔτὸς τώρα θὰ εἶναι καμιὰ γριά λαγίνα καὶ φωνάζει γιὰ τὰ λαγάκια της. "Αφησέ την!"

— "Ενα παράξενο πράμα κοιτῶ. Μᾶς λέει ό ἀδερφός μου. Αὔτὸ τὸ πουλάκι μὲ τὸ κάτασπρο κορμὶ καὶ τὶς μαῦρες φτερούγες τριγυρίζει ἐπάνω στὴν ἀπιδιὰ ἀπὸ τὴν ὥρα ποὺ ἥρθαμε καὶ δὲ φεύγει ἀπὸ σιμά μας. Τὸ σκιάζουν τὰ παιδιὰ κι αὐτὸ πάλι ἔρχεται κι ὅλο τσιτσιρίζει, σὰν κάτι νὰ θέλη νὰ μᾶς πῆ. Ἀπὸ τόση ὥρα θέλω νὰ ίδω τί γυρεύει καὶ δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω.

— Ἀλήθεια, πατέρα, λέει ό Κώστας, τί θέλει αὐτὸ τὸ πουλί;

— Αὔτὸ εἶναι μυστικὸ καὶ μονάχα ἔγῳ τὸ ξέρω. Τοῦ ἀπαντᾶ.

— Δὲ μᾶς τὸ λές καὶ μᾶς;

— Μὰ σ' ἔμένα μονάχα φανέρωσε τὸ μυστικό του τὸ πρωΐ, ποὺ ἥρθα μονάχος μου· δὲ θέλει νὰ τὸ μάθετε καὶ σεῖς.

‘Ο μικρός δύμως τοῦ φορτώθηκε στὰ καλά.

— Πές μας, πές μας, πατέρα, αὐτὸ τὸ μυστικό, ἔτσι νὰ ζήσης.

— Θὰ σᾶς τὸ πῶ, ἀλλὰ μὲ μιὰ συμφωνία. Νά, αὐτὸ τὸ πουλάκι εἶχει τὴ φωλιά του ἐκεῖ μέσα στὴν τρύπα τοῦ πεζουλιοῦ καὶ θέλει νὰ θρέψῃ τὰ μικρά του, ποὺ πεινοῦν, δύως καὶ σεῖς σήμερα, προτοῦ φάτε τὸ γάλα καὶ τὰ κουλουράκια. Καρτερεῖ τώρα νὰ φύγετε ἀπὸ δῶ, γιὰ νὰ μὴ δῆτε τὸ μέρος, ποὺ εἶχει κρυμμένη τὴ φωλιά του καὶ πάτε καὶ τ’ ἀρπάξετε τὰ πουλάκια καὶ τώρα ξεφωνίζει ἀπὸ τὸ κακό του, ποὺ τὰς νιώθει νηστικά. Ἀπὸ μένα δὲ φοβάται, γιατὶ βλέπει πῶς εἶμαι κι ἐγὼ γονιός σὰν αὐτὸ καὶ ξέρω τί πόνο εἶχουν τὰ παιδιά¹ καταλαθαίνει, πῶς δὲ θὰ μ’ ἀφήσῃ ποτὲ ἡ καρδιά μου νὰ τὰ πειράξω τ’ ἀγαπημένα του, σ’ ἐσᾶς δύμως δὲν ἔμπιστεύεται.

Καὶ τώρα, ποὺ σᾶς τὸ μαρτύρησα, μᾶς λέει, νὰ μὴν πειράξῃ κανένας τὴ φωλιά του, γιατὶ θὰ γίνωμε ἀπὸ δυὸ χωριά. Ἀλλὰ δὲν πιστεύω νὰ βρεθῇ κανένα ἀπὸ σᾶς τόσο ἀσπλαχνο καὶ κακόψυχο νὰ κάνῃ τέτοιο κακό.

‘Ελάτε λοιπόν νὰ πάμε πέρα, γιὰ νὰ τ’ ἀφήσωμε ἥσυχο, ἀφοῦ πεινοῦν τὰ παιδιά του. Γιὰ συλλογιστῆτε νὰ πεινούσατε καὶ σεῖς καὶ νὰ μὴν μποροῦσα νὰ σᾶς φέρω ψωμί!

— Εἶδες ἐκεῖ! Μᾶς λέει λαχταριστὰ ὁ μεγάλος μου ἀδερφός. Λησμόνησα νὰ κρεμάσω στὴν ἔξωθυρα τὸ στεφάνι μὲ τὰ λουλούδια! Θὰ κρέμασαν τὰ γειτονόπουλα ἀγκάθια στὴ θύρα, σὰ δὲ βρῆκαν λουλούδια!

— Καλὸ ξημέρωμα! Τ’ ἀπαντᾶ ἡ μητέρα μας. Πήγα μοναχή μου πρωὶ πρωὶ καὶ τὸ κρέμασα. Ἀν καρτεροῦσα νὰ τὸ κρεμάσης ἐσὺ τὴν ὥρα ποὺ ξύπνησες, θὰ μαζεύαμε τ’ ἀγκάθια μὲ τὰ σακιά ἀπὸ τὴ θύρα μας!

Βασίλειος "Αδαμίδης.

« Ἀπὸ τὸ χωριό μας »

Η ΕΞΟΧΗ

Προθαίνει δὲ ἥλιος σ' ὅλη του τὴν χάρη
κι ἀπὸ λάμψη τὸν κόσμο πλημμυρίζει.
Μὲς στὸ χωράφι ἀτίμητο ζευγάρι
ἀπὸ βόδια θωρεῖς νὰ τριγυρίζῃ.

Ἐδῶ κοιτᾶς περήφανο μοσχάρι
στὸ πράσινο σιτάρι νὰ βαδίζῃ,
ἐν' ἄλλο ἐκεῖ γυρμένο στὸ χορτάρι
καὶ τὸ πλατύ ρουθούνι νὰ καπνίζῃ.

Μύριες ἀξίνες σκάφτουν τὴν γῆ
κι ὑψωμένες στὸν ἥλιο λαμπυρίζουν.
Στοὺς κάμπους βασιλεύει θεία σιγή.

Κι ἐνῷ θωρεῖς τὰ σπίτια νὰ καπνίζουν,
ἄλλο πιά δὲ γρικᾶς τὴν χαραυγὴν
παρὰ τὰ βόδια ἀγάλια νὰ μουγκρίζουν.

Στέφανος Μαρτζώκης.

«Ποιήματα»

ΕΝΑΣ ΛΑΜΠΡΟΣ ΦΙΛΟΣ

‘Ο πατέρας μου, ἀπόμαχος τώρα πιά τῆς θάλασσας, κάθε
βράδυ στὸ παραγώνι μᾶς ἔλεγε κι ἀπὸ μιὰ ἴστορία. Κι ἐμεῖς,
καθισμένοι σταυροπόδι στὰ μάλλινα στρωσίδια, ἀκούαμε τὸ
θαλασσόλυκο νὰ ἴστορῇ πότε γιὰ τὶς φουρτούνες τῆς θάλασ-
σας, πότε γιὰ τὰ κατορθώματα τῶν ναυμάχων τοῦ Εἰκοσιένα
καὶ πότε γιὰ τὴν ζωὴ τῶν ναυτικῶν.

Μιὰ βραδιά, σὰ μαζευτήκαμε γύρω του, ἄρχισε:

— Ταξίδευα, παιδιά μου, μὲ τὴ σκούνα * τοῦ καπετάν Μα-
νόλη ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ γιὰ τὴν Μασσαλία. ‘Ο λοστρόμος *
μπαρκάρισε γιὰ πρώτη φορὰ καὶ τὸ σκύλο του, τὸν Ἀράπη,

ένα πολὺ δόμορφο σκύλο κατάμαυρο, μὲ τρίχωμα γυαλιστερό, ράτσας εύγενηκής.

’Αλλὰ δὲ καπετάνιος μας, χωρὶς κανένα λόγο, πολὺ λίγο συμπαθοῦσε τὰ ζῶα καὶ μάλιστα τοὺς σκύλους. Ἡ ἀπέχθεια του ἦταν τόση, ὥστε δὲν ἔπαιρνε ποτέ του καραβόσκυλο στὸ καράβι του. Γι' αὐτὸν μὲ μεγάλη του δυσαρέσκεια εἶδε τὴν παρουσία τοῦ Ἀράπη. Συγκρατήθηκε δμως νὰ μὴν πῆ τίποτε, γιατὶ ἀγαποῦσε ἔξαιρετικά τὸ λοστρόμο του, ἔνα φιλότιμο στὴ δουλειά του παλικάρι ὡς τριάντα χρόνων.

Μόλις περάσαμε τὸν κάθο - Πάπα*, δὲ Ἀράπης ἀπρόσκλητος μῆτηκε στὸ καμαρίνι τοῦ καπετάνιου. Πλησίασε τὸ μικρὸ τραπεζάκι του, ποὺ ἔπινε ἔκεινη τὴν ὥρα τὸν καφὲ καὶ ἀνύποπτος κουνοῦσε τὴν οὐρά του δείχνοντας τὴν μεγάλη του εὔχαριστηγη γιὰ τὴν παρουσία του στὸ διαμέρισμα τοῦ καπετάνιου. Ἄλλὰ σὲ κάποια στιγμὴ ἔνας θρόντος ἀκούστηκε ξαφνικός. Ἡ οὐρὰ τοῦ ἀθώου ζώου γκρέμισε τὸ μελανοδοχεῖο, ποὺ ἦταν στὸ τραπέζι μαζὶ μὲ τὰ ναυτιλιακὰ ἔγγραφα τοῦ καπετάνιου Μανόλη.

’Αγριεμένος σηκώθηκε ὅρθιος τότε δὲ καπετάνιος, κι ἄρπαζοντας κάποιο σανίδι, χτύπησε πολλὲς φορὲς θάρραρα καὶ σκληρὰ τὸ δυστυχισμένο ζῶο. Ὁ Ἀράπης οὕρλιασε πονετικὰ δείχνοντας τὰ μεγάλα του δόντια. Κι δὲ λοστρόμος, ἀκούοντας τὸ οὕρλιασμα τοῦ ἀγαπημένου του σκύλου, ἔτρεξε στὸ καμαρίνι. Τόση φρίκη καὶ τόση δργὴ τοῦ προξένησε ἡ ἀγρια πράξη τοῦ πλοιάρχου, ποὺ χωρὶς δισταγμὸ τοῦ ρίχτηκε.

Στὶς φωνὲς τρέξαμε κι ἐμεῖς οἱ ἄλλοι κι ἔτσι δὲν πρόκαμμαν νάρθουν στὰ χέρια.

’Ο καπετάνιος Μανόλης, καλόκαρδος δύπως ἦταν στ' ἄλλα του, γρήγορα μετάνιωσε γιὰ τὴ σκληρή του πράξη καὶ μάλιστα σὰν ἔμαθε, δτι ἄλλοτε δὲ Ἀράπης εἶχε σώσει τὴ ζωὴ τοῦ λοστρόμου ἀπὸ θέραιο πιγμό, τὸ περασμένο καλοκαίρι στὴν πατρίδα του, τὴν Μύκονο.

’Απὸ τὴν ὥρα δμως ἔκεινη τὸ καημένο τὸ ζῶο δὲν ἔπαινε

νὰ φανερώνη τὴν δργή του γαθγίζοντας τὸν καπετάνιο, ὅταν τύχαινε νὰ τὸ πλησιάσῃ. Μάταια ὁ λοστρόμος προσπαθοῦσε νὰ τὸ ἡμερώσῃ, γιατὶ φοβόταν γιὰ τὴ ζωὴ του.

Εὔτυχῶς δὲν εἶχε ἄλλη συνέπεια ἡ ἔχθρα τοῦ καπετάνιου καὶ τοῦ σκύλου. Ὁ πλοίαρχος, ἀναγνωρίζοντας τὸ σφάλμα του, ὑποχωροῦσε στὰ γαθγίσματα τοῦ ἀδικημένου ζώου κι ἐκεῖνο περιοριζόταν μόνο σ' αὐτὲς τὶς ἀπειλές.

“Ἐνα πρωὶ ὅμως ὁ καπετάν Μανόλης — εἶχαμε περάσει τὰ στενὰ τῆς Σικελίας — μὲ τὸ ἔνα πόδι ἐπάνω στὸ μπαστούνι * καὶ τὸ ἄλλο στὰ σανίδια τοῦ πλοίου παρακολουθοῦσε μιὰ συντροφιὰ δελφινιῶν, ποὺ χοροπηδοῦσαν δεξιά μας.” Εξαφνα γλίστρησε κι ἔπεσε στὴ θάλασσα.

— Ὁ καπετάνιος στὴ θάλασσα! Φώναξαν οἱ ναῦτες κι ἔτρεξαν νὰ κατεβάσουν μιὰ βάρκα, γιὰ νὰ τὸν σώσουν. Μερικοὶ ἄλλοι κατέβασαν τὰ πανιά, γιὰ νὰ κόψῃ τὸ δρόμο της ἡ σκούνα.

‘Αλλὰ μόλις ἔριξαν τὴ βάρκα, εἶδαμε κάτι πολὺ φοβερό· εἶδαμε δηλαδὴ νάρχεται πρὸς τὸν πλοίαρχο τὸ φοβερώτερο ψάρι, ἔνας μεγάλος καρχαρίας.

— Γρήγορα, γρήγορα, παιδιά, ἀλλιῶς θὰ φτάσωμε ἀργά! Φώναξε ὁ Γιάννης Πέτρου, ἀνιψιὸς τοῦ καπετάνιου καὶ ὑπαρχηγὸς τῆς σκούνας.

“Εξαφνα ἀκούσαμε νέον κρότο στὰ νερά· κάτι εἶχε πέσει ἀπὸ τὸ καράβι μας. Γυρίσαμε κι εἶδαμε τὸν Ἀράπη νὰ κολυμπᾶ. Ἔσχιζε γρήγορα γρήγορα τὰ νερά, γιὰ νὰ φτάση τὸν κατάκοπο πλοίαρχο. Ὁ καπετάν Μανόλης, ἀναποφάσιστος, δὲν ἤξερε ἂν ἔπρεπε νὰ πλησιάσῃ τὸ σκύλο — θὰ ἤταν σωτήρας του ἢ ἐκδικητής; — ἢ ν’ ἀφεθῇ στὴν τύχη του.

— Τραβᾶτε, παιδιά, γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ! Ξαναφώναξε ὁ Πέτρου.

Κι ἡ βάρκα ἀκολουθοῦσε τὸ σκύλο, ποὺ μᾶς εἶχε προσπεράσει.

‘Αργά ὁ κουρασμένος κολυμβητὴς ἔσκιζε τὴ θάλασσα· ἄρχισε πότε πότε νὰ βυθίζεται στὸ νερό, ἐνῶ πίσω του ὁ θόρυβος τοῦ θηρίου τὸν εἶδοποιοῦσε, δτι πλησίαζε τὸ τέλος του.

— Χωρίς άλλο δ καρχαρίας θά καταπιή τὸν ἔναν ἢ τὸν άλλον ἢ καὶ τοὺς δύο, ὃν δὲ θάλωμε δλα τὰ δυνατά μας. Εἶπε πάλι δ ὑπαρχηγός.

‘Η σκηνὴ δὲν κράτησε καὶ πολύ. Προτοῦ μπορέσῃ νὰ φτάσῃ ἡ θάρκα μας τὸ σκύλο, δ καρχαρίας πλησίασε — δοσ τρεῖς κουπιές — τὸν καπετάνιο. Ἀναποδογύρισε ἔξαφνα μὲ τὴν κοιλιὰ πρὸς τὰ ἐπάνω — γιατὶ ἀνάσκελα μόνο μπορεῖ νὰ καταθροχθίσῃ — καὶ ἀνοιξε τὸ μεγάλο στόμα του δείχνοντας τὰ κοφτερὰ τριγωνικά του δόντια.

Σπαραχτικὴ κραυγὴ ἄφησε τότε δ καπετάνιος, γιατὶ εἶδε ζωντανὸ τὸ Χάρο. Ἀλλὰ νά! Ὁ Ἀράπης μὲ μιὰ νέα προσπάθεια ἔφτασε κι αὐτός. Οὕρλιασε ἄγρια, πήδησε ἐπάνω στὴν ἀστραφτερὴ κοιλιὰ τοῦ καρχαρία κι ἔμπηξε τὰ δόντια του στὶς σάρκες τοῦ θηρίου. Ἐμεῖς δλο καὶ πλησιάζαμε.

Τὸ θηρίο ἀναποδογύρισε σπαράζοντας ἀπὸ τὸν πόνο, ἐνῶ δ σκύλος, κολλημένος μὲ τὰ δόντια, θρέθηκε ἔτσι θυθισμένος στὴ θάλασσα.

Τὴ στιγμὴ αὐτὴ ἔφτασε κι ἡ θάρκα. Ὁ λοστρόμος ρίχνεται στὴ θάλασσα μ' ἔνα μαχαίρι στὰ δόντια, ἔτοιμος νὰ ὑπερασπίσῃ τὸν ἀγαπημένο του σκύλο. Ἀλλὰ πολὺ γρήγορα δ Ἀράπης ἀνέβηκε στὴν ἐπιφάνεια, μὲ θλέμμα ἄγριο καὶ μὲ δόντιο ἀπειλητικά.

— Γρήγορα τὸν πλοίαρχο ἐπάνω, φώναξε δ Πέτρου, γιατὶ δ φίλος μας δ καρχαρίας θὰ ξαναγυρίσῃ!

“Εσυραν οἱ ναῦτες τὸν ἀναίσθητο πλοίαρχο πρῶτα, ἀνέθασαν ἐπειτα καὶ τὸ σκύλο. “Οταν ἀνέβαινε τελευταῖος δ λοστρόμος, νὰ πάλι, τὸ φοθερὸ θηρίο ξαναθρῆκε στὴν ἐπιφάνεια κι ἔκανε δεύτερη ἔφοδο ἀλλὰ ἥταν πιὰ ἀργά. Μὲ μιὰ κουπιά στὰ μάτια τὸ ἀνάγκασε δ ὑπαρχηγός νὰ ξαναθυμιστῇ καὶ νὰ μὴν ξαναφανῇ. Μιὰ κόκκινη γραμμὴ ἀπὸ αἷμα φανέρωνε τὴν ἐπικίνδυνη πληγή, ποὺ τοῦ εἶχε κάμει δ Ἀράπης.

Μὲ δυνατὲς κουπιές φτάσαμε γρήγορα στὴ σκούνα. Σὲ λίγη ὥρα δ καπετάν Μιανόλης, χλοιμὸς ἀκόμη ἀπὸ τὴν περιπέτεια, ἀκουμποῦσε στὴν κουπαστὴ καὶ χάιδευε τὸ σκύλο.

— Θάδινα τὸ δεξὶ μου χέρι, ἔλεγε, ὃν μποροῦσα νὰ σθήσω
τὴν ἀγιάτρευτη αὐτῇ λαθωματιὰ στὴν οὔρᾳ τοῦ λαμπροῦ αὐ-
τοῦ φίλου, ποὺ τούκαμα στὴν ὁργή μου.

Κι ἔδειχνε τὴν πληγή, ποὺ εἶχε προξενήσει στὸν Ἀράπη.

— Εγώ ὁ σκληρός τὸν ἔκαμα νὰ πονέσῃ κι αὐτός, ἀντὶ νὰ
μ' ἐκδικηθῆ, μιοῦ ἔσωσε τὴ ζωὴ μὲ κίνδυνο τῆς δικῆς του!

— Πολὺ ἄργα τὸ κατάλαθες, καπετάν Μανόλη, τοῦ εἴπα,
πόσο ἀξίζουν οἱ ἄλαλοι σύντροφοί μας!

Διασκευὴ Ν. Α. Κοντοπούλου.

Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ.

ΤΑ ΝΑΥΤΟΠΟΥΛΑ

Οἱ ἀνεμοὶ βογγοῦνε, τὰ κύματα φουσκώνουνε.
καὶ τὰ πανιὰ κοντεύουν νὰ σπάσουνε τὰ ξάρτια μας.
Μικροὶ μεγάλοι οἱ ναῦτες μὲ θάρρος σκαρφαλώνουνε
κι ἀνεβοκατεβαίνουν ἀπάνω στὰ κατάρτια μας.

“Αχόρταγη φουρτούνα, καράβι μου. Χαθήκαμε.
Θὰ φτάσουν στὸ λιμάνι μονάχα τὰ κομμάτια σου.
Ναυτόπουλα, τὸ νοῦ σας στὴν ὥρα ποὺ θρεθήκαμε!
Θανάση, στὸ τιμόνι καὶ τέσσερα τὰ μάτια σου.

“Οσα πανιὰ σκισμένα, ἀμέσως νὰ τὰ ράψωμε
καὶ μὴ φοθάστε διόλου, ὃν εἴσαστ’ ἐλληνόπουλα!
“Αγιε Νίκόλα, βόγηθα, λαμπάδα νὰ σ’ ἀνάψωμε
κι ὁ γέρο - καπετάνιος καὶ δλα τὰ ναυτόπουλα.

Σωπάσαν οἱ ἀνέμοι καὶ πέσανε τὰ κύματα.
Ναυτόπουλα, κουράγιο, κουράγιο καὶ σωθήκαμε.
Μὲ τὰ πανιὰ σκισμένα, μὲ τὰ κατάρτια τρίμματα
σὲ ἥσυχο λιμάνι γιὰ μιὰ στιγμὴ θρεθήκαμε.

“Εγια μόλα, ἔγια λέσα
στὸ λιμάνι εἴμαστε μέσα.

*Ιωάννης Πολέμης.

ΤΟ ΚΥΝΗΓΙ

“Ενα μεγάλο κυνήγι είναι μιά ἐκστρατεία. Κι ό ἀρχηγὸς τοῦ κυνηγιοῦ είναι δ στρατηγὸς ποὺ πρέπει νὰ φροντίσῃ γιὰ τὸ καθετὶ, ἀν θέλῃ νὰ ἐπιτύχῃ.

Πρὶν ἀπ' ὅλα πρέπει νὰ ξέρη ἡ νὰ μάθη καλὰ τὴν τοποθεσία ὅπου θὰ στήσῃ τὴν παγάνα * του. Χωρὶς τούτη τὴ γνώση κίνδυνοι πολλοὶ τὸν παραστέκουν κι ό σκοπός του πάει χαμένος. Μεγάλη λοιπὸν ἡ ἔγνοια του γιὰ τὴν τοποθεσία. Κι ἐπειδὴ δὲν μπορεῖ δ ἄνθρωπος τῆς πολιτείας νὰ ξέρη ὅλα τὰ ριζοθεούνια, τὶς πλαγιές καὶ τὶς ρεματιές, γιὰ τοῦτο χρειάζονται ὀδηγοὶ ἐντόπιοι, ποὺ νὰ κατέχουν ὅλα τὰ περάσματα κι ὅλους τοὺς κρυψῶνες. Μαζὶ μ' αὐτοὺς γίνεται ἡ τοπογραφικὴ μελέτη καὶ καταστρώνεται τὸ σχέδιο. Πρῶτα οἱ κυνηγοί. “Υστερα οἱ «χουγιαχτάρηδες». Καὶ τελευταῖοι οἱ ἀγωγιάτες, φύλακες κ. ἄ.

Οἱ χουγιαχτάρηδες είναι χωριάτες ποὺ ἔχουν γιὰ δουλειὰ νὰ κάνουν μεγάλο θόρυβο, γιὰ νὰ διώχνουν τὰ ζωντανὰ πρὸς τὸ μέρος, ὅπου καρτεροῦν οἱ κυνηγοί. Φωνάζουν λοιπόν, χτυποῦν τενεκέδες, ρίχνουν ἄσφαιρες τουφεκιές καὶ ξεσηκώνουν τὰ ζουλάπτια.

Τὰ λογῆς λογῆς ζωντανά, οἱ λύκοι, τὰ ζαρκάδια, οἱ ἀλεποῦνδες, ἄμα τὰ ξεσηκώση τρομαγμένα δ θόρυβος, φεύγουν ἀπὸ τὰ χαμηλά πρὸς τὰ ψηλώματα. Γιὰ τοῦτο οἱ «χουγιαχτάρηδες» πᾶνε στὰ χαμηλὰ κι οἱ κυνηγοὶ πᾶνε στὰ ψηλώματα καὶ μοιράζονται στὰ μικροπεράσματα, ποὺ μπορεῖ ν' ἀκολουθῇση στὴ φυγὴ του τὸ ζωντανό, γιὰ νὰ τὸ χτυπήσουν. Πρέπει τὸ μέρος ποὺ κρύθει ἀγριόχοιρους νὰ κυκλωθῇ ἀπὸ παντοῦ. Γιατὶ μπορεῖ τὸ ζωντανὸ φεύγοντας νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὰ πλαϊνὰ τῆς παγάνας, ἀν είναι ἀφύλαχτα.

Δὲν είναι δύμας τούτη ἡ δυσκολία τοῦ κυνηγιοῦ. Εἶναι κι ό ἀέρας. Οἱ κυνηγοί πρέπει νὰ παίρνουν θέση ἐνάντια στὸν ἄνεμο. Διαφορετικά, ἀν λάχη κι ό ἀέρας ἔρχεται ἀπὸ τὴ μεριά, ὅπου καρτεροῦν οἱ κυνηγοὶ καὶ διευθύνεται πρὸς τὸ μέρος, ὅπου είναι τὰ ζωντανά, τὸ κυνήγι είναι χαμένο.

Γιατί ό δέρας φέρνει τὸ χνῶτο τοῦ ἀνθρώπου καὶ μόλις νιώσῃ τὴν ὁσμή του τὸ ζωντανό, ἀλλάζει δρόμο καὶ χάνεται.

Μὰ οἱ δυσκολίες δὲ σταματοῦν ὡς ἔδω.

‘Ο κυνηγός, ὅμα διαλέξῃ τὸ μέρος, ὅπου θὰ στήσῃ καρτέρι, ἀνάγκη νὰ νοιαστῇ γιὰ δυὸ ἄλλα πολὺ σημαντικά.

Πρῶτα νὰ ἰδῃ τί λογῆς εἶναι ἡ γῆ, ὅπου πατεῖ. Κι ὕστερα νὰ κοιτάξῃ γύρω του, μήπως κανένα κλαδὶ ἐμποδίζει τὴν κάννη τοῦ τουφεκιοῦ του νὰ γυρίζῃ δεξιά, ἀριστερά, νὰ γράφῃ κύκλῳ δηλαδὴ γύρω ἀπ’ αὐτόν. “Αν ὅρη κλαδιά ποὺ ἐμποδίζουν, πρέπει νὰ τὰ κόψῃ γιὰ νὰ κινῆ ἐλεύτερα τὸ τουφέκι του. “Υστερα εἶναι ἀνάγκη νὰ ἰδῃ, μήπως πατᾶ σὲ ξερὰ φύλλα, ποὺ κάνουν θόρυβο ἢ σὲ μέρος γλιστερό. Πρέπει δηλαδὴ νὰ ἀσφαλιστῇ, δτι καὶ καλὰ πατᾶ καὶ θόρυβο δὲν κάνει, ποὺ θὰ ξεμάκραινε τὸ ζωντανό.

Κι ὅπως σ’ ἔναν πόλεμο πρέπει νὰ λογαριαστοῦν ἀπὸ πρὶν τ’ ἄρματα ποὺ χρειάζονται γιὰ τὴ μάχη, ἔτσι καὶ στὸ θαρρὸν κυνήγι καὶ τὰ τουφέκια πρέπει νὰ εἶναι καλὰ καὶ τὰ θόλια λογαριασμένα καὶ πλούσια ὅλα τ’ ἄλλα σύνεργα τοῦ κυνηγιοῦ : μαχαίρια, κλαδευτήρια, κασμάδες, σχοινιά.

Κι ἐπειδὴ τὰ μέρη, ὅπου γίνονται αὐτὰ τὰ κυνήγια, δὲν εἶναι πλούσια σὲ τροφὴ καὶ σὲ ροῦχα, χρειάζεται φροντίδα καὶ γιὰ τοῦτα τὰ πράματα.

Πρέπει νὰ φορτωθοῦν μπατανίες*, ροῦχα χοντρά, ἀρθύλες.

‘Ο ἀρχηγὸς ἐνὸς κυνηγιοῦ, ποὺ ἀκολούθησα κάποτε, σὰ γιατρὸς ποὺ ἦταν, λογάριασε καὶ τὸ δυστύχημα : ἔνα λαθωμένο ἀπὸ τὸ ὅπλο ἢ ἀπὸ ζῶο. Καὶ κουβάλησε μαζί του ἔνα μικρὸ δρεινὸ χειρουργεῖο. Μοῦ ἐξήγησε πῶς πολλὲς φορὲς ἀποδείχτηκε χρήσιμο. Μιὰ φορὰ ἔδεσε τὴ λαθωματιὰ κυνηγοῦ κι ὅλῃ μιὰ φορὰ ἄλλος γιατρός, χειρούργος αὐτός, ποὺ εἶχε πάσι μαζί, ἔκαμε σωστὴ ἐγχείρηση σ’ ἔνα σκύλο. Τὸ σκυλὶ θρέθηκε μονάχο μ’ ἔναν πελώριο ἀγριόχοιρο καὶ στὸ πάλεμα ἐπάνω γύρισε ἀπρόσεχτα κι ἔδωσε τὸ πλευρό του στὸ γουρούνι. Τοῦτο, ἀγριεμένο καθὼς ἦταν, τοῦ ἔχωσε τὰ δόντια

του, τούσκισε τὴν κοιλιά. Τὸ περιμάζεψαν ἀμέσως, τοῦ ἔπλυναν τὴν πληγή, τὸ ἔραφαν καὶ τὸ σκυλί ἔγινε καλὰ σὲ λίγες μέρες.

Ἄλλθεια, πόσο χρήσιμα εἶναι τὰ σκυλιά στὸ κυνήγι. Τοῦτα τὰ λαγωνικὰ κάνουν σ' αὐτὸ δῆτι καὶ τὸ ἵππικὸ στὴ μάχη. Ἀνιχνεύουν, ξετρυπώνουν τὸν ἔχθρο καὶ τὸν κυνηγοῦν, ὅμα φεύγει. Κι εἶναι σκυλιά τόσο ἔξυπνα, ποὺ μονάχα ἡ μίλια τοὺς λείπει. Γιατὶ δὲ μωρίζονται μόνο τὸν κρυψώνα τοῦ ζωντανοῦ, ἀλλὰ γαθγίζουν μὲ τέτοιο τρόπο, διαφορετικὰ γιὰ κάθε ζωντανὸ ποὺ ξετρυπώνουν, ὥστε δ ἀφέντης τους, μίλια μακριὰ νὰ ;brίσκεται, καταλαθαίνει τί ζωντανὸ ξετρύπωσε τὸ λαγωνικό του.

Ἐνας λόγου χάρη, ποὺ εἶναι σπουδαῖος κυνηγός, ὅμα τὸ σκυλί του γαθγίζη, ξέρει νὰ σοῦ πῆ ἄν ;brήκε ἀγριόχοιρο ἢ ζαρκάδι, ἀλεπού ἢ λύκο. Τόσο διαφορετικὸ εἶναι τὸ γάθγισμά του γιὰ τὸ κάθε ζῷο.

Ἄξιζει λοιπὸν τέτοια σκυλιά οἱ κυνηγοὶ νὰ τὰ λογαριάζουν δσο καὶ τοὺς ἀνθρώπους. Ἀν λάχη κανεὶς καὶ γνωρίσῃ ἔνα σκυλὶ ἀπ' αὐτά, ὅχι στὴν ὅψη, μὰ ἐπάνω στὴ δουλειά, θὰ καταλάθῃ τί σύντροφος εἶναι καὶ πόσο τοῦ ἀξίζει ἢ τιμὴ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ ἀφεντικοῦ του.

Κωστής Μπαστιάς.

« Οἱ ἀνθρωποὶ καὶ τὰ ζῶα »

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α'

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΝ

Α

- ἀγράμπελη — ἀναρριχητικὸν φυτόν, αὐτοφυές.
ἀγωγὴ — καταγγελία, καταψυγὴ εἰς δικαστήριον.
ἄξυμος — ἄρτος χωρὶς προζύμι.
αἴμόφυρτος — γεμάτος αἷματα, καταματωμένος.
αἰωροῦμαι — κινοῦμαι εἰς τὸν ἀέρα (*αιώρα*=κούνια).
ἀκαγος — δο μὴ ἔχων καῆ, δοτις δὲν προσεβλήθη ἀπὸ τὸν θερμὸν λίβα.
ἀκαιρος — ἀταίριαστος, πού γίνεται εἰς ὥραν ἀκατάληλον.
ἄλικος — κόκκινος.
ἀμιγης — καθαρός, ἀνόθευτος.
Ἄμφιπολη — πόλις ἐν Μακεδονίᾳ παρὰ τὸν Στρυμόνα ποταμόν, ἀποικία τῶν Ἀθηναίων.
ἀναδεύω — ἀνακατώνω, ἀνακινῶ, σαλεύω.
ἀναλαμπῇ — λάμψις.
ἀναρριχῶμαι — σκαρφαλώνω.
ἀντανγεια — ἀντανάκλασις, λάμψις.
ἄξεστος — ἀπολίτιστος, χωρὶς εὐγένειαν.
ἀπαθανατίζω — κάμνω ἀθάνατον.
ἀπέστιλψαν — (τοῦ ρ. ἀποστίλβω) ἔλαμψαν, ἐγυάλισαν.
ἀπλόχερο — δσον χωρεῖ τὸ κοῦλον τῆς χειρός, ἡ φούχτα.
ἀπογείωσις — ἡ ἀνύψωσις τοῦ ἀεροπλάνου ἀπὸ τὴν γῆν.
ἀπόμαχος — δ ἄχρηστος πλέον διὰ τὴν μάχην.
ἀπόσκιο — τόπος σκιερός.
Ἄποσπερίτης — ἄστρον ἐμφανιζόμενον μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἥλιου.
ἀργάτης, ἐργάτης
(πλοίον) — τὸ βαρούλκον τῶν πλοίων.

- ἀρίστενε — νὰ ἔλθῃς πρῶτος.
 ἀρίφρητος — ἄπειρος, ἄπειροπληθής.
 ἀρμαθίᾳ — δέσμη, ἰδίως ἐπὶ φύλων, καρπῶν καὶ ἀνθέων.
- Ἀσπροπόταμος* — δ Ἀχελῷος.
ἀφάνα — θάμνος ἀκανθωτός, ἀπὸ τὸν ὅποῖον κατασκευάζουν σάρωθρα οἱ χωρικοί.
Ἀχαιμενίδαι — οἰκογένεια βασιλέων τῆς Περσίας.
Ἀχελῷος — εἵς ἀπὸ τοὺς μεγαλυτέρους ποταμοὺς τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος. Ἐκβάλλει εἰς τὸν Πατραϊκὸν κόλπον, πλησίον τοῦ Μεσολογγίου.

Β

- βαλβίδα* — ἡ βαλβὶς τῆς δισκοβολίας ἀπὸ ὅπου ἔρριπτον τὸν δίσκον.
βατήρας — ξύλινον δριον, ἀπὸ τὸ ὅποῖον ἔξεκίνουν οἱ ἀθληταὶ τῶν ἀλμάτων.
βάτος, βάτον — ἀκανθώδης θάμνος, τοῦ ὅποίου ὁ καρπὸς τρώγεται (βατόμουρον) βατιά, πολλὰ βάτα μαζί.
βοηλάτης — δ ὀδηγῶν τὰ βόδια.
Βουπράσιον — χωρίον τῆς ἐπαρχίας Ἡλείας, ἔδρα τῆς κοινότητος (τέως δήμου) Βουπρασίων.

Γ

- Γάγγης* — μέγιστος ποταμὸς εἰς τὰς βορείας Ἰνδίας.
γλυφίδα — ἐργαλεῖον, μὲ τὸ ὅποῖον ἐργάζονται οἱ γλύπται. Λέγεται καὶ σμίλη.
γνέφια — νέφη, σύννεφα, στενοχωρίαι.
γρέπος — εἶδος ἀλιευτικῆς συσκευῆς μὲ σχοινία καὶ δικτυωτούς σάκκους.
γρόσι — νόμισμα τουρκικὸν μικρᾶς ἀξίας (90 περίου σημερινὰ λεπτά).

Δ

- δαδοῦχος — ὁ φέρων δάδα ή πυρσόν. Δαδοῦχοι ἔχρησιμοποιοῦντο καὶ εἰς θρησκευτικὰς τελετὰς καὶ εἰς τὰ στρατόπεδα πλησίον τῶν στρατηγῶν, διὰ νὰ φωτίζουν καὶ δόδηγούν κατὰ τὴν νύκτα.
- δέμας — (ἀρχ.) σῶμα.
- διάστερος — γεμάτος ἀστέρια.
- διάτορες — δυνατές.
- διατοιβὴ — διαμονή, παραμονή.

Ε

- εἰδήμων — γνώστης, γνωρίζων κάτι.
- ἐκπτωτος — ἐκθρονισμένος.
- ἐκστατικὸς — παραξενεμένος, ἐκπληκτος.
- ἐκτυλίσσεται — ξετυλίγεται.
- Ἐλση — ἀτμόπλοιον τῆς Ἀκτοπλοῖας.
- ἐνώπιον — σκουλαρίκι.
- ἔξαλλος — ἀλλιώτικος, ώσὰν τρελλός.
- ἔρποντες — συρόμενοι κατὰ γῆς.
- ἐσκίρτησε — (ρ. σκιρτῶ) ἐπήδησε, ἔχοροπήδησε.
- ἐστεφροκοπεῖτο — ἐκτυποῦσε τὸ στέρνον, ἐκτυποῦσε τὸ στῆθος.
- εὐσταλῇ — μὲ σώματα καλοφτιασμένα καὶ ὀραῖα, εὐκίνητα.
- Ἐνφράτης — ποταμὸς τῆς ἔγγυς Ἀσίας πηγάζων ἀπὸ τὴν Ἀρμενίαν.

Ζ

- Ζέφυρος — ὁ δυτικὸς ἄνεμος.
- ζουλάπια — τὰ θηράματα, τὰ ἀγρίμια τοῦ κυνηγιοῦ.
- ἄωφρός — διάστημα ἐπάνω ἀπὸ τοὺς κίονας τῶν ἀρχαίων ἱωνικῶν ναῶν, ἐπὶ τοῦ ὅποιου ὑπῆρχον ἀνάγλυφοι διάφοροι παραστάσεις.

Θ

- Θεράπειο* — φάρμακον θεραπευτικόν, βάλσαμον. *Θεράπειο λησμονᾶς*=φάρμακον, τὸ ὄποῖον μᾶς κάμνει νὰ λησμονῶμεν κάθε κακόν.
- Θουκυδίδης* — Ἀθηναῖος ἱστορικὸς τοῦ Ε' αἰώνος π. Χ. Εἶναι ὁ μεγαλύτερος ἱστορικὸς ὅλου τοῦ κόσμου.
- Θύσαρος* — δέμα ἀποτελούμενον ἀπὸ θερισθέντας στάχεις.

I

- 'Ικονίον Ἐγεδὶο* — πόλις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, πρωτεύουσα τοῦ ὁμωνύμου νομοῦ.
ἰσχυρός — λιγνός, λιπόσαρκος, κοκαλιάρης.

Κ

- Κάβο—Πάπας* — δ "Αραξος ἀκρωτήριον εἰς τὰ δυτικὰ τῆς Ἀχαΐας.
- Καμπούρογλους* — δ γνωστὸς λογοτέχνης καὶ Ἀκαδημαϊκός.
- Δημήτριος κάνδυς, δ* — περσικὸν ἐπανωφόριον ἀπὸ βαρύτιμον πορφύραν, μακρότατον μέχρι τῶν ποδῶν καὶ μὲ κειρίδας πλατείας, ὡς τὰ ράσα τῶν ἵερέων μας.
- κλίβαρος* — φοῦρνος.
- κλυδωνισμὸς* — κούνημα, ταλάντευσις.
- Κόκκινη Μηλιὰ* — φανταστικὸς τόπος εἰς τὴν Ἀσίαν, ὅποθεν ὥρμήθησαν οἱ Τοῦρκοι.
- κομιτατζῆς* — Βούλγαρος ἀντάρτης, ἴδιως δρῶν ἐν Μακεδονίᾳ.
- κουβέλα, ἥ* — στρογγυλὴ καὶ κοίλη, ἐξ ἑνὸς ξύλου συνήθως ἐλάτης, ἀποθήκη σιτηρῶν.

- κονπαστή* — τὸ ἐπάνω χεῖλος τῶν πλευρῶν τοῦ πλοίου.
χραταιός — ἴσχυρός, δυνατός.
χρατερός — δυνατός.
χρημάτωμα — τὸ λιθόκτιστον μέρος τῆς προκυμιάσας.
Κῦρος ὁ Μέγας — (558 - 529 π. Χ.). Λέγεται καὶ Κῦρος ὁ πρεσβύτερος, υἱὸς τοῦ Καμβύσου καὶ τῆς Μανδάνης, θεμελιωτὴς τοῦ μεγάλου περικοῦ κράτους. Ἐνίκησε τὸν Κροῖσον, βασιλέα τῆς Λυδίας, ὑπέταξε τὴν Μηδίαν, τὴν Βαβυλωνίαν, Συρίαν, Φοινίκην κ. ὅ.

Λ

- λαγκάδι, λαγκά-*
διὰ — δασώδης ρεματιὰ (φάραγξ).
Απειθαι, οἱ — μυθικὸς λαὸς τῆς ἀρχαίας ἐποχῆς, ζῶν εἰς τὴν Θεσσαλίαν.
λιπαρὰ ζευγάρια — ζεύγη ἀθλητῶν, οἱ ὅποιοι ἀλείφονται μὲν ἔλαιον, διὰ νὰ παλαίσουν.
λιπόσαρκος — ἴσχνός, χωρὶς σάρκας, κοκαλιάρης.
λόγγος, λογγιά — πυκνὸν δάσος.
λοστρόμος — ὁ πρῶτος τοῦ πληρώματος τοῦ πλοίου.
λυκόφως — τὸ σκιόφως, καὶ τὸ πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ήλιου καὶ τὸ μετά τὴν δύσιν του.

Μ

- μαγνάδι* — ὁ πέπλος.
Μακρογιάννη — συνοικία τῶν Ἀθηνῶν εἰς τὰ ΝΑ τῆς Ἀκροπόλεως.
μάσω — μαζέψω.
μεράδι — εἰδικὸς ἄρτος προσφερόμενος εἰς τὸν ναὸν διὰ τὸ μυστήριον τῆς Εὐχαριστίας καὶ τὸ ἀντίδωρον.
μηδενίζω — κάμνω κάτι νὰ μὴ ὑπάρχῃ, ἔξαφανίζω.

- μπαστούνι — τὸ δοράτιον τοῦ πλοίου, ἡ κεραία, τὸ ξύλον πού κρέμεται τὸ πανί.
- μπατανίες — μάλλινα σκεπάσματα, κουβέρτες.
- μπούσουλας — πυξίς.
- μπρίκι — ἴστιοφόρον μὲ δύο ἴστούς, σταυρωτὰς κεραίας καὶ τετράγωνα πανιά.
- μυήσει (εἶχε) — (τοῦ ρ. μυῶ), κατηχῶ, εἰσάγω εἰς τὰ ἀπόκρυφα.
- Μυστράς* — περίφημος μεσαιωνικὴ πόλις πλησίον τῆς Σπάρτης.

N

- Νιγρίτα* — πόλις τῆς Μακεδονίας, τοῦ νομοῦ Σερρῶν.

O

- Oἰνόμαος* — ἀρχαῖος μυθικὸς βασιλεὺς εἰς τὴν Πίσαν τῆς Ἡλείας. Ἀπὸ αὐτὸν ἔλαβεν ὁ Πέλοψ τὴν ἀρχὴν τῆς Πελοποννήσου, ἀφοῦ πρότερον τὸν ἐνίκησεν εἰς ἀγῶνα ἀρματοδρομίας.

P

- παγάρα, ἥ — ἐκδρομὴ διὰ κυνήγιον.
- παραμυθία — παρηγορία.
- Πέλοψ — μυθικὸς ἥρως, ὁ ὅποιος ἐνίκησε τὸν Οἰνόμαον καὶ ἐγένετο ὁ πρῶτος κύριος τῆς Πελοποννήσου ἐκ τούτου καὶ τὸ ὄνομα τῆς χώρας.
- περιφανῶς — φανερά.
- πινακωτὴ — ἡ σανὶς μὲ χωρίσματα, μέσα εἰς τὰ ὅποια τοποθετοῦνται οἱ ἄρτοι οἱ μεταφερόμενοι εἰς τὸν φοῦρνον, διὰ νὰ ψηθοῦν.
- Πνύξ, ἥ* — λόφος ἔναντι τῆς Ἀκροπόλεως, δπου συνήρχοντο οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι εἰς ἐκκλησίαν (συνέλευσιν).

<i>Ποδονίφτης</i>	— δόνομασία τοῦ Κηφισοῦ ποταμοῦ τῆς Ἀττικῆς παρὰ τὰ Πατήσια τῶν Ἀθηνῶν.
<i>πορφυρός</i>	— κόκκινος.
<i>προσγειοῦμαι</i>	— κατέρχομαι εἰς τὴν γῆν.
<i>προφαντός</i>	— πρώιμος, ἵδιας ἐπὶ καρπῶν.
<i>πυρακτωμένος</i>	— κοκκινισμένος ἀπὸ τῇ φωτιᾷ.
<i>Πύργος τῆς Βασιλίσσης</i>	— ἔπαυλις κτισθεῖσα ὑπὸ τῆς Βασιλίσσης Ἀμαλίας 5 χιλιόμετρα βορείως τῶν Ἀθηνῶν.

P

<i>ριζιμεῖς</i>	— τὰ ριζά, οἱ πρόποδες.
<i>ρουμάνι</i>	— πυκνὸν δάσος.

S

<i>σάλαγος</i>	— δχλοβοή, μεγάλος θόρυβος.
<i>σάρισα, ἡ</i>	— μακρὸν μακεδονικόν δόρυ, 6 μέτρων περίπου.
<i>σέλας, τὸ</i>	— φωτεινὸν μετεωρολογικόν φαινόμενον τῶν πολικῶν χωρῶν.
<i>σκούνα, ἡ</i>	— ίστιοφόρον μὲν δύο ίστοὺς πολὺ ταχύ.
<i>σκοντάρι</i>	— ἀσπίς.
<i>σκωπτικὰ παρα-</i>	— δόνόματα κωμικά, παρατσούκλια.
<i>νύμια</i>	— δόνόματα κωμικά, παρατσούκλια.
<i>Σποριάς</i>	— διάφοροι, κατὰ τὸν ὄποιον σπείρουν, διεπτέμβριος.
<i>στονδράρι</i>	— λίθος σκληρός καὶ μυτερός, τσακμακόπετρα.
<i>συναρρόπαξ</i>	— παίρνω μὲν τὸ μέρος μου, παρασύρω.
<i>συνέπτυξ</i>	— (τοῦ ρ. συμπτύσσω) ἐδίπλωσε.
<i>συρρεέσει(εἰχον)</i>	— (τοῦ ρ. συρρέω) εἶχον συγκεντρωθῆ, μαζευθῆ.

T

<i>ταλάντευσις</i>	— κούνημα.
<i>τήκεται</i>	— (τοῦ ρ. τήκομαι) λιώνει.

- τρυφηλός* — δ ἀγαπῶν τὴν καλοπέρασιν, τὴν πολυτέλειαν.
τρώγλη — κατοικία ἀθλιωτάτη, στενόχωρος καὶ ἀνήλιος.

Y

- ὑλακή* — γάβγισμα τοῦ σκύλου.
ὑλοτόμος — ξυλοκόπος.
ὑπέπεσε — ἔκαμε, ἔπεσεν (εἰς σφάλμα, εἰς ἄμαρτημα).

Φ

- φλασκί* — δοχεῖον οἶνου ἢ ὅδατος ἀπὸ ἀποξηραμμένον
 καρπὸν κολοκύνθης.
φλοιοστρόβιλος — συστροφὴ φλοιγῶν μεταφορικῶς: μεγάλη κα-
 ταστροφή.

X

- χιλιόπλουμος* — μὲ ποικίλους στολισμούς καὶ χρώματα.
Χρυσόπορτα — πύλη χρυσῆ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, διὰ
 τῆς ὧποίας εἰσήρχοντο θριαμβεύοντες οἱ αὐ-
 τοκράτορες.
χρυσοπόρφυρος — χρυσοκόκκινος.

Ψ

- ψαριά, ἥ* — δσα ψάρια συλλαμβάνει τὸ δίκτυον.

Ω

- ἀμότης* — μεγάλη σκληρότης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β'

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

1. ΑΔΑΜΙΔΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Έγεννήθη είς τό χωρίον Δόλιανη τῆς Ήπείρου τὸ 1857 καὶ ἀπέθανεν εἰς Βόλον τὸ 1923. Ἐσπούδασεν εἰς τὴν Ζωσιμάιαν σχολὴν Ἰωαννίνων καὶ μετὰ τὰς σπουδάς του ἐπεδόθη εἰς τό ἐμπόριον. Ἔργα του: Διάφορα παιδικά διηγήματα δημοσιεύθεντα εἰς τὴν «Διάπλασιν τῶν Παιδῶν». Ἐκ τούτων ἔξεδόθη ὕδιος τόμος μὲ τὸν τίτλον «Ἀπὸ τὸ χωριό μον».

2. ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ

Έγεννήθη εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπου ἐσπούδασε φιλολογίαν. Συνεπλήρωσε τὰς σπουδάς του εἰς Γαλλίαν. Ἐπανελθών διωρίσθη ἔφορος τῶν Βυζαντινῶν ἀρχαιοτήτων καὶ ἀπὸ τοῦ 1912 καθηγητὴς τῆς Βυζαντινῆς Τέχνης καὶ Ἀρχαιολογίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν. Ἀπέθανεν εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ 1937.

3. ΑΝΝΙΝΟΣ ΜΠΑΜΠΗΣ

Έγεννήθη τὸ 1852 εἰς τὸ Ἀργοστόλιον τῆς Κεφαλληνίας καὶ ἀπέθανεν εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ 1934. ἦτο δημοσιογράφος. Ἔργα του: «Λυκανγές», «Ἐδῶ κι ἐκεῖ», «Ἡ νίκη τοῦ Λεωνίδα», «Νίκαι πατὰ τῶν βαρβάρων», «Ο Σύλλογος τῶν Εἰσαγγελέων».

4. ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ

Έγεννήθη είς Ναύπακτον τὸ 1868. Έσπούδασε φιλολογίαν, χωρὶς νὰ πάρῃ δίπλωμα καὶ ἔχρημάτισε διευθυντὴς τῶν Ἀρχείων τοῦ Κράτους. Ἀσχολεῖται μὲ τὴν λογοτεχνίαν, πρὸ παντὸς δὲ μὲ τὴν ἱστορίαν. Τὰ κυριώτερα τῶν ἔργων του εἰναι : Α' Ἰστορικά : «*Iστορίες*», «*Αθηναϊκὸν ἀρχεῖον*», «*Αρχεῖον στρατηγοῦ Μακρυγάνη*», «*Χιακὸν ἀρχεῖον*», «*Ιστορικὴ ἀνθολογία*» κ. ἄ. Β' Λογοτεχνικά : «*Τοῦ Χάρον δ χαλασμός*», «*Λόγοι καὶ ἀντίλογοι*», «*Μεγάλα χρόνια*», «*Τὰ παλικάρια τὰ παλιὰ*» κ. ἄ.

5. ΓΡΑΝΙΤΣΑΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ

Έγεννήθη τὸ 1880 εἰς τὴν Γρανίτσαν τῆς Εύρυτανίας καὶ ἀπέθανε τὸ 1915. Υπῆρξε δημοσιογράφος καὶ βουλευτής. Ἁσχολήθη κυρίως μὲ τὴν ἀγροτικὴν ζωὴν καὶ τὰς λαϊκὰς παραδόσεις. Τὸ σπουδαιότερον ἔργον του ἔχει τὸν τίτλον «*Τὰ ἄγρια καὶ τὰ ἡμερα· τοῦ βονοῦ καὶ τοῦ λόγουν*».

6. ΔΕ ΑΜΙΤΣΙ ΕΔΜΟΝΔΟΣ

Διάσημος Ἰταλὸς πεζογράφος. Υπῆρξεν ἀξιωματικὸς τοῦ Ἰταλικοῦ στρατοῦ καὶ τὰ διηγήματά του εἰναι ως ἐπὶ τὸ πλειστον στρατιωτικά. Τὸ καλύτερον ἔργον του εἰναι «*H οαρδία*».

7. ΔΡΟΣΙΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Έγεννήθη τὸ 1859 εἰς τὰς Ἀθήνας ἀπὸ γονεῖς Μεσολογγίτας. Μετὰ τὰς σπουδάς του εἰς Ἀθήνας καὶ Γερμανίαν ὑπηρέτησεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη ως τμηματάρχης εἰς τὸ «*Υπουργεῖον Παιδείας*». Ἐδημοσίευσε πολλὰς συλλογὰς ποιημάτων καὶ ἀρκετά πεζά, διηγύθυνε δὲ καὶ διάφορα περιοδικά. Ἀπὸ τοῦ 1926 εἰναι μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

8. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Έγεννήθη τὸ 1852 εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἀσχολεῖται μὲ τὴν ποίησιν, τὴν πεζογραφίαν καὶ τὴν ιστορίαν. Εἶναι μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Τὰ ἔργα του εἶναι ιστορικά, λαογραφικά καὶ λογοτεχνικά. Τὰ κυριώτερα ἔξι αὐτῶν εἶναι «*H. Ιστορία τῶν Ἀθηνῶν*» εἰς τρεῖς τόμους, «*Ἄρματωλοι καὶ κλέφτες*», «*Ἀραδρομάρης*», «*Θρύψαλα*» κ. ἄ.

9. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ ΑΝΔΡΕΑΣ

Έγεννήθη τὸ 1866 εἰς τὰ Λεχαινὰ τῆς Ἡλείας καὶ ἀπέθανε τὸ 1922 εἰς τὸ Ἀμαρούσιον. Ὅτο στρατιωτικός ἀρχίατρος, κυρίως δόμως διεκρίθη ὡς διηγηματογράφος μὲ ἀγάπην πρὸς τὰς παραδόσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Εἶναι δὲ εἰς ἀπό τοὺς μεγαλυτέρους διηγηματογράφους τῆς νέας Ἑλλάδος, Τὰ ἔργον του ἀποτελεῖ ἐπτὰ τόμους. Τὰ κυριώτερα τῶν διηγημάτων του εἶναι: «*Ο ζητιάνος*», «*Λόγια τῆς πλώης*», «*Ἡ Ανγεοή*», «*Ο Αρχαιολόγος*» κ. ἄ.

10. ΚΟΡΑΗΣ ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ

Κατήγετο ἀπό τὴν Χίον, ἔγεννήθη τὸ 1748 εἰς Σμύρνην καὶ ἀπέθανε τὸ 1833 εἰς τοὺς Παρισίους, δόπου ἔζησεν. Ἐσπούδασεν ἰατρικήν, ἀλλὰ κατέγινεν εἰς τὴν φιλολογίαν. Εἶναι δὲ μεγαλύτερος φιλόλογος τῆς νέας Ἑλλάδος καὶ εἰς τῶν προδρόμων τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. Σκοπός τῆς ζωῆς του ἦτο νὰ φωτίσῃ καὶ νὰ ἐμψυχώσῃ τοὺς ὑποδούλους πατριώτας του. Ἐξέδωκεν 66 τόμους ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων. Ἀκόμη ἔξεδόθησαν ἡ «*Ἀδελφικὴ διδασκαλία*», βιβλίον πατριωτικὸν ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως καὶ τρεῖς τόμοι ἐπιστολῶν του.

11. ΛΥΚΟΥΔΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ

Έγεννήθη τὸ 1849 εἰς τὸ Ναύπλιον καὶ ἀπέθανε τὸ 1924 εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἡτο δικαστής καὶ νομικός σύμβουλος τοῦ Κράτους. Τὰ κυριώτερα λογοτεχνικά ἔργα του εἰναι : «*Κίμων Ἀρδρεάδης*», «*Τὸ σπιτάκι τοῦ γιαλοῦ*», «*Διηγήματα*», «*Γύρω ἀπὸ τὸν τόπον μας*», «*Ψαράδικες ἴστορίες*» κ.ἄ. Ἔγραψε καὶ νομικά συγγράμματα.

12. ΜΑΒΙΛΗΣ ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ

Έγεννήθη τὸ 1858 εἰς τὴν Κέρκυραν καὶ ἐφοινεύθη τὸ 1912 εἰς τὸν Δρίσκον τῆς Ἡπείρου πολεμῶν ὑπὲρ πατρίδος. Ἐσπούδασε φιλολογίαν καὶ ἦτο ποιητής. Μετὰ τὸν θάνατόν του τὰ ποιήματά του ἐξεδόθησαν εἰς τόμον ὑπὸ τὸν τίτλον «*Ἐργα*».

13. ΜΑΡΤΖΩΚΗΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ

Έγεννήθη εἰς τὴν Ζάκυνθον τὸ 1858 καὶ ἀπέθανεν εἰς Ἀθήνας τὸ 1910. Τὰ πρῶτα του ποίηματα ἐγράφησαν εἰς τὴν Ἰταλικὴν γλώσσαν, βραδύτερον δὲ ἐξέδωκε σειράν ποιημάτων εἰς τὴν μητρικήν του γλώσσαν. Τούτων ἐκλογὴν ἐξέδωκεν ἡ βιβλιοθήκη Μαρασλῆ.

14. ΜΑΡΤΙΝΕΛΛΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Έγεννήθη τὸ 1836 εἰς τὴν Κέρκυραν καὶ ἀπέθανε τὸ 1896. Ἐσπούδασεν εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἦτο ποιητής καὶ διεκρίθη διὰ τὴν φιλοπατρίαν του. Ἔργα του : «*Οἱ ἥρωες τοῦ Μανδοβούνιου*», «*Τραγούδια*».

15. ΜΕΛΑΣ ΛΕΩΝ

Έγεννήθη τὸ 1812 εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐκ γονέων Ἡπειρωτῶν καὶ ἀπέθανε τὸ 1897 εἰς Ἀθήνας. Ἐσπούδασε νομικά εἰς Ἰταλίαν καὶ διετέλεσε δικαστικός, καθηγητής Πανεπιστημίου καὶ Ὑπουργός τῆς Παιδείας. Συνέγραψε βιβλία μὲ σκοπὸν τὴν διαπαιδαγώγησιν τοῦ Γένους. Τὰ σπουδαιότερα ἔργα του εἶναι: «Ο Γεροστάθης», «Ο μικρὸς Πλούταρχος», «Ο Αθαράσιος Διάκος», ἔμμετρον δρᾶμα, κ. ἄ.

16. ΜΟΔΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Έγεννήθη εἰς τὸ Μοναστήριον τῆς Σερβικῆς, τώρα, Μακεδονίας καὶ ἐσπούδασε νομικά εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν. Είργάσθη μὲ φανατισμὸν εἰς τὴν δργάνωσιν τῶν ἀνταρτικῶν σωμάτων κατὰ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν Βουλγάρων κομιταζήδων καὶ ἐτραυματίσθη εἰς συμπλοκὰς πρὸς αὐτοὺς (1904-1908). Μετὰ τοὺς ἀπελευθερωτικοὺς ἀγῶνας τοῦ 1912-1913 ἔξελέγη πολλάκις βουλευτής. Ἀσχολεῖται εἰς τὴν λογοτεχνίαν, ἐδημοσίευσε δὲ ὑπὸ ψευδώνυμον καὶ βιβλία ἔξιστοροῦντα τοὺς μακεδονικούς ἀγῶνας τῆς ἐποχῆς του.

17. ΜΠΑΣΤΙΑΣ ΚΩΣΤΗΣ

Έγεννήθη τὸ 1901 εἰς τὴν Σύρον. Ἐσπούδασε νομικά καὶ ἡσχολήθη εἰς τὴν δημοσιογραφίαν καὶ τὴν λογοτεχνίαν. Ὅπηρξε διευθυντής καὶ συνεργάτης διαφόρων περιοδικῶν καὶ ἐφημερίδων. "Ηδη εἶναι Γενικὸς Διευθυντής Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν εἰς τὸ 'Ὑπουργεῖον' Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Διευθυντής τοῦ Βασιλικοῦ Θεάτρου." Εργα του εἰς ἴδιαιτέρους τόμους ἐκδοθέντα εἶναι: «Κόκκινα σημάδια», «Στεριδές καὶ θάλασσες», «Ἀλιευτικά», «Τὰ λιμάνια», «Οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ ζῶα» κ. ἄ.

18. ΝΙΡΒΑΝΑΣ ΠΑΥΛΟΣ

Φιλολογικὸν ψευδώνυμον τοῦ Πέτρου Ἀποστολίδου. Ἐγεννήθη τὸ 1866 εἰς τὴν Ρωσίαν καὶ ἀπέθανε τὸ 1938 εἰς Ἀθήνας. Ἡτο ἀρχιατρὸς τοῦ Πολεμικοῦ Ναυτικοῦ, δημοσιογράφος καὶ μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Ἔγραψε διηγήματα, χρονογραφήματα καὶ τὴν «Γλωσσικὴ αὐτοβιογραφία» του.

19. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ἐγεννήθη τὸ 1867 εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἀνετράφη εἰς τὴν Ζάκυνθον. Ἐσπούδασε μαθηματικὰ καὶ φιλολογίαν καὶ εἶναι μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Τὰ ἔργα του ἀποτελοῦν σαράντα περίπου τόμους διηγημάτων καὶ μυθιστορημάτων καὶ τρεῖς τόμους Θεάτρου κ.ἄ. Ἔγραψε καὶ «Παιδικὸν Θέατρον» διὰ μαθητάς. Ἀπό πολλῶν ἐτῶν δημοσιεύει ἐπιστολὰς μὲ τὸ ψευδώνυμον «Φαίδων» εἰς τὸ περιοδικὸν «Διάπλασις τῶν παίδων». Ἰδρυσε (1927) καὶ διηγύθυνε μέχρι τοῦ 1933 τὸ λογοτεχνικὸν καὶ φιλολογικὸν περιοδικὸν «Νέα Ἑστία».

20. ΠΑΛΑΜΑΣ ΚΩΣΤΗΣ

Ἐγεννήθη τὸ 1859 εἰς τὰς Πάτρας, κατάγεται δὲ ἐκ Μεσολογγίου. Ἐπὶ ἔτη ὑπηρέτησεν ὡς γενικὸς γραμματεὺς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, τώρα δὲ εἶναι Ἀκαδημαϊκός. Θεωρεῖται ὡς ὁ μεγαλύτερος σύγχρονος ποιητὴς τῆς Ἑλλάδος. Πλήν τῶν ποιημάτων του ἔχει γράψει καὶ πεζά. «Οἱ τάφοι», «Οἱ δωδεκάλογος τοῦ γύρτου», «Ἡ φλογέρα τοῦ Βασιλιᾶ», «Ἡ ἀσάλευτη ζωή», «Ἡ πολιτεία καὶ ἡ μοναξιά» κ.ἄ.

21. ΠΑΛΛΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Έγεννήθη τὸ 1851 εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ ἀπέθανε τὸ 1935 εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Ἐχει μεταφράσει τὴν Ἰλιάδα τοῦ Ὁμήρου καὶ ἔγραψε πολλὰ πρωτότυπα ποιήματα. Τὰ κυριώτερα ἔργα του εἶναι: «Τραγούδια γιὰ τὰ παιδιά», «Ταμπονάς καὶ κόπτανος», «Κούφια καρδία» καὶ «Μπίρος».

22. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ

Έγεννήθη εἰς Κωνσταντινούπολιν τὸ 1857 καὶ ἀπέθανε τὸ 1906. Πολλὰ χρόνια ἦτο διδασκάλισσα. Ἐγραψε πολλὰ διηγήματα ἐθνικοῦ καὶ παιδαγωγικοῦ περιεχομένου, ποιήματα καὶ χρονογραφήματα. Ἐργά της ἐκδοθέντα εἶναι: «Δεσμὶς διηγημάτων», «Διηγήματα» καὶ «Περιπέτειαι μιᾶς διδασκαλίσσης».

23. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΑΡΣΙΝΟΗ

Έγεννήθη τὸ 1853 εἰς Ἀθήνας. Ἐσπούδασεν εἰς Ἀθήνας καὶ βραδύτερον εἰς Γαλλίαν καὶ Ἀγγλίαν. Διετέλεσε καθηγήτρια παρθεναγωγείου ἐπὶ πολλὰ ἔτη καὶ κατέγινεν ἰδιαιτέρως εἰς τὴν παιδικὴν λογοτεχνίαν. Τὰ σπουδαιότερα ἔργα της εἶναι: «Ο δημιουργὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐθνους Μέγας Ἀλέξανδρος», «Ἀπὸ παρτοῦ τῆς ἐλληνικῆς Γῆς», «Παιδικὰ παραμύθια» κ. ἄ.

24. ΠΕΤΙΜΕΖΑΣ Ν. ΛΑΥΡΑΣ

Έγεννήθη εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ 1873. Ὑπηρέτησεν εἰς τὸν στρατὸν μέχρι τοῦ 1917, ὅποτε παρηγήθη μὲ τὸν βαθμὸν τοῦ συνταγματάρχου τοῦ πυροβολικοῦ. Διετέλεσε καὶ νομάρχης. Δημοσιεύει χρονογραφήματα εἰς ἐφημερίδας καὶ ἔχει γράψει ἀρκετὰ ποιήματα. Ἡ γνωστοτέρα συλλογή του ἔχει τὸν τίτλον «Ἄπλα λόγια».

25. ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ

Ιστορικός καὶ φιλόσοφος τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Ἐγεννήθη εἰς τὴν Χαιρώνειαν τῆς Βοιωτίας καὶ ἔζησε τὸν πρῶτον αἰώνα μ. Χ. Τὰ σπουδαιότερα ἔργα του εἶναι: «Παράλληλοι Βίοι» καὶ «Ἡθικά».

26. ΠΟΛΕΜΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

Ἐγεννήθη τὸ 1862 εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἀπέθανε τὸ 1920. Εγράψε πολλάς συλλογάς ποιημάτων. Αἱ σπουδαιότεραι εἶναι: «Χειμώνανθοι», «Τὸ παλιὸ βιολί», «Σπασμένα μάρμαρα», «Ο τραγονδιστής», «Ο Βασιλιάς Ἀγίλιαγος», «Τὰ πρῶτα βήματα» (ἡ τελευταία διὰ παιδιά). Μετέφρασε καὶ τὰ «Ειδύλλια» τοῦ Θεοκρίτου.

27. ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΣ ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣ

Ἐγεννήθη τὸ 1850 εἰς τὴν Σίφνον καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ τὸ 1935. Εσπούδασε φιλολογίαν εἰς Ἀθήνας καὶ Γερμανίαν. Ὅπηρε βουλευτής καὶ μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Εγράψε ποιήματα καὶ δράματα, τὰ κυριώτερα τῶν δόποιν εἶναι: «Νικηφόρος Φωκᾶς», «Παλαιὰ καὶ νέα», «Διπλῆ ζωή», «Ἐμπρός εἰς τὸ ἄπειρον».

28. ΣΟΛΩΜΟΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Ἐγεννήθη τὸ 1798 εἰς τὴν Ζάκυνθον καὶ ἀπέθανε τὸ 1857 εἰς τὴν Κέρκυραν. Εσπούδασε νομικά εἰς τὴν Ἰταλίαν, εἶχεν δμως μεγάλην κλίσιν εἰς τὴν ποίησιν. Εἶναι ὁ ἔθνικός μας ποιητής καὶ ὁ πρῶτος ἐκ τῶν ποιητῶν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος. Τὰ ἔργα του συνέλεξε καὶ ἔξεδωσε μετὰ τὸν θάνατόν του πρῶτος ὁ φίλος του ποιητής καὶ λόγιος Ἰάκωβος Πολυλάς. Σπουδαιότερα ἐκ τῶν ποιημάτων του εἶναι: «Ὑμνος εἰς τὴν Ἐλευθε-

ρίαν» (ό 'Εθνικός μας "Υμνος"), «*Ωδὴ εἰς τὸν θάνατον τοῦ Λύρην Βύρωνος*», «*Οἱ Ἐλεύθεροι Πολιορκημένοι*», «*Ο Κρητικός*», «*Ο Λάμπρος*» κ. α. "Έγραψε ποιήματα καὶ εἰς τὴν Ἱταλικὴν γλῶσσαν.

29. ΣΤΡΑΤΗΓΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

'Εγεννήθη τὸ 1860 εἰς τὰς Σπέτσας καὶ ἀπέθανε τὸ 1938. 'Εσπούδασεν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ εἰς τὴν Γερμανίαν καὶ μετὰ ταῦτα διετέλεσεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη δημόσιος ὑπάλληλος. "Έγραψε διηγήματα καὶ θεατρικά ἔργα, ὅλλα κυρίως ἦτο ποιητής. Αἱ γνωστότεραι ποιητικαὶ συλλογαὶ του εἶναι : «*Τραγούδια τοῦ Σπιτιοῦ*», «*Τί λὲν τὰ Κύματα*» κ. ἄ. 'Επίσης κατέγινε καὶ εἰς μεταφράσεις ἔργων τῆς ξένης λογοτεχνίας.

30. ΤΕΡΤΣΕΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

'Εγεννήθη εἰς τὴν Ζάκυνθον τὸ 1800 καὶ ἀπέθανε τὸ 1874. 'Εσπούδασε νομικά εἰς Παρισίους καὶ διετέλεσεν ἀνώτερος δικαστικός καὶ ἔφορος τῆς βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς. "Έργα του : «*Διήγησις συμβάντων τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς*», ὡς καὶ διάφορα ποιήματα.

31. ΤΡΙΚΟΥΠΗΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ

'Εγεννήθη τὸ 1788 εἰς τὸ Μεσολόγγιον καὶ ἀπέθανε τὸ 1873. Ἡτο πολυμαθής λόγιος, ἴστορικός, καὶ διετέλεσε πολλάκις ὑπουργός καὶ πρωθυπουργός. Σπουδαίοτατον ἔργον του : «*Ιστορία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως*», εἰς τέσσαρες τόμους.

32. ΤΥΡΤΑΙΟΣ

Πατριωτικός ποιητής τῆς ἀρχαίας Σπάρτης. "Εζησε περὶ τὸ 650 - 600 π. Χ. κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ δευτέρου Μεσοσηνιακοῦ πολέμου. Τὰ ποιεμικὰ ἔσματα, τὰ λεγόμενα «ἐμβατήρια», τὰ ὅποια ἔψαλλεν ὁ σπαρτιατικός στρατός, ἦσαν ποιήματα τοῦ Τυρταίου.

33. ΦΩΤΙΑΔΗΣ ΑΛΕΚΟΣ

Ἐγεννήθη τὸ 1870 εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ ἀσχολεῖται μὲ τὴν ποίησιν. Ποιητικὰ ἔργα του: «Ἀνοικτὰ μυστικά», «Μῆθοι». Ἐχει μεταφράσει καὶ τὴν «Ιφιγένειαν ἐν Αὐλίδι» τοῦ Εύριπίδου.

34. ΧΡΙΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ ΧΡΙΣΤΟΣ

Ἐγεννήθη τὸ 1863 εἰς τὸ Σούλι Χριστοβασίλη τῆς Ἡπείρου, κατήγετο ἀπὸ γονεῖς Σουλιώτας καὶ ἔζησεν εἰς Ἀθήνας καὶ Ιωάννινα, δῆποι καὶ ἀπέθανε τὸ 1937. Υπήρξε κυρίως διηγηματογράφος, ἀλλὰ καὶ ποιητής, εἰς τὰ ἔργα του δὲ περιέγραψε τὴν ζωὴν τῆς ἑλληνικῆς ὑπαίθρου.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ

ΙΑΚΩΒΙΔΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Έγεννήθη είς Λέσβον τό 1858 καὶ ἀπέθανε τό 1930 εἰς Ἀθήνας. Ἐσπούδασε ζωγραφικὴν καὶ γλυπτικὴν εἰς τὸ Πολυτεχνεῖον Ἀθηνῶν καὶ εἰς τὸ Μόναχον. Διετέλεσεν ἔφορος τῆς Ἑθνικῆς Πινακοθήκης καὶ καθηγητὴς τῆς ζωγραφικῆς εἰς τὴν Ἀνωτάτην Σχολὴν Καλῶν Τεχνῶν τῶν Ἀθηνῶν. Διεκρίθη ἴδιως ὡς ζωγράφος παιδιῶν. Τὰ ἔργα του κοσμοῦν διαφόρους πινακοθήκας τῆς Εὐρώπης. Τὰ κυριώτερα τούτων εἶναι: «Ἡ παιδικὴ συνανθλία», ἡ δόπια εύρισκεται εἰς τὴν Ἑθνικήν μας Πινακοθήκην, «Τὰ πρῶτα βήματα», «Ο παικός ἔγγονος», «Τὸ κτένισμα τῆς ἔγγονῆς», «Ο παιδικὸς ναυγάς» κ. ἄ.

ΛΥΤΡΑΣ ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ

Έγεννήθη είς Τῆνον τό 1832 καὶ ἀπέθανε τό 1904. Ἐσπούδασε ζωγραφικὴν εἰς τὸ Πολυτεχνεῖον Ἀθηνῶν καὶ εἰς τὸ Μόναχον ὡς ὑπότροφος τοῦ βασιλέως Ὀθωνος. Διετέλεσε καθηγητὴς τῆς ζωγραφικῆς εἰς τὴν Ἀνωτάτην Σχολὴν Καλῶν Τεχνῶν τῶν Ἀθηνῶν, δόπου ἐμόρφωσε πολλοὺς διακεκριμένους ζωγράφους. Τὰ θέματά του ἐλάμβανε κυρίως ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν καὶ τὴν ἔθνικὴν λαϊκὴν μας ζωήν. Ἡτο δὲ καὶ προσωπογράφος. Τὰ κυριώτερα ἔργα του εἶναι: «Τὰ κάλανδά», «Ἐπιστροφὴ ἀπὸ τὸ πανηγύρι τῆς Πεντέλης», «Ψαριανὸ μοιρολόι», «Πνοπόλησις τῆς τουρκικῆς ναναρχίδος ὑπὸ τοῦ Καράογη», «Τὸ Λιβάνισμα» κ. ἄ.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ Ι.

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ ΚΑΘΑΡΕΥΟΥΣΗΣ

Α' ΑΠΟ ΤΗΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

	Σελίς
1. Τὰ Χριστούγεννα τοῦ ξενιτεμένου, <i>Δ. Κοντογιάννη</i>	7
2. Χριστούγεννα (ποίημα), <i>Κ. Παλαμᾶ</i>	10
3. Ὁ παπάς, <i>N. Πετιμεζᾶ - Λαύρα</i>	11
4. Ἡ καμπάνα (ποίημα), <i>Άλ. Φωτιάδη</i>	14
5. Ἡ ήμέρα τῆς Λαμπρῆς (ποίημα), <i>Διον. Σολωμοῦ</i>	15
6. Ἀνάστασις ποιμένων, <i>Άνδρ. Καρκαβίτσα</i>	15
7. Ἡ πίστις (ποίημα), <i>Ιω. Πολέμη</i>	19

Β' ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑΝ ΕΘΝΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

1. Ὁ Ἀριστείδης, <i>Λέοντος Μελᾶ</i>	20
2. Ὁ ἄγγελος τῆς ἐν Μαραθώνι νίκης (ποίημα), <i>Άριστομ. Προβελεγγίου</i>	23
3. Ὁ μικρὸς Δάμων παρακολουθεῖ τοὺς δόλυμπιακούς ἀγῶνας, <i>Κ. Ἀθ. Ρωμαίουν</i>	24
4. Οἱ ἀρχαῖοι ἀγῶνες (ποίημα), <i>Ιω. Πολέμη</i>	29
5. Ἡ Εὐχαρις καὶ ὁ Νεῦλος, διασκευὴ <i>Δημ. Ζήση</i>	32
6. Ὁ μεγαλύτερος ρήτωρ τῶν αἰώνων, <i>Πλούταρχον</i> (Διασκευὴ <i>Κ. Ἀθ. Ρωμαίουν</i>)	40
7. Ἡ μεγαλοψυχία τοῦ Ἀλεξάνδρου, <i>Ἀρσινόης Παπαδοπούλου</i>	43

Γ' ΑΠΟ ΤΗΝ ΝΕΩΤΕΡΑΝ ΕΘΝΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

1. Πῶς ἐσώθη τὸ Μεσολόγγιον, <i>Άνδρ. Καρκαβίτσα</i> (Διασκευὴ <i>Δημ. Κοντογιάννη</i>)	47
--	----

	Σελίς
2. Σιην Πατρίδα (<i>ποίημα</i>), <i>Δορέντζον Μαβίλη</i>	49
3. Παῦλος Μελάς, <i>Δημ. Κοντογιάννη</i>	51
4. Στὸν Παῦλο Μελᾶ (<i>ποίημα</i>), Κ. Παλαμᾶ.	57
5. 'Ο υμνος εἰς τὴν Ἐλευθερίαν (<i>ποίημα</i>), <i>Διον. Σολωμοῦ</i>	57
 Δ' ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΝ ΖΩΗΝ	
1. 'Ανίκητος ἐλπίς, <i>Χρ. Χριστοβασίλη</i> (Διασκευὴ <i>Κ. Ἀθ. Ρωμαίου</i>).	60
2. 'Η μητέρα καὶ ὁ στρατιώτης, <i>'Εδμ. Δὲ Ἀμίτσι</i> (Μετάφρασις <i>Χαρο. Ἀνίνου</i> , Διασκευὴ <i>Κ. Ἀθ. Ρωμαίου</i>).	64
3. Μάνα (<i>ποίημα</i>), <i>Γ. Μαρτινέλλη</i>	67
4. 'Ο μικρὸς ἥρως, <i>'Εδμ. Δὲ Ἀμίτσι</i> (Διασκευὴ <i>Κ. Ἀθ. Ρωμαίου</i>)	68
5. Τὸ σπίτι (<i>ποίημα</i>), <i>Γ. Στρατήγη</i>	74
6. Χωρισμὸς (<i>ποίημα</i>), <i>'Αλεξ. Πάλλη</i>	75
7. 'Αποχαιρετισμός, <i>Δημοτικὸν</i>	76
8. 'Ο Χάρος καὶ τ' ἀδέρφια, <i>Δημοτικὸν</i>	76
9. Μία δίκη, <i>'Ανδρ. Καρκαβίτσα</i>	77
10. 'Ο Παπα-Τρέχας, <i>Ἀδ. Κοραῆ</i>	80
11. Τὸ χωριό (<i>ποίημα</i>), <i>Κ. Παλαυᾶ</i>	85
 Ε' ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥΣ ΤΟΠΟΥΣ	
1. 'Απ' Ἀθηνῶν εἰς Ἰωάννινα, <i>Δημ. Κοντογιάννη</i>	87
2. Τὸ "Άγιον" Όρος, <i>Γ. Μόδη</i>	91
3. Μετέωρα, <i>Δ. Κοντογιάννη</i>	94
4. "Υμνος τοῦ Πηλίου (<i>ποίημα</i>), <i>Γ. Δροσίνη</i>	99
5. 'Ο Βόσπορος καὶ τὸ Βυζάντιον, <i>'Αδαμ. Ἀδαμαντίου</i>	100
6. 'Η πατρίς μας (<i>ποίημα</i>), <i>Γ. Δροσίνη</i>	102
 Ϛ' ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΦΥΣΙΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΝ ΑΥΤῇ ΖΩΗΝ	
1. Τὰ πρωτοβρόχια, <i>Γρηγ. Ξενοπούλου</i>	104
2. 'Η ιστορία ἐνὸς κόκκου σίτου, <i>Γ. Δροσίνη</i>	106
3. 'Η σπορὰ (<i>ποίημα</i>), <i>Γ. Δροσίνη</i>	107
4. 'Απὸ τὴν ἀγροτικὴν ζωήν, <i>Γ. Δροσίνη</i> (Διασκευὴ <i>Μιχ. Χ. Οἰκονόμου</i>)	108

	Σελίς
5. Ὁ θέρος (ποίημα), Γ. Δροσίνη	112
6. Στ' ἀλώνια (ποίημα), Γ. Δροσίνη	113
7. Τὸ ψωμὶ (ποίημα), Γ. Δροσίνη	114
8. Ἡ πέστροφα, Στεφ. Γρανίτσα	115
9. Ὁ γρίπος (ποίημα), Γ. Δροσίνη	116
10. Τὸ ζαρκάδι, Στεφ. Γρανίτσα	117
11. Τὸ κουνάβι, Στεφ. Γρανίτσα	119
12. Ὁ τρυποφράκτης, Στεφ. Γρανίτσα	121
13. Διατὶ ἄγαπῶ τὸν βάτραχον, Δημ. Γρ. Καμπούρογλου .	124
14. Σκύλος καὶ γάτα, Μπάμπη Ἀννίνου (Διασκευὴ Κ. Αθ. Ρωμαίου)	125

ΜΕΡΟΣ II.

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ

Α' ΑΠΟ ΤΗΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

1. Τὸ φλουρὶ τοῦ φτωχοῦ, Π. Νιρβάνα	131
2. Χριστούγεννα στὸ σταθμὸ τοῦ Ζυγοῦ, Χ. Χριστοβα- σίλη	134

Β' ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑΝ ΕΘΝΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

1. Σπαρτιάτισσες, Λ. Μελᾶ (Διασκευὴ Μ. Χ. Οἰκονόμου) .	137
2. Πολεμιστήριο σάλπισμα, Τυρταίου (Μετάφρ. Σπ. Τρι- κούπη)	140

Γ' ΑΠΟ ΤΗΝ ΝΕΩΤΕΡΑΝ ΕΘΝΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

1. Ἡ Γοργόνα, Ἄνδρ. Καρκαβίτσα	141
2. Ὁ μαρμαρωμένος βασιλιάς, Δαικὴ παράδοση	145
3. Τὸ κυπαρίσσι, Δαικὴ παράδοση	146
4. Ὁ γενναιόψυχος μαθητής, Ν. Α. Κοντοπούλου (ἐκ τοῦ γαλλικοῦ)	147
5. Ὑποθῆκαι, (Ἀπόσπασμα λόγου Ι. Μεταξᾶ)	152

6. Ό δεκάλογος τῶν νέων τῆς Ε. Ο. Ν.	153
7 Οἱ ἔσχατοι γίνονται πρῶτοι, <i>Δ. Κοντογιάννη</i>	154

Δ' ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

1. Ἡ γιαγιά μὲ τὰ ἐγγόνια, <i>Ἀλεξάνδρας Παπαδοπούλου</i> (Διασκευὴ <i>N. A. Κοντοπούλου</i>)	159
2. Ἀπὸ τὸ φλογοστρόβιλο, <i>Ἐμμ. Δυκούδη</i> (Διασκευὴ <i>N. A. Κοντοπούλου</i>)	162
3. Ροδιά καὶ πεῦκος, <i>Γιάννη Βλαχογιάννη</i>	169
4. Καθένας ἀπὸ λόγου του (ποίημα), <i>I. Πολέμη</i>	171

Ε' ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥΣ ΤΟΠΟΥΣ

1. Ἀπὸ τὴ Ζάκυνθο ὡς τὴν Ἀθήνα, <i>Γρηγ. Ξενοπούλου</i>	173
2. Εύχὴ (ποίημα), <i>Γ. Τερτσέτη</i>	176

ΣΤ' ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΦΥΣΙΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΝ ΑΥΤῇ ΖΩΗΝ

1. Μιὰ παρένθεση στὴ ζωή μου, <i>Γρ. Ξενοπούλου</i>	177
2. Ἡ πρωτομαγιά, <i>Βασ. Ἀδαμίδου</i>	179
3. Ἡ ἔξοχή, (ποίημα), <i>Στ. Μαρτζώνη</i>	183
4. Ἐνας λαμπρὸς φίλος, <i>N. A. Κοντοπούλου</i>	183
5. Τὰ ναυτόπουλα, (ποίημα), <i>I. Πολέμη</i>	187
6. Τὸ κυνήγι, <i>Κωστῆ Μπαστιᾶ</i>	188

ΜΕΡΟΣ III.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Παράρτημα Α'. Λεξιλόγιον	193
Παράρτημα Β'. Βιογραφίαι συγγραφέων	201
Βιογραφίαι καλλιτεχνῶν	211

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ
ΚΑΤΑ ΣΥΛΛΟΓΕΙΣ

I. Ἐκ τῆς συλλογῆς Δημ. Κοντογιάννη.

	Σελίς
1. Τὰ Χριστούγεννα τοῦ ενειτεμένου, Δημ. Κοντογιάννη	7
2. Ὁ ποπάς, Ν. Πετιμεζᾶ-Λαύρα	11
3. Πῶς ἐσώθη τὸ Μεσολόγγιον, Ἀνδρέα Καρκαβίτσα (διοσκευη)	47
4. Παῦλος Μελάς, Δημ. Κοντογιάννη	51
5. Στὸν Παῦλο Μελά (ποίημα) Κ. Παλαμᾶ	57
6. Ὁ παπα-Τρέχας, Ἄδαμ. Καραή	80
7. Ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Ἰωάννινα, Δημ. Κοντογιάννη	87
8. Τὸ "Ἄγιον" ὄρος, Γ. Μόδη	91
9. Μετέωρα, Δημ. Κοντογιάννη	94
10. Ὁ Βόστρος καὶ τὸ Βυζάντιον, Ἄδαμ. Ἄδαμαντίου	100
11. Ἡ πέστροφα, Στεφ. Γρανίτσα	151
12. Οἱ ἔσχατοι γίνονται πρῶτοι, Δημ. Κοντογιάννη	154

II. Ἐκ τῆς συλλογῆς Νικ. Α. Κοντοπούλου.

1. Χριστούγεννα (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	10
2. Ἡ κομπάνα (ποίημα), Ἄλ. Φωτιόδη	14
3. Ἀναστασις ποιμένων, Ἀνδρ. Καρκαβίτσα	15
4. Ὁ ἀγγελος τῆς ἐν Μαραθῶνι νίκης (ποίημα), Ἀριστομ. Προβελεγγίου	23
5. Ὁ Χάρος καὶ τ' ἀδέρφια, δημοτιόν	76
6. Ὑμνος τοῦ Πηλίου (ποίημα), Γ. Δροσίνη	99
7. Ἡ πατρίς μας (ποίημα), Γ. Δροσίνη	102
8. Χριστούγεννα στὸ σταθμὸ τοῦ Ζυγοῦ, Χρ. Χριστοβασίλη	134
9. Ἡ Γοργόνα, Ἀνδρ. Καρκαβίτσα	141
10. Ὁ μαρμαρωμένος βασιλιάς, λαϊκὴ παράδοση	145
11. Τὸ κυπαρίσσιο, λαϊκὴ παράδοση	146
12. Ὁ γενναιόψυχος μαθητής, Ν. Α. Κοντοπούλου	147

Σελις

13.	‘Υποθῆκαι, Ἰ. Μεταξᾶ	152
14.	‘Η γιαγιά μὲ τὰ ἔγγόνια, Ἀλεξάνδρας Παπαδοπούλου	159
15.	‘Απὸ τὸ φλογοστρόβιλο, Ἐμμ. Λυκούδη	162
16.	Ροδιά καὶ πεῦκος, Γιάννη Βλαχογιάννη	169
17.	Καθένας ἀπὸ λόγου του (<i>ποίημα</i>), Ἰ. Πολέμη	171
18.	Εὐχὴ (<i>ποίημα</i>), Γ. Τερτσέτη	176
19.	Μιὰ παρένθεση στὴ ζωὴ μου, Γρ. Ξενοπούλου	177
20.	‘Η πρωτομαγιά, Βασ. Ἀδαμίδου	179
21.	‘Εξοχὴ (<i>ποίημα</i>), Γ. Μαρτζώκη	183
22.	‘Ενας λαμπρὸς φίλος, Ν. Α. Κοντοπούλου	183

III. Ἐκ τῆς συλλογῆς Μιχ. Χ Οἰκονόμου

1.	‘Η ήμέρα τῆς Λαμπρῆς (<i>ποίημα</i>), Διον. Σολωμοῦ	15-
2.	‘Ο Ἀριστείδης, Λέοντος Μελᾶ	20*
3.	Οἱ ἀρχαῖοι ἀγῶνες (<i>ποίημα</i>), Ἰω. Πολέμη	29
4.	‘Η μεγαλοψυχία τοῦ Ἀλεξάνδρου, Ἀρσινόης Παπαδοπούλου	43-
5.	Στήν πατριδα (<i>ποίημα</i>), Λ. Μαβίλη	49
6.	“Υμος εἰς τὴν Ἐλευθερίαν (<i>ποίημα</i>). Διον Σολωμοῦ	57
7.	Τὸ σπίτι (<i>ποίημα</i>), Γ. Στρατήγη	74
8.	Τὸ χωριό (<i>ποίημα</i>), Κ. Παλαμᾶ	85-
9.	‘Απὸ τὴν ἀγροτικὴν ζωὴν, Γ. Δροσίνη	108-
10.	Τὸ ζαρκάδι, Στεφ. Γρανίτσα	117
11.	Τὸ κουνάβι, Στεφ. Γρανίτσα	119-
12.	‘Ο τρυποφράκτης, Στεφ. Γρανίτσα	121
13.	Τὸ φλουρὶ τοῦ ζητιάνου, Παύλου Νιφβάνα	131
14.	Σπαρτιάτισσες, Λ. Μελᾶ	137
15.	‘Απὸ τὴ Ζάκυνθο ὡς τὴν Ἀθήνα, Γρ. Ξενοπούλου	173
16.	Τὰ ναυτόπουλα (<i>ποίημα</i>), Ἰω. Πολέμη	187-
17.	Τὸ κυνήγι, Κ. Μπαστιά	188-

IV. Ἐκ τῆς συλλογῆς Κ. Ἀθ. Ρωμαίου.

1.	‘Η πίστις (<i>ποίημα</i>), Ἰω. Πολέμη	19-
2.	‘Ο μικρὸς Δάμων παρακολουθεῖ τοὺς Ὄλυμπιακοὺς ἀγῶνας, Κ. Ἀθ. Ρωμαίου	24
3.	‘Ο μεγαλύτερος ρήτωρ τῶν οἰλώνων, Πλουτάρχου [διασκευὴ].	40-
4.	‘Ανίκητος ἐλπίς, Χρ. Χριστοβασίλη [διασκευὴ].	60-

5. Ἡ μητέρα και ὁ στρατιώτης, Ἐδμ. Δὲ Ἀμίση, (Μετάφρασις Χαρ. Ἀννίνου, διασκευή).	64
6. Μάνα (ποίημα), Γ. Μαρτινέλλη.	67
7. Ὁ μικρὸς ἥρως, Ἐδμ. Δὲ Ἀμίτσι (διασκευή).	68
8. Χωρισμὸς (ποίημα), Ἀλεξ. Πάλλη.	75
9. Ἀποχαιρετισμός, Δημοτικόν	76
10. Μία δίκη, Ἀνδρέα Καρκαβίτσα.	77
11. Τὰ πρωτοβρόχια, Γρηγ. Ξενοπούλου.	104
12. Ἡ ιστορία ἐνδὲ κόκκου σίτου, Γ. Δροσίνη.	106
13. Ἡ σπορά (ποίημα), Γ. Δροσίνη.	107
14. Ὁ θέρος (ποίημα), Γ. Δροσίνη.	112
15. Στ' ὀλώνια (ποίημα), Γ. Δροσίνη.	113
16. Τὸ ψωμὶ (ποίημα), Γ. Δροσίνη.	114
17. Ὁ γρίπος (ποίημα), Γ. Δροσίνη.	116
18. Διατί ἄγαπῶ τὸν βάτραχον, Δημ. Γρ. Καμπούρογλου.	124
19. Σκύλος καὶ γάτα, Μπάμπη Ἀννίνου (διασκευή).	125
20. Πολεμιστήριον σάλπισμα (ποίημα), Τυρταίου (μετάφρ. Κ. Ἀθ. Ρωμαίου.	140

V. Ἐκ τῆς συλλογῆς Π. Νιρβάνα - Δημ. Ζήση.

(Ἐγκριθείσης διά τὸ δημοτικὸν σχολεῖον)

1. Ἡ Εὐχαρις και ὁ Νεῖλος (διασκευή)	32
--	----

Ἡ καλλιτεχνικὴ διακόσμησις τοῦ βιβλίου ἐσχεδιάσθη ἀπὸ τὸν ζωγράφον κ. Βάσον Γερμενῆν· αἱ προσωπογραφίαι τῶν συγγραφέων ἀπὸ τὸν ζωγράφον κ. Γεώργιον Λυδάκιν.

'Ανάδοχος ἔκτυπώσεως: 'Αρχαῖος 'Εκδοτικὸς Θίκος Δημητρίου Δημητράκου Α. Ε.
'Εργοστάσιον Γραφικῶν Τεχνῶν — 'Οδὸς Ἀλθαίας 4, 'Αθῆναι.

024000025510

Ηρακλειστός

ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦ. ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΗΣ

ΔΡΧ. 31.—

ΔΙΑ ΤΑΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΔΡΧ. 34.10